

Jouni Kasurinen

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, Sotkamon urheilulukion ja urheilulukio-opiskelijoiden aluetaloudelliset vaikutukset Sotkamoon

Opinnäytetyö

Liikunta-alan kehittämisen ja
johtamisen koulutusohjelma

Kevät 2021

Tiivistelmä

Tekijä(t): Kasurinen Jouni

Työn nimi: Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, Sotkamon urheilulukion ja urheilulukio-opiskelijoiden aluetaloudelliset vaikutukset Sotkamoon

Tutkintonimike: Liikunnanohjaaja (ylempi AMK)

Asiasanat: Alueelliset vaikutukset, taloudelliset vaikutukset, pohjoismainen malli, rahankäyttö, survey-tutkimus

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Vuokatti-Ruka urheiluakatemia. Työn tavoitteena on selvittää Sotkamon urheilulukioon Sotkamon ulkopuolelta tulevien lukio-opiskelijoiden, Sotkamon lukion henkilöstön sekä Vuokatti-Ruka urheiluakatemia organisaation varainkäytön taloudellisia vaikutuksia Sotkamoon. Yhteisenä tekijänä kaikissa näissä kolmessa tutkimuskohteessa on urheilulukio-opiskelu Sotkamossa ja sen taloudellinen vaikuttavuus kunnan alueelle. Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa organisaatioiden tuottamista taloudellisista vaikutuksista sekä Sotkamon ulkopuolelta tulevien urheilulukio-opiskelijoiden rahankäytön tuottamista välittömistä taloudellisista vaikutuksista Sotkamon kunnan alueella.

Opinnäytetyön teoriaviitekehys muodostuu aluevaikuttavuuden määritelmästä sekä katsauksesta taloudellisen aluevaikuttavuuden erilaisiin tutkimusmenetelmiin. Työn tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimus. Opiskelijoiden kulutuksen osalta aineisto kerättiin Survey-tutkimusstrategian periaatteilla strukturoidun kyselylomakkeen avulla. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon lukion varainkäytön osalta käytettiin valmiita tilinpäätös aineistoja. Kyselyssä sovellettiin pohjoismaista menomenetelmää, jota on paljon käytetty matkailun taloudellisten vaikutusten tutkimusten parissa. Opiskelupaikkakunnan ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden aiheuttamaa kulutuskysynnän lisäystä kuntien aluetalouteen on tutkittu Suomessa varsin vähän.

Opiskelijoiden rahankäyttökyselyn perusteella ulkopaikkakunnista tulevien urheilulukio-opiskelijoiden kulutus Sotkamon alueella arvonlisävero poistettuna oli yhteensä noin 743 000 euroa. Kulutus jakautui Sotkamon alueen yrityksiin noin 440 000 euroa ja asumiseen liittyviin kustannuksiin noin 303 000 euroa. Kyselyyn vastasi 92 opiskelijaa, perusjoukon ollessa 129 opiskelijaa. Kyselyn vastausprosentiksi muodostui 71 %. Kaikkien 129 Sotkamon ulkopuolelta tulevien urheilulukio-opiskelijoiden tulovaikutus Sotkamon alueelle arvioitiin olevan yhteensä noin 1 014 000 euroa lukuvuodessa. Suurimmat hyötyjät opiskelijoiden aiheuttamasta kulutuskysynnän kasvusta toimialoittain olivat vähittäiskauppa sekä kiinteistön vuokraus.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön osalta organisaation välittömät taloudelliset vaikutukset Sotkamoon olivat noin 720 000 euroa vuodessa, josta Sotkamossa kirjoilla olevan henkilöstön palkkaverotulovaikutuksia noin 89 000 euroa. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön kokonaistaloudelliset vaikutukset Sotkamon kuntaan vuonna 2019 olivat noin 1 050 000 euroa.

Sotkamon lukion henkilökunnan palkkakustannusten välittömät taloudelliset vaikutukset Sotkamoon olivat noin 500 000 euroa vuodessa, josta Sotkamossa kirjoilla olevan henkilöstön palkkaverotulovaikutuksia noin 78 500 euroa. Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen kokonaistaloudelliset vaikutukset Sotkamon kuntaan vuonna 2019 olivat noin 714 000 euroa urheilulinjalla opiskelevien lukio-opiskelijoiden aiheuttaman henkilömäärän lisäyksen osalta.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että urheilulukio-opiskelu Sotkamossa tuo alueelle selvää aineellista hyötyä. Urheilulukio-opiskelu tuo opiskelijoita Sotkamon ulkopuolelta, työpaikkoja Sotkamoon ja niiden kautta palkkaverotuloja sekä kulutusta Sotkamon alueen yrityksiin. Toimeksiantaja saa tutkimuksesta käyttöönsä oman toiminnan aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittausmenetelmän sekä vastauksia toimintansa nykytilan taloudellisista vaikutuksista alueelle.

Abstract

Author(s): Kasurinen Jouni

Title of the Publication: Regional economic effects of Vuokatti-Ruka Sports Academy, Sotkamo Upper Secondary School and sports oriented upper secondary school students in Sotkamo

Degree Title: Master of Sport Studies

Keywords: Regional effects, economic effects, Nordic model, use of money, survey research

This master's thesis is commissioned by Vuokatti-Ruka Sports Academy. The goal for this research was to find out how big are regional economic effects from the use of money perspective of students of Sotkamo Upper Secondary School sports programme outside of the borders of Sotkamo municipality. Research also concentrates regional economic effects of Vuokatti-Ruka Sports Academy's use of money and the employees from organizations of Sotkamo Upper Secondary School and Vuokatti-Ruka Sports Academy. The common feature of all these research objects is upper secondary sports school education in Sotkamo and its regional economic effects. The purpose of this master's thesis is to obtain economic effects of both organizations' and to obtain regional economic effects from sports programme students who come to study in Sotkamo Upper Secondary School outside the borders of Sotkamo municipality.

The theoretical framework of this master's thesis consists of regional effects definition and an overview of different research methods of economic effects. The research method of this master's thesis is quantitative. Material of this master's thesis was gathered using organizations financial statements. As to students use of money the material was gathered using a survey method that was applied from Nordic expense model which is commonly used in the field of tourism research. The economic effects of students use of money in the local economic region is widely unexplored subject in Finland.

According to the survey results students who come outside of Sotkamo municipality spent 743 000 euros per school year. Results exclude the VAT. The spending is distributed to Sotkamo area service and retail businesses as consumption of approximately 440 000 euros and to accommodation approximately 303 000 euros. Total number of answered questionnaires was 92 which was 71 % of 129 students that came outside of Sotkamo. The regional economic effect of all the 129 Sotkamo Upper Secondary School sports programme students outside of the Sotkamo municipality to Sotkamo area were estimated to approximately 1 014 000 euros per school year. The biggest beneficiaries of student regional spending were retail trade and leasing of accommodation.

According to the results, Vuokatti-Ruka Sports Academy's direct economic effects to Sotkamo municipality area was approximately 720 000 euros per year, which includes approximately 89 000 euros of payroll tax effects of personnel who live in the Sotkamo municipality. In total, Vuokatti-Ruka Sports Academy's economic effects to Sotkamo municipality area was approximately 1 050 000 euros in the year 2019.

According to the results, Sotkamo Upper Secondary School salary costs direct economic effects to Sotkamo municipality area was approximately 500 000 euros per year, which includes approximately 78 500 euros of payroll tax effects of personnel who live in the Sotkamo municipality. In total, Sotkamo Upper Secondary School sports programme salary costs economic effects to Sotkamo municipality area was approximately 714 000 euros in the year 2019.

According to the results, sports programme in Sotkamo Upper Secondary School brings clear tangible assets to Sotkamo area. Sports programme brings students from outside the Sotkamo municipality. It also brings workplaces and through these works it brings income taxes and consumption to Sotkamo area companies. Benefits of this master's thesis for Vuokatti-Ruka Sports Academy is the introduced regional economic effects indicator and information to their present regional economic effects to Sotkamo area.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen tausta ja asetelmat	3
2.1	Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus.....	4
2.2	Urheilulukio ja – akatemiatoiminta Suomessa.....	6
2.3	Tutkimusalue – Sotkamo	8
2.4	Sotkamon urheilulukio	8
2.5	Vuokatti-Ruka urheiluakatemia.....	10
3	Alueellinen vaikuttavuus	14
3.1	Taloudelliset vaikutukset.....	16
3.2	Taloudellisen aluevaikuttavuuden tutkiminen.....	20
3.2.1	Pohjoismainen malli	23
3.2.2	Panos-tuotos malli.....	29
3.2.3	Satelliittitilinpito	31
3.2.4	CGE-simulaatiomalli	32
3.3	Sosiaaliset vaikutukset	35
3.4	Imagovaikutukset ja alueen identiteetti	37
4	Tutkimusmenetelmä.....	40
4.1	Aluevaikuttavuuden näkökulmat, rajaukset ja mittayksiköt.....	41
4.2	Tutkimusongelma.....	43
4.3	Tutkimuksen kulku	44
4.4	Aineiston kerääminen	46
4.5	Tutkimuksen valideetti ja reliabiliteetti	49
4.6	Kehittämistehtävä	51
5	Tulokset	53
5.1	Vuokatti-Ruka urheiluakatemian varainkäytön välittömät tulovaikutukset.....	53
5.2	Vuokatti-Ruka urheiluakatemian varainkäytön välilliset tulovaikutukset	57
5.3	Lukion henkilöstön palkkamenojen välittömät vaikutukset	60
5.4	Lukion henkilöstön palkkakustannusten välilliset vaikutukset	63
5.5	Opiskelijoiden tuomat talousvaikutukset.....	65
5.5.1	Vastanneiden taustatiedot.....	67
5.5.2	Opiskelijoiden rahankulutus viikkotasolla.....	74

5.5.3	Opiskelijoiden rahankulutus kuukausitasolla.....	76
5.5.4	Opiskelijoiden rahankulutus vuositasolla.....	82
5.5.5	Opiskelijoiden kokonaisrahankulutus toimialoittain	89
6	Johtopäätökset	98
7	Pohdinta	103
7.1	Asiantuntijana kehittyminen	104
7.2	Tulosten luotettavuus	105
7.3	Ehdotuksia jatkotutkimusaiheiksi.....	108
	Lähteet	110
	Liitteet	

1 Johdanto

Lukiokoulutus ja laajemmin käsiteltynä kuntien sivistyspalvelut ovat merkittäviä tekijöitä kuntien elinvoiman lisääjänä. Monesti koulutus- ja sivistyspalvelut mielletään kuntien menoeriksi suuremmin ajattelematta niiden monialaisia vaikutuksia kunnan alueella. Talouden sopeuttamistoimet ovat tälläkin hetkellä käynnissä monessa Suomen kunnassa ja säästöjä etsitään jokaiselta toimialalta. Olisiko syytä herätä ajattelemaan kunnan omia instansseja ja niihin ohjattuja rahallisia panostuksia? Voisivatko ne vaikuttaa kunnan talouteen ja elinvoimaisuuteen myös positiivisesti?

Tämä opinnäytetyö tutkii Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon urheilulukion aluetaloudellisia vaikutuksia Sotkamon kuntaan. Molemmat organisaatiot ovat Sotkamon kunnan hallinnon alaisia organisaatioita. Opinnäytetyön aihe on noussut toimeksiantajan, Vuokatti-Ruka urheiluakatemia tarpeesta selvittää omaa aluevaikuttavuuttaan Sotkamon alueella. Työ on tutkimuksellinen YAMK-opinnäytetyö, jonka painopisteenä on selvittää toiminnan tämänhetkiset aluetaloudelliset vaikutukset. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Sotkamon urheilulukioon Sotkamon ulkopuolelta tulleiden opiskelijoiden, Vuokatti-Ruka urheiluakatemia organisaation varainkäytön ja Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen tuomia taloudellisia vaikutuksia kunnan alueelle. Aihetta ei ole tutkittu Sotkamossa aiemmin.

Työn tarkoituksena on luoda Vuokatti-Ruka urheiluakatemialle oman toimintansa aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittaamenetelmä. Aluetaloudellisia vaikutuksia ja alueiden ulkopuolelta tulevia rahavirtoja on Suomessa tutkittu paljon matkailun tutkimuksissa. Kunnan tai alueen rajojen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden aiheuttamaa kulutuskysynnän lisäystä aluetalouteen on tutkittu Suomessa varsin vähän. Aiheeseen liittyviä valmiita tutkimusmetodeja ei siis ollut käytettävissä. Aiheeseen liittyvien tutkimusmenetelmien ja tiedonpuutteen vuoksi työn kehittämistehtävänä on työssä käytettyjen menetelmien käytettävyyden pohdinta ja kehittäminen. Tutkimuksen avulla saatujen tulosten ja kehittämistehtävän pohjalta toimeksiantaja voi arvioida menetelmien käytettävyyttä oman toimintansa taloudellisen vaikuttavuuden mittaamiseksi ja edelleen kehitettäväksi.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

1) Millaisia välittömiä taloudellisia vaikutuksia Sotkamon kunnan ulkopuolelta tulevat urheilulukiolaiset tuovat Sotkamoon eri toimialoille yhdessä lukuvuodessa?

2) Millaisia välittömiä ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäyttö tuo Sotkamoon yhdessä vuodessa?

3) Millaisia välittömiä ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia Sotkamon lukion henkilöstön palkkamienot urheilulukion osalta tuovat Sotkamoon yhdessä vuodessa?

Työn tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen, tutkimuksessa pyritään selvittämään Sotkamon aluetalouteen jäävää rahamäärää. Tutkimus jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon lukion varainkäyttöä tutkitaan organisaatioiden käyttö-talousraporteista. Raporttien mukaisista menoista selvitetään Sotkamon kuntaan jäävä osuus. Lukion henkilöstön osalta selvitetään urheilulukioilaisten määrän tuoma henkilöstötarve ja näiden palkkojen tulovaikutus Sotkamoon. Toisessa osassa opiskelijoiden tuomaa vaikuttavuutta tutkitaan Survey-tutkimukselle tyypillisen menetelmän mukaisesti opiskelijoille suunnatulla rahankäyttökyselyllä. Kyselyssä sovelletaan matkailun tutkimuksissa kehityttyä pohjoismaista mallia, jonka avulla matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia on Suomessa tutkittu jo 1980-luvulta lähtien. Mallia on käytetty paljon matkailun tutkimuksissa, jossa kiinnostuksen kohteena on alueen ulkopuolelta tuleva raha. Mallia käytetään tässä opinnäytetyössä, koska työn kiinnostuksen kohteena ovat Sotkamoon kunnan rajojen ulkopuolelta tulleet urheilulukiolaiset ja heidän tuoma rahavirta Sotkamon alueelle.

Opinnäytetyön teoriaviitekehys muodostuu aluevaikuttavuuden määritelmästä sekä katsauksesta taloudellisen aluevaikuttavuuden erilaisiin tutkimismenetelmiin. Tässä työssä alueellinen vaikuttavuus ymmärretään laajasti koskemaan taloudellisia, sosiaalisia ja imagollisia vaikutuksia sekä toiminnan vaikutuksia alueen identiteettiin. Vaikka työ keskittyy tutkimaan pelkkiä taloudellisia vaikutuksia, otetaan muut mahdolliset vaikutukset huomioon työn kehittämistehtävässä. Työn teoriaviitekehys nivoutuu kehittämistyön tuloksena tehtyjen ehdotusten kanssa yhteen pohdittaessa työssä käytettyjen taloudellisen vaikuttavuuden mittareiden hyödyntämistä Vuokatti-Ruka urheiluakatemia toiminnassa.

2 Tutkimuksen tausta ja asetelmat

Lukiokoulutus ja laajemmin käsiteltynä kuntien sivistyspalvelut tulisi nähdä merkittävänä tekijänä kuntien elinvoiman lisääjänä. Lukiokoulutuksella on alueellisia laaja-alaisia ja pitkän aikavälin vaikutuksia, jotka liittyvät koulutuspalvelun saavuttavuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Kuntien järjestämällä lukiokoulutuksella on todettu olevan välittömiä ja välillisiä paikallistaloudellisia vaikutuksia. Nämä vaikutukset liittyvät kuntien talouden tilaan, väestön ja lukiolaisten määrän kehityksiin ja lukiokoulutuksen parissa työskentelevän henkilöstön merkitykseen. Suurin osa näistä vaikutuksista on välillisiä, mutta ne ovat huomattavia alueellisen elinvoiman ja talouden kehityksen kannalta, varsinkin pienissä yhden lukion kunnissa. Kunnissa oman lukiokoulutuksen järjestäminen on kunnan resurssien panostamista tulevaisuuteen. Pienissä kunnissa järjestettävä lukiokoulutus näyttää olevan kuntien selkeä arvovalinta. Oma lukiokoulutus koetaan tärkeänä elinvoiman lisäämistä edistävänä tekijänä ja paikallistalouden vahvistajana monine kerrannaisvaikutuksineen. (Engblom-Pelkkala 2018, 1–8). Kuntien koulutuspalveluilla on omat taloudelliset vaikutuksensa, jotka on syytä huomioida tehdessä niitä koskevia pitkän tähtäimen päätöksiä. Koulutuksen näkeminen pelkkänä kulutuksena on kapeanäköistä. Koulutuspalvelujen näkeminen kulutuksen sijaan investointina aiheuttaa sen, että niiden tuotoksia on syytä arvioida ja suhteuttaa kulutettuihin panoksiin. (Vaherva & Juva 1985, 26.)

Koulutukselle asetetaan monesti erilaisia tavoitteita monista eri suunnista. Tavoitteisiin pääsyllä, joko välittömästi tai myöhemmin, mitataan yleensä koulutuksen vaikuttavuutta eri tahojen kannalta. Nämä tavoitteet ovat kuitenkin monesti ristiriidassa keskenään vaikka ne liittyisivät samaan koulutuskokonaisuuteen. Monesti tutkija joutuu selvittämään, ovatko kyseessä yksilön, yritysten tai muun yhteisön vai koko yhteiskunnan koulutukseen kohdistamista odotuksista. (Vaherva & Juva 1985, 142.) Tässä opinnäytetyössä tutkitaan lukion ja lukion yhteydessä sekä tukena toimivan urheiluakatemian ja kunnan rajojen ulkopuolelta lukioon tulevien opiskelijoiden vaikuttavuutta Sotkamon kunnan aluetalouteen. Näkökulma on siis urheilulukiossa opiskelevien opiskelijoiden ja lukion sekä urheiluakatemian organisaatioina aiheuttama kulutuskysynnän kasvu alueella. Työssä ei oteta kantaa, miten Sotkamon urheilulukiotointa tai Vuokatti-Ruka urheiluakatemian toimintaa tulisi järjestää tai onko koulutuksen järjestäminen taloudellisesti tehokasta ja tarkoituksenmukaista. Työssä ei oteta myöskään kantaa ovatko lukiokoulutuksen kustannukset pienemmät kuin koulutuksen aikaansaamat hyödyt kuntatalouteen.

Strategista johtamista kuntatasolla tulisi viedä kuntastrategiasta toimialoille ja konkretisoida strategiset tavoitteet toimialojen käytäntöjen täsmällisiksi tavoitteiksi. Kuntien sivistyspuolella strategia on kunnan toiminnan johtamisen väline, jolla kunta voi vahvistaa esimerkiksi lukiokoulutuksen merkitystä. Nykyään kunnat haluavat erottua muista ja saada varsinkin erikoislukioiden avulla opiskelijoita järjestämäänsä koulutukseen. Tällöin opiskelutarjontaa on myös markkinoitava ja tehtävä näkyväksi. (Engblom-Pelkkala 2018, 10.) Organisaatiot ja suuret tapahtumat teettävät nykyään paljon taloudellisen vaikuttavuutensa tutkimuksia tai arviointeja omasta vaikuttavuudestaan. Monesti näiden tutkimusten tarkoituksena on perustella julkisen rahan käyttöä kyseisiin tapahtumiin tai ilmiöihin. Boyle (1997) väittääkin, että nämä julkiset investoinnit ovat tapa kohottaa paikallista identiteettiä ja innostaa paikallista väestöä. (Chalip & Leyns 2008, 543–545.) Hudsonin (2008) mukaan taloudellisten vaikutusten tutkiminen on julkisen vallan strategisen suunnittelun apuväline. Tutkimusten avulla valtiot ja muu julkiset päätöksen tekijät voivat kohdentaa julkisen vallan rahankäyttöä tarkoituksenmukaisiin toimintoihin. (Hudson 2008, 328.)

Suurten urheilutapahtumien taloudellisten vaikutusten tutkimuksissa on huomattu, että suurin osa alueelle jäävästä tulosta tulee tapahtumiin osallistuvien vierailijoiden ja turistien kulutuksesta tapahtuman aikana sekä kasvaneesta turistien määrästä tapahtuman jälkeen. Muut tulon lähteet urheilutapahtumien taloudellisesta vaikutuksesta alueellisesti ovat tapahtuman järjestäjän kuluksensa tapahtuman järjestelyihin sekä alueen investoinnit infrastruktuuriin. (Preuss 2008, 296–298.) Edellä mainittujen syiden vuoksi tässä tutkimuksessa keskitytään alueelle tuloja tuoviin osa-alueisiin; akatemiatoiminnan organisaation, lukion henkilöstön palkkamenojen sekä alueelle tulevien uusien opiskelijoiden tuomiin taloudellisiin vaikutuksiin.

2.1 Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön aihe on noussut toimeksiantajan tarpeesta selvittää omaa aluevaikuttavuuttaan Sotkamon alueella. Tavoitteena on selvittää Sotkamon urheilulukioon Sotkamon ulkopuolelta tulevien lukio-opiskelijoiden, Sotkamon lukion henkilöstön sekä Vuokatti-Ruka urheiluakatemia organisaation varainkäytön taloudellisia vaikutuksia Sotkamoon. Työn kehittämistehtävän tavoitteena on tehdä ehdotus, miten Vuokatti-Ruka urheiluakatemia voi hyödyntää kehitettyä mittaria toiminnassaan.

Tutkimuksen tarkoituksena on luoda työn toimeksiantajalle oman toimintansa aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittaamenetelmä ja saada tietoa Sotkamon ulkopuolelta tulevien urheilulukio-laisten tuottamasta välittömistä taloudellisista vaikutuksista Sotkamon kunnan alueella. Opinnäytetyö tukee Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaa sen strategisessa suunnittelussa ja antaa vastauksia toimintojen nykytilan tunnistamiseksi. Lukio-opiskelijoiden tuottaman taloudellisen vaikutuksen ohella tutkimuksessa saadaan selville, kuinka paljon ja mihin Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan organisaatio käyttää rahaa kunnan alueella. Näiden lisäksi tutkimuksessa arvioidaan Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen aluetaloudellista vaikuttavuutta urheilulukion tuoman lisähenkilöstön osalta. Kyseisiä tietoja ei ole saatavilla tai arvioitu aikaisemmin oppilaitostasolta Sotkamossa.

Suomessa on tehty aikaisemminkin tutkimuksia oppilaitosten alueellisesta taloudellisesta vaikuttavuudesta. Näitä ovat muun muassa Porin yliopistokeskuksen (Vähäsantanen 2006), Karelia ammattikorkeakoulun (Tarnanen & Wrangle 2017), Suomen urheiluopistojen (Kujala, Hakala & Törmä 2019) ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun (Kujala, Kinnunen, Hakala & Törmä 2017) aluetaloudellisten vaikutusten tutkimukset. Näissä edellä mainituista aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole kiinnitetty huomiota opiskelijoiden kulutuksen tuomiin rahavirtoihin paikkakunnalla tai alueella. Tuorein opiskelijoiden kulutusta arvioiva tutkimus on Jaakkolan & Sadinmaan (2012) ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, jossa he tutkivat Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun aluevaikutusta ja opiskelijoiden rahankäyttöä päiväkirjamenetelmällä (Jaakkola & Sadinmaa 2012). Riikinen (2002) arvioi omassa Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun alueellista vaikutusta tutkivassa pro-gradu työssään opiskelijoiden tuomia alueellisia rahavirtoja tilastokeskuksen tilastojen ja muiden opiskelijoita koskevien tutkimusten avulla. Tässä tutkimuksessa halutaan kiinnittää erityistä huomiota opiskelijoiden tuomaan taloudelliseen vaikuttavuuteen ja tutkia paikkakunnalle muualta muuttavien opiskelijoiden tuomia rahavirtoja ja tulovaikutuksia.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon lukion taloudellisella aluevaikuttavuudella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa organisaation olennaisia taloudellisia vaikutuksia, jotka kohdistuvat Sotkamon alueella sijaitseviin toimijoihin. Tämä aluevaikuttavuus toteutuu organisaation perustehtävien, henkilöstön sekä organisaation budjettivarainkäytön kautta. Tässä työssä tiedostetaan, että organisaatioiden vaikuttavuus yltää myös monin tavoin kunnan ja maakunnan rajojen ulkopuolelle. Nämä vaikutukset on rajattu tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Työn toimeksiantajan näkökulmasta opinnäytetyön pääpaino on tutkimuksellisessa osiossa, tutkimustulosten esittelyssä sekä tulosten pätevydessä ja luotettavuudessa sekä niiden arvioinnissa. Kehittämistyön tehtävänä on osaltaan tukea tätä arviointityötä ja lisätä työn merkityksellisyyttä ja käytettävyyttä toimeksiantajalle.

2.2 Urheilulukio ja –akatemiatoiminta Suomessa

Suomessa opiskelun ja urheilun yhdistäminen alkoi toden teolla vuonna 1986, jolloin kuusi lukiota aloitti kokeiluvalla erityisen tehtävän urheilijakoulutuksen ja urheiluoppilaitosjärjestelmän kokeilun. Kokeilu sai alkunsa, kun lajiliitoissa ja kouluissa koettiin, että koulujärjestelmä oli riittävän joustamaton huipulle tähtäävien nuorten valmentautumisen kannalta. (Savolainen & Härkönen 2014, 87.) Suomessa toimii tällä hetkellä 15 erityisen koulutustehtävän saanutta urheilulukiota (Suomen Olympiakomitea 2020). Nykyään urheiluoppilaitosjärjestelmä toimii urheiluakatemieverkoston merkittävänä yhteistyö, osaamis- ja resurssikanavana. Urheiluoppilaitosjärjestelmä on suomalaisen urheiluakatemiaverkoston ydintä. Urheiluoppilaitosten tehtävänä on mahdollistaa yhdessä urheiluakatemiatoiminnan kanssa urheilijoiden harjoittelu koulupäivien aikana. Sotkamon lukio ja Vuokatti-Ruka urheiluakatemia sijaitsevat sopivien lajiolosuhteiden äärellä ja toiminnassa on sisäoppilaitosmaisia piirteitä. Toiminta sisältää opintojen ohella valmennuksen ja muita asiantuntijapalveluita. (Savolainen & Härkönen 2014, 87–89.)

Urheiluakatemit ovat syntyneet 2000-luvulla paikallisista tarpeista käynnistyneistä yhteistyöverkostoista, joissa oppilaitokset, urheiluorganisaatiot, kuntayhteisöt sekä erilaiset asiantuntijapalveluiden tuottajat tekevät yhteistyötä urheilijoiden siviili- ja urheilu-urien yhteensovittamiseksi. Urheiluakatemioiden työ perustuu olemassa olevien toimintojen ja rakenteiden yhteensovittamiseen ja kehittämiseen. Vuonna 2007 urheiluakatemioiden valtakunnallinen koordinaatio siirtyi Olympiakomitealle. Vuonna 2013 toiminta ja verkostot nimettiin Urheiluakatemiaohjelmaksi Olympiakomitean uudelleen organisoitumisen myötä. (Härkönen 2014, 89.) 2010-luvulla tiivistyi myös urheilulukioiden ja akatemioiden yhteistyö, joka osaltaan kasvatti urheilulukioiden saamia resursseja akatemiatoimintaan osallistumiseksi. Näitä resursseja lukiot saivat kunnilta, paikallisilta urheiluakatemioilta, lajiliitoilta, Olympiakomitealta sekä Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Urheilulukiot ovat kohdentaneet näitä resursseja toiminnan koordinointiin ja valmennuksen kuluihin. (Nieminen & Lämsä 2019, 22.)

Urheiluoppilaitokset ovat opetus- ja kulttuuriministeriön opetuksen järjestäjille myöntämää erityistä koulutustehtävälupaa toteuttavia toisen asteen oppilaitoksia, lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia. Urheiluoppilaitoksilla on lupa hyväksi lukea opetussuunnitelman mukaiseen pakolliseen (lukio) tai tutkintoon johtavaan (ammatillinen koulutus) oppimäärään erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, kuten urheiluvalmentautumista. Urheilulukioissa opiskelevilla urheilijoilla on puolestaan lupa poiketa nuorille tarkoitetusta valtakunnallisesta lukion tuntijaosta. Urheiluoppilaitokset saavat koulutustehtävänsä toteuttamiseen erityistä tukea. Urheilupainotteiset toisen

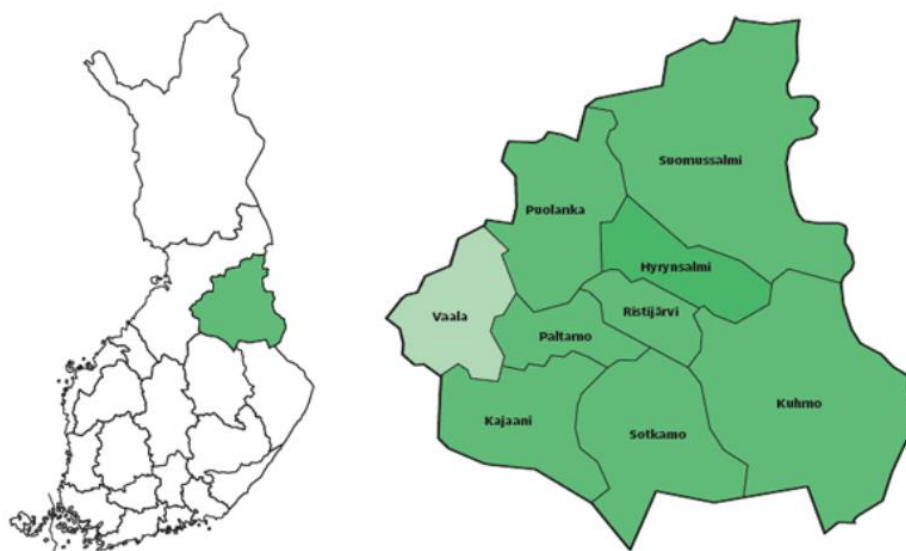
asteen oppilaitokset ovat itse painottaneet toimintaansa urheiluvien opiskelijoiden tarpeisiin. (Suomen Olympiakomitea, n.d.)

Lukiokoulutuksen rahoitus muodostuu valtion osoittamasta rahoitusosuudesta, yksikköhintarahoituksesta, sekä kunnan omasta rahoituksesta. Jokainen kunta lisäksi osallistuu järjestelmän rahoittamiseen asukaskohtaisen rahoitusosuuden kautta huolimatta siitä, onko kunnassa omaa lukiota vai ei. Kunnat siis rahoittavat opetus- ja kulttuuriministeriön jakaman valtionosuuden suurelta osalta itse. Kuntien rahoitusosuus on käytännössä kasvanut 2010-luvulla valtion koulutusrahoituksen leikkausten vuoksi. Yksikköhintarahoituksesta kuntien keskimääräinen osuus lukiotoimen käyttökustannuksiin on noin 58 prosenttia. (Engblom-Pelkkala 2018, 5.) Valtionosuusrahoitus määräytyy opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan ja koulutuksen järjestäjän lukiokoulutuksen opiskelijamäärän tulosta. Yksikköhinta on siis järjestäjäkohtainen. Erityisen koulutustehävän omaavan lukion, kuten liikunta- tai urheilupainotteinen koulutus, kuvataidepainotteinen koulutus, musiikkipainotteinen koulutus, tanssipainotteinen koulutus sekä koulutus, joka tähtää International Baccalaureate -tutkinnon suorittamiseen rahoitus perustuu valtion (opetus- ja kulttuuriministeriön) myöntämään lisärahoitukseen yksikkörahoituksen lisäksi. (Opetushallitus 2019.) Vuonna 2019 Sotkamon lukio sai tätä erityistehtävän lisärahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 150 532 euroa (Toivo 2021).

Urheilulukioiden seurantatutkimuksen mukaan vuonna 2016 Suomen urheilulukioissa urheilijana opiskeli yhteensä 2513 opiskelijaa, joista tyttöjä noin 46 prosenttia ja poikia 54 prosenttia. Seurantatutkimuksessa mukana olivat Suomen kaikki urheilulukiot. Näistä opiskelijoista vuonna 2016 oli ulkopaikkakuntalaisia noin 55 prosenttia ja kotipaikkakuntalaisia opiskelijoita 45 prosenttia. Ulkopaikkakunnista tulevat opiskelijat jakautuivat vielä niin, että noin 40 prosenttia heistä tuli lukion lähialueen kunnista ja 15 prosenttia talousalueen ulkopuolisista kunnista. Luvuissa on paljon vaihtelua lukioiden kesken, joissakin lukioissa kotipaikkakunnan opiskelijoiden määrä on 50–75 prosenttia, kun taas joissakin kotipaikkakuntalaisia on vain 10 prosenttia. Kotipaikkakuntalaisten nuorten osuus urheilulukiolaisista on vähentynyt merkittävästi vuodesta 2006, jolloin kotipaikkakuntalaisia urheilijaopiskelijoita urheilulukioissa oli noin 85 prosenttia. (Nieminen & Lämsä 2019, 7–8.)

2.3 Tutkimusalue – Sotkamo

Tässä tutkimuksessa tutkimusalueena on Sotkamon kunta, joka sijaitsee Kainuun maakunnan eteläosassa. Sotkamon kunnan rajanaapureita ovat lännessä Kajaanin kaupunki, idässä Kuhmon kaupunki, pohjoisessa Paltamo ja Ristijärvi sekä etelässä Nurmes, Valtimo, Rautavaara ja Sonkajärvi.

Kuva 1. Kainuun kunnat (Tilastokeskus 2008).

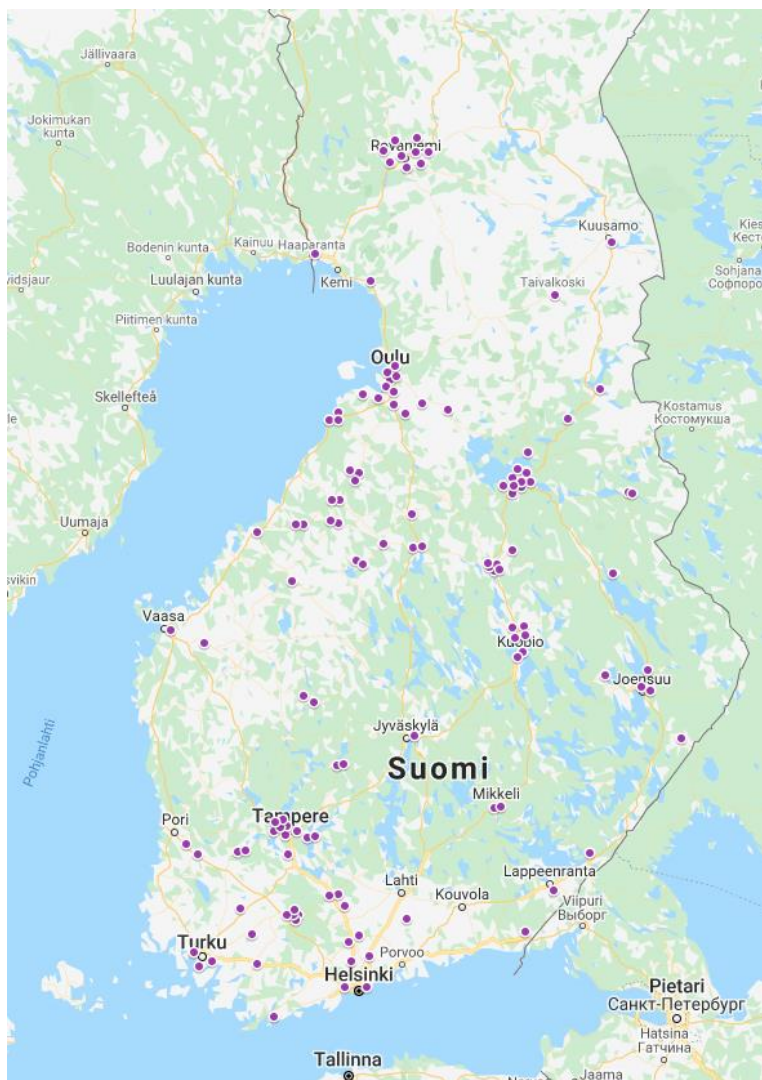
Tutkimuksessa tutkitaan Sotkamoon muualta tulleita urheilulukiolaisia. Tällä tarkoitetaan Sotkamon kunnan rajojen ulkopuolelta Sotkamon lukion urheilulinjalle tulleita opiskelijoita, jotka eivät ole olleet lukiokoulutuksen aloittaessaan Sotkamon kunnan vakituksia asukkaita.

2.4 Sotkamon urheilulukio

Sotkamon lukio on yksi viidestätoista Suomen urheilulukioista, joissa opiskelija voi yhdistää lukio opiskelun ja huippu-urheiluvalmennuksen. Erityisen koulutustehtävän saaneissa lukioissa, erikoislukiassa, on yksi tai useampi koulutuslinja, jonka oppilaat noudattavat valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta poikkeavaa opetussuunnitelmaa. (Studentum 2019.) Sotkamon urheilulukio tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden urheilun ja opintojen yhdistämiseen. Valmennusta urheilulukiossa järjestetään seuraavissa lajeissa: ampumahiihto, e-urheilu, yhdistetty, maastohiihto, uinti, pesäpallo ja suunnistus. Myös muiden lajien urheilijoiden on mahdollista hakea urheilulukioon. Näissä muissa lajeissa ei tarjota valmennusta, vaan tarjotaan aikaa harjoitteluun. (Sotkamon lukio 2019.) Sotkamon urheilulukion valmennustoiminnan käytännön järjestäjänä toimii Vuokatti-

Ruka urheiluakatemia. Sotkamon lukion urheilulukiolaiset kuuluvat Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan. Akatemian urheilijoiden opiskelu on mahdollistettu joustavasti valmennukseen yhdistettynä. Oppilaitos auttaa urheilijoita henkilökohtaisten opintosuunnitelmien tekemisessä, jolloin valmennukseen ja lajissa kehittymiseen jää riittävästi aikaa päivittäin. (Mäkipää 2019.)

Sotkamon lukiossa syksyllä 2020 opiskelee yhteensä 293 opiskelijaa, joista 158 opiskelijaa on urheilulinjalla ja 135 yleislinjalla. Urheilulinjalaisista 129 opiskelijaa on tullut Sotkamon kunnan ulkopuolelta. Kuvassa 2 esitetään Sotkamon ulkopuolelta tulleiden urheilulukiolaisten kotipaikkakunnat Suomen kartalla. Kuvasta käy ilmi, että opiskelijoita Sotkamon urheilulukioon saapuu joka puolelta Suomea. Kuvan perusteella suurimmat määrät opiskelijoista Sotkamon urheilulukioon saapuu Kainuusta, Pohjois-pohjanmaalta, Lapista ja Pirkanmaalta. (Mäkipää 2020.)

Kuva 2. Sotkamon ulkopuolelta tulleiden urheilulinjalla opiskelevien kotipaikkakunnat 2020 (Mäkipää 2020).

Opiskelijoiden jakautuminen eri lajeihin Sotkamon urheilulukiossa esitetään taulukossa 1. Urheilulajeista määrällisesti eniten urheilulinjalla opiskelevista urheilijoista on maastohiihtäjiä. Maastohiihtäjiä opiskelijoista on urheilulukion urheilulinjalla kaikki lukion vuosikurssit mukaan lukien 52 henkilöä. Seuraavaksi suurin lajiryhmä on pesäpalloilijat. Pesäpalloilijoita opiskelee urheilulinjalla kaikki lukion vuosikurssit mukaan lukien 50 henkilöä. Kolmanneksi suurin lajiryhmä on ampumahiihto. Ampumahiihtäjiä Sotkamon urheilulukiossa urheilulinjalla kaikki lukion vuosikurssit mukaan lukien opiskelee 18 henkilöä. Yhteensä opiskelijoiden edustamia eri lajeja urheilulinjalla on 12. (Mäkipää 2021.) Kokopäiväisiä opettajia Sotkamon lukiossa työskentelee 21 opettajaa (Mäkipää 2020).

Laji	Yhteensä (hlö:ä)
Maastohiihto	52
Pesäpallo	50
Ampumahiihto	18
Suunnistus	9
E-Sport	7
Mäkihyppy/yhdistetty	6
Lumilautailu	5
Lentopallo	4
Uinti	4
Judo	1
Jääkiekko	1
Kestävyysjuoksu	1
Yhteensä	158

Taulukko 1. Sotkamon urheilulukiossa urheilulinjalla opiskelevien urheilijoiden urheilulajit ja lajien urheilijoiden määrät lukuvuonna 2020–2021 (Mäkipää 2021).

2.5 Vuokatti-Ruka urheiluakatemia

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia historia alkaa vuonna 1976 perustetusta Sotkamon liikuntalukiosta. Vuonna 1994 liikuntalukio sai virallisen urheilulukioistatuksen ja nimi muuttui Sotkamon urheilulukioiksi. Vuonna 2010 rinnalle perustettiin Vuokatti urheiluakatemia, joka on tehnyt tiivistä yhteistyötä alueen oppilaitosten kanssa aina yläkoulusta Sotkamon urheilulukioon. Vuonna 2010 Vuokatti Urheiluakatemia aloitti akatemiavalmennuksen myös Kajaanissa jalkapallossa, jääkiekossa ja salibandyssa. Oppilaitoksista mukaan tuolloin tulivat Kainuun Ammattiopisto, Kajaanin

Lukio ja Kajaanin Ammattikorkeakoulu sekä Kainuun prikaati. Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaa Kajaanissa edelsi 1997 perustettu Kajaanin jalkapalloakatemia. (Vuokatti-Ruka urheiluakatemia 2019.) Nykyään Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan kuuluu 12 oppilaitosta sekä Kainuun prikaati Kajaanissa. Urheiluakatemiassa opiskelee ja urheilee noin 735 urheilijaa viidestätoista eri lajista. Sotkamossa urheilijoita opiskelee ja urheilee noin 460 urheilijaa, Kuusamossa noin 60 urheilijaa ja Kajaanissa noin 215 urheilijaa. (Mäkipää 2019.)

Kuusamon alueella urheiluakatemiaa vastaavasti urheilijan polkua juniorista kohti kansainvälistä tasoa on tukenut Rukan alppikoulu, joka on työskennellyt Kuusamon lukion ja Kainuun ammattiotiston Kuusamon toimipisteen kanssa. Kuusamon alppihiihdon koulutus- ja valmennuskeskus, Rukan alppikoulu on toiminut syksystä 1995 lähtien. Freestylehiihto on ollut kiinteä osa toimintaa syksystä 2003 alkaen. Näiden alueiden vahva urheiluosaaminen yhdistettiin 1.12.2013 uudessa Vuokatti-Ruka urheiluakatemiassa. Solmittu yhteistyö vahvisti valmennusta, osaamista ja olosuhteita sekä loi parempaa arkea nuorelle urheilijalle. Yhdessä toimimisen toivottiin näkyvän yhä kehittyvänä ja laadukkaampana vuorovaikutuksena toimijoiden välillä. (Vuokatti-Ruka urheiluakatemia 2019.)

Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia on Sotkamon kunnan sivistystoimenalaisena toimiva alueellinen huippu-urheiluverkosto ja koko urheilijan polun perusratkaisu, jossa toimitaan yhdessä samaan suuntaan urheilijan parhaaksi. Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia sitoo Sotkamon kunnan alueen, Kuusamon ja Kajaanin kaupungin sekä Kainuun prikaatin urheilijan valmennusta tukevat toimijat (kuntayhteisöt, oppilaitokset, urheiluorganisaatiot) toimimaan yhdessä toimivan urheilijapolun rakentamisessa ja huippu-urheilun valmennusta tukevien olosuhteiden kehittämisessä. (Vuokatin urheiluopisto 2019.)

Vuokatti-Ruka urheiluakatemian visio on, että Vuokatti on tunnettu ja tunnustettu maailmanluokan lumilajien kansainvälinen osaamiskeskus. Tavoitteena on, että Vuokatin-Rukan urheilijapolku tuottaa systemaattisesti kansainvälisen tason urheilijoita, harjoitteluolosuhteet olisivat laadukkaat suomalaisille ja kansainvälisille asiakasryhmille sekä osaaminen ja tutkimustoiminta tukisi urheilijoiden valmennustyötä. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia haluaa erottua muista missiollaan ”Huippujen kasvattaja”. Urheiluakatemia toiminnan tavoite valtakunnallisesti on varmistaa, että urheilijoilla on kansainvälisen vertailun kestävä päivittäisvalmennus- ja toimintaympäristö. Tällä haetaan sitä että, lahjakkaat nuoret voivat saavuttaa oman potentiaalinsa urheilussa. Lisäksi tavoitellaan, että kansainvälisesti menestyviä urheilijoita ja joukkueita on enemmän, toiminta on

eettisesti kestävää sekä koulutus ja siviiliuraan valmistautuminen hoidetaan vastuullisesti ja suunnitelmallisesti. (Mäkipää 2019.) Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia tarjoaa mahdollisuuden opiskelun ja urheilun yhdistämiseen aina yläkoulusta varusmiespalvelukseen ja korkeakouluopintoihin saakka. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia urheilijanpolku on esitetty kuvassa 3. Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia on koordinoija, joka sitoo yhteen urheilijoiden opintopolut, valmennuksen ja tukijärjestelmät. (Vuokatti-Ruka urheiluakatemia 2019.)

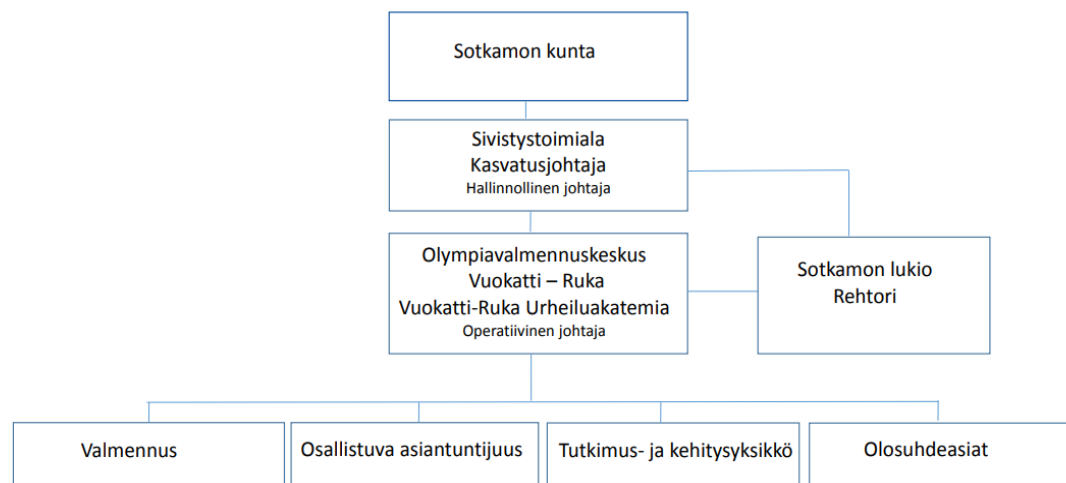

Kuva 3. Urheilijan polku Vuokatti-Ruka urheiluakatemiassa (Toivo 2020a).

Vahvojen urheilualueiden ja toimijoiden yhteistyö vahvistaa valmennusta, osaamista ja olosuhteita sekä luo parempaa arkea nuorelle urheilijalle (Vuokatin urheiluopisto 2019). Vuokatin alueella on vahvaa urheiluosaamista niin valmennustiedon, olosuhteiden kouluttautumisen kuin tutkimuksen saralla. Osaaminen ja asiantuntijuus on koottu yhteen ja niitä hyödynnetään tehokkaasti. Urheiluakatemia toimijoita ovat alueen oppilaitokset, urheiluseurat, lajiliitot, julkinen sektori sekä tukipalveluita tarjoavat yhteistyötahot. Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia vastuu ja tehtävä on yhdistää opiskelun sekä urheilun lisäksi myös vapaa-aika, lepo, iltaharjoitukset ja asuminen eli toimia opiskelun ja harjoittelun kokonaisvaltaisena tukea. (Vuokatti-Ruka urheiluakatemia 2019.)

Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan kuuluvat urheilijat opiskelevat paikallisissa oppilaitoksissa ja valmentautuvat Vuokatin ja Rukan huippuolosuhteissa. Suurin osa heistä myös asuu harjoittelu- paikkojen lähellä. Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia kuuluu myös Olympiakomitean Urheiluakate-

miaohjelmaan, jolla parannetaan urheilijakeskeisesti nuorten kehittymis- ja menestymismahdollisuuksia opiskelu- ja urheilu-uralla. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia johtamisesta ja koordinaatiosta vastaa urheiluakatemia hallinnollinen johtoryhmä ja operatiivisesta johtamisesta ja koordinaatiosta akatemian johtaja. (Vuokatin urheiluopisto 2019.) Vuokatti-Ruka urheiluakatemia toimii Sotkamon lukion ja Vuokatti-Ruka olympiavalmennuskeskuksen rinnalla. Sotkamon lukion ja Vuokatti-Ruka urheiluakatemia johtosuhteet ja organisaatio on esitetty kuvassa 4. Vuokatti-Ruka urheiluakatemiassa työskentelee tällä hetkellä 23 kokopäiväistä työntekijää, joista 18 on eri urheilulajien valmentajia. (Toivo 2020a.)

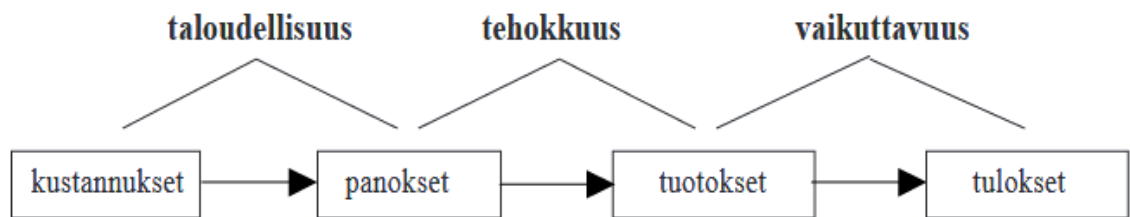
Kuva 4. Sotkamon lukion ja Vuokatti-Ruka urheiluakatemia organisaatio (Toivo 2020a).

3 Alueellinen vaikuttavuus

Vaikuttavuus on käsitteenä laaja ja monitahoinen. Alueellisen vaikuttavuuden määritelmästä ei ole yleisesti hyväksyttyä mallia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikään. Muun muassa koulutuksen vaikuttavuutta on tutkittu paljon eri lähtökohdista. Käsitteen sisältö ei silti ole vakiintunut vaan vaikuttavuus määritellään usein tutkimuskohteen ja näkökulman perustella. (Ritsilä 2013, 96; Raivola, Valtonen & Vuorensyrjä 2000, 11.) Termillä aluevaikuttavuus tarkoitetaan yleensä sitä osaa organisaation toiminnan vaikuttavuudesta, joka toteutuu jollakin määritellyllä maantieteellisellä alueella (Tarnanen & Wrangle 2017, 12). Koulutuksen vaikuttavuuden tarkasteltavana kohteena voivat olla lyhyen tai pitkän aikavälin vaikutukset. Lyhyen aikavälin vaikutuksen ovat helpompia ja selkeämpiä mitata muun muassa tutkintojen määrinä tai muina suurempina vaikutuksina. Pitkän aikavälin vaikutukset ovat usein epäsuoria ja tulevat esiin vasta vuosien kuluttua. (Ritsilä 2013, 96–97.)

Matkailussa sekä erilaisilla tapahtumilla on todettu olevan sekä positiivisia että negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Nämä vaikutukset voidaan jakaa taloudellisiin, ympäristöllisiin sekä sosiaalisiin vaikutuksiin. (Kauppila 2004, 2; Hemmi & Vuoristo 1993, 272; Mathieson & Wall 1982, 3.) Käytännössä jaottelu on kuitenkin hyvin hankalaa, rajat eivät aina kohtaa tai ovat hyvin keinoitekoisia. Taloudellisia tuloja voidaan joissain tapauksissa käyttää esimerkiksi markkinointiin, ympäristövaikutusten minimoimiseen tai sosiaalisten palvelujen parantamiseen. Vaikutukset siis sekoittuvat ja yhdistyvät monesti keskenään, jolloin niiden tutkiminen ja eristäminen toisistaan on hankalaa. (Hemmi & Vuoristo 1993, 272–273; Mathieson & Wall 1982, 3.) Kauppilan (2004) mukaan matkailua on käytetty erityisesti perifeerisillä maaseutualueilla aluekehityksen välineenä myönteisten taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten aikaansaamiseksi (Kauppila 2004, 2).

Raivolan ym. (2000) mukaan koulutuksen vaikuttavuuden eräänlaiseksi pohjamalliksi on muotoutunut 1980-luvulta Englannista lähtöisin oleva arviointiohjaukseen omaksuttu ”neljän laatikon malli”. Siinä vaikuttavuus määritellään osaksi kustannukset – panokset – tuotokset – tulokset - kaaviota. Malli on esitetty kuvassa 5. Malli perustuu pitkälti koulutuksen tehokkuusvaatimukseen ja on ollut taustalla muun muassa opetushallituksen opetuksen tuloksellisuusmallissa. (Raivola, Valtonen & Vuorensyrjä 2000, 12.) Alla olevan kaltaisia panos - tuotos malleja on kehitelty paljon, mutta nykyään pelkästään näiden käyttämisestä ei pidetä enää riittävänä. Panos - tuotos malleja kritisoidaan siitä, etteivät ne huomioi riittävästi toiminnan dynaamista luonnetta ja prosesseja. (Siika-aho 2015, 260–261.)

Kuva 5. Vaikuttavuuden neljän laatikon malli (Raivola, Valtonen & Vuorensyrjä 2000, 12).

Männikkö ym. (2017) kuvaavat vaikuttavuutta ns. IOOI-mallin avulla Laurean ammattikorkeakoulun yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnissa. Kirjaimet tulevat englannin kielen sanoista Input, Output, Outcome ja Impact. (Männikkö ym. 2017, 7.) Sitran asiantuntija Matti Aistrich (2014) suomentaa termit panokseksi, tuotokseksi, vaikutukseksi ja vaikuttavuudeksi. Aistrichin suomentama malli on havainnollistettu kuvassa 6. (Aistrich 2014.) IOOI-mallin vaikuttavuuden arvioinnin tärkeässä roolissa ovat toiminnan panokset, jotka kertovat toiminnan resursseista kuten rahallisesta panoksesta ja henkilöstön määrästä. Mallin seuraava askel on toiminnan tuotokset, eli mitattavat toiminnan suuret. Tuotokset eivät kuitenkaan kerro vielä toiminnan vaikutuksesta tai vaikuttavuudesta. Vaikutuksilla tarkoitetaan niitä konkreettisia muutoksia, jotka tapahtuvat panosten ja tuotosten seurauksena. Vaikutusten seuraaminen onnistuu yleensä osin, mutta niiden saaminen yhteismitalliseen muotoon on vaikeaa. Mallin viimeinen askel on vaikuttavuus, jolla tarkoitetaan pitkän aikavälin yhteiskunnallista muutosta. Nämä pitkän aikavälin muutokset ovat yleensä niitä kaikkein kiinnostavimpia, mutta samalla erittäin vaikeasti mitattavia. (Männikkö ym. 2017, 7.) Monesti tulosten mittaaminen jätetään liian varhaiseen vaiheeseen tätä ketjua, jolloin todellista vaikuttavuutta ei saada esille. IOOI-mallin haaste on askeleesta vaikutuksesta vaikuttavuuteen, sillä näiden käsitteiden ero ei aina ole selvä. Monesti vaikuttavuus ilmenee vasta vuosien päästä vaikutuksista. Tämän lisäksi vaikuttavuus on sidoksissa moniin eri tekijöihin ja tahoihin, eivätkä sen syyt ole itsestään selviä tai helposti muista eristettävissä. (Aistrich 2014.)

Kuva 6. Panos-tuotos-vaikutus-vaikuttavuus –malli (mukaillen Aistrich 2014).

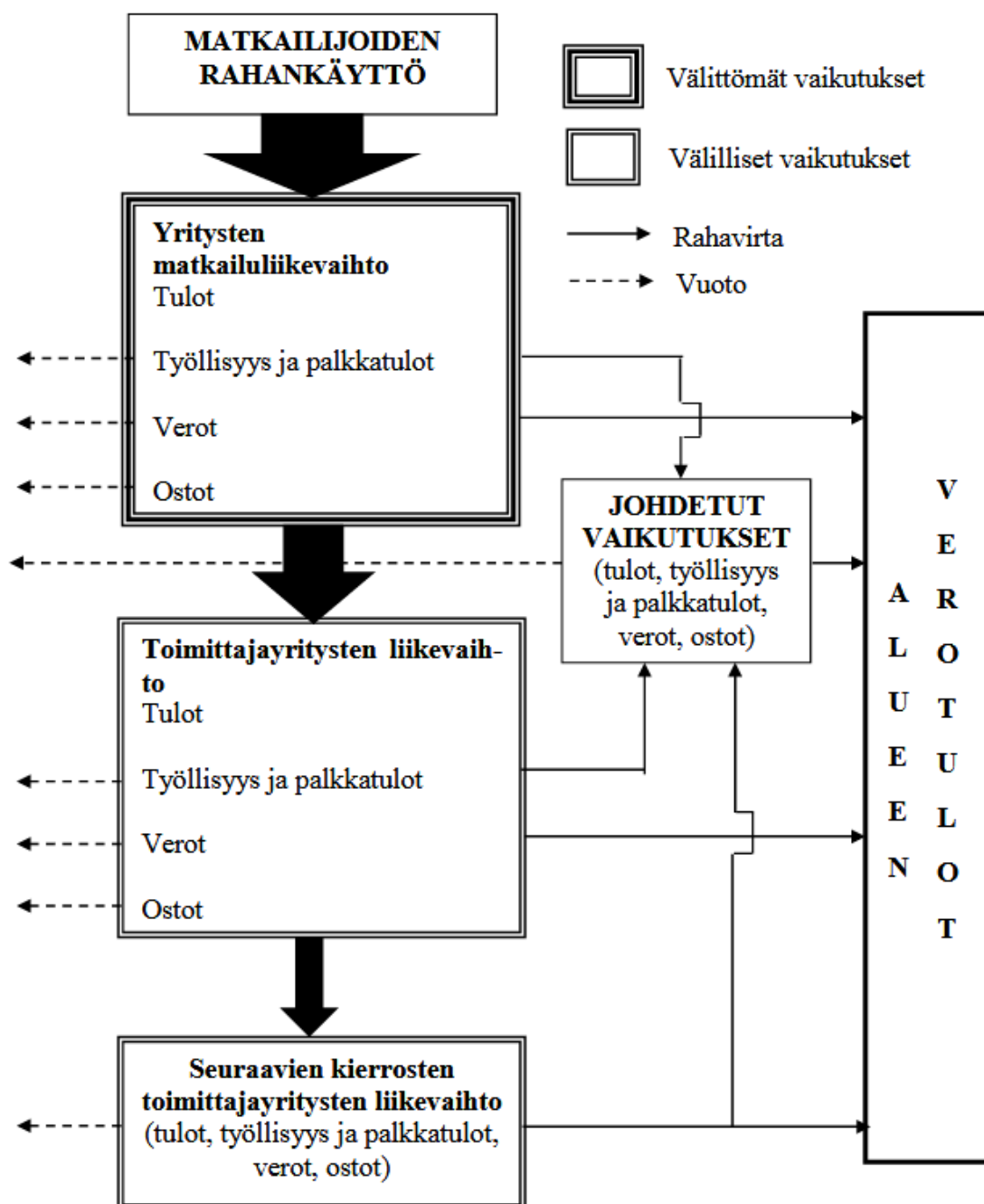
Korkeakoulutuksen osalta alueellista vaikuttavuutta on lähestytty aluekehityksen, koulutuksen, tiedepolitiikan ja koulujen sekä alueen välisen vuorovaikutuksen näkökulmista (Kivelä 2018, 15). Virtasen (2002) mukaan esimerkiksi yliopiston merkitys alueen elinkeinoelämän kannalta on suhteellisesti suurempi periferia-alueilla kuin esimerkiksi suuremmissa kaupungeissa (Virtanen 2002, 21). Heikkilän ja Jokisen (2015) mukaan vaikuttavuuden luokittelu teemoihin (esimerkiksi politiikkiin, taloudellisiin ja sosiokulttuurisiin) on kuitenkin hankalaa, koska monet ilmiöt sisältävät useita eri ulottuvuuksia, joita ei voi selkeästi erotella toisistaan. Kirjoittajat pohtivat kuitenkin korkeakoulun fyysisellä sijainnilla olevan edelleen tärkeä merkitys paikallisille ihmisille ja yhteisöille. Englannissa käynnissä olevassa hankkeessa (National Co-ordinating Centre for Public Engagement 2014) paikallisuuden ja fyysisten tilojen merkitys on noussut yhdeksi keskeisimmistä osa-alueista eri toimijoiden näkemyksissä. (Heikkilä & Jokinen 2015, 37.) Tarnasen ja Wrangen mukaan aluevaikuttavuuden mittareita tulee rakentaa ja kehittää haasteista huolimatta, sillä koulut tarvitsevat toimintansa todentamista ja jatkuvaa parantamista varten tietoa, missä mennään ja miksi (Tarnanen & Wrangle 2017, 43). Lukiokoulutuksen vaikuttavuutta oman alueensa elinvoimaan tai elinkeinorakenteeseen ei ole aikaisemmin tutkittu tarkoin. Tässä tutkimuksessa oletetaan myös lukiokoulutuksella olevan samankaltaisia ja samansuuntaisia taloudellisia vaikutuksia sijaintipaikkakunnalleen kuin korkeakouluilla on todettu olevan. Näin varsinkin Sotkamon kaltaiselle kunnalle, jossa ei ole korkeakoulutus mahdollisuutta kuin hyvin rajatulle määrälle opiskelijoita.

3.1 Taloudelliset vaikutukset

"Jokainen meistä tekee taloudellisia päätöksiä. Jokaiseen meistä myös vaikuttavat muiden alituisesti tekemät päätökset. Yhdessä ne muodostavat kokonaisuuden, jota kutsutaan taloudeksi."

Taloudellisen toiminnan tarkoitus ja pohja on ihmisten tarpeiden tyydyttäminen. Näitä tarpeita tyydytetään kuluttamalla hyödykkeitä. (Pohjola 2014, 7, 14.) Hyödykkeet voivat olla aineellisia ihmisen tuottamia tuotteita tai aineettomia kokemuksia, tapahtumia tai ilmiöitä. Kaikki ihmiset osallistuvat tavalla tai toisella taloudelliseen toimintaan ja tekevät siihen liittyviä päätöksiä. Myös yritykset, organisaatiot ja julkiset instituutiot tekevät omilla tahoillaan taloutta koskevia päätöksiä. (Kovalainen 2017, 103–104.) Paikallistaloudella tarkoitetaan kuntataloutta ja muuta paikallisesti vaikuttavaa taloutta. Tämän näkökulman kautta ajateltuna kunta on alue, jossa ihmiset elävät ja yritykset toimivat. Kunnan tehtävänä on vahvistaa alueensa paikallistaloutta luomalla ihmisille ja yrityksille toiminnan edellytyksiä sekä edistämällä elinvoimaisuutta muun muassa infrastruktuurin, asunto- ja elinkeinopolitiikan ja palveluiden, kuten koulutuksen avulla. Paikallistalouden näkökulma on tutkimuksellista laaja ja tarkat vaikutukset hyvin vaikeasti arvioitavissa. Tämä johtuu siitä, että hyvin monet paikallistaloudelliset vaikutukset eivät ole suoria ja välittömiä vaan toteutuvat yleensä laaja-alaisesti ja välillisten prosessien kautta. (Engblom-Pelkkala 2018, 4.)

Matkailun tutkimuksissa kohdealueelle ilmenevät vaikutukset jaetaan yleensä kolmeen ryhmään: ympäristölliset, sosiokulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset. Matkailun taloudelliset vaikutukset voivat olla myönteisiä sekä kielteisiä. (Kauppila 2011a, 9.) Myönteisiä vaikutuksia ovat muun muassa yritysten saamat tulot ja työpaikat, matkailun kerrannaisvaikutukset ja alueen saamat verotulot sekä ulkomaisen valuutan tulo alueelle (Tribe 2005, 13). Matkailun tutkimuksissa aluetaloudellisia vaikutuksia kuvataan muutamalla peruskäsitteellä. Näitä käsitteitä ovat välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset. Matkailututkimuksessa lähtökohtana on, että alueella olevat matkailijat tuovat alueelle uutta, alueen ulkopuolista rahaa kuluttamalla erilaisia palveluja ja ostamalla tavaroita sekä ruokaa. Matkailijoiden rahankäyttö ja aluetaloudelliset vaikutukset on esitelty kuvassa 7.

Kuva 7. Matkailijoiden rahankäyttö ja aluetaloudelliset vaikutukset (Kauppila & Järviluoma 2016).

Matkailijan ostaessa suoraan tavaroita tai palveluja alueen yrityksistä syntyy välittömiä vaikutuksia. Välillisiä vaikutuksia syntyy silloin, kun nämä välitöntä matkailutuloa saavat yritykset ostavat tavaroita ja palveluita muilta toimittajayrityksiltä. Nämä ketjut voivat olla useita kierroksia ja ulottua tuotteen alkutuottajaan saakka. Johdetut vaikutukset syntyvät silloin, kun matkailun ansiosta työllistyneet ostavat tavaroita tai palveluita alueen yrityksiltä. Välillisiä ja johdettuja vaikutuksia kutsutaan myös matkailun kerrannaisvaikutuksiksi. Matkailun kokonaisvaikutukset sisältävät

kaikki edellä mainitut välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset. (Kauppila & Järviluoma 2016, 4; Kasimati 2008, 314.)

Kohdealueella kulutettu raha ei jää kokonaisuudessaan kohdealueelle vaan osa siitä suuntautuu alueen ulkopuolelle, jolloin puhutaan, että aluetaloudessa esiintyy vuotoja. Vuodon suuruus on riippuvainen alueen elinkeinorakenteen monipuolisuudesta. Monipuolisella elinkeinorakenteen alueella vuotoja tapahtuu vähemmän, sillä raaka-aineita ja palveluja ei tarvitse tällöin hankkia alueen ulkopuolelta. Tällöin kerrannaisvaikutukset alueen sisällä nousevat. (Huhtala 2006, 9.) Vuotoja aluetalouden ulkopuolelle tapahtuu muun muassa työntekijöiden ostojen ja palkkojen mukana tai yritysten hankintojen mukana silloin, kun ne kohdistuvat alueen ulkopuolelle. On yleistä, että alueen tulot pienenevät ostoketjun edetessä, toimittajayritykset voivat hankkia tavaran ja palvelunsa alueen ulkopuolelta. (Kauppila & Järviluoma 2016, 4.)

Aluetaloudellisia vaikutuksia tutkittaessa on olennaista, kuinka tutkimukseen otettavat toimialat määritellään (Kauppila & Järviluoma 2016, 7). Työ- ja elinkeinoministeriö suosittelee käytettäväksi alueellisten matkailun tulo- ja työllisyyspalvelusten laadinnassa matkailulle tyypillisiä toimialoja ja TOL (2008) mukaisia toimialaluokituksia (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013). On kuitenkin osoitettu, että matkailukysynnällä eli matkailun suhteellisella merkityksellä on eroja aluetasolla. Tämä on haastanut valmiiksi esitetyt luokittelut matkailulle tyypillisiin toimialoihin. Taustalla matkailun toimialaluokituksille TOL (2008) on kansainvälisen satelliittitilinpidoon toimialaluokitus. Näin ollen luokittelut on laadittu ensisijaisesti kansalliselle tasolle ja alueellinen pohdinta jää monesti tutkimuskohtaiseksi. (Kauppila & Järviluoma 2016, 7–11.)

Konttisen (2006) mukaan toimialojen määrittely matkailutuotannossa on ongelmallista, sillä matkailuun kuuluvat kaikki ne yritykset, jotka tuottavat, markkinoivat ja välittävät tuotteita ja palveluja matkailijoille. Matkailussa matkailuelinkeinoiksi luokitellaan yleisesti ne toimialat, jotka saavat välitöntä matkailutuloa, eli saavat tulonsa suoraan matkailijoilta. Matkailun satelliittitilinpidoissa matkailutoimialat on luokiteltu tyypillisiin, liitännäisiin ja ei-ominaisiin tuotteisiin. Toimialat on luokiteltu matkailijoiden kulutuksen osuuden mukaisesti. Matkailulle tyypillisillä toimialoilla matkailijat ovat välttämättömiä olemassaolon kannalta. Ilman matkailijoiden käyttöä tuotteiden kulutus vähenisi tai sitä ei olisi ollenkaan. Liitännäisiin toimialoihin kuuluvat ne toimialat, joilla matkailijoiden kulutus on merkittävää, mutta ne eivät ole tyypillisiä matkailijoille. Tärkein näistä liitännäisistä toimialoista on polttoainekauppa. Kaikki muut toimialat ovat matkailulle ei-ominaisia toimialoja, näillä toimialoilla matkailijat käyttävät tuotteita, mutta heidän osuutensa kysynnästä ei ole merkittävä. (Tahvanainen 2011, 7.)

3.2 Taloudellisen aluevaikuttavuuden tutkiminen

Organisaatiot vaikuttavat tyypillisesti toimintaympäristöönsä taloudellisena toimijana budjettivarojensa käytön kautta. Koulutusorganisaatioiden kaltaisten organisaatioiden suurimmat budjetin menolajit ovat palkat ja muut henkilöstökulut, vuokrat ja investoinnit sekä tavara- ja palveluostot. Aluevaikuttavuuden tutkimuksen kannalta on olennaista mitata, kuinka suuri osa näistä menoista jää ensivaiheessa kohteena olevaan kuntaan. (Tarnanen & Wrange 2017, 13.) Taloudelliset vaikutukset jakautuvat paikallistasolla usealle toimijalle ja toimialalle. Kainuussa taloudellisia aluevaikutuksia on tutkittu varsin laajasti matkailun puolella. Sotkamossa matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia on tutkittu muun muassa Kajaanin ammattikorkeakoulun CoReFor-hankkeessa (Cooperation, the regional economy, forecast). Hankkeessa tutkittiin matkailun taloudellisia vaikutuksia Sotkamossa vuosi- ja kuukausitasolla hyödyntäen olemassa olevaa tilastotietoa. Lisäksi hankkeessa luotiin Sotkamoon vuosi- ja kuukausitason matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantamalli sekä hahmoteltiin näiden vaikutusten ennuste- ja arviointimallia. (Kauppila & Järviluoma 2016.)

Korkeakoulutuksen osalta vaikuttavuustutkimuksissa on havaittu, että pelkkä koulun olemassaolo paikkakunnalla tuo alueelle taloudellista hyötyä työpaikkojen ja koulun käyttämien palvelujen muodossa. Opiskelijat ja koulussa työskentelevä henkilökunta tuovat alueelle rahavirtoja kuluttamalla alueen palveluita. (Kivelä 2018, 15; Jaakkola & Sadinmaa 2012; Riikkinen 2002, 44.) Yliopisto-opiskelijoiden rahankäytön taloudelliset vaikutukset on todettu syntyvän yksityisen elinkeinoelämän kautta lisääntyvän kulutuskysynnän myötä sekä toisaalta opiskelijaorganisaatioiden kautta. Jonkin verran näitä vaikutuksia syntyy myös julkisen sektorin kautta. Näitä passiivisia taloudellisia vaikutuksia voidaan mitata ja arvioida taloudellisina kulutus- ja työllisyysvaikutuksina. Vaikutusten arviointi edellyttää aluetalouden näkemistä suhteellisen suljettuna järjestelmänä, toisin sanoen siinä edellytetään yksinkertaista ”alueellista ajattelua”. (Riikkinen 2002, 44.)

Triben (2005) mukaan matkailun ja vapaa-ajan talousvaikutusten tutkimuksessa on huomioitava, että suorilla ja välittömällä vaikutuksilla on myös dynaaminen puoli (Tribe 2005, 266–271). Tulot jäävät kiertämään edelleen tiettyjen lainalaisuuksien ja kertoimien mukaan. Tulot eivät kierrä ikuisesti, vaan vuotavat osittain taloudesta ulospäin muun muassa säästöjen, tuonnin ja verojen muodossa. (Mathieson & Wall 1982, 64.) Turismin ja matkailun osalta näitä tulokertoimia ovat tutkineet muun muassa Salma (2002) tutkiessaan Australian matkailun kokonaisvaikutusta maan talouteen. Tutkimusten mukaan nämä matkailun tulokertoimet vaihtelevat suuresti riippuen vuodoista maan taloudessa. Esimerkiksi Kanadan matkailun tulokerroin on 2,5, joka tarkoittaa, että

matkailijan käyttämä raha kertaantuu 2,5 kertaiseksi maan talouden sisällä välillisten vaikutusten vuoksi. Skotlannissa tulokertoimien tutkimuksen yhteydessä on tehty havainto matkailun alueellisesta vaikuttavuudesta, jossa pienten organisaatioiden kautta matkailusta jää enemmän rahaa alueelle kuin suurten organisaatioiden kautta. Tämä selittyy suurten organisaatioiden keskittämistä hankintatoimesta, joka vie tuloja alueelta ulos. (Tribe 2005, 266–271.) Suomessa koulutusorganisaatioiden alueellisen vaikuttavuuden tutkimuksissa organisaatioiden budjettivarainkäytöllä oletetaan olevan merkittäviä alueellisia tulo- ja työllisyysvaikutuksia. Organisaation toiminnan vaikuttavuutta on pyritty selvittämään ja kuvaamaan erilaisten mittarien avulla. Vaikuttavuuden tutkimuksista on muistettava mahdollisuus, että olennainen osa toiminnan aluevaikuttavuudesta jää vajavaisten mittarien takia myös havaitsematta. (Tarnanen & Wrange 2017, 12.)

Dwyer, Forsyth ja Spurr (2006) muistuttavat tapahtumien taloudellisten vaikuttavuuden tutkimisen osalta, että täytyy olla tarkkana, tutkitaanko taloudellisia vaikutuksia vai taloudellisia hyötyjä. Taloudelliset vaikutukset, kuten bruttokansantuotteen kasvaminen, eivät ole sama asia kuin taloudelliset hyödyt tutkittavasta kohteesta. (Dwyer, Forsyth & Spurr 2006, 335.) Nämä vaikutukset vaativat myös muita panoksia toteutuakseen, kuten työvoimaa, infrastruktuuria ja pääomaa, joiden tuottamisella on hintansa (Mathieson & Wall 1982, 86–89). Tämä hinta tulisi vähentää vaikutuksista, jos halutaan esittää taloudelliset nettohyödyt esimerkiksi tietystä tapahtumasta. Varsinkin tapahtumien taloudellisia vaikutuksia tutkittaessa tämä on syytä muistaa ja huomioida, sillä yksittäistä tapahtumaa on helppo ja jopa houkuttelevaa markkinoida taloudellisilla hyödyillä. (Dwyer, Forsyth & Spurr 2006, 335.) Myös Hudson (2008) muistuttaa tästä vaarasta. Nettohyödyt laskettuna esimerkiksi urheilutapahtumasta eivät ota huomioon pelkästään tapahtuman avulla saatua uutta rahaa, vaan laskevat mukaan myös rahan, joka olisi käytetty alueella joka tapauksessa johonkin muuhun tarkoitukseen. Tämän vuoksi tapahtuman vaikutuksista tulisi laskea pelkästään tapahtuman aikaansaamat nettohyödyt. (Hudson 2008, 334.) Chalip & Leyns (2008) muistuttavat lisäksi, että tapahtuman avulla saatuja taloudellisia vaikutuksia on usein houkuttelevaa esittää hieman yläkanttiin, sillä monesti tutkimuksen tilaaja on tapahtuman tai toiminnan rahoittaja ja haluaa perustella olemassaoloaan tutkimuksen avulla (Chalip & Leyns 2008, 543).

Preussin (2008) mukaan tärkeimpiä määriteltäviä asioita nykyisten taloudellisten aluevaikutavuuden tutkimusmenetelmien parissa on matkailijan tai tapahtumaan osallistuvan määrittelmä. Eli se henkilö, joka vaikuttaa ja tuo tuloja alueen ulkopuolelta. Preussin mukaan myös paikallinen asukas, riippuen tutkittavan alueen määrittelystä, pitäisi joskus ottaa mukaan tapahtuman aikaansaamiin taloudellisten vaikutusten tutkimukseen. Nämä kaikki ryhmät tuovat uusia suoria taloudellisia vaikutuksia alueelle. Usein näiden ryhmien määritelmät vaihtelevat suuresti ja ovat

tutkimuskohtaisia. Tällöin tutkimusten vertailtavuus on heikkoa. Toinen monesti tutkimatta jäävä ihmisryhmä Preussin mukaan ovat tapahtumaa välttelevät ja tapahtuman vuoksi muualle matkaavat ihmiset, mukaan lukien paikalliset asukkaat. Nämä vievät rahansa tapahtuman vuoksi muualle, jolloin heidän osuutensa pitäisi vähentää tapahtuman tuomasta tulosta. Preuss toki myöntää, että nämä saamatta jääneet tulot ja muualla kulutetut summat ovat empiirisesti erittäin hankala tutkia. (Preuss 2008, 310–311.)

Suomessa taloudellista vaikuttavuutta tietyille alueille on tutkittu erityisen paljon matkailussa (Kauppila & Järviluoma 2016, 1–2). Kiinnostus matkailun tuottamasta aluetaloudellisesta vaikutuksesta johtuu etenkin siitä, että matkailun avulla aluetalouteen saadaan ulkopuolista uutta rahaa. Tämän lisäksi muita matkailun tuomia hyötyjä alueelle on muun muassa tulojen ja työllisyyden ja työpaikkarakenteen monipuolistuminen, talouden rakenteen kehittyminen, ulkomaisen valuutan tulo alueen markkinoille ja yrittäjäaktiivisuuteen rohkaiseminen. (Kauppila & Järviluoma 2016, 1; Mathieson & Wall 1982, 52.) Matkailuelinkeinon kautta syntyvistä työpaikoista kertyy alueelle palkkatuloja ja palkkaverotuloja, jotka auttavat esimerkiksi infrastruktuurin ylläpidossa ja kehittämisessä. Tutkimusmenetelmiä matkailun aluetaloudellisiin vaikutuksiin on useita. Suomessa käytettyjä menetelmiä ovat muun muassa pohjoismainen malli, MTT-malli, panos-tuotosmalli, Koillismaan malli ja matkailun kansainvälinen satelliittitilinpito. Kansainvälisesti matkailun taloudellisten vaikutusten paikallistason mittaamisessa suosituin malli on ollut panos-tuotosmalli. Suomessa panos - tuotos mallia on käytetty vähän. Tätä menetelmää on käyttänyt osittain Tahvanainen vuonna 2011 tutkiessaan Savonlinnan seutukunnan matkailun taloudellisia vaikutuksia. Kansainvälistä satelliittitilinpitoa on käytetty matkailun taloudellisten vaikutusten arvioimiseen Suomessa valtakunnallisesti ja paikallisilla tasoilla. (Kauppila & Järviluoma 2016, 1–2.)

Aluetaloudellisten vaikutusten tutkimista esiintyy monella eri alalla, ja tutkimustavat eivät ole säästyneet kritiikiltä. Ruokolaisen ym. (2016) mukaan Seaman (2013) kritisoi taloustieteellisiä vaikuttavuustutkimuksia siitä, että useimmiten ne rajoittuvat suhteellisen helposti hahmotettaviin lyhyen aikavälin vaikutuksiin. Taloudellisia vaikutuksia voitaisiin kuitenkin ymmärtää laajemmin esimerkiksi alueen yritystoiminnan tai asuntomarkkinoiden kasvulla. Ruokolainen ym. (2016) esittävätkin, että täydentäväksi näkökulmaksi perinteisille aluetaloudellisten vaikutusten tutkimuksille voitaisiin ottaa näkökulma, joka tarkastelisi kulttuurin ja aluetalouden suhdetta myös laadullisesta näkökulmasta. (Ruokolainen, Suutari, Kolehmainen, Kujala & Törmä 2016, 99.)

Kaikki nämä edellä mainitut matkailun talousvaikutustutkimukset ja – menetelmät ovat niin sanottuja ex-post -tutkimuksia. Näissä tarkastellaan jälkikäteen jo toteutuneita vaikutuksia pienellä

viiveellä. Viive on monesti 1–2 vuotta. Matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia voidaan myös enustaa. Tällöin kyse niin sanotuista ex-ante –tutkimuksista eli vaikutusten etukäteisarvioinnissa (Kauppila & Järviluoma 2016, 2.) Tämän opinnäytetyön aihepiirin alueella, Sotkamossa, taloudellista aluevaikuttavuutta on tutkittu lähinnä matkailun parissa. Viimeisimpiä Kainuun matkailun tutkimuksia on Pekka Kauppilan (2020) matkailullisen vapaa-ajan asumisen aluetaloudellisten vaikutusten tutkimus Hyrynsalmen, Kuhmon, Sotkamon ja Suomussalmen kunnissa. Kauppila käytti tutkimuksensa yhtenä osa-alueena matkailijakyselyä arvioidessaan vapaa-ajan asumisen aluetaloudellisia vaikutuksia kohdekuntiin. Hänen huomionsa oli, että matkailijakyselyllä tehtävän tutkimuksen kyselylomakkeen menoluokat on täsmäytettävä TOL (2008) -toimialaluokitukseen, toisin sanoen lomakkeen menoluokat on yhdenmukaistettava toimialoiksi. Kun kyselylomakkeen rahankäytön menoluokat ja Tilastokeskuksen tilastojen toimialaluokat vastaavat toisiaan, voidaan niitä soveltaa aluetaloudellisten vaikutusten mittaamisessa. (Kauppila 2020, 25–26.) Seuraavissa alaluvuissa käydään tarkemmin läpi Suomessa yleisimmin käytössä olleita taloudellisen aluevaikuttavuuden tutkimusmenetelmiä.

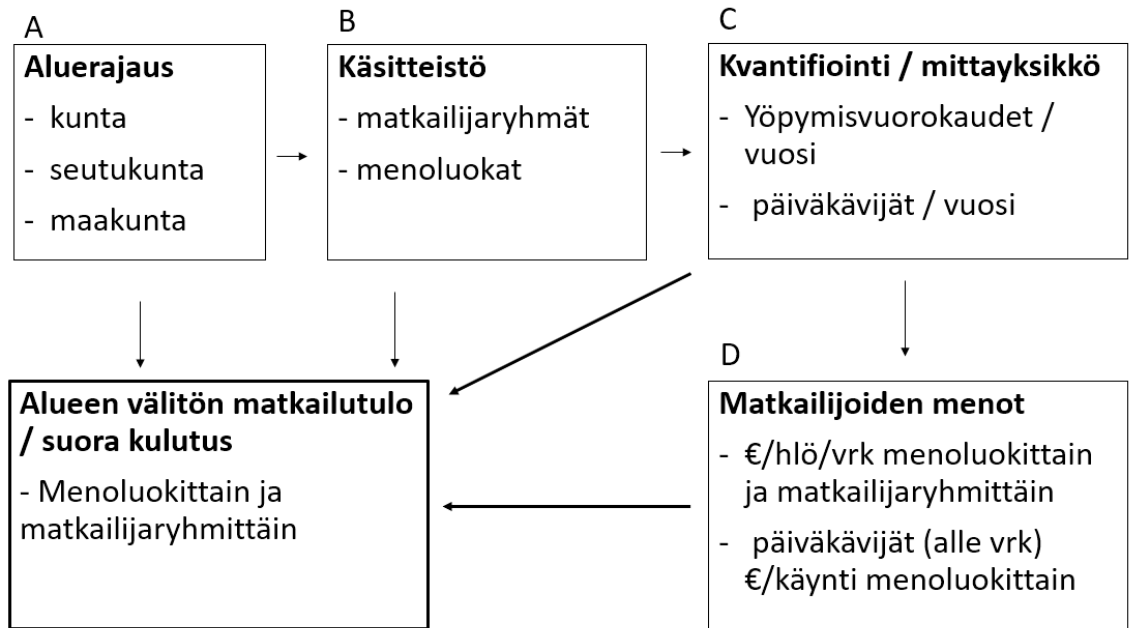
3.2.1 Pohjoismainen malli

Matkailun pohjoismainen malli kehitettiin pohjoismaissa 1970–1980-luvun vaihteessa. Malli jakautuu kahteen osaan, tulo- ja menomenetelmään. Tulomenetelmässä taloudellisia vaikutuksia selvitetään yrityskyselyn avulla ja menomenetelmässä matkailijakyselyyn pohjautuen. Pohjoismaisella mallilla voidaan määrittää matkailun välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset sekä kunnallistaloudelliset nettovaikutukset. (Kauppila & Järviluoma 2016, 2–14; Juntheikki 2003, 12.) Mallin ajatuksena on, että kerrannaisvaikutukset voidaan selvittää seuraamalla välittömän matkailutulon kiertokulkua ensimmäisen kierroksen yrityksistä (välittömät tulot) lähtien seuraavan kierroksen yrityksille (välilliset tulot). (Hemmi & Vuoristo 1993, 156.) Pohjoismaista mallia on käytetty paljon Suomen matkailututkimuksissa varsinkin 1980-luvulla. Pohjoismaisen mallin periaatteiden päälle on Suomessa kehitetty myöhemmin MTT-malli ja Koillismaan malli. Koillismaan mallissa on pohjoismaiseen malliin verrattuna standardoitu toimialaluokitusta ja siinä hyödynnetään olemassa olevaa tilastoaineistoa tutkimuksen empiirisen vaiheen keventämiseksi. (Kauppila & Järviluoma 2016, 2–14; Juntheikki 2003, 12.)

Pohjoismaisen mallin mukaisesti matkailun välittömät tulo- ja työllisyysvaikutukset määritetään meno- tai tulometodilla tai vertailun vuoksi molemmilla. Välittömät työllisyysvaikutukset selvitetään yrityskyselyn avulla ja välilliset ja johdetut vaikutukset yrityskyselyillä. (Hemmi & Vuoristo

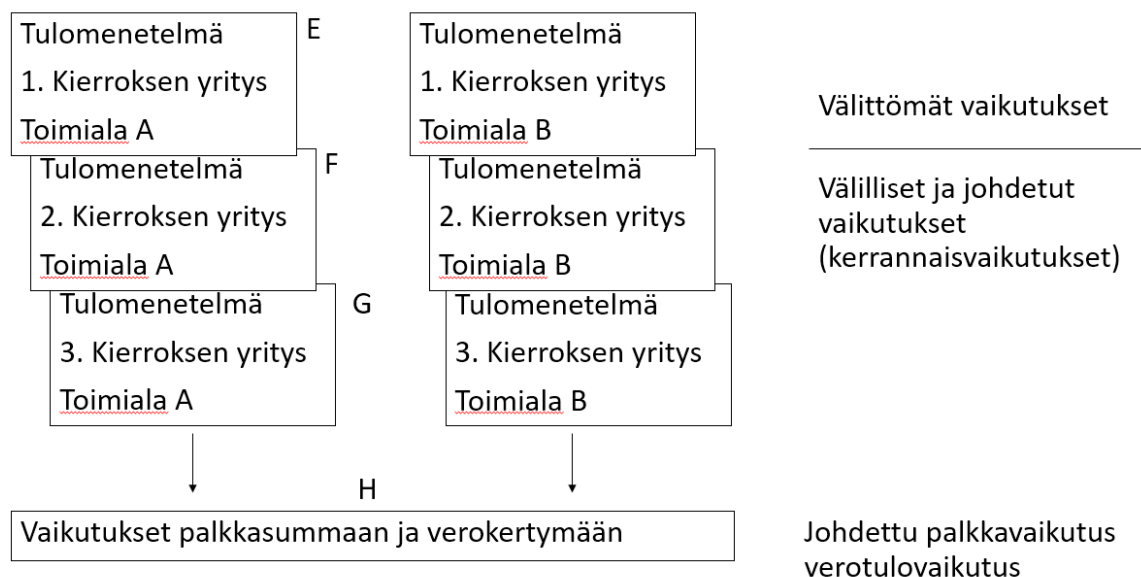
1993, 156.) Pohjoismaisen mallin menomenetelmää käytettäessä on muistettava, että tulokset sisältävät arvonlisäveron, koska tulokset on saatu matkailijakyselyistä (Kauppila & Järviluoma 2016, 35). Arvonlisäverollinen matkailutulo on se rahamäärä, jonka matkailijat kuluttavat, arvonlisäveroton matkailutulo on alueelle jäävä rahamäärä (Juntheikki 2003, 15). Menomenetelmää käytettäessä aineisto kerätään matkailijaryhmittäin. Nämä ryhmät määritellään jokaisessa tutkimuksessa erikseen. Aineiston ryhmittely on välttämätöntä, koska matkailumenot jakautuvat ja painottuvat eri tavoin eri ryhmissä. (Hemmi & Vuoristo 1993, 154–155.)

Pohjoismaisen mallin menetelmä on esitetty kuvassa 8. Mallin lähtökohtana on aluerajaus, johon on määriteltävä kyseessä olevan tutkimuksen alue (laatikko A). Seuraavaksi määritellään matkailijaryhmät ja käsitteistö (laatikko B) sekä mittayksiköt, millä matkailun laajuutta mitataan. Nämä rajaavat matkailun tutkimuksen vaatimuksia vastaavaksi mitattavaksi kokonaisuudeksi. Rajausten ja määritelmien jälkeen kartoitetaan matkailijoiden rahankäyttöä matkailijaotoksen avulla menoluokittain ja matkailijaryhmittäin (laatikko D). Otantamenetelmällä saadut vuorokautiset matkailijamenot yleistetään koko matkailijajoukkoon kertomalla ne yöpyjien kohdalla yöpymisvuorokausilla ja päiväkävijöiden osalta kokonaismäärällä. Lopputulokseksi saadaan alueen välitön matkailijatulo menoluokittain. (Kauppila 2001b, 18–19; Matkailun edistämiskeskus 1983, 5–7.) Jos tutkimuksen tavoitteena on ollut mitata pelkästään matkailun aiheuttama bruttolievaihdon lisääntyminen menomenetelmää käyttäen, päättyy tutkimus tähän vaiheeseen (Matkailun edistämiskeskus 1983, 7).

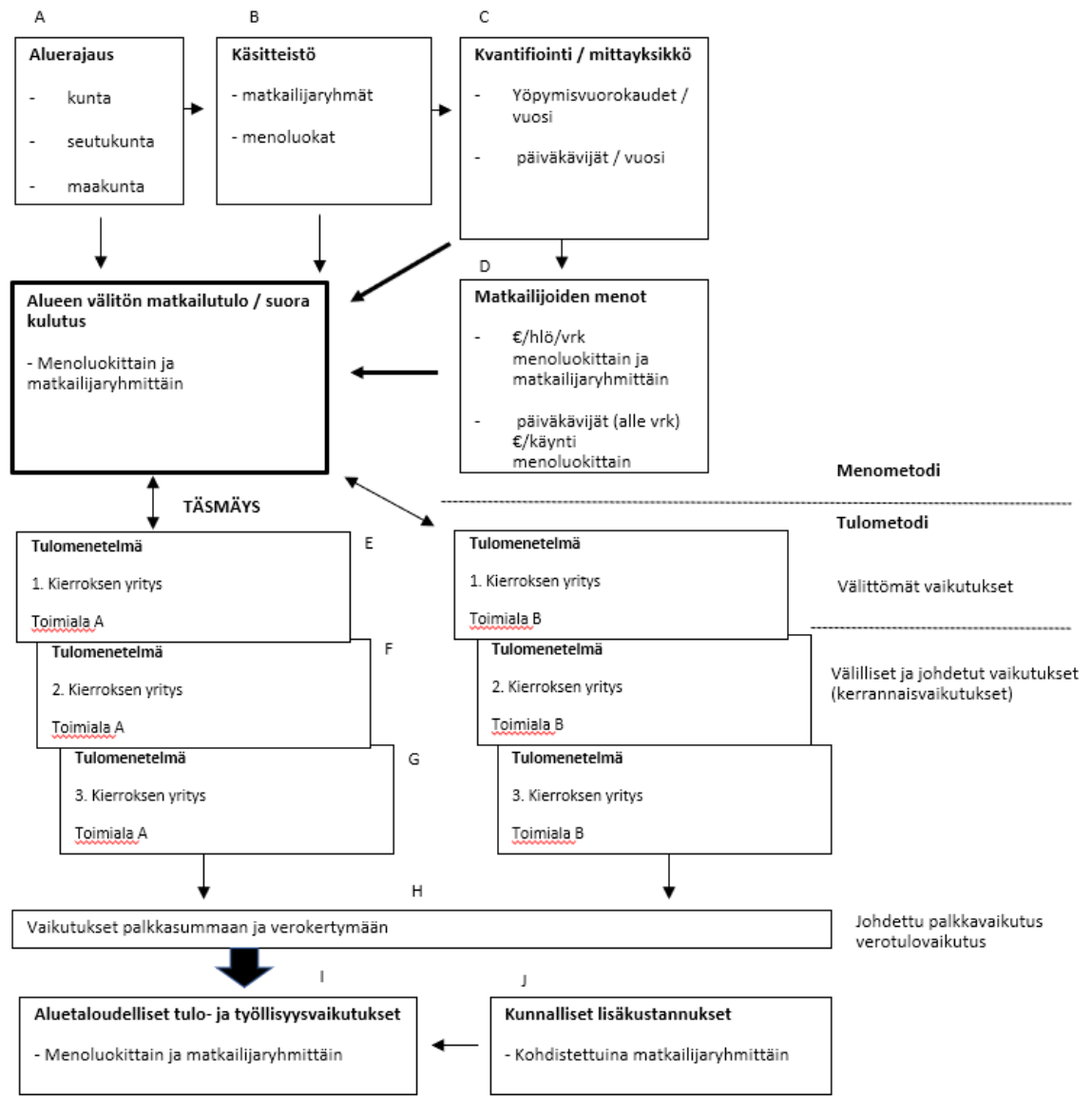
Kuva 8. Pohjoismaisen mallin menometodi (mukaillen Kauppila 2001b, 15; Hemmi & Vuoristo 1993, 163; matkailun edistämiskeskus 1983, 6).

Pohjoismaisen mallin tulometodi on esitelty kuvassa 9. Tulometodissa aineisto kerätään yritys-haastatteluilla toimialoittain. Ensimmäisen ”kierroksen” yritykset ovat niitä, jotka palvelevat matkailijaa eli ovat välittömien vaikutusten piirissä. Näiden yritysten toimittajat muodostavat toisen ”kierroksen” (laatikot F-G). Menetelmä jatkuu niin kauan kuin yrityksiä löytyy määritellyltä alueelta ja niiden liikevaihto on relevantti tutkimuksen kannalta. Vaikutukset työllisyyteen ja verotuloihin saadaan laatikoista E-H. (Matkailun edistämiskeskus 1983, 7–8).

Kuva 9. Pohjoismaisen mallin tulometodi (mukaillen Hemmi & Vuoristo 1993, 163; Matkailun edistämiskeskus 1983, 8).

Edellä kuvatut vaiheet voidaan yhdistää myös yhdeksi kokonaisuudeksi. Kokonaisuus on esitelty kuvassa 10. Viimeiseksi kaikki kerätty tieto ja johtopäätökset päätyvät analyysiksi (laatikko I) aluetaloudellisista tuloksesta ja matkailun työllisyysvaikutuksesta. Analyysissa on kuva matkailun kokonaistaloudellisista vaikutuksista ryhmiteltyinä kulutusryhmiin ja matkailijaryhmiin. Kokonaisuuteen vaikuttaa lisäksi kunnalliset lisäkustannukset, eli kustannukset, joita kunnalle aiheutuu matkailun edistämisestä (laatikko J). Tulometodilla voidaan tarkistaa menometodin avulla saadut tulokset, toisin sanoen täsmäyttää tulokset. Tutkimuksen tavoitteet ja käytettävissä olevat resurssit ohjaavat prosessia niin, että kaikkia vaiheita ei ole tarkoituksenmukaista tehdä. Voidaan esimerkiksi selvittää matkailijoiden kulutus pelkällä menomenetelmällä tai tehdä kattava analyysi kerrannaisvaikutuksineen käyttämällä molempia menetelmiä. Pohjoismaisessa mallissa kerrannaisvaikutuksia ei lasketa yleisiä kertoimia hyväksikäyttäen, vaan kerrannaisvaikutukset perustuvat matkailuyritysten ostoketjun 2–3 ensimmäisen kierroksen yritysten analyysiin. (Matkailun edistämiskeskus 1983, 8.)

Kuva 10. Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset kunta- tai aluetasolla (Pohjoismainen malli kokonaisuudessaan) (mukailen Hemmi & Vuoristo 1993, 163; matkailun edistämiskeskus 1983, 8).

Matkailun tutkimuksissa kerrannaisvaikutuksia on yleisesti mitattu myös erillisillä matkailun tulo- ja työllisyyskertoimilla (Kauppila & Järviluoma 2016, 43; Hemmi & Vuoristo 1993, 155). Nämä kertoimet muodostuvat kuvan 11 osoittamalla tavalla. Laskutoimituksen lopputuloksena saadulla kertoimella kerrotaan välittömät tulo- ja työllisyysvaikutukset, josta tuloksena saadaan matkailun kokonaistulo ja -työllisyysvaikutukset alueelle (Kauppila & Järviluoma 2016, 44). Näihin kerrannaisvaikutuksiin vaikuttavat sekä maantieteelliset että muut yksilölliset tekijät. Maantieteelliset tekijät vaikuttavat kertoimiin yleensä aluetalouden koon, monipuolisuuden ja kehittyneisyyden mukaan. Kertoimet nousevat, mitä suurempia, kehittyneempiä ja linkittyneempiä aluetaloudet

ovat keskenään. (Hemmi & Vuoristo 1993, 156; Mathieson & Wall 1982, 64–68.) Kauppilan ja Järviluoman mukaan Husen ym. (1998) tutkimusten mukaan maantieteellinen sijainti vaikuttaa ker-toimiin niin, että mitä kauempana alue sijaitsee suurista keskuksista, sitä suuremmat ovat alue-talouteen kohdistuvat kerrannaisvaikutukset. Tällöin hankinta- ja ostoketjut suosivat enemmän paikallisuutta kuljetus- ja logistiikkakustannusten vuoksi. Pienten aluetalouksien haaste on se, että ne ovat tuotanto- ja palvelurakenteeltaan yleensä yksipuolisia. Matkailun kerrannaisvaiku-tusten tutkimuksissa Suomessa on paikallistason tulokertoimeksi saatu arvoja väliltä 1,13–1,54. (Kauppila & Järviluoma 2016, 44–45.)

$$\text{Kerroin} = \frac{\text{välittömät (p) + välilliset (s) + johdetut (s) vaikutukset}}{\text{välittömät (p) vaikutukset}}$$

Kuva 11. Kerrannaisvaikutusten muodostuminen tulo- ja työllisyyskertoimen avulla (Kauppila 2020, 9).

Pohjoismaiseen malliin ja sen avulla saatuihin tuloksiin kohdistuu luonnollisesti myös kritiikkiä. Näitä kritiikin kohteita on muun muassa tutkimusten alhainen luotettavuustaso, empiirisen ai-neistoin ylikorostuneisuus, tutkimuksen riippuvuus useasta sidosryhmästä, tilastoviiveet, tutki-musten heikko vertailtavuus ja luokitteluun liittyvät ongelmat. Menometodiin kohdistuva kritiikki kohdistuu erityisesti matkailijoiden luokitteluun ja matkailijaryhmien tilastotietojen saatavuu-teen. Ongelmallisena nähdään kohdealueella päiväkävijät ja maksuttomat yöpymiset, kuten oma loma-asunto tai tuttavien luona yöpyjät. Arvostelua on kohdistunut näiden lisäksi matkailijoiden kykyyn arvioida kulutustaan kohdealueella, kyselyn ajankohta, viipymän vaikutukset menojen luotettavuuteen, menoluokkien luokittelu, kyselytekniikka ja otantamenetelmät. Myös tulome-todi on kohdannut samantapaista kritiikkiä kuin menometodi. Tulometodin haasteiksi ovat nous-seet aineiston hankinta, toimialakohtaiset kokonaisliikevaihtotiedot ja tilastoviiveet. Lisäksi tulo-metodin luotettavuutta on kritisoitu menetelmän soveltamiseen liittyvillä haasteilla, kuten toimi-alaluokituksen vaihtelevuus, välilliset vaikutukset ja johdetut työpaikat sekä kunnallistaloudelliset vaikutukset. Yhteistä pohjoismaisen mallin metodeilla on toimialaluokkien muodostamisen jous-tavuus, jota on myös kritisoitu paljon. Käytännössä jokainen tutkimus voi määritellä toimialat erik-seen, jolloin tulosten vertailtavuus on mahdotonta. Ongelmana on kulutuksen kohdentuminen eri menoluokkiin. (Kauppila 2001b, 19–30.)

Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus ja Haaga Tutkimus / Haaga-Perho ovat luoneet matkailun aluetaloudellisten vaikutusten selvittämiseen oman MTT-mallinsa. Malli muistuttaa pohjoismaista mallia käsitteiden ja välittömän matkailutulon ja välittömän matkailumenon osalta, toisin sanoen pohjoismaisen mallin tulo- ja menomenetelmän osalta. MTT-malli pohjautuu alueelta kerättäviin yritys-, matkailija- ja kotitalouskyselyihin. MTT-mallin ongelmakohdat näyttävät muistuttavan pitkälle pohjoismaisen mallin ongelmia. (Kauppila & Järviluoma 2016, 15–16.) Koillismaan mallissa käytetään ja hyödynnetään muita malleja enemmän olemassa olevaa tilastoaineistoa. Tällä monipuolisella tilastoaineistolla pyritään keventämään empiiristä kenttätöitä. Koillismaan mallilla voidaan tarkastella matkailun välittömiä, välillisiä ja johdettuja vaikutuksia. Pohjoismaiseen malliin eroa on, että välilliset ja osin johdetut vaikutukset määritellään laskennallisesti erillisiin tilastoihin tukeutuen. Koillismaan malli keskittyy tulomenetelmään eli yritys-kyselyihin, mutta siitä on olemassa myöskin oma menomenetelmäsovellus. Koillismaan mallia on käytetty luomaan kustannustehokkaita seurantajärjestelmiä systemaattisesti tutkittaville matkailun aluetaloudellisille vaikutuksille eri alueilla Suomessa. (Kauppila 2016, 18–19.)

3.2.2 Panos-tuotos malli

Taloudellisia vaikutuksia tutkivan panos - tuotos mallin on kehittänyt Wassily Leontief vuonna 1953. Mallilla voidaan tutkia myös alueellisia taloudellisia vaikutuksia tietyn muuttujan kysynnän vaihtuessa tai kasvaessa. Tällaisia muuttujia voivat olla muun muassa alueen ulkoinen kulutus (turismi), uuden yrityksen vaikutukset alueen talouteen tai kuluttajien kulutustottumusten muutokset alueella. Panos-tuotos mallin periaate on tunnistaa alueen rahavirrat eri toimialojen, kuluttajien ja tuottajien sekä yritysten ja tuottajien välillä. Tarkoituksena siis selvittää alueellinen talouden rakenne, tuotanto- ja rahavirrat sekä tuottajien ja kuluttajien väliset kysynnäsuhteet. Nämä selvitettyään panos - tuotos mallilla voidaan arvioida eri toimialojen ja kuluttajien kysynnän vaikutusta alueelliseen tuotantoon. Mallin avulla voidaan huomioida myös mahdolliset vuodot aluetaloudesta ulospäin, jos näiden muuttujat ovat tiedossa. (McCann 2001, 158–163.)

Yleisötapahtumien tutkimuksissa yleisön kulutuksesta aiheutuneita taloudellisia seurannaisvaikutuksia on yleensä laskettu erilaisten kertoimien avulla. Mallina näissä tutkimuksissa on käytetty panos-tuotos-mallia (input - output model), joka pyrkii tilastollisten metodien avulla jäljittämään kulutuksen kiertoa paikallistaloudessa. Käytännössä analysoidaan, kuinka paljon jokaisella ”kulutuskierroksella” alueelle syntyy taloudellisia vaikutuksia. Mallin käyttökelpoisuutta talousvaiku-

tusten tutkimuksessa perustellaan muun muassa kustannusten säästöllä sekä kvantitatiivisen aineiston keruun nopeudella. Kertoimien avulla tehdyt analyysit ja tutkimukset osoittavat kuntien ja kaupunkien koon vaikuttavan siihen, miten suuri osa vieraiden kulutuksesta tuo uusia tuloja alueelle ja miten suuri osa siitä jää kiertämään paikallistalouteen. (Kainulainen 2004, 50–51.)

Suomessa panos - tuotos mallin avulla on tutkittu muun muassa vuonna 2005 Helsingissä järjestetyn yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailujen aluetaloudellisia vaikutuksia. Kyseisessä tutkimuksessa välittömät eli suorat aluetaloudelliset vaikutukset jaettiin kolmeen kategoriaan: tapahtumaan liittyviin investointi- ja kunnostushankkeisiin, kisavieraiden aiheuttamaan tavaroiden ja palvelujen lisäkysynnästä seuraaviin vaikutuksiin ja kisaorganisaation ja yhteistyökumppaneiden toimintatalouden menoihin. Tutkimuksessa todettiin, että tapahtumaan liittyvien taloudellisten vaikutuksen alueellinen ulottuvuus on hyvin erilainen investoinneissa, tapahtuman järjestämisessä sekä tapahtumavieraiden aikaansaamissa vaikutuksissa. Panos-tuotos-mallin avulla pystyttiin laskemaan taloudelliset kerrannaisvaikutukset. (Laakso, Kilpeläinen, Kostianen & Susiluoto 2006, 18–23.) Panos – tuotos mallia käytetään nykyään lähinnä tapahtumien taloudellisten vaikutusten arvioinnissa. Muilta sektoreilta sen käyttö on vähäistä, johtuen sen epätarkkuudesta ja tarkempien sekä käytettävyydeltään parempien mallien kehittymisestä. Muun muassa CGE-malli on ajanut panos - tuotos mallin ohitse tarkempine tuloksineen ja dynaamisen eli joustavan mitaustavan sekä mallien vuoksi. (Dwyer & Forsyth 2006, 24–25.)

Panos-tuotos mallin ongelmana on luoda tarkat tuotannon ja toimialojen väliset vaikuttavuuden kertoimet. Tämän selvittäminen vaatisi todella laajaa empiiristä tutkimusta alueellisesti, jossa selvitetään yritysten ja kuluttajien kysyntä ja hankintaketjut. Käytännössä tätä ei monesti pystytä aluetasolla tekemään. Tämä tarkoittaa, että toimialojen ja tuotannon kertoimia ei pystytä luotettavasti selvittämään. Tämä ongelma on monesti ratkaistu epäsuorilla menetelmillä muokkaamalla valtioiden luomaa kansallista panos - tuotos taulukkoa alueen erityispiirteet huomioivaksi taulukoksi. Toinen epäsuora menetelmä arvioida toimialojen välisiä kertoimia on arvioida ne alueellisesti toimialojen työllisyyden jakaumasta. Epäsuorilla menetelmillä saadut panos - tuotos taulukon kertoimet monesti yliarvioivat muodostuneita kertoimia ja näin ollen tulokset voivat olla todellisuutta suurempia. (McCann 2001, 158–163.)

3.2.3 Satelliittitilinpito

Matkailussa taloudellista vaikuttavuutta voidaan arvioida myös matkailun satelliittitilinpidon avulla. Matkailun satelliittitilinpito on luotu helpottamaan matkailun ja vapaa-ajan kulutuksen erottamista kansallisesta muusta kulutuksesta. Kansallisessa kulutuksessa ja tuotannossa matkailun osuus on aina mukana, mutta hankalasti erotettavana, koska melkein jokainen toimiala toimii myös matkailun ja vapaa-ajan parissa. Matkailun satelliittitilinpito on suunniteltu niin, että se yhdistää kysynnän ja tarjonnan niiden toimialojen, tuotteiden ja palvelujen osalta, jotka liittyvät matkailuun. (Spurr 2006, 283–287.) Matkailun satelliittitilinpitoa (TSA, Tourism Satellite Accounts) tai toiselta nimeltään matkailutilinpitoa voidaan pitää tilastojärjestelmänä, jossa matkailun talous- ja työllisyysvaikutuksia kuvataan monipuolisesti ja kattavasti. Matkailun satelliittitilinpito on kehitetty laajassa kansainvälisessä yhteistyössä muun muassa YK:n, UNWTO:n (World Tourism Organization), OECD:n ja EU:n toimesta. (Nurmi 2018, 8.)

Matkailun satelliittitilinpito erottelee toimialat matkailun ja matkailun ulkopuolisiksi toimialoiksi (Tribe 2005, 260). Mallin tarkastelu perustuu kansantalouden tilinpitoon, jota täydennetään laskelemalla matkailun osuudesta toimialoittain eli niin sanotuilla ”satelliiteilla” (Satokangas, 2017, 111). Tyypillisesti matkailun satelliittitilinpitoon yhdistetään matkailijoille suunnattuja kyselyitä ja kansallisen tilinpidon aineistoa eri toimialoilta. Tällä tavalla matkailun satelliittitilinpidon avulla voidaan arvioida matkailun tuomia suoria talousvaikutuksia. On huomattavaa, että matkailun satelliittitilinpidoilla ei saada selville epäsuoria talousvaikutuksia. Satelliittitilinpidon kritisoijat pitävät mallia liian yksinkertaisena tämän rajoituksen vuoksi ja osa tutkijoista, muun muassa Laimer ja Smeral (2001) ovat lisänneet malliin lisäkerroksia arvioimaan epäsuoria vaikutuksia. (Tribe 2005, 260.) Matkailun satelliittitilinpito tarjoaa paljon kriittistä tietoa taloudellisten vaikutusten arvioinnin pohjaksi, vaikka se ei pysty arvioimaan matkailun kokonaisvaikutuksia. Monet matkailun epäsuorien vaikutusten arviointimalleista pohjautuvat lopulta matkailun satelliittitilinpidon aineistoon. Muun muassa Kanadan ja Australian valtiot käyttävät matkailun satelliittitilinpidon aineistoa aktiivisesti hyödykseen arvioidessaan ja ennustaessaan matkailun vaikutuksia talouteensa. (Spurr 2006, 298.)

Satelliittitilinpidon menetelmässä on omat vaikeutensa, niin kuin muillakin taloudellista vaikutuksia tutkivilla menetelmillä. Suurimpia käytännön ongelmia satelliittitilinpidon menetelmässä ovat olleet tarkkojen kansallisten panos - tuotos taulukoiden puute, epätarkat turistien ja vierailijoiden

kulutustiedot, aineiston keräämisen raha- ja aikaresurssit. Tiivistettynä satelliittitilinpidoon ongelmat kiteytyvät suureen määrään tietoa, joka olisi kerättävä ja tuotettava jonkin tahon toimesta. (Spurr 2006, 294.) Satelliittitilinpitoon pohjautuvat tutkimukset eivät myöskään ulotu kuntatasolle, jonka vuoksi kuntatason selvityksissä on tehtävä erillistutkimuksia matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten selvittämiseksi. Vertailututkimuksissa Koillismaanmallin ja satelliittitilinpidoon välillä on huomattu, että Koillismaanmallin tutkimuksissa lasketut matkailun taloudelliset vaikutukset ovat kokonaisuudessaan suurempia kuin satelliittitilinpidoon avulla saadut tulokset. Tämä selittyy malleissa käytetyllä toimialaluokituksella, joka on Koillismaanmallissa laajempi kuin satelliittitilinpidoon mallissa. (Kauppila 2011b, 14.) UNWTO:n antamien suuntaviivojen mukaan matkailutilinpitoa on laajennettu ja sovellettu myös aluetasolla Suomessa. Nämä alueellisen matkailutilinpidoon laskennat ovat toteutettu ns. alueellistamismenetelmällä. Käytännössä alueellistamismenetelmä tarkoittaa sitä, että valtakunnallisen matkailutilinpidoon tiedot jaetaan useiden eri lähteaineistojen avulla maakuntatasolle. Näin voidaan saada maakuntien välillä vertailukelpoista ja sisällöltään vastaavaa tilastotietoa kuin valtakunnallisessa matkailutilinpidoon. (Nurmi 2018, 8.)

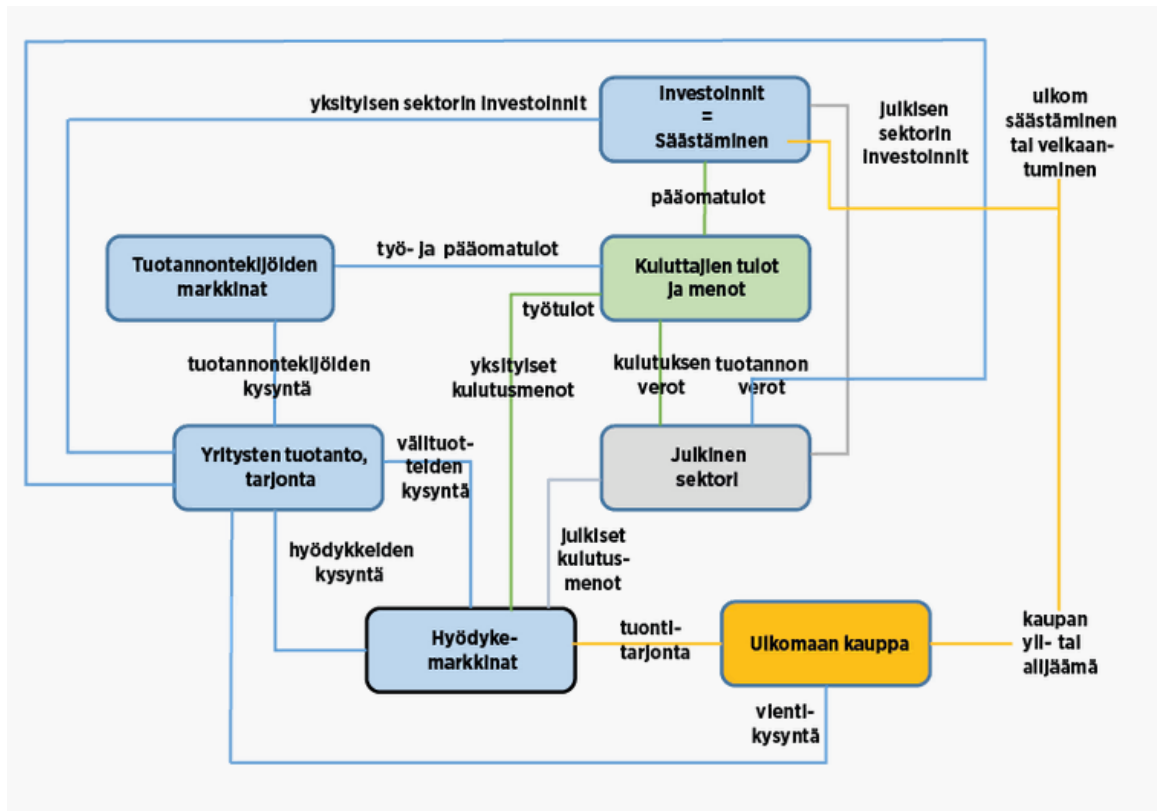
3.2.4 CGE-simulaatiomalli

Aluetalouden toimintaedellytyksissä tapahtuvia muutoksia voidaan laskea myös yleisen tasapainon laskevilla CGE-simulaatiomalleilla (Computable General Equilibrium) (Kujala, Hakala & Törmä 2019, 32). On ennustettu, että CGE-malleilla on kasvava rooli taloudellisten vaikutusten tutkimisessa matkailun osalta, koska niiden avulla päättäjät voivat arvioida päätösten taloudellista vaikuttavuutta etukäteen erilaisten skenaarioiden avulla (Dwyer & Forsyth 2006, 21–22). Ruralia-instituutti on kehittänyt Suomen olosuhteisiin sopivat RegFin- ja RegFinDyn-aluemallit. Ensimmäinen RegFin-malli sopii tutkimuksiin, jossa ei tarvita aikadimensiota. RegFinDyn-mallilla vaikuttavuuslaskelmat voidaan suorittaa kaikille vuosille valitulla aikajaksolla. Yleisen tasapainon laskeuttamismenetelmä antaa tarkan ja laajan kuvan tutkittavan ilmiön aluetaloudellisista vaikutuksista. Ruralia-instituutin mallit ovat saaneet vaikutteita Australiassa luodusta TERM-mallista. (Ruralia-instituutti 2019.)

Mallit ovat toimialapohjaisia, jolloin niillä voidaan ilmaista kaikkia taloudessa tapahtuvia muutoksia, jotka voidaan ilmaista toimialatasolla. Mallien simulaatiotulokset osoittavat, miten suurilla taloudellisissa olosuhteissa tapahtuvien muutosten vaikutukset ovat muun muassa alueen bruttokansantuotteeseen, työllisyyteen, yksityiseen kulutukseen, verotuloihin, julkiseen kulutukseen ja

investointeihin. (Kujala, Hakala & Törmä 2019, 32.) Mallissa käytetyt toimialat riippuvat tilastokeskuksen aluetilinpidon tietojen kattavuudesta. Maakuntatasolla toimialoja on mahdollista määrittellä 30 ja seutukuntatasolla 18. (Ruralia-instituutti 2019.) Päätoimialoista voidaan erottaa alatoimialoja, mikäli olemassa on lisätietoa alatoimialojen kysyntä- ja kustannusrakenteista (Kujala, Hakala & Törmä 2019, 32).

RegFin- ja RegFinDyn-mallien käytön oletuksena on, että taloudessa ”kaikki vaikuttaa kaikkeen”. Mallit pystyvät ottamaan huomioon tuotannon ja tulojen lisäksi suhteellisten hintojen ja talouden päätöksentekijöiden epälineaarisen käyttäytymisen sekä työvoiman riittävyyden vaikutukset. (Kujala, Hakala & Törmä 2019, 32.) Mallit kuvaavat useiden toimijoiden välistä vuorovaikutusta taloudessa (Ruralia-instituutti 2019). Mallit kuvaavat sekä hyödyke- että tuotannontekijöiden markkinoita. Keskeistä malleissa on tuotannontekijöiden, väli- ja lopputuotteiden ja kotimaisen sekä ulkomaisen kysynnän ja tarjonnan välinen kilpailu. Mallissa yksityinen kulutus perustuu kotitalouksien saamiin työtuloihin ja julkinen kulutus perustuu verotuloihin. (Kujala, Hakala & Törmä 2019, 33.) Tuotannontekijät ansaitsevat työ- ja pääomatuloa, joista maksetaan veroja julkiselle sektorille. Yritykset taasen maksavat veroja perustuen tuotantoonsa. Näistä kulutus- ja tuotanto-veroista muodostuu julkisen sektorin tulot. (Ruralia-instituutti 2019.) Tarkasteltaessa aluetasojen mallin kuvaukseen tulee joitain tarkennuksia. Muun muassa yksityiset kulutusmenot määräytyvät tällöin kuluttajan oman alueen työtulojen perusteella. Myös pääomatulojen vaihtelu alueiden välillä voi olla suurta, jolloin oman alueen säästäminen ei ole yhtä suuri kuin investoinnit. Alueet voivat rahoittaa investointejaan muiden alueiden nettosäästämisellä. Näiden lisäksi alueet osallistuvat sekä kotimaan että ulkomaan kauppaan. Viennin suhde tuontiin nähdessä ratkaisee säästääkö vai velkaantuuko oma alue. (Ruokolainen, Suutari, Kolehmainen, Kujala, & Törmä 2016.) RegFin-simulointimallin rakenne kansantalouden tasolla on nähtävissä kuvassa 12.

Kuva 12. RegFin simulointimallin rakenne kansantalouden tasolla (Ruralia-instituutti 2019).

CGE-malli ei ole kerroinmalli, vaan vakiintuneeseen makro- ja mikrotalousteoriaan sekä sovelta-
van matematiikan ja tilastotieteen laskenta- ja estimointimenetelmiin perustuva talouden nu-
meerinen kuvaus. Mallin etuina on oletus, että talouden toimijoiden (yritykset, kuluttajat, inves-
toijat) päätöksenteko on epälineaarista sekä, että malli huomioi suhteellisten hintojen muutok-
sen ja talouden resurssirajoitteet (muun muassa työvoima ja fyysisen pääoman riittävyys). Näin
ollen mallin avulla voidaan analysoida hankkeen tai tapahtuman taloudellisissa olosuhteissa ta-
pahtuvien muutosten vaikuttavuutta sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä sopeuttaen lasken-
nan lähtöoletuksia. (Ruokolainen ym. 2016.) Myös Satokangas (2017) pitää CGE-malleja erityisen
hyödyllisinä apuvälineinä päätöksentekijöille, kun lasketaan erilaisten tapahtumien, toimenpitei-
den tai skenaarioiden vaikutuksia. Kattavaksi kehitellyissä tasapainomallisissa huomioidaan myös
syrjäytymisvaikutukset, joita ilmiöt voivat aiheuttaa muille elinkeinoille. (Satokangas 2017, 111.)
CGE-menetelmän käyttöön liittyy myös ongelmia ja haasteita: mallin rakentaminen on tutkijalta
suuri investointi, aineiston kokoamiseen kuluu suhteellisen paljon aikaa ja mallin parametrien ja
korvattavuus-, meno- yms. joustojen arvojen asettaminen on yleensä harkinnanvaraista, vaikka
käytössä on kirjallisuusestimaatteja. (Ruokolainen ym. 2016.)

3.3 Sosiaaliset vaikutukset

Kuten aikaisemmin on todettu koulutuksella ja koulutuksen järjestämisellä on myös muita alueellisia vaikutuksia kuin taloudelliset vaikutukset. Koska tässä tutkimuksessa keskitytään Sotkamon ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden vaikutuksiin, voidaan heidän alueellinen vaikuttavuutensa mieltää tietyssä määrin samaksi kuin matkailijoiden vaikuttavuudessa. Matkailussa sosiaalisten vaikutusten lähtökohta on matkailijan ja paikallisen ihmisen välinen vuorovaikutustapahtuma, jossa molemmat osapuolet saavat vaikutteita toisiltaan. Nämä sosiaaliset vaikutukset ovat suhteessa yhteiskuntarakenteisiin, alueen kehittyneisyyteen ja vallalla oleviin arvoihin. Tämä tarkoittaa, että vaikutukset voivat olla samalla paikkakunnallakin yhtä aikaa sekä negatiivisia että positiivisia. Paikallinen väestö on harvoin homogeeninen ryhmä vaan yleensä väestö koostuu erilaisista intressiryhmistä, jotka suhtautuvat matkailuun eri tavoin. (Hemmi & Vuoristo 1993, 273–274). Mathieson ja Wall (1982) jakavat matkailun sosiaaliset vaikutukset kolmeen kategoriaan; matkailijoita itseään koskevat vaikutukset, paikallisväestöä eli isäntiä koskevat vaikutukset sekä matkailijan ja isännän suhdetta koskevat vaikutukset. Yksinkertaistaen nämä sosiokulttuuriset vaikutukset ovat ”ihmisten vaikutuksia”, eli ne käsittelevät ihmisiin koskevia matkailun vaikutuksia niin paikallisväestöön kuin matkailijoihin itseensä. (Mathieson & Wall 1982, 133.)

Matkailun aiheuttamat sosiaaliset vaikutukset muodostuvat matkailijoiden ja matkailun vaikutuksista kohdealueen väestöön, heidän kulttuuriinsa ja elämäntapoihin. Matkailijan näkökulmasta nämä vaikutukset ja kontaktit ovat tilapäisiä. Asukkaiden näkökulmasta vuorovaikutus on pysyvää, ovathan he yleensä jatkuvasti vaikutusten kohteena matkailijoiden vain vaihtuessa. (Hemmi & Vuoristo 1993, 273.) Ehkä juuri tästä syystä sosiaalisten vaikutusten tarkastelun pääpaino on ollut kohdealueen asukkaat ja heidän elämänlaatunsa muutokset matkailun vaikutuksesta. Vähemmän tutkittua ovat matkailijaan itseensä kohdistuvat vaikutukset ja matkailijan ja isännän välisten suhteiden vaikutukset. (Mathieson & Wall 1982, 133–137; Fredline 2008, 394–395.) Mathiesonin ja Wallin määritelmän mukaan sosiaaliset vaikutukset ovat kaikkia niitä vaikutuksia, jotka vaikuttavat paikallisen väestön elämänlaatuun. Tämän määritelmän mukaan myös taloudellisissa ja ympäristöllisissä muutoksissa on tällöin mukana sosiaalinen puoli, jolloin ne voidaan lukea sosiaalisiksi vaikutuksiksi. (Mathieson & Wall 1982, 137.) Esimerkiksi matkailun vaikutukset paikallisen väestön työllisyyteen ovat perinteisesti mitattuna taloudellista vaikuttavuutta, mutta työllisyyden nousulla on myös sosiaaliset ulottuvuudet paikalliseen väestöön (Fredline 2008, 394).

Negatiivisena sosiaaliset vaikutukset ilmenevät, kun matkailun seurauksena lisääntynyt turismi lisää rikollisuutta ja terveydelliset ongelmat leviävät matkailun seurauksena. Matkailumäärien lisääntyessä myös vastustus matkailua kohtaan voi lisääntyä. Matkailu voi synnyttää myös välillisiä negatiivisia ongelmia, esimerkiksi sosiaalista eriarvoisuutta. Tämä voi syntyä siitä, että matkailijoiden parissa työskentelevät paikalliset saavat enemmän vaikutteita kuin muut asukkaat, joka voi nostaa heidän sosiaalista statustaan. (Hemmi & Vuoristo 1993, 276–278.) Matkailijamäärän noustessa sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset paikallisväestöön kasvavat ja ovat yleensä negatiivisia. Negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia ovat palveluiden ja infrastruktuurin ylibuukkaus, turistien ja paikallisen väestön sosioekonomisen aseman välinen kuilu, negatiivisten toimintojen kuten rikollisuus ja uhkapelaaminen lisääntyminen paikallisesti sekä paikallisen kielen ja kulttuurin eroosio. (Mathieson & Wall 1982, 162, 174.) Negatiivisia vaikutuksia voi ilmaantua näiden lisäksi myös taloudellisilla puolella, kun lisääntynyt matkaajamäärä asettaa vaatimuksia paikallisten verokerkymään. Matkailu voi vaatia muun muassa parannuksia teihin, vesi- ja viemärintijärjestelmiin, joita rahoitetaan yleensä paikallisten verovaroilla. Tämä asettaa luonnollisesti painetta verojen nostoon, joka voi vaikuttaa negatiivisesti paikallisten suhtautumiseen matkailijoita kohtaan. (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert & Wanhill 2005, 237.)

Positiivisina sosiaalisina vaikutuksina matkailu yleensä lähentää kansojen välistä positiivista vuorovaikutusta ja lähentää eri maiden ja alueiden ihmisiä toisiinsa. Matkailu on myös monissa maissa vaikuttanut paikallisen kulttuuriin sitä säilyttävästi. Matkailun ansiosta on havahduttu kiinnittämään huomiota omaan alueelliseen identiteettiin, tapoihin ja perinteisiin. Matkailulla on positiivisia vaikutuksia myös perifeeristen alueiden väestörakenteeseen, sillä matkailu elinkeinona on tyypillisesti nuorten elinkeino. Perifeeristen alueiden matkailu vaikuttaa myös alueiden väliseen muuttoliikkeeseen tuoden väestöä myös haja-asutusalueille. (Hemmi & Vuoristo 1993, 278.) Elizabeth Fredlinen (2008) mukaan urheilu- ja liikunta turismilla on samankaltaiset vaikutukset kuin muunkin turismin osalta, eroja näillä ei juurikaan ole. Joidenkin tutkimusten mukaan urheiluturismi jättäisi paikkakunnalle hieman enemmän rahaa kuin muu turismin muoto. Tämä on johdunut urheiluturistin suuremmasta kulutuksesta paikkakunnalla. Urheilumatkailun sosiaalisista vaikutuksista paikalliseen väestöön nousee esiin urheilutapahtumien vaikutukset paikallisyhteisöön ja itsensä toteuttamiseen. Tapahtumilla on myös viihdyttävä vaikutus, johon luonnollisesti myös paikalliset voivat tukeutua. Jossain tapauksissa urheilutapahtumat ovat vaikuttaneet lisäksi paikalliseen liikunta aktiivisuuteen esimerkin ja olosuhteiden avulla. Tällä voi olla pitkäjänteiset myönteiset vaikutukset paikallisväestön terveyteen. (Fredline 2008, 397–398.)

Hall ja Page muistuttavat näistä yllä mainituista vaikutuksista, että monet sosiaalisia vaikutuksia koskevat tutkimukset on tehty kansainvälisestä matkailusta ja monesti kehitysmaissa. Näiden vaikutusten toteutuminen länsimaisessa matkailussa ja elinpiirissä on epäselvää. Sosiaalisten vaikutusten erityispiirteenä on, että vaikutukset ovat usein sitä suurempia ja merkittävämpiä, mitä suuremmat kulttuuriset ja taloudelliset erot ovat lähtöalueen ja kohdealueen välillä. (Hall & Page 1999, 147.) Monesti sosiaalisia vaikutuksia tutkitaan tapaustutkimuksen periaattein ja on epävarmaa pätevätkö tulokset muissa olosuhteissa, matkailun kehitysvaiheissa ja kulttuureissa (Mathieson & Wall 1982, 175).

Sotkamon urheilulukioon tulevat opiskelijat ovat pääsääntöisesti suomalaisia, joten erot paikallisväestöön eivät ole kovin suuret. Opiskelijoita tulee kuitenkin ympäri Suomea, joten positiivisia ja negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia voi tässäkin tapauksessa esiintyä. Näitä vaikutuksia voi olla erilaisten sosioekonomisten asemien asettamat vaikutukset. Esimerkiksi muualta tulevien opiskelijoiden voidaan olettaa olevan taloudellisesti vahvemmassa asemassa kuin paikallisten opiskelijoiden. Asetelma voi aiheuttaa katkeruutta tai kateutta paikallisessa väestössä. Positiivisten vaikutusten esimerkkinä muualta tulevat opiskelijat ja heidän perheensä vaikuttavat oletettavasti positiivisesti Sotkamon väestörakenteeseen. Näiden vaikutusten toteaminen vaatisi syvempää tutkimusta aiheesta.

3.4 Imagovaikutukset ja alueen identiteetti

Aluekehityksen ja aluesuunnittelun parissa alueellinen identiteetti on ollut keskiössä alueiden suunnittelustrategioissa jo 80-luvun puolivälistä alkaen. Sen näkökulmana on ollut, että alueellista identiteettiä tulisi hyödyntää siten, että se motivoisi alueen toimijoita toimimaan jonkin asian puolesta ja ohjaisi tätä toimintaa samansuuntaiseksi. Alueellisen identiteetin rakentumiseen ja kehittymiseen vaikuttaa paljon alueella vallitseva kulttuuri ja kulttuuripalvelut. Nykyään kulttuurilla ja kulttuuripalveluilla on todettu olevan paljon positiivisia taloudellisia vaikutuksia alueille. Niiden on todettu edistävän kansainvälistä kilpailukykyä, parantavan tuottavuutta, kohentavan työllisyyttä ja elvyttävän matkailua. (Lakso & Kainulainen 2001, 36–38.) Alueelliseen kilpailukykyyn kuuluvat tekijät, kuten alueen koulutuspalvelut, opiskelumahdollisuudet, työpaikat, asunon vaihtoehdot ja kustannukset sekä muut palvelut ja elinympäristö vaikuttavat ihmisten muut-

topäätöksiin tietyille alueelle. Alueelle tulevat ihmiset luonnollisesti vaikuttavat myönteisesti alueen talouteen. Nykyajalle tyypillistä on, että pelkkä alueen kilpailukyvyyn kehittäminen ei riitä. Kilpailukyvyyn tekijät on saatava ihmisten tietoisuuteen. (Zimmerbauer & Korpimäki 2006, 5.)

Imagon ja identiteetin käsitteet ovat vaikeasti määriteltävissä. Eri tieteenalat määrittelevät nämä käsitteet eri tavalla ja näiden yhteensovittaminen on haasteellista. Maantieteellisistä seuduista tai alueista puhuttaessa imagon voidaan määritellä alueen erityiseksi piirteeksi, joka muodostuu sen historiasta tai nykyisestä alueelle leimallisesta ominaisuudesta sekä toiminnoista. Imago erottaa alueen yleensä toisista vastaavista alueista, jolloin se on hyvin leimallinen alueelle. Imago kätkee sisäänsä yleensä jonkinlaisen arvolutauksen, positiivisen tai negatiivisen. Imago voidaan määritellä ennen kaikkea viestin lähettäjän aktiiviseksi viestinnäksi, josta viestin vastaanottaja tekee oman tulkintansa ja muodostaa omat mielikuvansa. Tässä imago siis eroaa mielikuvista, mielikuvat ovat luonteeltaan psykologisia vastaanottajan tulkintoja asiasta. Imago taas on enemmän viestinnällinen esitys ja tuottajan tuottamaa visuaalista viestintää. (Zimmerbauer & Suutari 2004, 31–32.) Imagolla pyritään siis antamaan myönteinen ja omaleimainen kuva alueesta mielikuvien heijastaessa ihmisten aluetietoisuutta ja tulkintoja erilaisista markkinointitoimenpiteistä (Järvi- luoma 2011, 4).

Aluekehityksessä ja alueiden välisessä kilpailussa alueen imagon tuottaminen ja nostaminen keskusteluun on viime aikoina kiihtynyt, seudut ja kunnat haluavat erottua muiden joukosta (Zimmerbauer & Korpimäki 2006, 7). Alueellisen imagon muodostumisessa kulttuuripalveluilla on todettu olevan tärkeä taloudellinen merkitys (Lakso & Kainulainen 2001, 37–38). Sulevi Riukulehto (2001) määrittelee kulttuurin hyvin väljästi. Hänen mukaansa kulttuuriksi voidaan lukea koko ihmillisen elämän ilmentymät, tiedot, taidot, teknologia, elämäntavat ja tottumukset. Riukulehdon mukaan kulttuuri voidaan tulkita ja määritellä eri tieteenaloilla omalla tavallaan. Jokainen tulkinta tuo kulttuurille omat lähtökohtansa ja tutkimustapansa. (Riukulehto 2001, 6–15.)

Alueen myönteinen imago houkuttelee alueelle matkailijoita ja näin vauhdittaa alueen yritystoimintaa ja helpottaa sen kehitystä. Alueen imagolla on tärkeä rooli esimerkiksi yritysten tehdessä investointeja ja sijaintipäätöksiä. Suomessa alueen imago vaikuttaa myönteisesti erityisesti matkailulinkeinoissa. (Lakso & Kainulainen 2001, 37–38). Osin ehkä tästä johtuen myös kulttuuria on alettu tarkastelemaan enemmän taloudellisen hyödyn näkökulmasta. Tämän muutoksen myötä tarve taloudellisia vaikutuksia tutkiville töille on noussut. Tämä on luonnollisesti herättänyt keskustelua kulttuuripalveluiden merkityksestä ja tyypistämistä pelkästään taloudellisiin hyödynnäkökohtiin. Kulttuurilla on monia muitakin hyötyjä ja merkitystä muun muassa luovuuden,

henkisen pääoman ja elämänhallinnan lisääntymisen kysymyksissä. (Wilenius 2004, 80–83.) Timo Cantell (2001) tiivistää asian havaintoon, että kulttuurilla on taloudellista merkitystä, mutta kulttuurin merkitys ei ole yksinomaan taloudellinen (Cantell 2001, 55).

Alueellinen identiteetti voidaan jäsentää kahteen erilaiseen osaan. Ensimmäinen osa on alueen identiteetti, joka koostuu useista elementeistä, joiden perusteella alue erottuu muista. Näitä voivat olla alueen luonnonolot, kulttuuri, kieli ja murteet, historia, sosiaalinen rakenne ja näihin edellä mainittuihin perustuvat mielikuvat, jotka alueeseen liitetään. Toinen osa on ihmisten alueellinen identiteetti, joka voidaan käsittää myös alueella asuvien ihmisten aluetietoisuutena. Aluetietoisuus tarkoittaa sitä, miten alueen asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa ja tiedostavat sen erityisluonteen sekä tuntevat yhteenkuuluvuutta alueen muiden asukkaiden kanssa. Ihmisten aluetietoisuus ei ole niin pysyvää kuin alueen ominaisuudet (alueen identiteetti). Selkeänä imagon ja identiteetin käsitteen erona voidaan pitää, että imago nähdään yleensä ihmisten kokemusten ja viestinnän kautta syntyneinä mielikuvina, jotka liittyvät alueen luonnehdintaa. Identiteetti voidaan puolestaan ymmärtää alueen luonnollisina ominaisuuksina ja ihmisten aluetietoisuutena sekä aluesamaistumisena. Identiteetti liittyy siis alueen tunnistamiseen ja omaksi kokemiseen, kun imago kertoo, millainen alue on tai mitä siitä kerrotaan. (Zimmerbauer & Suutari 2004, 32–33.) Alueen identiteetti voidaan ymmärtää näin ollen alueellisen imagon kehittymisen yhtenä lähtökohtana ja edellytyksenä (Zimmerbauer 2006, 160).

Alueellinen imago ja alueellinen identiteetti liittyvät toisiinsa ja ovat samantyyliisiä sosiaalisia konstruktioita. Loppujen lopuksi kyse on siitä, miten paikka ja alue muuttuu sanoiksi, kuviksi ja symboleiksi sekä miten nämä toimivat aluetietoisuuden rakentajina. Myönteinen alueen imago ja alueellinen identiteetti sopivan voimakkaana ovat tärkeitä alueen kehittämisen voimavaroja, joiden merkitystä on vaikea mitata. (Zimmerbauer 2008, 68–69.) Kainuun matkailijatutkimuksen (Järviluoma 2008) mukaan Kainuusta esille nousevat vahvimmat spontaanit mielikuvat olivat; luonnonympäristö (luonto), jonka jälkeen vahvimmin nousi esiin paikannimistä Vuokatti. Kainuu toi tutkittaville mieleen myös harrastusmahdollisuudet sekä olosuhteet (rauha ja rauhallisuus). Sijainnin puolesta Kainuusta esille nousevat miellelyhtymät olivat syrjäisyys, kaukaisuus ja pitkät välimatkat. (Järviluoma 2011, 21–23.) Tutkimus oli tehty Kainuuseen potentiaalisesti matkaaville henkilöille ympäri Suomen. Matkailun vetovoimatekijöillä ja mielikuvilla on varmasti jonkinlainen yhteys myös Kainuuseen ja Sotkamoon tulevien opiskelijoiden opiskelupaikan valinnassa.

4 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmä osiossa käsittelem tähän tutkimukseen liittyviä metodologisia valintoja. Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimus. Tutkimuksen aineiston keräämisessä olen hyödyntänyt Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon lukion tuottamia valmiita aineistoja. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon lukion valmiista aineistosta on poimittu tutkimusongelmaan liittyvät tiedot. Opiskelijoiden rahankäytön aineisto on kerätty Survey-tutkimusstrategian periaatteilla strukturoidun kyselylomakkeen avulla. Kyselyaineisto on analysoitu PSPP-tilasto-ohjelman avulla.

Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä saadaan selvitettyä ja kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta asioiden syitä ei välttämättä pystytä riittävästi selvittämään. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin: mikä, missä, kuinka paljon ja kuinka usein? Aineistosta saatuja tuloksia pyritään yleensä yleistämään havainnointiyksiköitä laajempaan joukkoon tilastollisen päättelyn keinoin. (Heikkilä 2008, 16–17; Vilka 2015, 66–69.) Määrällisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on selittää ihmisten toimintaa numeraalisesti, kausaalisesti ja teknisesti. Määrällistä menetelmää käytetään yleisesti silloin, kun tutkimusaineisto on muutettavissa mitattavaan ja testattavaan muotoon. (Vilka 2015, 66.) Kvantitatiivinen tutkimus tukee tutkimusongelmaa, sillä tutkimusongelmana on yksityiskohtainen tiedonpuute: kuinka paljon Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäyttö, urheilulukion henkilökunnan palkkamenot ja ulkopaikkakunnista tulevat lukio-opiskelijat tuovat rahavirtoja Sotkamon kunnalle. Menetelmäksi valitsin kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska menetelmän avulla saadaan selville mitattavia numeraalisia suureita.

Opiskelijoiden rahankäyttöä tässä tutkimuksessa selvitetään Survey-tutkimuksella. Survey-tutkimuksen tavoitteena on yleensä koota kysely- tai haastattelumenetelmillä tietoa suurehkoista määrästä edustavalla satunnaisotannalla valituista tutkimuskohteista. Survey-strategian lähtökohtana on tiettyjen ilmiöiden, ominaisuuksien tai tapahtumien yleisyyden, esiintymisen, vuorovaikutuksen tai jakautumisen selvittäminen. Survey-tutkimuksessa tulokset pyritään yleistämään otoksesta koko perusjoukkoon. (Jyväskylän yliopisto, 2015). Termi Survey tarkoittaa sellaista kyselyn muotoa, jossa aineisto kerätään standardoidusti ja joissa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. Standardoituus tarkoittaa sitä, että asiat kysytään kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188.) Tässä työssä lähtökohtana on selvittää opiskelijoiden rahankulutus Sotkamossa, eli rahankäytön jakautuminen

toimialoittain Sotkamon alueella. Lisäksi kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vastaukset yleistään koko tutkimuksen perusjoukkoon.

Opinnäytetyön tuotoksena saadaan numeraalista tietoa Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja urheilulukion taloudellisista vaikutuksista Sotkamon alueelle. Kvantitatiivisen menetelmän tunnuspiirteitä on, että tutkimuksen kohdetta ja asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tulokset havainnollistetaan taulukoin tai kuvioin (Heikkilä 2008, 16–17). Tuotetun tiedon lisäksi työn kehittämistehtävänä on esittää työn toimeksiantajalle ehdotuksia tutkimuksessa käytettyjen menetelmien kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi. Selvitettyjen tietojen ja ehdotusten perusteella toimeksiantaja voi hyödyntää mittareita toiminnassaan tai kehittää uusia toiminnan vaikuttavuuden mittareita.

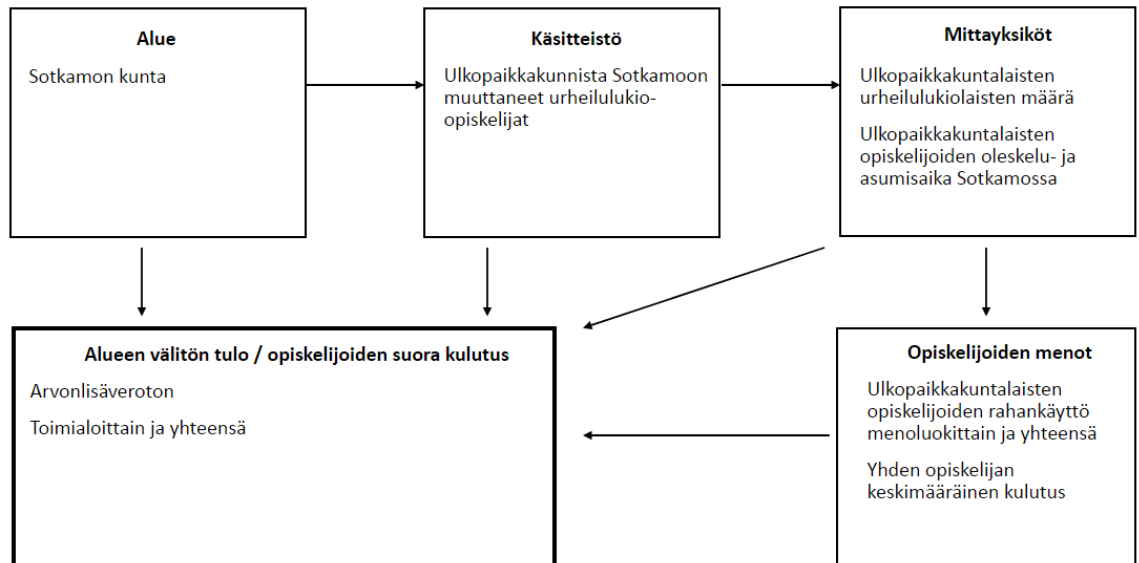
4.1 Aluevaikuttavuuden näkökulmat, rajaukset ja mittayksiköt

Aluevaikuttavuuden näkökulmiksi tässä tutkimuksessa valittiin Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön ja urheilulukion henkilöstön palkkamenojen vaikutukset sekä Sotkamon ulkopuolelta tulevien urheilulukiossa opiskelevien opiskelijoiden tuomat taloudelliset vaikutukset Sotkamon kunnan alueelle. Toisin sanoen tällä tarkoitetaan niitä opiskelijoita, jotka ovat muuttaneet Sotkamoon urheilulukiossa opiskelemisen vuoksi. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon lukion varainkäytöllä on merkittävät välittömät sekä välilliset tulovaikutukset Sotkamon kunnalle. Urheilulukioon opiskelemaan tulevat opiskelijat aiheuttavat Sotkamon lukioon merkittävän opettaja- ja muun henkilöstötarpeen lisäyksen. Nämä vaikutukset toteutuvat pääosin kunnan alueelle, osa niistä kuitenkin valuu kunnan ulkopuolelle muihin maakunnan kuntiin tai kokonaan maakunnan ulkopuolelle. Tässä tutkimuksessa ei kiinnitetä huomiota siihen, mistä rahoitus Vuokatti-Ruka urheiluakatemialle ja Sotkamon lukiolle tulee, vaan tutkimuksessa tarkastellaan kyseessä olevien organisaatioiden varojen käyttöä ja niiden aluevaikutusta. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön ja urheilulukion henkilöstön palkkamenojen osalta tutkitaan sekä välittömät eli suorat vaikutukset ja välilliset eli kerrannaisvaikutukset. Välilliset vaikutukset arvioidaan aikaisempien tutkimusten pohjalta saatujen arvioiden ja tulokertoimien avulla. Opiskelijoiden tuomista tulovaikutuksista arvioidaan pelkästään välittömät vaikutukset.

Varainkäytön välittömällä tulovaikutuksella tarkoitetaan Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon lukion käyttötalousraporttien mukaisten menojen aiheuttamaa suoraa tulovaikutusta

kunnan alueen toimijoille. Ne koostuvat nettopalkkatuloista kunnassa asuville henkilökunnan jäsenille, tuloveroista Sotkamon kunnalle, jossa henkilöstö asuu pysyvästi, sekä tavaroiden ja palvelujen ostoista kunnan yrityksiltä. Pohjana näiden organisaatioiden kuntaan kohdistuvien välittömien tulovaikutusten arvioimiselle käytettiin viimeisempiä saatavilla olevia tilinpäätöstietoja vuodelta 2019, joista selvitetään kuntaan jäävä osa. Sotkamon lukion osalta selvitettiin ainoastaan henkilöstön palkkamenojen tuoma taloudellinen vaikutus. Tämä vaikutus selvitettiin siltä osin, mikä arvioitiin urheilulukion tuomiksi vaikutuksiksi henkilökunnan määrään. Tämä siksi, että urheilulukion osuutta tavara- ja palveluhankintoihin sekä kiinteistöön liittyvissä menoissa on hankalaa arvioida. Urheilulukion tuoma lisäys henkilökunnan määrässä pystytään kuitenkin arvioidaan tarkemmin, koska enemmän opiskelijoita vaatii myös enemmän opetus- ja tukihenkilöstöä. Henkilökunnan tuloverojen osalta arvioidaan, että niitä päätyy kuntaan samassa suhteessa kuin mikä on kunnassa pysyvästi kirjoilla olevien henkilökunnan osuus koko henkilökunnassa (eli joiden verokunta on Sotkamo). Kyseistä menetelmää ovat käyttäneet muun muassa Tarnanen ja Wrange (2017) selvittäessään Karelia-ammattikorkeakoulun organisaation taloudellisesta vaikutavuutta pohjois-Karjalan alueelle.

Opiskelijoille suunnatussa kyselytutkimuksessa sovelletaan matkailun tutkimuksissa kehittyttä pohjoismaista mallia, jonka avulla matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia on Suomessa tutkittu jo 1980-luvulta lähtien. Pohjoismaista mallia on käytetty paljon matkailun tutkimuksissa, joissa kiinnostuksen kohteena yleensä on alueen ulkopuolelta tuleva raha. Mallia käytetään tässä opinnäytetyössä, koska työn kiinnostuksen kohteena ovat Sotkamoon kunnan rajojen ulkopuolelta tulleet urheilulukiolaiset ja heidän tuoma rahavirta Sotkamon alueelle. Kyselytutkimuksen tutkimusalueen muodostaa Sotkamon kunta, tutkittava käsitteistö kattaa ulkopaikkakunnista Sotkamoon muuttaneet urheilulukio-opiskelijat. Mittayksikköinä käytetään ulkopaikkakunnista Sotkamoon muuttaneiden urheilulukiolaisten määrää sekä heidän oleskelu- ja asumisaikaansa Sotkamossa yhden vuoden aikana. Opiskelijoiden menot kartoitetaan kyselyn avulla menoluokittain ja laskeetaan tämän jälkeen yhteen, josta saadaan laskettua yhden opiskelijan keskimääräinen kulutus. Lopuksi menotiedot yleistetään koskemaan kaikkia ulkopaikkakuntalaisia urheilulukio-opiskelijoita. Lopputulokseksi saadaan pohjoismaisen mallin menomenetelmällä mitattu ulkopaikkakuntalaisten urheilulukiolaisten välitön tulovaikutus. Tämän tutkimuksen osalta käytetyn mallin ja siihen tehdyt rajaukset esitetään kuvassa 13.

Kuva 13. Sotkamoon ulkopaikkakunnista muuttaneiden urheilulukioalaisten välittömän tulovaikutuksen muodostuminen pohjoismaista menomenetelmää soveltaen.

Tiedostan, että myös paikkakuntalaiset lukio-opiskelijat tuovat tulovaikutuksia kuntaan perheidensä kautta. Tutkimuksessa halutaan kuitenkin keskittyä nimenomaan kunnan ulkopuoliseen rahan ja sen vaikuttavuuteen. Sotkamon urheilulukion opiskelijamäärät ilman paikkakunnan ulkopuolelta tulevia opiskelijoita olisivat pienet ja tutkimuksella halutaan tutkia kuinka merkittävän taloudellisen vaikutuksen Sotkamon kunnalle ulkopuolelta tulevat urheilulukio-opiskelijat tuovat Sotkamoon. Tutkimuksessa rahankäytön menoluokittainen jakauma pohjautuu Tilastokeskuksen TOL (2008) -toimialaluokitukseen. Liitteessä 1 esitetään kyselylomakkeen menoluokkia vastaavat Tilastokeskuksen toimialaluokat (Tilastokeskus 2020d). Vastaavanlaista tutkimusta lukio-opiskelijoiden kulutuskysynnän tuottamista alueellisista talousvaikutuksesta ei ole Suomessa tehty.

4.2 Tutkimusongelma

Opinnäytetyön tutkimusongelma on seuraava: Millaiset ovat Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan varainkäytön, urheilulukion osalta Sotkamon lukion henkilökunnan palkkamenojen sekä ulkopaikkakunnista tulevien lukio-opiskelijoiden aluetaloudelliset vaikutukset Sotkamon kuntaan? Työn kehittämistehtävänä on pohtia tutkimuksessa käytettyjen menetelmien soveltuvuutta toimeksiantajan eli Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittareina. Tutkimusongelman ratkaisemiseksi olen luonut kolme tutkimuskysymystä, joiden tehtävänä on helpottaa tutkimusongelman ratkaisua. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1) Millaisia välittömiä taloudellisia vaikutuksia Sotkamon kunnan ulkopuolelta tulevat urheilulukiolaiset tuovat Sotkamoon eri toimialoille yhdessä lukuvuodessa?

2) Millaisia välittömiä ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia Vuokatti-Ruka urheiluakatemian varainkäyttö tuo Sotkamoon yhdessä vuodessa?

3) Millaisia välittömiä ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenoit urheilulukion osalta tuovat Sotkamoon yhdessä vuodessa?

Työn painopiste on vahvasti tutkimuksellisuudessa ja ilmiön tämänhetkisten aluetaloudellisten vaikutusten selvittämisessä. Tutkimus keskittyy tutkimaan ulkopaikkakunnista tulevien opiskelijoiden kulutusta Sotkamon alueella, sillä heidän kulutuksellaan oletetaan olevan suuri taloudellinen vaikutus opiskelupaikkakunnalleen. Tarkoituksena opiskelijoiden osalta on tutkia kuinka paljon ja mihin urheilulukiossa opiskelevat opiskelijat käyttävät rahaa Sotkamon alueella. Vuokatti-Ruka urheiluakatemian varainkäytön ja lukion henkilöstön palkkamenojen aluevaikutusta kunnalle ei ole myöskään arvioitu aikaisemmin. Monesti koulutus nähdään kunnan tilinpäätöksessä pelkästään menoina. Tässä tutkimuksessa oletetaan, että Vuokatti-Ruka urheiluakatemian varainkäytöllä ja urheilulukion henkilöstön palkkamenoilla on kunnalle myös positiivisia taloudellisia vaikutuksia eli ne tuovat rahaa kunnan asukkaille palkkojen muodossa ja paikallisille yrityksille tulojen muodossa.

4.3 Tutkimuksen kulku

Tämän tutkimuksen kulku noudatti Vilkan (2007) ja Kanasen (2015) määritelmien mukaista määrällisen tutkimusprosessin kulkua, sillä työ eteni teoriasta käytäntöön, jonka jälkeen työssä palattiin takaisin teoriaan tulosten esittämisen ja tulkinnan avulla (Vilka 2007, 25; Kananen 2015, 197–203). Määrällinen tutkimus etenee aina prosessina vaihe vaiheelta, sillä menetelmät ohjaavat ja määräävät määrällisen tutkimusprosessin eri vaiheet tarkasti (Kananen 2015, 203). Tutkimuksen teoriaviitekehysten tarkoituksena on määrittää työssä tarvittavat käsitteet niin, että tutkija ja tutkittavat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavalla (Vilka 2007, 26; Heikkilä 2014, 278). Tämän tutkimuksen teoriaviitekehys ja tutkimusongelma sekä tutkimuskysymykset olivat valmiita ennen opiskelijoille suunnatun kyselylomakkeen laatimista.

Kyselylomakkeen kysymyksillä tulee olla suora yhteys tutkimuskysymyksiin (Kananen 2015, 229–230). Opiskelijoiden rahankäyttöä mittaavan kyselylomakkeen kysymysten tarkoituksena on hankkia vastaus tämän tutkimuksen tutkimuskysymykseen. Opiskelijoille suunnatun kyselyn

osalta tutkimuksen kulku ja eteneminen on havainnollistettu kuvassa 14. Vuokatti-Ruka urheilukatemian organisaation varainkäytön aineiston sain itselleni syyskuussa 2020, jonka jälkeen aloitin aineiston analysoinnin. Sotkamon lukion varainkäytön aineiston sain käyttööni tammikuussa 2021. Kyselytutkimuksen osalta aineiston analysointi ja tulosten raportointi valmistuivat joulukuussa 2020. Organisaatioiden varainkäytön osalta aineiston analysointi ja tulokset valmistuivat helmikuun 2021 lopussa.

Kuva 14. Tutkimuksen kulku kyselytutkimuksen osalta (mukailien Kananen 2015, 203, 207).

Tutkimuksen tutkimusongelmaa täsmennettiin teoriaviitekehityksen keräämisen yhteydessä yhdessä toimeksiantajan kanssa pidetyissä palaverissa keväällä 2020. Täsmennykset rajasivat tutkimusongelmaa pienemmäksi koskien Sotkamon ulkopuolelta tulevia opiskelijoita ja heidän välittömiä tulovaikutuksiaan sekä organisaation varainkäytön välittömiä ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Opiskelijoiden tuomat välilliset kerrannaisvaikutukset rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle, johtuen niiden tutkimisen vaatimasta empiirisen aineiston puutteesta. Edellisen kerran Sotkamon matkailua koskevissa tutkimuksissa kerrannaisvaikutusten suuruutta paikallistasolla on empiirisesti tutkittu vuonna 2002 (Juntheikki, Kauppila & Kesti 2002, 68.)

Tutkimuksen tutkimusongelmaan tehtiin lisäys Vuokatti-Ruka urheilukatemian varainkäytön arvioimisen jälkeen tammikuussa 2021. Tutkimukseen lisättiin Sotkamon lukion henkilökunnan palkkamenojen välittömät ja välilliset vaikutukset urheilulukion osalta. Lisäys oli perusteltua tehdä, koska halusin tuoda tutkimuksessa esille urheilijoiden kokonaisvaikutuksen Sotkamon kunnan aluetalouteen. Lukiossa opiskelevat urheilijat ovat sen verran iso joukko, että se vaatii lukiolta henkilökunnan lisäystä varsinkin opetuspuolelle. Henkilökunta tuo taas palkka- ja verotuloja Sotkamon alueelle ja vaikuttavat näin ollen alueen talouteen.

Tutkimuksen alkuperäinen tavoite oli valmistua keväällä 2020 tai viimeistään kesällä 2020. Maa-ilmanlaajuinen koronaviruspandemia sulki lukioden lähiopetuksen keväällä 2020, jota ennen opiskelijoille suunnattua kyselyä ei ehditty testaamaan opiskelijoilla. Lisäksi suurin osa Sotkamon ulkopuolelta tulleista urheilulukiolaisista lähti keväällä pandemian vuoksi opiskelemaan kotipaikkakunnalleen. Näin ollen kyselyn suorittaminen etänä olisi ollut tutkimusongelman kannalta haasteellista. Tämän vuoksi opiskelijoiden osalta kyselyn suorittaminen siirrettiin syksylle ja lopulta se suoritettiin viikolla 43 vuonna 2020. Kyselylomake testattiin yhdellä opiskelijaryhmällä syyskuussa 2020 ennen varsinaista kyselyä. Aineiston analysointi alkoi heti kyselylomakkeen sulkeuduttua viikon 43 lopussa. Tutkimustulokset ja kehittämisehdotukset valmistuivat vuoden 2020 loppupuolella. Lukion henkilökunnan palkkamenojen osalta tutkimustulokset ja kehittämisehdotukset valmistuivat helmikuussa 2021.

4.4 Aineiston kerääminen

Tämän tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin tutkimuskysymysten mukaan kahdella eri tavalla. Opiskelijoiden tuomaa taloudellista vaikutusta selvitetään heille suunnatulla strukturoidulla kyselyllä ja Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön ja Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen taloudellisia vaikutuksia selvitettiin kyseisten organisaatioiden tilinpäätöstiedoista. Opiskelijoille suunnatussa kyselyssä sovelletaan matkailututkimuksissa kehitettyä pohjoismaista menomenetelmää, toisin sanoen kuluttajakyselyä. Menomenetelmää voidaan Kauppilan (2018) mukaan soveltaa erikseen valituilla tutkimusalueilla. Mallilla on mahdollista määrittää matkailun välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset sekä kunnallistaloudelliset nettovaikutukset. (Kauppila 2018, 8.) Aineiston kerääminen kyselyn avulla oli luonnollinen valinta kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi. Se on yleisin kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä (Kananen 2015, 89).

Tässä tutkimuksessa opiskelijoille suunnattu kysely suoritettiin kokonaistutkimuksena. Heikkilän (2014) ja Kanasen (2008) mukaan kokonaistutkimus kannattaa tehdä, jos perusjoukko on pieni. Kyselytutkimuksissa jopa 200–300:n suuruinen perusjoukko kannattaa tutkia kokonaistutkimuksella. (Heikkilä 2014, 31; Kananen 2008, 65.) Kokonaistutkimus tarkoittaa, että koko perusjoukko otetaan mukaan tutkimukseen eikä otantamenetelmiä käytetä. Heikkilä lisää vielä, että tutkimukseen mukaan on valittava sitä suurempi otoskoko, mitä heterogeenisempi perusjoukko on (Heikkilä 2008, 14, 42). Voidaan olettaa, että muualta tulevat urheilulukiolaiset ovat rahan kulutuksen osalta heterogeeninen joukko. Lisäksi tutkimuksen perusjoukon olleessa suhteellisen pieni, 129

opiskelijaa, valikoitui tämän tutkimuksen menetelmäksi kokonaistutkimus. Lisäksi kokonaistutkimus lisää tutkimuksen luotettavuutta (Kananen 2008, 67). Oletettavissa oli näiden lisäksi, että lukiolaisten henkilökohtaisessa rahankäytössä on huomattavia eroavaisuuksia. Kokonaistutkimuksen käyttöä puoltaa se, että havaintoyksiköiden välillä on suuria eroja (Kananen 2015, 268).

Kyselyn osalta tavoitteena oli saada vastausprosentiksi yli 80 prosenttia. Vastausprosentin kasvattamiseksi kyselylomakkeen täyttäminen mahdollistettiin lukiolaisten valmennusajoilla, joten lomakkeen täyttäminen ei vienyt opiskelijan vapaa-aikaa. Vastausprosenttia pyrittiin kasvattamaan myös niin, että kysely järjestettiin informoituna kyselynä. Kananen (2015) mukaan informoidun kyselyn käyttö parantaa vastausprosenttia (Kananen 2015, 267, 281). Tämän kyselyn yhteydessä informointi tarkoitti ennakoivaa sähköpostiviestiä tutkimuksen kohderyhmälle torstaina 8.10.2020. Viestissä oli saatesanat tutkimuksen kulusta ja tavoitteesta sekä kyselylomake pdf-tiedostona ennakkoon tutustuttavaksi. Näiden lisäksi viestissä oli tutkimuksen tietosuojailmoitus. Kyselylomake esitetään tämän työn liitetiedostossa 2 ja tietosuojailmoitus liitetiedostossa 3.

Kysely luotiin Sotkamon kunnan käyttämällä Webropol-ohjelmalla, josta tutkimustulokset vietiin PSPP-taulukon valmiiksi havaintomatriisiin. Kyselylomake laadittiin yhdessä toimeksiantajan kanssa, jonka jälkeen lomake hyväksyttiin opinnäytetyön ohjaavalla opettajalla. Webropol-ohjelmiston lisenssin omistaa Sotkamon kunta. Kysely oli kokonaan sähköinen, siitä ei tehty paperiversioita. Vastaajien taustatiedot sisälsivät monivalintakysymyksiä, joista vastaaja valitsi häntä koskevan vaihtoehdon tai vaihtoehdot. Rahankäyttötiedot kysyttiin avoimilla kysymyksillä, joihin vastaaja merkitsi numeraalisesti omat kulutustietonsa toimialan kohdalle. Kaikki lomakkeella olevat kysymykset olivat pakollisia vastata, jotta vastaaja pääsi etenemään kyselyssä eteenpäin. Rahankäyttötiedot kerättiin menoluokittain.

Vastaamisen ja rahankäytön arvioimisen helpottamiseksi menoluokat jaettiin kolmeen eri tasoon (viikko-, kuukausi- ja vuositaso). Ensimmäiseen eli viikkotasoon kuuluivat päivittäistavarakauppa sekä kahvila- sekä ravintolaostokset. Näihin kysymyksiin vastaaja arvioi kulutustaan yhden viikon ajalta. Toiseen eli kuukausitason kysymyksiin kuuluivat asumisesta aiheutuvat kulut kuten vuokra-, sähkö-, lämmitys- ja vesimaksut. Kuukausitasoon kuului myös erikoistavaraliikkeet, kauneuden- ja terveydenhuoltotuotteet, kampaamopalvelut, vapaa-ajan palvelut, julkisen liikenteen palvelut ja oman kulkuneuvon käyttökustannukset kuten poltto- ja voiteluaineet. Näihin vastaaja arvioi kulutustaan yhden kuukauden ajalta. Kolmanteen eli vuositason kysymyksiin kuuluivat terveydenhuoltopalvelut, kulkuneuvon korjaus- ja huoltopalvelut, muut palvelut, Vuokatin leiripalvelut ja

Vuokatin urheiluopistolle maksettava suorituspaikkakortti, joka oikeuttaa Vuokatin urheiluopiston liikuntatilojen käytön lukuvuoden ajan. Näihin vastaaja arvioi kulutustaan yhden vuoden ajalta.

Opiskelijat vastasivat kyselyyn syksyllä 2020 viikon 43 (19.10. - 25.10.2020) aikana omilla urheiluvalmennustunneillaan valmentajan johtamana. Kyselyn linkki lähetettiin opiskelijoille heidän valmentajiensa kautta sähköpostitse tai WhatsApp-ohjelman kautta. Valmentajat varasivat jokaiselle opiskelijalle ennen valmennustuntia aikaa vastata kyselyn kysymyksiin. Valmentajat toimivat tutkijan apuna kannustamassa ja motivoimassa opiskelijoita vastaamaan kysymyksiin rehellisesti sekä vastasivat opiskelijoilta nousseisiin kysymyksiin. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista, halutessaan opiskelijat saivat jättää vastaamatta. Kysely toteutettiin ohjatussa tilanteessa, koska halusin varmistaa, että opiskelijoilla olisi aikaa ja mahdollisuus vastata kyselyyn kouluaikana. Tällöin tutkimukseen osallistuminen ei kuluttanut opiskelijoiden vapaa-aikaa. Näin toivoin saavani vastauskatoa pienemmäksi.

Heikkilän (2014) mukaan kyselytutkimuksessa on huomioitava otantaa suunniteltaessa joskus suureksikin nouseva poistuma eli kato. Tällä tarkoitetaan lomakkeen palauttamatta jättäneiden määrää. Vastaamattomuus aiheuttaa aina harhaa tuloksiin, sillä vastaamatta jääneet ovat joiltakin ominaisuuksiltaan erilaisia kuin kyselyyn vastanneet. Luotettavien tulosten saamiseksi on varmistettava, että otos edustaa koko tutkittavaa perusjoukkoa. (Heikkilä 2014, 28, 42.) Tämän opinäytetyön kyselytutkimuksen perusjoukko on lukuvuonna 2020–2021 Sotkamon ulkopuolelta tulleet urheilulinjalla Sotkamon lukiossa opiskelevat opiskelijat, joita on 129 henkilöä (Mäkipää 2020). Perusjoukko on tutkimuksessa määritetty joukko ihmisiä, joka sisältää kaikki havaintoyksiköt, eli tutkimuksen kohteet, joista tutkimuksessa halutaan tietoa (Vilka 2015, 98).

Kerätty tutkimusaineisto siirrettiin Webropolista PSPP-taulukko-ohjelmaan, jossa tutkimustulokset analysoitiin. Ensimmäiseksi tutkimusaineistosta poistettiin sinne kuulumaton aineisto, eli niiden opiskelijoiden vastaukset, jotka eivät kuuluneet tutkimuksen perusjoukkoon. Näitä vastauksia oli yhteensä 7 kappaletta. Tämän jälkeen jokaiselle vastaajalle luotiin oma ID-numero, jotta pystyisin erottamaan vastaajat tarvittaessa toisistaan. ID-numerointi oli juokseva numerointi 1–92. Tulosten analysoinnissa käytettiin vastausten frekvenssijakaumia, vastauskohtaisia keskiarvoja, mediaanilukuja ja vastausten keskiarvojen vertailua. Rahankäyttökysymysten vastauksista laskettiin vastausten keskiarvo- ja mediaaniluvut. Vuositason rahankulutuksen vastauksista nämä luvut laskettiin lajiryhmittäin. Viikko- ja kuukausitason rahankulutuksen tiedot laskettiin kaikkien kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vastauksista. Tämän jälkeen keskiarvot jokaisesta kyselylomakkeen menoluokasta laskettiin yhteen, josta saatiin yhden opiskelijan keskimääräinen kulutus

menoluokittain yhden lukuvuoden aikana. Lopuksi yhden opiskelijan keskimääräinen kulutus yleistettiin koko perusjoukkoon kertomalla yksittäisen opiskelijan keskimääräinen kulutus koko perusjoukon määrällä (129 opiskelijaa). Kyselylomakkeen menoluokkia yhdistämällä aineistosta saatiin Tilastokeskuksen toimialaluokkia (TOL 2008) vastaava Sotkamon ulkopuolelta tulleiden opiskelijoiden rahakäyttöselvitys yhden lukuvuoden aikana.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön ja Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen taloudellista vaikuttavuutta tutkittiin organisaatioiden käyttötalousraporttien tietojen avulla. Käyttötalousraportit ovat valmiita aineistoja, josta aluevaikuttavuutta voitiin arvioida. Hirsjärven, Remksen ja Sajavaaran (2007) mukaan tutkimusaineiston keräämisessä olisi syytä pyrkiä ekonomiseen ja tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun, eikä jokainen tutkimusongelma vaadi aina itse kerättyä aineistoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 181). Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa käytettiin aineistona organisaatioiden tilinpäätöstietoja, joista saadaan selville halutut kohteet varainkäytöstä. Aineistoa sovitettiin niin, että se tuottaa ratkaisun tutkimuskysymyksiin. Tilinpäätöstiedoista etsittiin urheiluakatemia tavaroiden ja palveluiden ostot sekä henkilökunnan palkkakustannukset. Sotkamon lukion tilinpäätöstiedoista etsittiin henkilökunnan palkkakustannukset. Vilkka (2015) toteaa, että valmiita aineistoja joutuu usein muokkaamaan, jotta ne toimisivat tekeillä olevan tutkimuksen tutkimusongelman ja tutkimuksen tavoitteiden tarkoituksiin (Vilkka 2015, 97).

4.5 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimuksen validius, eli pätevyys, tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoituskin selvittää. Tutkimusmenetelmän validius tarkoittaa systemaattisen virheen puutetta, validilla menetelmällä suoritettavat mittaukset ovat keskimäärin oikeita. Tämä tarkoittaa, että mitattavat käsitteet ja muuttujat on määriteltävä tarkoin. Tutkimusmenetelmän validius varmistetaan etukäteen huolellisella suunnittelulla ja harkitulla tiedonkeruulla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa perusjoukon tarkka määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti edesauttavat validin tutkimuksen toteuttamista. Kyselytutkimuksissa validiteettiin vaikuttaa ensisijaisesti se, miten onnistuneita kysymykset ovat eli voidaanko niiden avulla saada ratkaisu tutkimusongelmaan. (Heikkilä 2008, 29–30, 186.) Tutkimuksen validiteetti varmistetaan siis käyttämällä oikeaa menetelmää, oikeaa mittaria ja mittaamalla oikeita asioita. Tutkimuksen sisäinen validiteetti tarkoittaa oikeaa syy-seuraus-suhdetta ja ulkoinen validiteetti liittyy tulosten yleistet-

tävyyteen. Yleistettävyyden on sitä, että otos vastaa populaatiota. Mittarin tarkka määrittely eli operationalisoinnin onnistuminen tuottaa yleensä validin mittarin. Validiteetti edellyttää tutkimuksen reliabiliteetin olevan kunnossa. Alhainen reliabiliteetti tarkoittaa myös alhaista validiteettia. (Kananen 2008, 81–83.)

Tutkimuksen reliabiliteetilla, eli luotettavuudella, tarkoitetaan tutkimustulosten tarkkuutta. Tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia, vaan tutkimukselta vaaditaan toistettavuutta mittaamalla sama tilastoyksikkö useampaan kertaan tai toistamalla mittaukset muissa tutkimuksissa ja tilanteissa. Jälkimmäinen vaihtoehto tarkoittaa tutkimuksen ulkoista reliabiliteettia ja saman tutkimuksen sisällä useampaan kertaan mitatut tilastoyksiköt tutkimuksen sisäistä reliabiliteettia. Puutteellinen reliabiliteetti johtuu yleensä satunnaisvirheistä. Satunnaisvirhettä aiheuttavat otanta- sekä erilaiset mittaus- tai käsittelyvirheet. Kvantitatiivisen mittarin reliabiliteettia voidaan tarkastella myös tutkimuksen jälkeen erilaisilla tilastollisilla testeillä. (Heikkilä 2008, 30, 187.) Kananen (2008) mukaan reliabiliteetti tarkoittaa tulosten pysyvyyttä eli toistettavuutta. Hän muistuttaa, että reliabiliteetti ei takaa tulosten validiteettia eli sitä mitataanko oikeaa asiaa. (Kananen 2008, 79–80.)

Kyselytutkimuksen heikkouksina pidetään, että tutkijalle ei ole keinoja varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat tutkimukseen vastaavat. On hankala lisäksi saada selville, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat vastaajien näkökulmasta. Lisäksi ongelmia tutkimuksen luotettavuuteen tuo se, miten hyvin vastaajat ovat perehtyneet siihen asiaan, josta heillä kysymyksiä esitetään. Lisäksi vastauskato saattaa nousta joissakin tapauksissa suureksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190.) Tämän tutkimuksen validiteettia pyrin lisäämään sillä, että kyselylomake lähetettiin sähköpostitse tutkittaville sekä heidän vanhemmilleen etukäteen tutustuttavaksi. Tarkoituksena oli helpottaa opiskelijan vastaamista omaa rahankäyttöä koskeviin kysymyksiin. Tämän lisäksi pyrin lisäämään validiteettia sillä, että tutkimuksessa sovellettavan Pohjoismaisen mallin menomenetelmää käytettäessä kulutuskohteiden toimialaluokkia oli paljon ja niihin vastaaminen jaoteltiin eri aikatasoihin (viikko-, kuukausi- ja vuositasot). Kauppilan (2001) mukaan Pohjoismaista mallia käytettäessä kulutuskohteita on hyvä olla mieluummin liian monta kuin liian vähän, koska niitä on mahdollista yhdistää myöhemmin suuremmiksi toimialakokonaisuuksiksi (Kauppila 2001b, 31–32).

Kyselytutkimuksessa tutkimuksen tavoite on oltava täysin selvillä, ennen kuin kyselylomakkeen laatiminen aloitetaan. On tiedettävä, mihin kysymyksiin halutaan vastauksia. Kyselylomake on siis kyselytutkimuksen olennainen tekijä. Kyselylomakkeen laatimisessa kannattaa olla huolellinen,

sillä kysymysten muoto on yksi suurimmista virheiden aiheuttajista. (Heikkilä 2008, 47.) Heiskanen (1998) mukaan kysymysten sisältö vaikuttaa Paynen (1950) tutkimuksen mukaisesti vastauksiin huomattavasti enemmän kuin tehdyt tilastolliset ratkaisut. Survey-tutkimuksen kysymykset tulisivat olla kiinnostavia ja yksiselitteisiä ja käyttää mieluummin useita lyhyitä kysymyksiä kuin yhtä pitkää sekä kysymyksissä tulisi välttää vaikeita ja monitulkintaisia ilmauksia. (Heiskanen 1998, 194–195.)

Kyselylomakkeen testaaminen sen varsinaisella kohderyhmällä lisää tutkimuksen validiteettia. Testaamisella pyritään selvittämään kysymysten selkeys, ymmärrettävyys, vastausvaihtoehtojen toimivuus ja lomakkeen vastaamisen raskautta ja siihen kuluva aikaa. (Heikkilä 2014, 58.) Kyselylomakkeen testaamisella ennen kyselyn toteuttamista voidaan välttyä kysymysten tulkinta- ja kirjoitusvirheiltä (Kananen 2008, 12). Tämän tutkimuksen kyselylomake testattiin lukion toisella vuosikurssilla olevista maastohiihtäjistä koostuvalla ryhmällä torstaina 17.9.2020 ennen heidän valmennustuntiaan. Kyselyyn vastaaminen tässä testitapahtumassa tapahtui jokaisen omalla älylaitteella. Testiryhmässä kyselyyn vastanneita oli 13 henkilöä. Kyselyn testaaminen ennakkoon oli erityisen tärkeää, jotta pystyin varmistumaan ymmärtävätkö opiskelijat kysymysten sisällön. Tehdyn testauksen jälkeen kyselylomakkeeseen tehtiin vielä pieniä muutoksia, joita olivat: yhtiövas-tike termiä tarkennettiin ja vapaa-ajan palveluiden kysymystä tarkennettiin niin, että se ei sisällä Vuokatin suorituspaikkakortin kustannuksia. Testauksen jälkeen valmis kyselylomake ja kyselyn tietosuojailmoitus lähetettiin sähköpostilla opiskelijoille sekä heidän vanhemmilleen tutustuttavaksi syysloman (viikko 42) ajaksi.

4.6 Kehittämistehtävä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda työn toimeksiantajalle oman toimintansa aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittaamenetelmä, eli saada tutkittua tietoa tämänhetkisen toiminnan vaikuttavuudesta. Työn kehittämistehtävänä on pohtia tutkimuksessa käytettyjen menetelmien soveltuvuutta toimeksiantajan eli Vuokatti-Ruka urheiluakatemia aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittareina. Kehittämistehtävän tavoitteena on tehdä ehdotus, miten Vuokatti-Ruka urheiluakatemia voi hyödyntää kehitettyä mittaria toiminnassaan. Kehittämistehtävä pohjautuu tutkimuksessa selvitettyihin tietoihin toimeksiantajan organisaation aluetaloudellisista vaikutuksista sekä muista tutkimuksen teoriaviitekehityksessä esitettyistä alueellisten vaikutusten tutkimisen menetelmistä. Mittareiden kehittäminen ja ehdotukset niiden hyödyntämiseksi on esitetty tämän työn liitteessä (liite 7).

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia halusi selvittää oman toimintansa, Sotkamon urheilulukion toiminnan ja Sotkamon ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden nykyistä aluetaloudellista vaikutusta, joten opinnäytteen painopiste on ensisijaisesti näiden selvittämisessä. Tutkimuksen avulla saatujen kokemusten, tulosten ja kehittämistehtävän pohjalta toimeksiantaja voi arvioida menetelmän käytettävyyttä oman toimintansa taloudellisen vaikuttavuuden mittaamiseksi. Toisin sanoen arvioida menetelmän käytettävyyttä jatkossa omassa toiminnassaan.

5 Tulokset

Tutkimuksen tuloksista ensimmäiseksi esitellään Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön vaikutukset. Nämä vaikutukset esitellään välittömien ja välillisten tulovaikutusten osalta taulukoiden avulla. Taulukoissa esitellään tuloslaskelman mukaiset kuluerät tavaroiden ja palveluiden ostolle, henkilöstökuluille, vuokratuille sekä muille mahdollisille kuluille. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia organisaation varainkäytön tulosten jälkeen esitellään tulokset Sotkamon lukion henkilökunnan palkkamenojen välittömät ja välilliset aluetaloudelliset vaikutukset urheilulukion osalta.

Viimeisenä esitellään Sotkamon ulkopuolelta tulleille urheilulukiolaisille tehdyn kyselytutkimuksen tulokset. Kyselyn tuloksista ensimmäisenä esitellään tutkimukseen vastanneiden taustatiedot. Taustatietojen jälkeen esitellään tulokset urheilulukiolaisten rahankäytöstä Sotkamon alueella lomakkeen kysymysjärjestyksessä: viikkotason, kuukausitason ja vuositason rahankäytön arviointi. Viimeiseksi opiskelijoiden rahankäyttötiedot lasketaan yhteen ja kyselylomakkeen menoluokat yhdistetään Tilastokeskuksen (TOL-2008) toimialaluokitukseen, jolloin saadaan selvillä opiskelijoiden toimialakohtainen tulovaikutus Sotkamon kuntaan.

5.1 Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön välittömät tulovaikutukset

Välittömällä tulovaikutuksilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan Vuokatti-Ruka urheiluakatemia käyttötalousraportin mukaisten menojen aiheuttamaa suoraa tulovaikutusta kunnan alueen toimijoille, joita ovat: nettopalkkatulot kunnassa asuville henkilökunnan jäsenille, henkilökunnan palkoista maksettavat tuloverot Sotkamon kunnalle sekä tavaroiden ja palveluiden myyntitulot Sotkamon alueen yrityksille. Pohjana Vuokatti-Ruka urheiluakatemia Sotkamon kuntaan kohdistuvan välittömän tulovaikutuksen arvioimiselle on käytetty viimeisintä saatavilla olevaa käyttötalousraporttia vuodelta 2019, joka on esitetty pelkistetysti taulukossa 2. Täydelliset tilinpäätöstiетоjen käyttötalousraportit on esitetty liitteessä 4 ja liitteessä 5. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia käyttötalousraportti koostuu kahden eri tulosityksikön raportista (Lukio/Vuokatti-Ruka urheiluakatemia no 1762226100 ja toimintaympäristön parantamisen hanke no 1762228218). Raportit on yhdistetty taulukossa 2. Näistä menoista selvitetään Sotkamon kuntaan jäävä osa. Tuloverojen arvioidaan päätyvän kunnalle samassa suhteessa kuin mikä on kunnassa pysyvästi kirjoilla olevien henkilökunnan jäsenten osuus koko henkilökunnasta (eli joiden verokunta sijaitsee Sotkamossa).

Vuoden 2019 alussa tämä osuus koko Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan henkilöstöstä oli noin 86 %. (Toivo 2020b).

Käyttötalousraportti	1.1. - 31.12.2019
	EUR
Liiketoiminnan myyntituotot	383.769,00
Tuet ja avustukset	320.000,00
Muut toimintatuotot	68.034,56
Toimintatuotot yhteensä	771.803,56
Henkilöstökulut	-886.906,85
josta palkat ja palkkiot	-732.160,18
josta henkilöstösivukulut	-154.746,67
Palvelujen ostot	-101.872,49
Materiaaliostot	-47.393,70
Muut toimintakulut	-91.747,64
josta avustukset	-50.000,00
josta vuokrat	-41.550,62
josta sisäiset vuokrat	-23.019,52
ja josta ulkoiset vuokrat	-18.531,10
Toimintakulut yhteensä	-1.127.920,68
Tilikauden tulos	-356.117,12

Taulukko 2. Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan pelkistetty käyttötalousraportti vuodelta 2019 (Toivo 2020a).

Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan varainkäytön aluevaikuttavuutta laskettaessa taulukon 2 menoista otetaan huomioon vain kunnan alueelle jäävä osa. Tätä ei ole mahdollista selvittää aivan tarkkaan, joten käytän seuraavia arvioita:

Materiaaliostoista vähintään 40 prosenttia jää Sotkamon kuntaan. Arvion peruste: Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan olosuhde- ja hallintokoordinaattorin tuottama tieto (Toivo 2020b).

Palveluostoista vähintään 28 prosenttia jää Sotkamon kuntaan. Arvion peruste: Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan olosuhde- ja hallintokoordinaattorin tuottama tieto (Toivo 2020b).

Henkilöstökuluista 86 prosenttia jää tuloina kunnassa asuville henkilökunnan jäsenille ja verotuloina kuntaan. Arvion peruste: Henkilöiden, joiden kotikunta on Sotkamo, osuus Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan henkilöstöstä on vuoden 2019 alussa noin 86 prosenttia (Toivo 2020b).

Työnantajan maksamien henkilösivukulujen kuntaan jäävää osuutta ei ole tässä tutkimuksessa selvitetty. Tiedon puuttuessa käytän arviona, että näistä sivukuluista jää Sotkamoon 25 prosenttia. Henkilösivukuluilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan sekä työnantajan maksamaa osuutta sosiaalimaksuista että työntekijän palkasta perittäviä sosiaalikuluja (työttömyysvakuutusmaksu ja palkansaajan työeläkemaksu). Arvion peruste: Tarnanen ja Wrangle (2017) arvioivat omassa Karelia-amk:n alueellisten talousvaikutusten tutkimuksessaan pohjois-Karjalan maakuntaan sivukulujen osuudeksi 50 prosenttia (Tarnanen & Wrangle 2017). Koska nyt tutkin yksittäistä kuntaa, olen arvioinnissani varovaisempi.

Muista toimintakuluista 80 prosenttia jää Sotkamon kuntaan. Arvion peruste: Muut toimintakulut koostuvat hyvin pitkälle vuokrakuluista. Sisäisistä vuokrista 100 prosenttia jää kuntaan, koska kaikki vuokratut tilat ovat Sotkamon kunnan hallinnoimia. Ulkoisista vuokrista 56 prosenttia jää Sotkamon kunnan alueella toimiviin yrityksiin. (Toivo 2020b.)

Näiden edellä mainittujen arvioiden perusteella voidaan laskea Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan varainkäytön välittömät tulovaikutukset Sotkamon kunnan alueella vuonna 2019. Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan varainkäytön välitön tulovaikutus Sotkamon kuntaan vuonna 2019, kun vähennetään valtion osuus palkkojen veroista, on yhteensä noin 720 000 euroa. Välittömät tulovaikutukset vuoden 2019 osalta on esitetty taulukossa 3.

Käyttötalousraportin kuluera	Kulu 2019, €	Kuntaan jäävä osuus %	Välitön tulovaikutus kunnassa, €
Henkilöstökulut	886 906,85 €		
josta palkat ja palkkiot	732 160,18 €	86 %	629 657,75 €
josta henkilöstösivukulut	154 746,67 €	25 %	38 686,67 €
Palvelujen ostot	101 872,49 €	28 %	28 524,30 €
Materiaaliostot	47 393,70 €	40 %	18 957,48 €
Muut toimintakulut	91 747,64 €		
josta vuokrat	41 550,62 €		
josta sisäiset vuokrat	23 019,52 €	100 %	23 019,52 €
ja josta ulkoiset vuokrat	18 531,10 €	56 %	10 377,42 €
Yhteensä			749 223,14 €
vähennetään valtion osuus palkkojen veroista		86 %	-29 027,15 €
Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan välitön tulovaikutus Sotkamon kuntaan			720 195,99 €

Taulukko 3. Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan välitön tulovaikutus Sotkamon kuntaan vuonna 2019.

Välittömän tulovaikutuksen summista on syytä korostaa, että euromäärät ovat arvioita, joita on syytä tarkastella kriittisesti. Yksittäiseen kuntaan jäävä osuus on aina arvio, jota on vaikea täydellisesti selvittää. Mahdollisissa seurantatutkimuksissa arvioita on syytä päivittää, kuhunkin vuoteen sopiviksi. Palkkojen ja palkkioiden osalta on muistettava, että summassa on mukana euromääräisesti kaikki Sotkamon alueen henkilökunnalle maksetut suoritukset. Osa tästä summasta menee valtiolle tuloverona, jota maksetaan progressiivisen tuloveroasteikon mukaisesti. Valtion tuloveroasteikko vuonna 2019 on esitetty taulukossa 4. Vuokatti-Ruka urheiluakatemiassa kokopäiväisiä työntekijöitä vuonna 2019 oli 23 henkilöä. Tästä laskettuna keskimääräiseksi vuosipalkaksi Vuokatti-Ruka urheiluakatemian henkilöstölle voidaan laskea noin 31 800 euroa (palkat ja palkkiot 732 160,18 euroa / 23 henkilöllä). Tällä keskimääräisellä palkkasummalla laskettuna valtiolle maksettavat tuloverot Sotkamon kunnan alueella asuvan (86 % henkilöstöstä) henkilöstön osalta vuonna 2019 olivat noin 29 000 euroa. Arvio on laskettu seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\{(31\,800\text{ €} - 26\,400\text{ €}) \times 0,1725\} + 536\text{ €} \times 23 \times 0,86 = 29\,027,15\text{ €}$$

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
17 600–26 400	8,00	6,00
26 400–43 500	536,00	17,25
43 500–76 100	3 485,75	21,25
76 100–	10 413,25	31,25

Taulukko 4. Valtion tuloveroasteikko vuonna 2019 (Verohallinto 2018).

Henkilöstön palkkaverotulojen vaikuttavuuden arvioinnissa Sotkamoon käytän Sotkamon kunnan efektiivistä veroastetta, joka on vuonna 2019 arviolta 14,23 prosenttia. Vuonna 2019 Sotkamon nimellinen veroaste oli 21,25 prosenttia. Erilaisten vähennysten vuoksi, kuntien tuloveroprosentit (nimelliset veroasteet) eivät kuitenkaan vastaa todellista veroastetta kunnissa. Efektiivinen veroaste on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Kunnallisverotuksessa tehdään vä-

hennyksiä veronalaisista ansiotuloista. Tulosta tehtäviä vähennyksiä ovat muun muassa matkakustannukset, tulonhankkimiskulut, ansiotulovähennys ja perusvähennys. Tulosta tehtävät vähennykset vähentämällä saadaan verotettava tulo, josta veron määrä lasketaan kunnallisveroprosentin mukaisesti. Tämän jälkeen tehdään vähennykset verosta ja näin saadaan maksuunpantavan kunnallisveron määrä. Verosta tehtäviä vähennyksiä ovat muun muassa työtulovähennys, kotitalousvähennys sekä asuntolainan koron alijäämähyvyitys. (Kuntaliitto 2019.) Vuokatti-Ruka urheiluakatemia Sotkamossa asuvan henkilöstön välitön palkkaverotulo vaikutus Sotkamoon vuonna 2019 on Sotkamon efektiivisellä veroasteella (14,23 prosenttia) laskettuna noin 89 000 euroa (taulukko 5).

Selite	%	EUR	Sotkamon kuntaan vaikuttava osuus	EUR
Palkat ja palkkiot ennen vähennyksiä		732 160,18€	86 %	629 657,75 €
Sotkamon efektiivinen veroaste 2019	14,23 %	104 186,39 €	86 %	89 600,30 €

Taulukko 5. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia henkilöstön välitön palkkaverotulo vaikutus Sotkamoon 2019.

5.2 Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön välilliset tulovaikutukset

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia henkilöstön palkkojen aiheuttamaa välillistä tulovaikutusta, toisin sanoen Vuokatti-Ruka urheiluakatemia henkilöstön palkkojen ostovoiman vaikutusta Sotkamon alueen yritysten liikevaihtoon laskettaessa käytän seuraavia oletuksia.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia henkilöstöstä 86 prosenttia asuu Sotkamon kunnassa. Arvion peruste: Vuokatti-Ruka urheiluakatemia olosuhde- ja hallintokoordinaattorin tuottama tieto (Toivo 2020b).

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia henkilöstön palkkojen välillistä tulovaikutusta arvioitaessa käytän Sotkamon kunnan efektiivistä veroastetta, joka on vuonna 2019 arviolta 14,23 % (Kuntaliitto 2019). Välillistä tulovaikutusta arvioitaessa nämä verot vähennetään Vuokatti-Ruka urheiluakatemia Sotkamon kunnan asukkaille maksamista palkkamäärästä. Tästä palkkamäärästä on lisäksi vähennettävä palkasta pidätettävät sosiaalimaksut, jotka ovat työttömyysvakuutusmaksu ja palkansaajan työeläkemaksu. Vuonna 2019 nämä ovat seuraavat: työttömyysvakuutusmaksu 1,50 %

ja palkansaajan työeläkemaksu alle 53-vuotiailta 6,75 %, 53–62-vuotiailta 8,25 % ja 63–67-vuotiailta 6,75 %. (Palkanlaskijan opas 2019; veronmaksajien keskusliitto 2018). Koska Vuokatti-Ruka urheiluakatemiassa työskentelee sekä alle 53-vuotiaita että yli 53-vuotiaita työntekijöitä, käytän palkansaajan työeläkemaksussa keskimääräistä arviota 7,05 %. Yhteensä näistä työntekijän palkasta pidätettävistä sosiaalimaksuista käytän arviota 8,55 %.

Työntekijän keskimääräisen ansiotuloista kulutukseen käytetyn osuuden arvioin olevan noin 98 prosenttia. Tarkkaa tietoa tästä ei ole mahdollista laskea. Kyseessä oleva arvio perustuu Tarnasen ja Wrangen (2017) tutkimuksen arvioon, jossa he laskivat pohjois-Karjalan alueella toimivan Karelia ammattikorkeakoulua koskevassa tutkimuksessaan henkilökunnan ansiotuloista kulutukseen käytetyksi osuudeksi 98,4 prosenttia. He laskivat oman arvionsa Suomen kotitalouksien kulutusmenoista ja kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista. Vuoden 2019 osalta näitä tarkkoja summia ei ollut mahdollista selvittää, joten päädyin käyttämään hieman pienempää arviota kuin Tarnanen ja Wrangen päätyivät omassa tutkimuksessaan. Näistä kulutukseen käytetyistä tuloista arvioin käytettävän keskimäärin 67 prosenttia Sotkamosta hankittavien tavaroiden ja palveluiden ostoon, mikä näkyy kunnan yritysten liikevaihdon kasvuna. Arvion peruste: Tarnanen ja Wrangen (2017) arvioivat omassa Karelia-amk:n alueellisten talousvaikutusten tutkimuksessaan pohjois-Karjalan maakunnan osalta samaa arviota 2/3.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemioiden välillinen tulovaikutus Sotkamon alueen yritysten liikevaihtoon henkilökunnan ostovoiman kautta vuonna 2019 oli noin 290 000 euroa (taulukko 6).

Käyttötalousraportin kuluera	EUR
Palkat ja palkkiot	732,160.18 €
josta kuntaan jäävä osuus verotuskunnan perusteella 86 %	629,657.75 €
josta vähennetään ennakonpidätykset (kuntaverot) 14,23 %	-89,600.30 €
ja muut palkasta tehtävät pidätykset (sosiaalimaksut) 8,55 %	-62,599.70 €
vähennetään valtion tuloverojen osuus	-29,027.15 €
Vuokatti-Ruka urheiluakatemioiden Sotkamoon maksamat rahapalkat	448,430.60 €
josta kulutukseen käytetty osuus 98 %	439,461.99 €
josta Sotkamon alueella toteutuva osuus kulutuksesta 67 %	294,439.53 €
(= henkilökunnan ostovoiman vaikutus Sotkamon alueen yritysten liikevaihtoon)	

Taulukko 6. Vuokatti-Ruka urheiluakatemioiden henkilökunnan ostovoiman välillinen tulovaikutus Sotkamon yritysten liikevaihtoon vuonna 2019.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemioiden tavara- ja palveluhankintojen sekä vuokrien välillistä tulovaikutusta laskiessa olen käyttänyt seuraavia oletuksia:

Tutkimuksessa pyrin arvioimaan Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön aluetaloudellista kokonaisvaikutusta, joka edellyttää kerrannaisvaikutusten (välillinen ja johdettu) huomioon ottamista. Sotkamaa koskevissa matkailun tutkimuksissa kerrannaisvaikutusten suuruutta paikallistasolla on viimeksi tutkittu empiirisesti vuonna 2000. Tällöin Juntheikki ja kumppanit päätyivät kerrannaisvaikutusten tulokerroimen osalta lukuun 1,39. (Juntheikki, Kauppila & Kesti 2002, 68.) Kauppila on käyttänyt samaa tulokerrointa tutkiessaan Sotkamon matkailua vuonna 2019 ja 2020. Hän kuitenkin toteaa, että tutkimuskirjallisuuteen viitaten tulokerroin on paikallistasolle kohtalaisen suuri. (Kauppila 2019, 25; Kauppila 2020, 47.)

Tarnanen ja Wrange (2017) arvioivat omassa Karelia ammattikorkeakoulun aluevaikuttavuus – tutkimuksessaan kerrannaisvaikutuksiksi pohjois-Karjalan alueella tavara- ja palveluhankintojen osalta, että Karelia ammattikorkeakoululle tavaraa tai palveluita toimittavat yritykset ostavat itse muilta maakunnan yrityksiltä tavaraa ja palveluita keskimäärin 30 prosenttia liikevaihtonsa arvosta (Tarnanen & Wrange 2017, 20). Tässä tutkimuksessa käytän samaa 30 prosentin oletusta, arvioidessani Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön kerrannaisvaikutuksia kuin Tarnanen ja Wrange käyttivät maakuntatasolla Pohjois-Karjalassa. Tämä on hieman vähemmän kuin Kaupilan (2019, 2020) käyttämä kerrannaisvaikutusten tulokerroin matkailun osalta Sotkamossa.

Näin voidaan laskea Vuokatti-Ruka urheiluakatemia tavara- ja palveluhankintojen (mukana myös muut toimintakulut kuntaan jäävällä osuudella) välillisiksi vaikutuksiksi Sotkamon kunnassa vuonna 2019 noin 24 000 euroa (taulukko 7). Tavara- ja palveluhankintojen, mukaan lukien vuokrat, välittömät ja välilliset tulovaikutukset Sotkamon kuntaan olivat vuonna 2019 yhteensä noin 105 000 euroa (taulukko 7).

Käyttötalousraportin kuluera	Välitön tulovaikutus kunnassa, €	Välillinen vaikutus kuntaan %	Välillinen tulovaikutus kunnassa, €
Palvelujen ostot	28,524.30 €	30%	8,557.29 €
Materiaaliostot	18,957.48 €	30%	5,687.24 €
Muut toimintakulut			
josta vuokrat			
josta sisäiset vuokrat	23,019.52 €	30%	6,905.86 €
ja josta ulkoiset vuokrat	10,377.42 €	30%	3,113.23 €
Yhteensä	80,878.72 €		24,263.62 €

Taulukko 7. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia tavara- ja palveluhankintojen sekä muiden toimintakulujen välilliset tulovaikutukset Sotkamoon vuonna 2019.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön välilliset eli kerrannaisvaikutukset olivat yhteensä noin 330 000 euroa vuodessa (taulukko 8) vuonna 2019. Yhteensä Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön välittömät ja välilliset vaikutukset Sotkamon kuntaan vuonna 2019 olivat noin 1 050 000 euroa (taulukko 8). Suurin tulovaikutus syntyy henkilökunnan palkkakustannuksista. Tämä johtuu henkilöstökulujen suuresta osuudesta vuosittaisista toimintakuluista. Vuonna 2019 henkilöstökulut muodostivat 79 % toimintakuluista.

Käyttötalousraportin kuluera	Välitön tulovaikutus kunnassa, €	Välillinen vaikutus kuntaan %	Välillinen tulovaikutus kunnassa, €
Henkilöstökulut			
josta palkat ja palkkiot	629,657.75 €	kts. erillinen laskelma	294,439.53 €
josta henkilöstösivukulut	38,686.67 €	30%	11,606.00 €
Palvelujen ostot	28,524.30 €	30%	8,557.29 €
Materiaaliosot	18,957.48 €	30%	5,687.24 €
Muut toimintakulut			
josta vuokrat			
josta sisäiset vuokrat	23,019.52 €	30%	6,905.86 €
ja josta ulkoiset vuokrat	10,377.42 €	30%	3,113.23 €
vähennetään valtion tuloverojen osuus	-29,027.15 €		
Yhteensä	720,195.99 €		330,309.15 €

Taulukko 8. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia varainkäytön välittömät ja välilliset tulovaikutukset Sotkamon kuntaan vuonna 2019.

5.3 Lukion henkilöstön palkkamenojen välittömät vaikutukset

Välittömillä tulovaikutuksilla lukion henkilöstön palkkamenojen osalta tarkoitetaan Sotkamon lukion käyttötalousraportin mukaisten palkkamenojen aiheuttamaa suoraa tulovaikutusta kunnan alueen toimijoille, joita ovat: nettopalkkatulot kunnassa asuville henkilökunnan jäsenille ja henkilökunnan palkoista maksettavat tuloverot Sotkamon kunnalle. Pohjana Sotkamon lukion Sotkamon kuntaan kohdistuvan välittömän tulovaikutuksen arvioimiselle on käytetty viimeisintä saatavilla olevaa käyttötalousraporttia vuodelta 2019, joka on esitetty pelkistetyksi taulukossa 9. Sotkamon lukion tilinpäätöstietojen täydellinen käyttötalousraportti on esitetty liitteessä 6. Näistä menoista selvitetään Sotkamon kuntaan jäävä summa urheilulukion osalta. Tuloverojen arvioidaan päätyvän kunnalle samassa suhteessa kuin mikä on kunnassa pysyvästi kirjoilla olevien henkilökunnan jäsenten osuus koko henkilökunnasta (eli joiden verokunta sijaitsee Sotkamossa). Vuoden 2019 alussa tämä osuus Sotkamon lukion henkilöstöstä oli noin 82 % (Toivo 2021).

Käyttötalousraportti	1.1. - 31.12.2019
	EUR
Liiketoiminnan myyntituotot	20.000,00
Tuet ja avustukset	8.342,43
Muut toimintatuotot	43.165,32
Toimintatuotot yhteensä	71.507,75
Henkilöstökulut	-1.611.876,22
josta palkat ja palkkiot	-1.346.589,81
josta henkilöstösivukulut	-280.742,11
Palvelujen ostot	-615.349,31
Materiaaliostot	-18.553,66
Muut toimintakulut	-24.273,53
Toimintakulut yhteensä	-2.277.334,85
Tilikauden tulos	-2.205.827,10

Taulukko 9. Sotkamon lukion pelkistetty käyttötalousraportti vuodelta 2019 (Toivo 2021).

Arvioidessa Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen vaikutuksia otetaan huomioon vain urheilulinjalla opiskelevien lukiolaisten aiheuttama henkilömäärän lisäys lukion henkilökuntaan. Arvio on saatu Sotkamon lukion rehtorilta Mauri Reinikalta. Palkkakustannuksista otetaan huomioon vain kunnan alueelle jäävä osa. Näitä ei ole mahdollista selvittää aivan tarkkaan, joten käytän seuraavia arvioita:

Urheilulukiolaiset lisäävät lukion henkilökunnan määrää noin kaksinkertaiseksi. Arvio on laskettu lukion opiskelijamäärän keskiarvosta vuodelta 2019, joka oli 305 opiskelijaa. Urheilulukiolaisia tästä määrästä oli 158 opiskelijaa. Opettajahenkilöstöä vuonna 2019 Sotkamon lukiossa oli 17 opettajaa ja muuta henkilöstöä 5 henkilöä. Jos urheilulinjalla opiskelevat 158 opiskelijaa jätetään pois, ja lukiota pidettäisiin 147 opiskelijalle, olisi töissä 8 opettajaa ja 3 muuta henkilöä (muun muassa koulukuraattori ja koulun iltavalvoja). Arvio pätee koko muuhun henkilöstöön, jos opiskelijamäärä putoaa puolella, tarkoittaisi se noin puolet vähemmän henkilöstöä. (Reinikka 2021.) Tämän vuoksi käytän tässä tutkimuksessa arviota, että 50 prosenttia henkilöstön palkkakustannuksista kohdentuu urheilulinjalla opiskeleviin opiskelijoihin Sotkamon lukiossa. Toisin sanoen Sotkamon lukion henkilökunnan määrä ilman urheilulinjaa ja siellä opiskelevia lukiolaisia olisi noin puolet nykyisestä tasosta.

Henkilöstökuluista 82 prosenttia jää tuloina kunnassa asuville henkilökunnan jäsenille ja verotuloina kuntaan. Arvion peruste: Henkilöiden, joiden kotikunta on Sotkamo, osuus Sotkamon lukion henkilöstöstä on vuoden 2019 alussa noin 82 prosenttia (Toivo 2021).

Työnantajan maksamien henkilösivukulujen kuntaan jäävää osuutta ei ole tässä tutkimuksessa selvitetty. Käytän sivukulujen osalta samaa 25 prosentin arviota kuin käytin Vuokatti-Ruka urheilukatemian osalta edellisessä kappaleessa. Henkilösivukuluilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan sekä työnantajan maksamaa osuutta sosiaalimaksuista että työntekijän palkasta perittäviä sosiaalikuluja (työttömyysvakuutusmaksu ja palkansaajan työeläkemaksu).

Valtakunnallisesti koko-aikaisten ja täyttä palkkaa saavien lukio-opettajien kokonaisansion keskiarvo vuonna 2019 oli 4592 euroa / kuukaudessa. Koulukuraattorien kokonaisansion keskiarvo vuonna 2019 oli 3249 euroa / kuukaudessa, vapaa-ajanhjaajien kokonaisansion keskiarvo vuonna 2019 oli 2532 euroa / kuukaudessa ja asuntolanohjaajan kokonaisansion keskiarvo vuonna 2019 oli 2581 euroa / kuukaudessa. (Tilastokeskus 2019.) Sotkamon lukion henkilöstöstä 17 henkilöä on opettajia, 1 koulukuraattori (40 prosentin työpanoksella) ja 1 iltavalvoja / vapaa-ajanhjaaja sekä 3 opiskelija-asuntolanhoitajaa (Toivo 2021). Tästä voidaan laskea, että Sotkamon lukion henkilöstön keskipalkka vuonna 2019 oli noin 4163 euroa / kuukaudessa.

Edellä mainittujen palkka-arvioiden ja kuntaan jäävän osuuden perusteella voidaan laskea Sotkamon lukion palkkakustannusten välittömät tulovaikutukset Sotkamon kunnan alueella vuonna 2019. Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen välitön tulovaikutus Sotkamon kuntaan vuonna 2019, kun vähennetään valtion osuus palkkojen veroista, on yhteensä noin 500 000 euroa. Välittömät tulovaikutukset vuoden 2019 osalta ovat taulukossa 10.

Käyttötalousraportin kuluera	Kulu 2019, €	Urheilulinjalla opiskelevien opiskelijoiden vaikutus (50 %)	Kuntaan jäävä osuus %	Välitön tulovaikutus kunnassa, €
Henkilöstökulut				
josta palkat ja palkkiot	1,346,589.81 €	673,294.91 €	82%	552,101.82 €
josta henkilöstösivukulut	280,742.11 €	140,371.06 €	25%	35,092.76 €
Yhteensä				
vähennetään valtion osuus palkkojen veroista			82%	-87,632.01 €
Sotkamon lukion välitön tulovaikutus Sotkamon kuntaan henkilöstön palkkojen osalta				499,562.57 €

Taulukko 10. Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen välitön tulovaikutus Sotkamon kuntaan vuonna 2019.

Palkkojen ja palkkioiden osalta on muistettava, että summassa on mukana euromääräisesti kaikki Sotkamon alueen henkilökunnalle maksetut suoritukset. Osa tästä summasta menee valtiolle tuloverona, jota maksetaan progressiivisen tuloveroasteikon mukaisesti. Valtion tuloveroasteikko vuonna 2019 on esitetty edellisessä kappaleessa taulukossa 4. Sotkamon lukiossa kokopäiväisiä työntekijöitä vuonna 2019 oli 22 henkilöä (Toivo 2021). Keskimääräiseksi vuosipalkaksi Sotkamon lukion henkilöstölle voidaan laskea noin 50 000 euroa (4163 euroa x 12 kuukautta = 49 956 euroa). Tällä keskimääräisellä palkkasummalla laskettuna valtiolle maksettavat tuloverot Sotkamon kunnan alueella asuvan (82 % henkilöstöstä) henkilöstön osalta vuonna 2019 olivat noin 87 600 euroa. Arvio on laskettu seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\{(49\,956\text{ €} - 43\,500\text{ €}) \times 0,2125\} + 3485,75\text{ €} \times 22 \times 0,82 = 87\,632,01\text{ €}$$

Henkilöstön palkkaverotulojen vaikuttavuuden arvioinnissa Sotkamoon käytän Sotkamon kunnan efektiivistä veroastetta, joka on vuonna 2019 arviolta 14,23 prosenttia. Vuonna 2019 Sotkamon nimellinen veroaste oli 21,25 prosenttia. (Kuntaliitto 2019.) Sotkamon lukion Sotkamossa asuvan henkilöstön välitön palkkaverotulovaikutus Sotkamoon vuonna 2019 on Sotkamon efektiivisellä veroasteella (14,23 prosenttia) laskettuna noin 157 000 euroa (taulukko 11). Tästä summasta 50 prosenttia, eli urheilulukiolaisten vaikutus, on noin 78 500 euroa.

Selite	%	EUR	Sotkamon kuntaan vaikuttava osuus	EUR
Palkat ja palkkiot ennen vähennyksiä		1 346 589,81 €	82 %	1 104 203,64 €
Sotkamon efektiivinen veroaste 2019	14,23 %	191 619,73 €	82 %	157 128,18 €

Taulukko 11. Sotkamon lukion henkilöstön välitön palkkaverotulovaikutus Sotkamoon 2019.

5.4 Lukion henkilöstön palkkakustannusten välilliset vaikutukset

Sotkamon lukion henkilöstön palkkojen ostovoiman välillistä vaikutusta Sotkamon alueen yritysten liikevaihtoon laskettaessa käytän seuraavia oletuksia:

Sotkamon lukion henkilöstöstä 82 % asuu Sotkamon kunnassa. Arvion peruste: Vuokatti-Ruka urheiluakatemian olosuhde- ja hallintokoordinaattorin tuottama tieto (Toivo 2021).

Sotkamon lukion henkilöstön palkkojen ostovoiman välillistä tulovaikutusta arvioitaessa käytän Sotkamon kunnan efektiivistä veroastetta, joka on vuonna 2019 arviolta 14,23 % (Kuntaliitto

2019). Välillistä tulovaikutusta arvioitaessa nämä verot vähennetään lukion Sotkamon kunnan asukkaille maksamista palkkamäärästä. Tästä palkkamäärästä on lisäksi vähennettävä palkasta pidätettävät sosiaalimaksut, jotka ovat työttömyysvakuutusmaksu ja palkansaajan työeläkemaksu. Vuonna 2019 nämä ovat seuraavat: työttömyysvakuutusmaksu 1,50 % ja palkansaajan työeläkemaksu alle 53-vuotiailta 6,75 %, 53–62-vuotiailta 8,25 % ja 63–67-vuotiailta 6,75 %. (Palkanlaskijan opas 2019; veronmaksajien keskusliitto 2018). Koska Sotkamon lukiossa työskentelee sekä alle 53-vuotiaita että yli 53-vuotiaita työntekijöitä käytän palkansaajan työeläkemaksussa keskimääräistä arviota 7,05 %. Yhteensä näistä työntekijän palkasta pidätettävistä sosiaalimaksuista käytän arviota 8,55 %.

Keskimääräisen Sotkamon lukion henkilöstön ansiotuloista kulutukseen käytetyn osuuden arvioin olevan noin 98 %. Tarkkaa tietoa tästä ei ole mahdollista laskea. Kyseessä oleva arvio perustuu Tarnasen ja Wrangen (2017) tutkimuksen arvioon. Näistä kulutukseen käytetyistä tuloista arvioin käytettävän keskimäärin 67 prosenttia Sotkamosta hankittavien tavaroiden ja palveluiden ostoon, mikä näkyy kunnan yritysten liikevaihdon kasvuna. Arvion peruste: Tarnanen ja Wrangle (2017) arvioivat omissa Karelia-amk:n alueellisten talousvaikutusten tutkimuksessaan pohjois-Karjalan maakunnan osalta samaa arviota 2/3. (Tarnanen & Wrangle 2017.)

Sotkamon lukion välillinen tulovaikutus Sotkamon alueen yritysten liikevaihtoon henkilökunnan ostovoiman kautta oli vuonna 2019 noin 204 000 euroa. Summassa on huomioitu vain 50 prosenttia koko lukion henkilöstön tuomasta tulovaikutuksesta. Laskuperusteet esitetään taulukossa 12.

Käyttötalousraportin kuluera	EUR
Palkat ja palkkiot	1,346,589.81 €
josta urheilulinjan opiskelijoiden vaikutus (50 %)	673,294.91 €
josta kuntaan jäävä osuus verotuskunnan perusteella 82 %	552,101.82 €
josta vähennetään ennakonpidätykset (kuntaverot) 14,23 %	-95,809.87 €
ja muut palkasta tehtävät pidätykset (sosiaalimaksut) 8,55 %	-57,566.71 €
vähennetään valtion tuloverojen osuus	-87,632.01 €
Sotkamon lukion Sotkamoon maksamat rahapalkat	311,093.23 €
josta kulutukseen käytetty osuus 98 %	304,871.37 €
josta Sotkamon alueella toteutuva osuus kulutuksesta 67 %	204,263.81 €
(= henkilökunnan ostovoiman vaikutus Sotkamon alueen yritysten liikevaihtoon)	

Taulukko 12. Sotkamon lukion henkilökunnan ostovoiman välillinen tulovaikutus Sotkamon yritysten liikevaihtoon vuonna 2019. Arvio on tehty urheilulinjalla opiskelevien opiskelijoiden vaikutuksesta henkilöstömäärään.

Yhteensä Sotkamon lukion palkkakustannusten välittömät ja välilliset vaikutukset urheilulukion osalta Sotkamon kuntaan vuonna 2019 olivat noin 714 000 euroa (taulukko 13). Summa on arvio Sotkamon lukion urheilulinjalla opiskelevien lukiolaisten aiheuttaman henkilömäärän lisäyksen aluetaloudellisista vaikutuksista henkilöstön palkkamenojen osalta.

Käyttötalousraportin kuluera	Välitön tulovaikutus kunnassa, €	Välillinen vaikutus kuntaan %	Välillinen tulovaikutus kunnassa, €
Henkilöstökulut			
josta palkat ja palkkiot	552,101.82 €	kts. erillinen laskelma	204,263.81 €
josta henkilöstösivukulut	35,092.76 €	30%	10,527.83 €
vähennetään valtion tuloverojen osuus	-87,632.01 €		
Yhteensä	499,562.57 €		214,791.64 €

Taulukko 13. Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen välittömät ja välilliset tulovaikutukset Sotkamon kuntaan urheilulukion osalta vuonna 2019.

5.5 Opiskelijoiden tuomat talousvaikutukset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada selvitys siitä, paljonko Vuokatti-Ruka urheiluakatemia Sotkamon ulkopuolelta tulevat lukiolaiset käyttävät rahaa Sotkamossa toimialoittain yhden lukuvouden aikana. Tarkasteltavat toimialat olivat asuminen ja kiinteistöalan toiminta, vähittäiskauppa eli päivittäistavarakaupat ja erikoistavaraliikkeet, kulkuneuvot ja niiden huolto, ravintola- ja muut ruokailupalvelut, terveyspalvelut, liikuntapalvelut, hyvinvointipalvelut, apteekit sekä liikenne- ja kuljetuspalvelut. Lisäksi kyselylomakkeella kerättiin taustatietoja, joista kävivät ilmi vastaajan sukupuoli, ikä, lukion vuosikurssi, akatemialaji, kotipaikkakunta, asuinmuoto Sotkamossa opiskelujen aikana sekä oliko lukio-opiskelu syy muuttoon Sotkamoon. Erityisesti kotipaikkakunta, asumismuoto Sotkamossa ja Sotkamoon muuton syy luovat tässä tutkimuksessa tärkeää taustatietoa, sillä tutkin ulkopaikkakuntalaisten, opiskelun vuoksi kuntaan tulleiden opiskelijoiden rahankäyttöä.

Kyselyn avulla saatiin selville opiskelijoiden tuoma välitön tulo Sotkamon aluetaloudelle. Tässä tutkimuksessa keskityttiin opiskelijoiden tuomiin välittömiin vaikutuksiin, jolloin kerrannaisvaikutukset eli välilliset ja johdetut vaikutukset jäivät tarkastelun ulkopuolelle. Välillisiä vaikutuksia syntyy silloin, kun välitöntä opiskelijoiden tuomaa tuloa saavat yritykset ostavat tavaroita ja palveluita Sotkamon alueen muilta toimittajayrityksiltä. Johdettuja vaikutuksia syntyy silloin, kun opiskelijoiden tuoman tulon ansioista työllistyneet ostavat tavaroita tai palveluita Sotkamon alueen

yrittäjiltä. Välillisiä ja johdettuja tulovaikutuksia ei voida selvittää pelkän Pohjoismaisen menetelmän avulla, vaan ne vaativat lisäksi myös tulometodin eli yrityskyselyn (Kauppila 2020, 31).

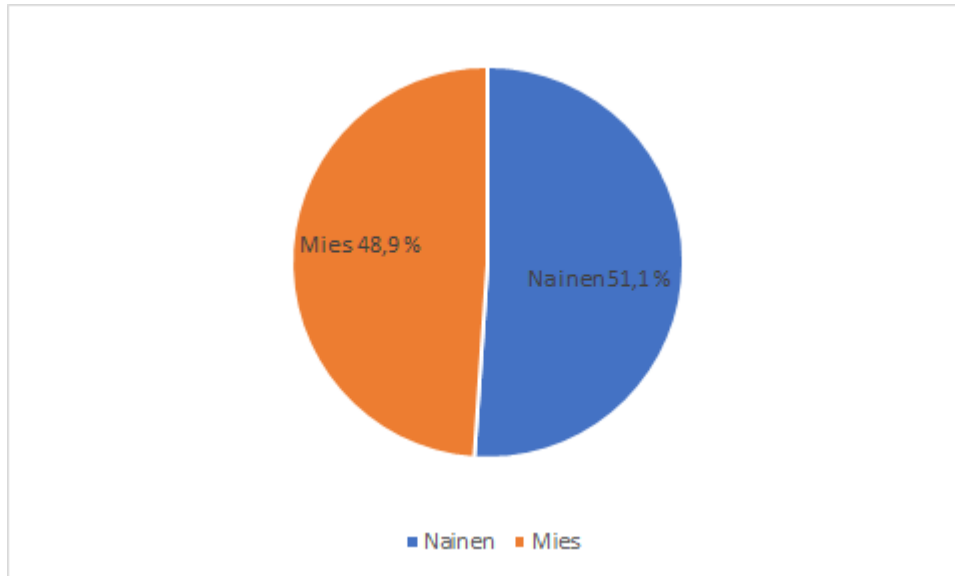
Kyselyn tulokset esitetään kyselylomakkeen (liite 2) mukaisessa järjestyksessä. Ensimmäiseksi esitellään kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden taustatiedot. Taustatietojen jälkeen esitellään opiskelijoiden rahankulutus järjestyksessä viikko-, kuukausi- ja vuositason tulokset. Viimeiseksi koostaan rahankäyttötiedot yhteen koskemaan koko lukuvuotta. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden keskimääräisestä kulutuksesta arvioidaan koko perusjoukon, eli 129 Sotkamon ulkopuolelta tulleen opiskelijan välitön tulovaikutus Sotkamon alueelle. Rahankäyttötiedoissa esitellään menoluokittain kyselyn vastausten kokonaissumma, vastausten keskiarvo ja keskihajonta. Toimialakohtaisessa ryhmittelyssä käytetään kyselyyn vastanneiden rahankäytön keskiarvoja. Rahankäyttötietojen tuloksista esitellään opiskelijoiden välittömän kulutuksen (sisältää arvonlisäveron) sekä Sotkamon alueelle kohdistuvan välittömän tulovaikutuksen (arvonlisäveroton summa).

Opiskelijoiden vastauksia tulkittaessa täytyy muistaa, että heidän antamissa vastauksissa on mukana arvonlisävero. Veron osuus täytyy poistaa tuloksista, jotta voidaan ilmoittaa kunnan alueelle jäävä rahamäärä. Koska arvonlisäveroprosentit vaihtelevat myös toimialojen sisällä, sovelletaan tässä tutkimuksessa seuraavia arvonlisäveroprosentteja: korjaamo- ja huoltamatoiminta 24 prosenttia, vähittäiskauppa 19 prosenttia (yleisen arvonlisäverokannan 24 prosenttia sekä elintarvikkeiden 14 prosenttia keskiarvo), kahvila- ja ravintolatoiminta 14 prosenttia, julkinen liikenne 17 prosenttia (taksien ja paikallisliikenteen arvonlisäverokantojen 10 prosenttia ja yleisen verokannan 24 prosenttia keskiarvo), sekä virkistys- ja muut vapaa-ajan palvelut 17 prosenttia (liikuntapalveluiden ja pääsymaksujen 10 prosenttia ja yleisen verokannan 24 prosenttia keskiarvo). (Verohallinto 2020.) Kiinteistöihin kohdistuvien oikeuksien luovuttaminen on pääsääntöisesti arvonlisäverotonta. Myös kiinteistön vuokraaminen on lähtökohtaisesti arvonlisäverotonta, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Veroa ei myöskään suoriteta kiinteistön verottoman käyttöoikeuden luovutuksen yhteydessä tapahtuvasta sähkön, kaasun, lämmön, veden tai muun sellaisen hyödykkeen luovuttamisesta. (L 1501/1993.) Tässä tutkimuksessa käytetyt toimialakohtaiset arvonlisäveroprosentit löytyvät TOL 2008 toimialaluokituksesta (liite 1).

5.5.1 Vastanneiden taustatiedot

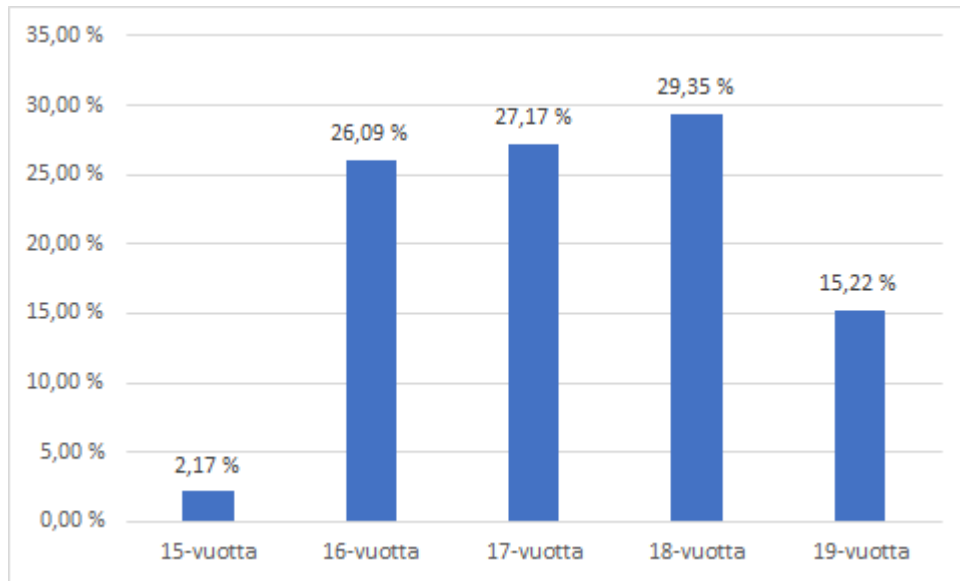
Kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 99 opiskelijaa. Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä kokonaistutkimus, perusjoukon ollessa 129 opiskelijaa. Kyselyaineistoista poistettiin seitsemän opiskelijan vastaukset, koska he ilmoittivat kotipaikkakunnakseen Sotkamon eivätkä olleet muuttaneet Sotkamoon urheilulukiossa opiskelemisen vuoksi. Kontrollikysymyksenä kyselylomakkeessa Sotkamon ulkopuolelta tulijoiden tunnistamiseksi kyselyssä oli kysymys: Muutitko Sotkamoon / Vuokattiin urheilulukiossa opiskelemisen vuoksi? Kaikki edellä mainitut seitsemän henkilöä vastasivat tähän kysymykseen kieltävästi. Lisäksi he olivat ilmoittaneet kotikunnakseen Sotkamon. Näiden seikkojen vuoksi päätin poistaa nämä vastauksen tutkimuksesta, koska he eivät kuuluneet tutkimuksen perusjoukkoon. Näiden poistettujen seitsemän opiskelijan lisäksi kolme muuta opiskelijaa vastasi muuttokysymykseen kieltävästi. He kaikki ilmoittivat kuitenkin kotikunnakseen muun kunnan kuin Sotkamon, jonka vuoksi päätin jättää heidän vastauksensa tutkimusaineistoon, vaikka he eivät vastauksensa perusteella ole muuttaneet Sotkamoon urheilulukiossa opiskelemisen vuoksi. He kaikki kolme opiskelevat urheilulukiossa ja ovat muuttaneet Sotkamoon kunnan ulkopuolelta, näin ollen he kuuluvat tutkimuksen perusjoukkoon. Aineistoon jäi 92 opiskelijan vastaukset, kyselyn vastausprosentiksi muodostui 71 %.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia urheilulukioalaisten välittömiä aluetaloudellisia vaikutuksia Sotkamoon. Kyselyyn vastanneiden 92 opiskelijan joukossa oli kaksi lukion yleislinjalla tällä hetkellä opiskelevaa opiskelijaa. He ovat mukana tutkimuksen aineistossa, koska he tulevat saamaan urheilulinjastatuksen hieman myöhemmin. He ovat jo mukana käytännön valmennustoiminnassa, jolloin heidät voidaan lukea urheilulukiolaisiksi. (Mäkipää 2020.) Valmennustoiminnassa ei ole mukana yleislinjalaisia, jolloin heillä ei ole ollut mahdollisuutta vastata tähän kyselyyn, koska kysely suoritettiin opiskelijoiden valmennuksen tunneilla. Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma on esitetty kuvassa 15.

Kuva 15. Vastaajien sukupuoli (n=92).

Kyselyyn vastanneista naisten osuus oli 47 henkilöä (51,1 %) ja miesten osuus 45 henkilöä (48,9 %). Kyselyyn vastanneiden iän keskiarvoksi muodostui 17,3 vuotta. Nuorimmat vastaajat olivat 15-vuotiaita, joita oli 2,17 % (n=2) vastaajista. Vanhimmat vastaajat olivat 19-vuotiaita, joita oli 15,22 % (n=14) vastaajista. Suurin ikäryhmä kyselyyn vastanneista oli 18-vuotiaat, joita oli 29,35 % (n=27) vastaajista. 17-vuotiaat muodostivat vastaajista toiseksi suurimman ikäryhmän 27,17 % (n=25) ja 16-vuotiaat kolmanneksi suurimman ikäryhmän 26,09 % (n=24). Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma on havainnollistettu kuvassa 16. Kyselyyn vastauksia saatiin jokaiselta lukion vuosikurssilta. Vuosikursseittain vastaukset jakautuivat seuraavasti: 1. vuosikurssilta kyselyyn vastasi 23 opiskelijaa, 2. vuosikurssilta kyselyyn vastasi 26 opiskelijaa, 3. vuosikurssilta kyselyyn vastasi 27 opiskelijaa ja 4. vuosikurssilta kyselyyn vastasi 16 opiskelijaa.

Kuva 16. Vastaajien ikä (n=92).

Tutkimukseen vastanneiden opiskelijoiden kotipaikkakunnat sijoittuvat ympäri Suomen. Kyselyyn vastanneiden kotipaikkakunta selvitettiin avoimella kysymyksellä ja luokiteltiin tuloksia tarkasteltaessa maakunnittain. Alla olevassa taulukossa 14 havainnollistetaan kyselyyn vastanneiden asuinmaakunnat henkilömäärittäin ja prosenttiosuuksittain.

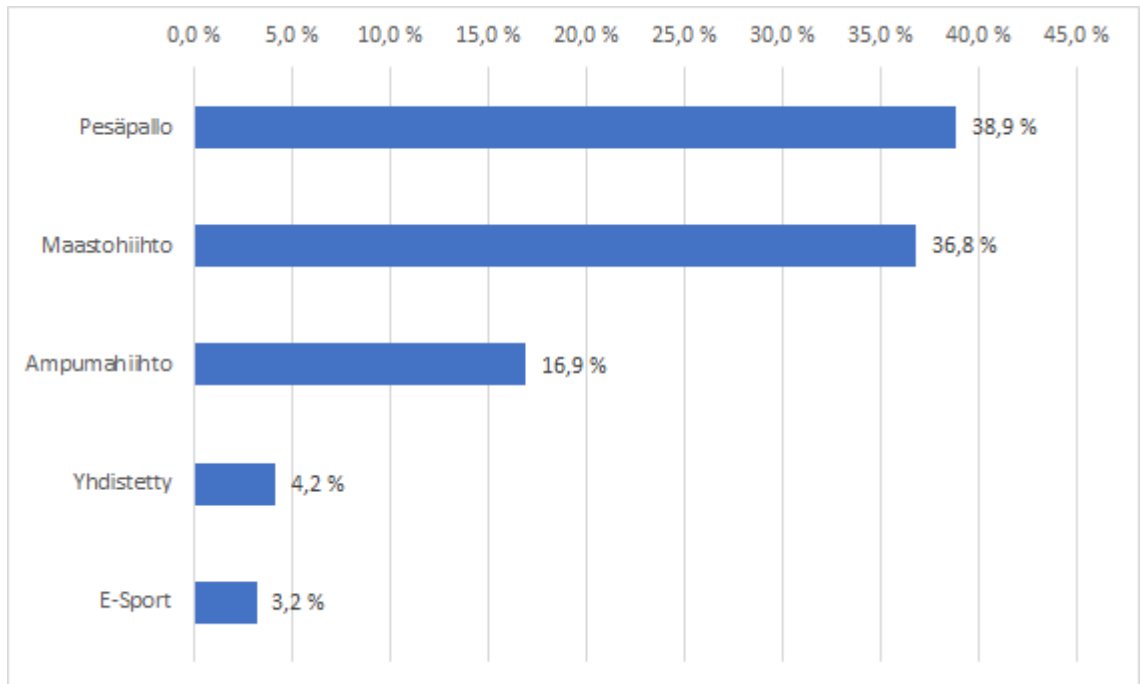
Maakunta	Vastauksien määrä	%-osuus
Kainuu	27	29,3
Pohjois-Pohjanmaa	24	26,0
Pohjois-Savo	8	8,7
Lappi	8	8,7
Kantahäme	4	4,3
Pirkanmaa	4	4,3
Keski-Pohjanmaa	3	3,3
Uusimaa	3	3,3
Varsinais-suomi	3	3,3
Etelä-Pohjanmaa	2	2,2
Etelä-Savo	1	1,1
Keskisuomi	1	1,1
Kymenlaakso	1	1,1
Pohjanmaa	1	1,1
Satakunta	1	1,1
Ulkomaat	1	1,1
Yhteensä	92	100

Taulukko 14. Vastanneiden opiskelijoiden kotimaakunnat henkilömäärittäin ja prosenttiosuukittain (n=92).

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 27 henkilöä ilmoitti kotimaakunnakseen Kainuun. Kainuun maakunnan suurta määrää selittää osittain se, että opiskelijat ovat saattaneet vaihtaa asuinkunnakseen Sotkamon opiskelujen ajaksi. Kysymys kotipaikkakunnasta voidaan ymmärtää myös paikkakuntana, missä henkilö on kirjoilla tällä hetkellä. Tämä kotipaikkakunnan monitulkintaisuus selittää osaltaan sen, että avoimeen kysymykseen vastanneista eniten vastauksia kotipaikkakunnaksi sai Sotkamo tai Vuokatti 18 vastauksella. Nämä 18 vastaajaa olivat vastaustensa mukaan muuttaneet Sotkamoon urheilulukiossa opiskelemisen vuoksi. Muut 9 havaintoa olivat Kainuun muista kunnista. Toiseksi eniten vastauksia kyselyyn saatiin Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kunnista tulleilta opiskelijoilta, joiden osuus vastanneista oli 24 henkilöä. Avoimen kysymyksen perusteella Rovaniemi osoittautui yksittäisistä kunnista kunnaksi, josta oli kotoisin eniten kyselyyn vastanneita (8 opiskelijaa), jos Sotkamo ei oteta huomioon.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemiassa ja Sotkamon urheilulukiossa urheilulajien kirjo on suuri. Kyselyyn vastanneiden urheilulajit selvitettiin monivalintakysymyksellä, jossa vastaajalla oli mahdollista valita harrastamansa lajit. Vastaajan vastausvaihtoehtoja ei rajattu tässä kysymyksessä, vaan

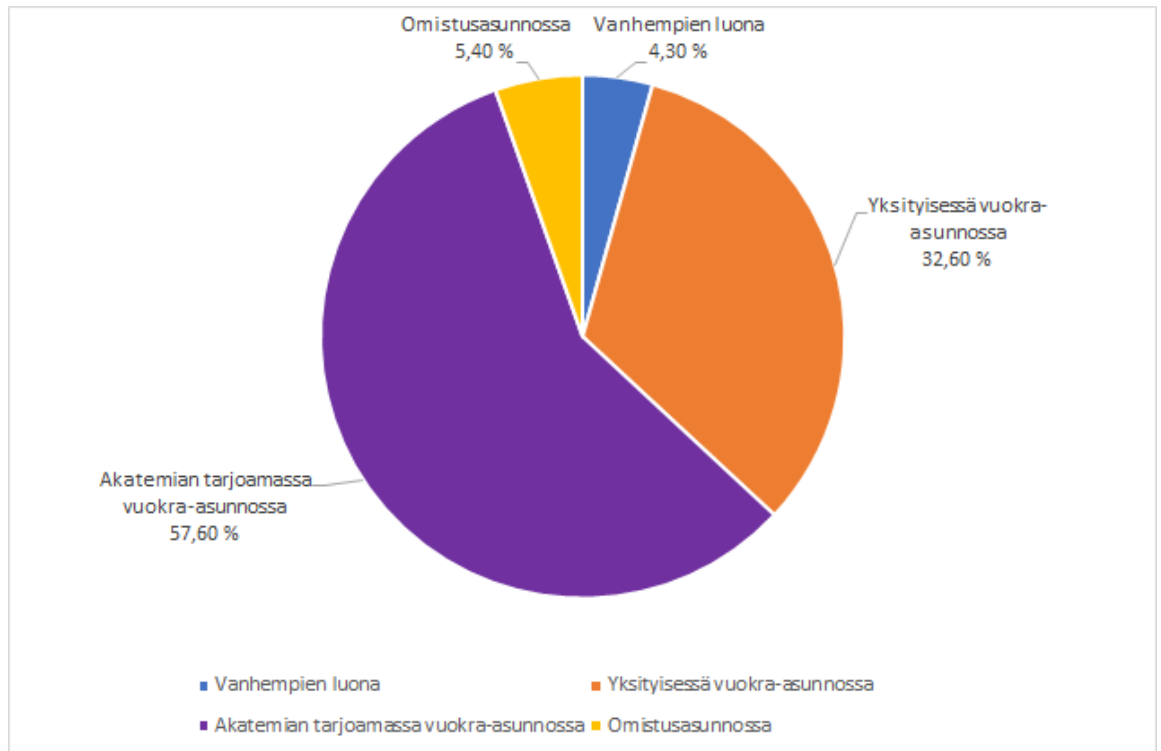
vastaaja pystyi valitsemaan haluamansa määrän lajeja. Alla olevassa kuvassa 17 havainnollistetaan kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden urheilulajit prosenttiosuuksittain.

Kuva 17. Vastanneiden opiskelijoiden urheilulajit (n=95).

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 38,9 % (n=37) ilmoitti lajikseen pesäpallon, joka oli tämän tutkimuksen vastaajien keskuudessa suurin lajiryhmä. Toiseksi suurin lajiryhmä oli maastohiihto, 36,8 % vastanneista (n=35) ilmoitti lajikseen maastohiihdon. Muut vastanneiden harrastamat lajit olivat ampumahiihto 16,9 % (n=16), yhdistetty 4,2 % (n=4) sekä E-sport 3,2 % (n=3). Kolme opiskelijaa ilmoitti harrastavansa kahta lajia, maastohiihtoa ja ampumahiihtoa. Tämä selittää kyselyn vastaajien korkeamman määrän (n=95).

Koska tutkimuksen kohteena on Sotkamoon muualta tulleet opiskelijat, kyselyssä haluttiin selvittää, millaisia asumisratkaisuja opiskelijoilla Sotkamossa tällä hetkellä on. Opiskelijan asumisratkaisu vaikuttaa tämän rahankäyttöön Sotkamon alueella. Tätä selvitettiin monivalintakysymyksellä sekä avoimella kysymyksellä, jos sopivaa vaihtoehtoa ei monivalinnoista löytynyt. Alla olevassa kuvassa 18 havainnollistetaan vastanneiden opiskelijoiden asumismuodot prosentteina.

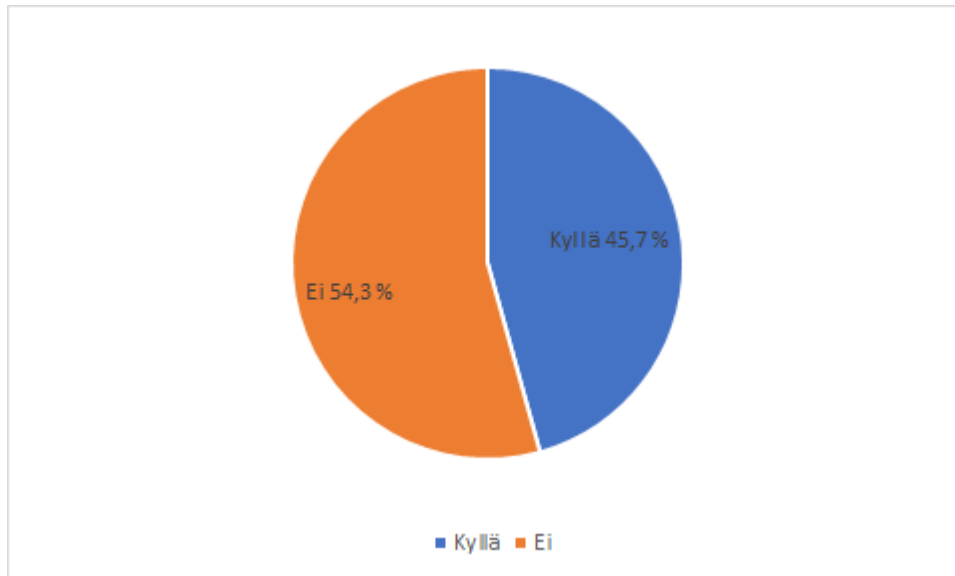
Kuva 18. Vastanneiden asumismuoto Sotkamossa (n=92).

Kyselyyn vastanneista yli puolet (57,6 %) asuu akatemian tarjoamassa vuokra-asunnossa eli opiskelija-asuntolassa. Seuraavaksi suosituin asumismuoto on vuokrata asunto yksityisiltä vuokraajilta. Kyselyyn vastanneista noin kolmannes (32,6 %) asuu yksityisessä vuokra-asunnossa. Vanhempiansa luona ilmoitti asuvan 4,3 % kyselyyn vastanneista opiskelijoista. Neljäs kyselyyn vastanneiden asumismuoto oli asua omistusasunnossa, jonka ilmoitti asumismuodokseen 5,4 % vastaajista. Omistusasumista ei kysytty kyselyssä valmiina vastausvaihtoehtona. Kaikki vastaajat, jotka valitsivat muun asumismuodon, ilmoittivat asuvansa omistusasunnossa.

Tulos asumismuodon jakaumasta oli odotettu, sillä ennakkoon tiedettiin, että suurin osa opiskelijoista vuokraa asuntonsa opiskelupaikkakunnaltaan. Tässä tapauksessa vuokra-asunnossa asuu 90,2 % kyselyyn vastanneista. Tämän suuren prosenttiosuuden vuoksi voidaan olettaa, että opiskelijoiden vuosittaiset vuokramenot muodostuvat suureksi välittömän tulon lähteeksi Sotkamon kunnalle ja sotkamolaisille vuokra-asuntojen omistajille.

Urheilulukioiden erityistoiminnan vuoksi moni opiskelija muuttaa opiskelupaikkakunnalleen opiskelujen ajaksi. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia opiskelijoiden rahankäyttöä ja arvioida heidän tuomaa välitöntä tuloa Sotkamon kuntaan. Opiskelijoiden rahankäyttöä selvittäessä täy-

tyy ottaa huomioon, että lukio-opiskelijoiden lukuvuosi ei ole sama kuin kalenterivuosi. Opiskelijoiden asuminen Sotkamossa kesälomien aikana täytyy ottaa huomioon, jos tarkastellaan tulovaihtuksia kokonaisen kalenterivuoden aikana. Kesäloman aikaista asumista Sotkamossa selvitettiin monivalintakysymyksellä, jossa vastausvaihtoja oli kaksi. Jos opiskelija asui kesäaikaan Sotkamossa, kysyttiin lomakkeessa lisäkysymys - kuinka kauan? Tämä kysymys oli avoin kysymys, jossa vastaus toivottiin viikkoina. Opiskelijoiden kesäajan asuminen on havainnollistettu kuvassa 19.

Kuva 19. Vastanneiden kesäajan asuminen Sotkamossa (n=92).

Kyselyyn vastanneista hieman yli puolet (54,3 %) ei asu Sotkamossa kesäisin. 45,7 % ilmoitti asuvansa Sotkamossa myös kesäaikaan. Kesäajan asumisen kestoa selvitettiin avoimella kysymyksellä kyllä vastaajien osalta. Kesäasumiseen vastanneiden (n=42) keskiarvoksi kesäajan asumisen pituudeksi muodostui 4,9 viikkoa. Tulos ei ole kuitenkaan luotettava, sillä avoimen kysymyksen vastaukset olivat monenkirjavia. Osa vastaajista ei pystynyt arvioimaan asumisen kestoa ollenkaan ja osa vastaajista ei ilmeisesti halunnut vastata kysymykseen. Kesäajan asumisen vastausten epämääräisyydestä ja tulosten luotettavuudesta johtuen kesäajan asumista ei huomioida arvioissa opiskelijoiden tuomaa välitöntä tuloa Sotkamoon. Tutkimuksesta käy kuitenkin ilmi, että melkein puolet Sotkamoon tulleista urheilulukiolaisista asuu Sotkamossa myös kesäisin.

5.5.2 Opiskelijoiden rahankulutus viikkotasolla

Kyselytutkimukseen vastaamisen helpottamiseksi opiskelijoita pyydettiin arvioimaan omaa kulu- tustaan kolmella eri aikajänteellä. Viikkotasolla opiskelijoita pyydettiin arvioimaan omaa rahan- käyttöään päivittäistavarakaupoissa sekä kahviloissa ja ravintoloissa. Opiskelijoiden tehtävänä oli arvioida rahankäyttöään Sotkamon alueen yrityksissä tai toimipisteissä.

Lukuvuonna 2020-2021 kyselyyn vastanneet ulkopaikkakuntalaiset opiskelijat kuluttivat Sotka- mossa keskimäärin noin 57 euroa päivittäistavarakauppoihin ja noin 6 euroa kahvila- ja ravintola- ostoksiin yhden viikon aikana (n=92). Luvuissa on mukana arvonlisävero. Vastaajien keskimääräi- nen kulutus päivittäistavarakauppoihin sekä kahvila- ja ravinto-ostoksiin on esitetty taulukossa 15.

Menoluokka	Alv	Alv: ton	Alv-%	Mediaani
Päivittäistavarakaupat (ruoka, juoma, muut ostokset)	56,58 €	47,55 €	19	50 €
Kahvila- ja ravintolaostokset	6,43 €	5,64 €	14	0 €
YHTEENSÄ	63,01 €	53,19 €		

Taulukko 15. Keskimääräinen kulutus yhtä opiskelijaa kohti viikossa menoluokittain (euroa/opis- kelija/viikko, sis. alv ja alv:ton) sekä sovellettu arvonlisäverokanta vuonna 2020 (Verohallinto 2020) sekä vastausten mediaaniarvot (n=92).

Opiskelijoiden vastauksia tulkittaessa täytyy muistaa, että heidän antamissa vastauksissa on mu- kana arvonlisävero. Kunnan alueelle jäävä välitön tulovaikutus voidaan laskea opiskelijoiden osalta, kun arvonlisäveron osuus poistetaan heidän vastauksistaan. Taulukossa 15 alueelle jäävä välitön tulovaikutus on ilmaistu kolmannessa sarakkeessa (alv:ton). Taulukon 15 luvut ovat kyse- lyyn vastanneiden opiskelijoiden vastausten keskiarvot.

Päivittäistavarakaupan vastausten osalta mediaani oli 50 euroa (sis. alv) ja keskihajonta oli 30,86 euroa (sis. alv). Päivittäistavarakaupan kulutuksen osalta vastausten mediaani on siis hyvin lähellä keskiarvoa, joka kertoo vastausten kertyvän hyvin lähellä keskiarvoa. Kahvila- ja ravintolaostok- sissa mediaani oli 0 euroa ja keskihajonta oli 9,63 euroa (sis. alv). Keskihajonnan ollessa näin suuri, voidaan päätellä, että vastauksissa on paljon hajontaa. Mediaanin nolla euroa kertoo, että ai- neisto on vino ja keskiarvo muodostuu vastanneiden osalta pienestä joukosta. Mediaani selittyy sillä, että 49 opiskelijaa ilmoitti kahviloihin ja ravintoloihin kohdistuvan kulutuksensa olevan 0

euroa viikossa Sotkamon alueella. Kahvila- ja ravintolaostokset opiskelijoiden keskuudessa näyttäisivät siis olevan harvinaisia. Opiskelijat ovat siis hyvin heterogeeninen joukko rahankulutuksen suhteen kyseisillä toimialoilla. Vastaukset vaihtelivat päivittäistavara-kaupoissa 0–180 euron välillä sekä kahvila- ja ravintolaostoksissa 0–46 euron välillä. Vastauksia tulkittaessa on muistettava, että osa opiskelijoista asuu kotonaan vanhempiensa luona, jolloin kulutukset näihin toimialoihin voivat olla nollan euron tasolla. Tämä voi selittää myös suuren hajonnan vastausten välillä.

Opiskelijoille suunnatun kyselytutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia välittömiä taloudellisia vaikutuksia Sotkamon kunnan ulkopuolelta tulevat urheilulukiolaiset tuovat Sotkamoon eri toimialoille yhdessä lukuvuodessa. Lukio-opiskelijoiden lukuvuosi Sotkamossa vuonna 2020–2021 alkoi 11. elokuuta ja päättyy 5. kesäkuuta 2021. Välissä on yhden viikon syysloma (viikko 42) ja talviloma (vko 10) sekä 19 päivän mittainen (2,5 viikkoa) joululoma. (Sotkamon kunta 2020.) Näin ollen lukiolaisten lukuvuosi on noin 40 viikkoa, kun loma-aikoja ei oteta huomioon. Ulkopaikkakuntalaisen urheilulukio-opiskelijan keskimääräinen välitön tulovaikutus viikoittain arvioiduissa kuluissa Sotkamon alueelle lukuvuonna 2020–2021 on esitetty taulukossa 16. Taulukon 16 arvot on laskettu opiskelijoiden vastausten arvonlisäverottomasta keskiarvosta.

Menoluokka	Kulutus/opiskelija/viikko (euroa/viikko, alv:ton)	Lukuvuoden kesto (vkoa)	Kulutus/opiskelija/lukuvuosi, (euroa /lukuvuosi/alv:ton)
Päivittäistavara-kaupat (ruoka, juoma, muut ostokset)	47,55 €	40	1902 €
Kahvila- ja ravintolaostokset	5,64 €	40	225,60 €
YHTEENSÄ	53,19 €		2127,60 €

Taulukko 16. Kulutus yhtä opiskelijaa kohti menoluokittain viikossa (euroa/opiskelija/viikko, alv:ton) sekä lukuvuoden kesto ja ulkopaikkakuntalaisen opiskelijan keskimääräinen kulutus lukuvuoden 2020–2021 aikana (euroa/alv:ton) Sotkamossa.

Yksi ulkopaikkakuntalainen urheilulukio-opiskelija tuottaa omalla kulutuksellaan välitöntä tulovaikutusta Sotkamon päivittäistavara-kaupoille keskimäärin noin 1902 euroa ja kahvila- ja ravintolatoimintaan noin 226 euroa yhden lukuvuoden aikana. Luvuista on jo poistettu arvonlisävero. Yhteensä näihin kahteen menoluokkaan yhden opiskelijan välitön tulovaikutus on noin 2130 euroa lukuvuodessa.

5.5.3 Opiskelijoiden rahankulutus kuukausitasolla

Kyselytutkimukseen vastaamisen helpottamiseksi opiskelijoita pyydettiin arvioimaan omaa kuluustaan kolmella eri aikajänteellä. Kuukausitasolla opiskelijoita pyydettiin arvioimaan omaa kuluustaan asumiseen liittyvissä kustannuksissa kuten vuokrassa ja yhtiövastikkeissa sekä asumiseen kiinteästi liittyvissä kuluissa kuten sähkö-, vesi- ja lämpökustannuksissa. Kuukausitason kulutusta kysyttiin näiden lisäksi erikoisliikkeisiin suuntautuviin menoissa, kuten vaatteissa, jalkineissa, urheiluvälineissä, oppikirjoissa, tietotekniikassa, kauneuden ja terveydenhoitotuotteissa, muissa erikoisliikkeissä sekä oman kulkuneuvon käyttökustannusten arvioinnissa (poltto- ja voiteluaineet). Kuukausitasoon sisältyi lisäksi palveluiden kuluttamisen arviointi seuraavissa palveluissa: kampaamo tai parturipalvelut, vapaa-ajan palvelut ja julkisen liikenteen palvelut. Opiskelijoiden tehtävänä oli arvioida rahankäyttöään Sotkamon alueen yrityksissä tai toimipisteissä.

Asumiseen liittyvien kulujen osalta ulkopaikkakuntalaisten kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kulutus Sotkamossa oli seuraava: vuokralla asuvien keskimääräinen vuokratulo kuukaudessa on noin 340 euroa, mediaanin ollessa 321,50 euroa (n=84). Mediaaniluvun ollessa näin lähellä keskiarvoa voidaan todeta, että vastaajien keskiarvoinen vuokransuuruus kuvaa hyvin asunnon omistajille tulevaa tulovaikutusta, kun vastaukset yleistetään koskemaan koko tutkimuksen perusjoukkoa. Vastaajien asunnon vuokran suuruus vaihteli pienimmän vuokran ollessa 230 euroa/kuukausi ja suurimman 550 euroa/kuukausi. Asunnon vuokra ei sisällä arvonlisäveroa. Muista asumiseen liittyvistä kuluista kyselyssä kysyttiin yhtiövastikkeista, sähkökuluista, vesimaksuista ja asunnon lämmityskuluista. Näihin kuluihin vastauksia tuli hyvin niukasti, johtuen vuokralla asuvien suuresta osuudesta. Yhtiövastiketta maksoi kolme vastaajaa, sähköstä maksoi 15 vastaajaa, vedestä 13 vastaajaa ja asunnon lämmityskuluja maksoi kolme vastaajaa. Vastaajien keskimääräinen kulutus asumiseen liittyvistä kustannuksista on esitetty tarkemmin taulukossa 17.

Menoluokka	Vastausten määrä	Alv	Alv: ton	Alv-%	Mediaani
Asunnon vuokratulot	84	340,70 €	340,70 €	0	321,50 €
Taloyhtiön yhtiövastike	3	300 €	300 €	0	10 €
Sähkönkulutus	15	35,47 €	28,60 €	24	10 €
Vedenkulutus	13	30,46 €	24,56 €	24	10 €
Asunnon lämmityskulut	3	20,33 €	16,40 €	24	10 €

Taulukko 17. Opiskelijoiden asumiseen liittyvät keskimääräiset kulutukset yhtä opiskelijaa kohti kuukaudessa menoluokittain (euroa/opiskelija/kuukausi, sis. alv ja alv:ton), vastausten määrä, arvonlisäverokanta vuonna 2020 (Verohallinto 2020) ja vastausten mediaaniarvot.

Voidaan siis todeta, että opiskelijoiden asumisesta aiheutuvat kulut koostuvat suurelta osin asunnon vuokratuloista. Vastanneiden taustatiedoissa olevan kuvan 18 mukaan 90 prosenttia kyseeseen vastanneista opiskelijoista asui vuokra-asunnossa ja 10 prosenttia omistusasunnossa tai vanhempiensa luona. Tämän vuoksi asumisen liitännäisiä yhtiövastikkeita, sähkönkulutus, vedenkulutus sekä lämmityskustannuksia ei ole huomioitu tämän tutkimuksen yhteenvedossa ulkopaikkakuntalaisen Sotkamossa opiskelevan urheilulukiolaisen keskimääräisenä kuluna. Vastausmäärät ovat liian pieniä, jotta niitä voitaisiin yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. Tämän lisäksi yhteissummat tulisivat näistä asumiseen liittyvistä muista kuluista muodostumaan niin pieniksi, jotta niillä olisi merkitystä tutkimusongelman suhteen. Lisäksi tutkimusongelmana on tutkia Sotkamon alueen tulovaikutuksia. Näiden kyseessä olevien kulujen tulovaikutuksia on ongelmallista yhdistää Sotkamon alueelle. Tulokseksi voidaan todeta, että suurimman osan opiskelijoista asuntojen vuokran maksuun sisältyi sähkön-, lämmön- ja vedenkulutus.

Asunnon vuokrasumman ilmoittaneista 13 opiskelijalla sähkökulut eivät sisällyneet asunnon vuokraan. Prosentteina ilmoitettuna tämä on noin 15 prosenttia. Vedenkulutuksen osalta asunnon vuokrasumman ilmoittaneista 11 opiskelijalla vesilasku ei sisällynyt asunnon vuokraan. Prosentteina ilmoitettuna tämä on noin 13 prosenttia. Lämmityskulujen osalta 3 opiskelijaa, jotka olivat ilmoittaneet asuvansa vuokralla, ilmoittivat myös maksavansa asuntonsa lämmityskuluja. Prosentteina ilmoitettuna tämä on noin 4 prosenttia. Lämmityskulujen osalta tulos voi olla virheellinen, sillä hyvin useasti vuokrasopimus sisältää asunnon lämmityskulut. Poikkeuksiakin voi olla. Asiaan liittyviä tutkimuksia ei ole, sillä Tilastokeskuksen asunnon vuokräsite sisältää erikseen maksettavat vesimaksut sekä lämmityskustannukset (Tilastokeskus 2020e). Tämä tarkoittaa, että Tilastokeskus ei tilastoi vuokra-asumisen vesi- ja lämmitysmaksuja erillään vuokranmaksusta.

Asuntojen vuokratulot muodostavat siis suuren osan Sotkamon alueelle kohdistuvasta opiskelijoiden asumisen tuomasta välittömästä tulosta. Yhden opiskelijan keskimääräinen asunnon vuokrasta kohdistuva välitön tulo Sotkamon alueelle saadaan laskettua keskimääräisestä vuokrasta (340 euroa/kuukausi) ja asunnon vuokra-ajasta (vähintään 10 kuukautta). Tämä tarkoittaa, että keskimäärin vuokralla asuva urheilulukiolainen tuo Sotkamon alueelle asunnon vuokran kautta välitöntä tuloa noin 3400 euroa lukuvuoden ajan (10 kuukautta). Tämä on esitetty tarkemmin taulukossa 18. Tämän lisäksi voidaan myös olettaa, että osa opiskelijoista pitää vuokrasopimuksensa voimassa koko vuoden ja näin ollen asunnon vuokrasta muodostuva keskimääräinen välitön tulo opiskelijaa kohden Sotkamon alueelle olisi vieläkin suurempi. Tätä ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa saatu selville, joten asia jää olettamukseksi.

Menoluokka	Kulutus/opiskelija/ kuukausi (euroa/kuukausi, alv: ton)	Lukuvuoden kesto (kk)	Kulutus/opiskelija/luku- vuosi, (euroa /lukuvuosi/alv:ton)
Asunnon vuokratulot	340,70 €	10	3407,00 €
YHTEENSÄ	340,70 €		3407,00 €

Taulukko 18. Vuokralla asuvan urheilulukiossa opiskelevan ulkopaikkakuntalaisen opiskelijan keskimääräinen kulutus vuokraan lukuvuoden 2020–2021 aikana.

Kyselyyn vastanneita opiskelijoita pyydettiin arvioimaan myös muita kuin asumiseen liittyviä kuluja kuukausitasolla. Nämä kuukausittain arvioidut kulut koostuivat lähinnä erikoisliikkeistä ja palveluista. Näitä menoluokkia olivat kampaamo- ja parturipalvelut sekä vapaa-ajan palvelut. Erikoisliikkeet jaettiin seuraavanlaisiin luokkiin: vaatteet ja jalkineet, urheiluvälineet- ja vaatteet, oppikirjat ja muu oppimateriaali, tietotekniikka ja muut laitteet, muut erikoisliikkeet, kauneuden-terveydenhoidon tuotteet, oman kulkuneuvon käyttökustannukset (poltto- ja voiteluaineet) sekä julkinen liikenne. Vastaajien keskimääräinen kulutus on esitetty taulukossa 19.

Menoluokka	Vastausten määrä	Alv	Alv: ton	Alv-%	Mediaani
Erikoisliikkeet (vaatteet ja jalkineet)	92	33,64 €	27,13 €	24	15 €
Erikoisliikkeet (urheiluvälineet ja -vaatteet)	92	40,87 €	32,96 €	24	20 €
Erikoisliikkeet (oppikirjat ja muu oppimateriaali)	92	39,51 €	31,86 €	24	30 €
Erikoisliikkeet (tietotekniikka ja muut laitteet)	92	11,54 €	9,31 €	24	0 €
Muut erikoisliikkeet	92	9,13 €	7,36 €	24	0 €
Kauneuden- ja terveydenhoidon tuotteet	92	21,83 €	17,60 €	24	15 €
Kampaamo – ja parturipalvelut	92	9,21 €	7,43 €	24	0 €
Vapaa-ajan palvelut	92	8,92 €	7,62 €	17	0 €
Oman kulkuneuvon käyttökustannukset (poltto- ja voiteluaineet)	92	40,71 €	32,83 €	24	10 €
Julkinen liikenne	92	15,88 €	13,57 €	17	0 €
YHTEENSÄ		231,24 €	187,67 €		

Taulukko 19. Keskimääräinen kulutus yhtä opiskelijaa kohti kuukaudessa menoluokittain (euroa/opiskelija/kuukausi, sis. alv ja alv:ton), vastausten määrä menoluokittain, sovellettu arvonlisäverokanta vuonna 2020 (Verohallinto 2020) ja vastausten mediaaniarvot.

Erikoisliikkeistä suurin keskimääräinen kulutus (noin 41 euroa/kuukausi) kohdistuu urheiluvälineisiin ja -vaatteisiin. Vastaukset vaihtelevat 0 euron ja 300 euron kuukausikulutuksen välillä, mediaani on 20 euroa. Sama 41 euron/kuukausi keskimääräinen kulutus kohdistui oman kulkuneuvon käyttökustannuksiin eli kulkuneuvon poltto- ja voiteluaineisiin. Poltto- ja voiteluaineiden kulutuksen vastaukset vaihtelivat 0 euron ja 210 euron välillä, mediaani on 10 euroa. Seuraavaksi suurimmat opiskelijoiden keskimääräiset kulutukset kohdistuivat oppikirjoihin ja -materiaaleihin (40 euroa/kuukausi, vaihteluväli 0–200 euroa, mediaani 30 euroa) sekä vaatteisiin sekä jalkineisiin (34 euroa / kuukausi, vaihteluväli 0–200 euroa, mediaani 15 euroa). Yllä mainitut luvut sisältävät arvonlisäveron.

Huomattavasti pienemmät keskimääräiset kulutukset kohdistuivat kauneuden- ja terveydenhuolto tuotteisiin (22 euroa / kuukausi, vaihteluväli 0–100 euroa, mediaani 15 euroa) sekä julkiseen liikenteeseen (16 euroa / kuukausi, vaihteluväli 0–200 euroa, mediaani 0 euroa) sekä tietotekniikkaan tai muihin tietoteknisiin laitteisiin (12 euroa / kuukausi, vaihteluväli 0–300 euroa, mediaani 0 euroa). Kaikkein pienintä kuukausittain arvioitu kulutus oli kyselyyn vastanneiden keskuudessa kampaamo- ja parturipalveluissa (vaihteluväli 0–140 euroa, mediaani 0 euroa), muissa

erikoisliikkeissä (vaihteluväli 0–200 euroa, mediaani 0 euroa) sekä vapaa-ajan palveluissa (vaihteluväli 0–100 euroa, mediaani 0 euroa) ollen kaikissa noin 9 euroa / kuukausi. Yllä mainitut luvut sisältävät arvonlisäveron.

Näissä muissa kuukausittain arvioituissa opiskelijoiden menoissa vastausten mediaanit jäävät huomattavan paljon keskiarvojen alapuolelle. Tämä johtuu siitä, että suuri osa vastaajista ilmoitti kulutukseen 0 euroa. Keskiarvot nousivat osittain siksi, että joukossa oli muutamia vastaajia, joiden kulutus oli vastausten mukaan melko suurta. Tämä tarkoittaa, että keskiarvojen luotettavuus voidaan kyseenalaistaa, kun vastaukset yleistetään koskemaan koko perusjoukkoa.

Koska opiskelijoille suunnatun kyselytutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia välittömiä taloudellisia vaikutuksia Sotkamon kunnan ulkopuolelta tulevat urheilulukiolaiset tuovat Sotkamoon eri toimialoille yhdessä lukuvuodessa, on kuukausittaiset keskiarvot laskettava koskemaan kokonaista lukuvuotta. Lukio-opiskelijoiden lukuvuosi Sotkamossa vuonna 2020–2021 alkoi 11. elokuuta ja päättyy 5. kesäkuuta 2021. Välissä on yhden viikon syysloma (viikko 42) ja talviloma (vko 10) sekä 19 päivän mittainen (2,5 viikkoa) joululoma. (Sotkamon kunta 2020.) Näin ollen lukiolaisten lukuvuosi on noin 10 kuukautta, kesäloma-aikaa ei kuukausittain arvioituissa kuluissa oteta huomioon. Ulkopaikkakuntalaisen urheilulukio-opiskelijan keskimääräinen välitön tulovaihtelu Sotkamon alueelle oheisissa kuluissa lukuvuonna 2020–2021 on esitetty taulukossa 20. Taulukon 20 arvot on laskettu opiskelijoiden vastausten arvonlisäverottomasta keskiarvosta.

Menoluokka	Kulutus/opiskelija/ kuukausi (euroa/kuukausi, alv:ton)	Lukuvuoden kesto (kk)	Kulutus/opiskelija/luku- vuosi, (euroa /lukuvuosi/alv:ton)
Erikoisliikkeet (vaatteet ja jalkineet)	27,13 €	10	271,30 €
Erikoisliikkeet (urheiluvälineet ja - vaatteet)	32,96 €	10	329,60 €
Erikoisliikkeet (oppikirjat ja muu oppimateriaali)	31,86 €	10	318,60 €
Erikoisliikkeet (tietotekniikka ja muut laitteet)	9,31 €	10	93,10 €
Muut erikoisliikkeet	7,36 €	10	73,60 €
Kauneuden- ja terveydenhoidon tuotteet	17,60 €	10	176,00 €
Kampaamo – ja parturipalvelut	7,43 €	10	74,30 €
Vapaa-ajan palvelut	7,62 €	10	76,20 €
Oman kulkuneuvon käyttökustannukset (poltto- ja voiteluaineet)	32,83 €	10	328,30 €
Julkinen liikenne	13,57 €	10	135,70 €
YHTEENSÄ	187,67 €		1876,70€

Taulukko 20. Kulutus yhtä opiskelijaa kohti menoluokittain kuukaudessa (euroa/opiskelija/kuukausi, alv:ton) sekä lukuvuoden kesto ja ulkopaikkakuntalaisen opiskelijan kulutus yhdessä lukuvuodessa (euroa/alv:ton) Sotkamoon lukuvuonna 2020–2021.

Yksi ulkopaikkakuntalainen urheilulukio-opiskelija tuo omalla kulutuksellaan välitöntä tuloa Sotkamon erikoisliikkeisiin, kampaamo- ja parturipalveluihin, vapaa-ajan palveluihin, julkiseen liikenteeseen sekä poltto- ja voiteluaineiden kauppiaille keskimäärin yhdessä lukuvuodessa noin 1870 euroa. Yhdelle kuukaudelle jaettuna tämä on noin 187 euroa / kuukausi. Luvut ovat arvonlisäverottomia. On huomattava, että kyseessä on lukuvuoden mittainen aika, eli noin kymmenen kuukautta. Tutkimuksessa aikaisemmin esitettyjen syiden vuoksi opiskelijoiden oleskelua Sotkamossa kesäloma-aikaan ei oteta huomioon näihin lukuihin. On hyvin todennäköistä, että luvut olisivat suurempia, jos opiskelijoiden pysyvyys kunnan alueella myös kesän ajalta voitaisiin laskea niihin mukaan.

5.5.4 Opiskelijoiden rahankulutus vuositasolla

Kyselytutkimukseen vastaamisen helpottamiseksi opiskelijoita pyydettiin arvioimaan omaa kuluustaan kolmella eri aikajänteellä. Vuositasolla opiskelijoita pyydettiin arvioimaan omaa kulutustaan mahdollisen oman kulkuneuvon huolto- ja korjauskustannuksiin, terveyspalveluihin, Vuokatin suorituspaikkamaksuihin, mahdollisiin muihin palveluihin sekä Vuokatissa järjestettäviin urheiluleirikustannuksiin. Nämä oheiset palvelut halusin kysyä vuositasolla, sillä arvioin, että vastaajan on helpoin arvioida kulutustaan vuoden aikajänteellä näillä toimialoilla. Kyselylomaketta tehdessä oli tiedossa, että urheilulukiolaiset joutuvat maksamaan Vuokatin urheiluopiston suorituspaikoista ja urheiluvalmennusleireistä omavastuuosuuksia. Suorituspaikkamaksut koskevat opiskelijoiden omaehtoista ja vapaa-ajan harjoittelua. Kouluaikana tapahtuvasta harjoittelusta ja sen aiheuttamista suorituspaikkakustannuksista vastaa Sotkamon lukio. Omavastuuosuudet vaihtelevat lajeittain, koska eri lajit käyttävät eri suorituspaikkoja sekä leireilevät eri pituisia aikoja. Tämän vuoksi halusin selvittää näiden kustannusten kohdentumista Sotkamon kunnan alueelle. Vastaajalla helpoin tapa lienee arvioida näitä kustannuksia vuositasolla, sillä suorituspaikkojen omavastuu laskutetaan opiskelijoilta kerran vuodessa. Pääosa urheilulukiolaisten valmennuksesta tapahtuu Vuokatin urheiluopiston suorituspaikoilla.

Suurimmaksi keskimääräiseksi kustannukseksi vuositasolla kysytyjen kustannusten osalta tässä kyselyssä osoittautui Sotkamon ja Vuokatin alueella järjestettävien urheiluvalmennusleirien kulut. Kyselyyn vastanneet arvioivat keskimäärin näistä aiheutuvat noin 425 euron kustannukset vuodessa. Harjoitusleirikustannusten vastausten vaihteluväli oli 0–2500 euroa, mediaanin ollessa 0 euroa. Seuraavaksi suurin kulutus opiskelijoiden vastauksissa kohdistui Sotkamon alueen muihin palveluihin. Keskimäärin kyselyyn vastannut ulkopaikkakuntalainen urheilulukio-opiskelija kuluttaa muihin palveluihin noin 170 euroa vuodessa. Vastaukset vaihtelivat 0 euron ja 1200 euron välillä, mediaanin ollessa 30 euroa. Vuokatin suoritus- ja harjoituspaikkamaksuihin kyselyyn vastannut opiskelija kuluttaa keskimäärin noin 150 euroa vuodessa. Vastausten vaihteluväli oli 0–300 euroa, mediaanin ollessa 150 €. Terveyspalveluihin opiskelijat kuluttavat keskimäärin 130 euroa vuodessa (vastausten vaihteluväli 0–1700 euroa, mediaani 20 euroa) ja oman kulkuneuvon korjaamiseen tai huoltamiseen keskimäärin 55 euroa vuodessa (vastausten vaihteluväli 0–1000 euroa, 0 euroa). Yllä mainitut luvut sisältävät arvonlisäveron. Kyselyyn vastanneiden keskimääräinen vuosittainen kulutus on esitetty taulukossa 21.

Menoluokka	Vastausten määrä	Alv	Alv: ton	Alv-%	Mediaani
Terveyspalvelut	92	127,83 €	127,83 €	0	20 €
Auton / muun kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvelut	92	55,65 €	44,88 €	24	0 €
Suorituspaikkamaksut Vuokattiin (Vuokatin suorituspaikka kortti)	92	152,17 €	138,34 €	10	150 €
Muut palvelut	92	171,25 €	138,10 €	24	30 €
Harjoitusleirit Sotkamossa / Vuokatissa	92	426,63 €	344,06 €	24	0 €
YHTEENSÄ		933,53 €	793,21 €		

Taulukko 21. Keskimääräinen kulutus yhtä opiskelijaa kohti vuodessa menoluokittain (euroa/opiskelija/vuosi, sis. alv ja alv:ton), vastausten määrä menoluokittain, arvonlisäverokanta vuonna 2020 (Verohallinto 2020) sekä vastausten mediaaniarvot.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia välittömiä taloudellisia vaikutuksia Sotkamon kunnan ulkopuolelta tulevat urheilulukiolaiset tuovat Sotkamoon eri toimialoille yhdessä lukuvuodessa. Lukuvuoden (10 kuukautta) tarkka kulutus voi olla vastaajalle vaikea hahmottaa, joten kyselyssä pyydettiin vastaajaa arvioimaan kokonaisen vuoden kulutustaan Sotkamon ja Vuokatin alueelle. Jos opiskelija asuu loma-ajat muualla kuin Sotkamossa, ei kyseisen ajan kulutusta pitäisi olla mukana vastaajien ohjeistuksen mukaisesti. On tietenkin mahdollista, että vastaajat ovat ymmärtäneet kysymyksen väärin ja sisällyttäneet vuoden mittaiseen kulutukseen myös Sotkamon ulkopuolella tapahtuvaa kulutustaan.

Vuosikustannusten vastauksien mediaanit eroavat huomattavasti vastausten keskiarvoista sekä vastausten vaihteluvälit ovat suuria, joten ne vaativat tarkempaa analyysiä. Tarkastellessa Sotkamon ja Vuokatin alueen harjoitusleirien kustannuksia löytyy selkeitä eroja lajiryhmien, eli urheilulajien väliltä. Suurin kyselyyn vastannut lajiryhmä oli pesäpalloilijat (n=37). Pesäpalloilijoiden vastausten perusteella Sotkamon ja Vuokatin alueen harjoitusleirien kustannukset eivät ole kovin suuria. Pesäpalloilijat kuluttavat vuosittain keskimäärin noin yhden euron Sotkamon ja Vuokatin harjoitusleireihin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että vastausten perusteella pesäpalloilijat eivät kuluta rahaa valmennusleireihin Sotkamon alueella. Tilanne oli sama myös E-urheilijoiden (n=3) joukossa. Heidän keskiarvonsa Sotkamon ja Vuokatin alueen harjoitusleirien kustannuksissa oli 0 euroa.

Kestävyyslajeissa harjoitusleirien kustannukset olivat suurempia. Lajiryhmittäin tarkasteltuna kyselyyn vastanneista toiseksi suurimman lajiryhmän muodostivat maastohiihtäjät (n=35). Maastohiihtäjien Sotkamon ja Vuokatin harjoitusleirien kustannusten keskiarvoksi muodostui noin 950

euroa vuodessa. Kun luvusta poistetaan arvonlisävero, saadaan keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi noin 770 euroa/maastohiihtäjä/vuosi. Kolmanneksi suurin kyselyyn vastanneiden lajiryhmä muodostui ampumahiihtäjistä (n=16). Heidän keskiarvonsa Sotkamon ja Vuokatin alueen harjoitusleirien kustannuksissa oli noin 530 euroa vuodessa. Kun luvusta poistetaan arvonlisävero, saadaan keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi noin 430 euroa/ampumahiihtäjä/vuosi. Yhdistetyn urheilijoiden keskuudessa (n=4) Sotkamon ja Vuokatin alueen harjoitusleirien kustannusten keskiarvo oli noin 125 euroa. Kun luvusta poistetaan arvonlisävero, saadaan keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi noin 100 euroa/yhdistetyn urheilija/vuosi. Kun lajiryhmät yhdistetään, saadaan vastaajien (n=92) keskimääräiseksi välittömäksi tuloksi Sotkamon alueelle noin 340 euroa/urheilija/vuosi. Urheilijoiden harjoitusleireihin keskimääräinen kulutus lajiryhmittäin on esitetty taulukossa 22. Taulukkoa lukiessa täytyy muistaa, että kolme opiskelijaa ilmoitti harrastavansa kahta lajia, maastohiihtoa ja ampumahiihtoa. Tämän vuoksi lajiryhmien yhteenlaskettu urheilijamäärä (95 henkilöä) ei täsmää kyselyyn vastanneiden määrän kanssa (92 henkilöä).

Urheilulaji	Vastaajia	Keskiarvo (sis. alv 24 %)	Keskiarvo (alv: ton)
Pesäpallo	37	1,35 €	1,09 €
Maastohiihto	35	957,14 €	771,89 €
Ampumahiihto	16	531,25 €	428,43 €
Yhdistetty	4	125,00 €	100,81 €
E-Sport	3	0 €	0 €
Kaikki vastaajat	92	426,63 €	344,06 €

Taulukko 22. Keskimääräinen kulutus Sotkamon ja Vuokatin harjoitusleireille yhtä opiskelijaa kohti vuodessa lajiryhmittäin (euroa/opiskelija/vuosi, sis. alv ja alv:ton) sekä vastaajien määrä.

Harjoitusleirien osalta kustannusten kohdentuminen Sotkamon alueelle on vaikeaa todeta. Harjoitusleirien järjestäjiä voi olla useita. Yleisimmin kestävyyslajeissa harjoitusleirien järjestäjän toimii urheilijan oma seura, urheilijan edustama lajiliitto tai muu järjestö ja yritys. Muun muassa Vuokatin urheiluopisto järjestää urheilijoille harjoitusleirejä, joihin urheilijat maksavat omavastuusuutta. Tällöin välitön tulovaikutus kohdistuu Sotkamon alueen toimijaan. Jos leirin järjestäjänä on urheilijan urheiluseura muualta Suomesta ja urheilija maksaa leirinsä kustannukset seu-

ralle, vuotaa välitön tulovaikutus silloin Sotkamon ulkopuolelle. Samoin käy, jos leirien järjestäjänä on urheilijan oma lajiliitto eli niin sanottu kattojärjestö. On hyvin mahdollista, että kyseisen kysymyksen vastauksissa on mukana kustannuksia, jotka tosiasiallisesti suuntautuvat Sotkamon ulkopuolelle. Tällöin ne eivät ole Sotkamoon kohdistuvaa välitöntä tuloa. Opiskelijan on vaikea tietää mihin kuntaan tulot kohdistuvat, sillä itse leiri fyysisesti järjestetään kuitenkin Vuokatin ja Sotkamon alueelle. Jos leirien järjestäjänä on jokin yllä mainittu muu taho kuin sotkamolainen toimija, puhutaan silloin itseasiassa välillisistä tulovaikutuksista, jotka jäävät tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Tarkastellessa urheilijoiden keskimääräisiä kustannuksia lajiryhmittäin muihin palveluihin Sotkamon alueella nähdään samanlainen suuntaus kuin harjoitusleirien keskimääräisissä kustannuksissa. Kestävyyslajien urheilijat (maastohiihto, ampumahiihto ja yhdistetty) käyttävät keskimääräisesti selkeästi enemmän rahaa muihin palveluihin kuin pesäpalloilijat ja E-sport urheilijat. Pesäpalloilijan (n=37) keskimääräinen vuosittainen kulutus muihin palveluihin Sotkamon alueella on noin 28 euroa/vuodessa/urheilija ja E-sport urheilijan (n=3) on 0 euroa/vuodessa/urheilija. Kun luvuista poistetaan arvonlisävero, saadaan keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi noin 20 euroa/pesäpalloilija/vuosi ja 0 euroa/E-Sport urheilija/vuosi. Tarkat luvut on esitetty taulukossa 23.

Kestävyyslajeissa kulutus muihin palveluihin on suurempaa. Yhdistetyn urheilijan keskimääräinen kulutus (n=4) muihin palveluihin Sotkamon alueella on noin 530 euroa/vuodessa/urheilija. Kun luvusta poistetaan arvonlisävero, saadaan keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi noin 430 euroa/urheilija/vuosi. Maastohiihtäjän keskimääräinen kulutus (n=35) muihin palveluihin Sotkamon alueella on noin 280 euroa/vuodessa/urheilija. Arvonlisäveron poiston jälkeen, keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi saadaan noin 225 euroa/urheilija/vuosi. Kun taas ampumahiihtäjän keskimääräinen kulutus (n=16) muihin palveluihin Sotkamon alueella on noin 220 euroa/vuodessa/urheilija. Arvonlisäveron poiston jälkeen, keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi saadaan noin 180 euroa/urheilija/vuosi. Kaikkien kyselyyn vastanneiden (n=92) keskimääräinen kulutus muissa palveluissa Sotkamon alueella on noin 170 euroa/urheilija/vuosi. Arvonlisäveron poiston jälkeen, keskimääräinen välitön tulovaikutus Sotkamon alueen muihin palveluihin kyselyyn vastanneiden osalta on noin 140 euroa/urheilija/vuosi. Muiden palveluiden keskimääräinen kulutus lajiryhmittäin on esitetty taulukossa 23.

Urheilulaji	Vastaajia	Keskiarvo (sis. alv 24 %)	Keskiarvo (alv: ton)
Pesäpallo	37	27,70 €	22,34 €
Maastohiihto	35	280,00 €	225,81 €
Ampumahiihto	16	223,75 €	180,44 €
Yhdistetty	4	532,50 €	429,44 €
E-Sport	3	0 €	0 €
Kaikki vastaajat	92	171,25	138,10 €

Taulukko 23. Keskimääräinen kulutus Sotkamon alueen muihin palveluihin yhtä opiskelijaa kohti vuodessa lajiryhmittäin (euroa/opiskelija/vuosi, sis. alv ja alv:ton) sekä vastaajien määrä.

Kestävyysslajien urheilijat (maastohiihto, ampumahiihto ja yhdistetty) näyttävät maksavan keskimääräisesti enemmän myös Vuokatin suorituspaikkamaksuja. Suorituspaikkamaksut ovat vapaaajan harjoittelupaikkojen, kuten kuntosali, hiihtoputki, ensilumenlatu, ampumarata, uimahallin ja sisäpelikenttien pääsymaksuja Vuokatissa. Lukiolaiset voivat ostaa niin sanotun suorituspaikkakortin, joka oikeuttaa pääsyn näille harjoituspaikoille kertamaksua halvemmalla. Opiskelijat lunnastavat suorituspaikkakortin yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Suorituspaikkamaksujen keskimääräiset kulutukset kyselyyn vastanneiden eri lajien urheilijoiden kesken on ilmaistu taulukossa 24. Ampumahiihdon ja yhdistetyn urheilijoiden keskimääräinen kustannus on noin 250 euroa/urheilija/vuosi. Kun luvusta poistetaan arvonlisävero, saadaan keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi noin 225 euroa/urheilija/vuosi. Maastohiihtäjien kohdalla keskimääräinen kulutus on hieman pienempi noin 220 euroa/urheilija/vuosi. Arvonlisäveron poiston jälkeen välittömäksi tulovaikutukseksi Sotkamoon jää noin 200 euroa/urheilija/vuosi. Pesäpalloilijoiden keskimääräinen kulutus suorituspaikkoihin on noin 60 euroa/urheilija/vuosi. Kun luvusta poistetaan arvonlisävero, saadaan keskimääräiseksi välittömäksi tulovaikutukseksi noin 50 euroa/urheilija/vuosi. E-sport urheilijat eivät kyselyn perusteella maksa suorituspaikoista mitään tai heillä harjoittelupaikat ja maksut on järjestetty eri tavalla. Kaikkien kyselyyn vastanneiden (n=92) keskimääräiseksi kulutukseksi Vuokatin suorituspaikkamaksuihin muodostuu noin 150 euroa/urheilija/vuosi. Arvonlisäveron poiston jälkeen välittömäksi tulovaikutukseksi Sotkamoon muodostuu noin 140 euroa/urheilija/vuosi.

Urheilulaji	Vastaajia	Keskiarvo (sis. alv 10 %)	Keskiarvo (alv: ton)
Pesäpallo	37	58,38 €	53,07 €
Maastohiihto	35	218,00 €	198,18 €
Ampumahiihto	16	247,50 €	225,00 €
Yhdistetty	4	250,00 €	227,27 €
E-Sport	3	0 €	0 €
Kaikki vastaajat	92	152,17 €	138,34 €

Taulukko 24. Keskimääräinen kulutus suorituspaikkamaksuihin Vuokatissa (harjoittelupaikkojen maksut) yhtä opiskelijaa kohti vuodessa lajiryhmittäin (euroa/opiskelija/vuosi, sis. alv ja alv:ton) sekä vastaajien määrä.

Kyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan omaa kulutustaan myös terveyspalveluihin Sotkamon alueella. Kulutusta pyydettiin arvioimaan koko vuoden osalta. Urheilijoiden vastaukset noudattivat tässä samankaltaista linjaa kuin aiempien vuosikustannusten arvioinnissa. Kestävyyslajien urheilijoiden keskimääräiset kulutukset nousivat suuremmiksi kuin pesäpalloilijoiden tai E-sport urheilijoiden keskimääräiset kulutukset. Taulukossa 25 esitellään kyselyyn vastanneiden urheilijoiden keskimääräiset kulutukset terveyspalveluihin vuosittain. Terveyspalveluissa ei ole mukana arvonlisäveroa (Verohallinto 2020).

Urheilulaji	Vastaajia	Keskiarvo (sis. alv 0 %)
Pesäpallo	37	41,62 €
Maastohiihto	35	210,86 €
Ampumahiihto	16	131,88 €
Yhdistetty	4	262,50 €
E-Sport	3	0 €
Kaikki vastaajat	92	127,83 €

Taulukko 25. Keskimääräinen terveyspalveluihin yhtä opiskelijaa kohti vuodessa lajiryhmittäin (euroa/opiskelija/vuosi, alv:ton) sekä vastaajien määrä.

Yhdistetyn urheilijat kuluttavat vastausten perusteella terveystalvuuhiin vuodessa keskimääräisesti hieman enemmän rahaa kuin maastohiihdon urheilijat. Yhdistetyn urheilijoiden (n=4) keskimääräinen kulutus terveystalvuuhiin vuodessa on noin 260 euroa/urheilija. Maastohiihdon urheilijoiden (n=35) keskimääräinen kulutus terveystalvuuhiin vuodessa on noin 210 euroa/urheilija. Ampumahiihdon urheilijoiden (n=16) keskimääräinen kulutus terveystalvuuhiin vuodessa on noin 130 euroa/urheilija. Pesäpalloilijoiden (n=37) kulutus on selvästi pienempää kuin kyselyyn vastanneiden maastohiihdon, ampumahiihdon ja yhdistetyn urheilijoiden. Pesäpalloilijat kuluttavat keskimäärin terveystalvuuhiin noin 40 euroa/vuosi/urheilija. E-sport urheilijat eivät vastausten perusteella kuluta omaa rahaansa terveystalvuuhiin Sotkamon alueella.

Vuotuisten kustannusten pienin keskiarvo oli oman auton tai muun kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvuuhiin liittyvät kulut. Kaikkien vastaajien (n=92) keskimääräinen kulutus tähän kysymykseen on noin 55 euroa/vuosi/urheilija. Arvonlisäveron poiston jälkeen välittömäksi tulovaikutukseksi kulkuneuvon korjauksista muodostuu noin 45 euroa/vuosi/urheilija. Tämän kysymyksen vastausten keskiarvot eivät vaihtelee huomattavasti toisistaan, pois lukien E-sport urheilijoiden (n=3) kohdalla, joiden kulutus kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvuuhiin on 0 euroa/vuosi/urheilija. Muiden lajiryhmien osalta kulutus on lähellä kaikkien kyselyyn vastanneiden keskiarvoa. Pesäpalloilijoilla (n=37) noin 40 euroa/vuosi, maastohiihtäjillä (n=35) noin 70 euroa/vuosi, ampumahiihtäjillä (n=16) ja yhdistetyn urheilijoilla (n=4) noin 60 euroa/vuosi. Nämä summat tarkoittavat pesäpalloilijoiden osalta noin 33 euroa, maastohiihtäjien osalta noin 60 euroa ja ampumahiihtäjien sekä yhdistetyn urheilijoiden osalta noin 45 euroa välitöntä tulovaikutusta vuodessa Sotkamoon. Tarkat keskimääräiset kulutukset ja välitön tulovaikutus Sotkamoon on esitetty taulukossa 26.

Urheilulaji	Vastaajia	Keskiarvo (sis. alv 24 %)	Keskiarvo (alv: ton)
Pesäpallo	37	40,54 €	32,69 €
Maastohiihto	35	73,43 €	59,22 €
Ampumahiihto	16	57,50 €	46,37 €
Yhdistetty	4	57,50 €	46,37 €
E-Sport	3	0 €	0 €
Kaikki vastaajat	92	55,65 €	44,88 €

Taulukko 26. Keskimääräinen kulutus oman auton/kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalveluihin yhtä opiskelijaa kohti vuodessa lajiryhmittäin (euroa/opiskelija/vuosi, sis. alv, alv:ton) sekä vastaajien määrä.

5.5.5 Opiskelijoiden kokonaisrahankulutus toimialoittain

Tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti tuloksista koottiin rahankäyttöselvitys, joka kertoo, kuinka paljon ulkopaikkakunnista urheilulinjalle tulleet opiskelijat tuovat euroja Sotkamoon lukuvuodessa toimialoittain. Taulukossa 27 esitetään, kuinka paljon kyselyyn vastanneet opiskelijat kuluttivat rahaa yhteensä kyselyn menoluokittain Sotkamon alueen yrityksiin yhden lukuvuoden aikana. Taulukon summat ovat arvonlisäverottomia.

Menoluokka	Opiskelijoiden kulutus viikossa (alv: ton)	Lukuvuoden kesto (vkoa)	Opiskelijoiden kulutus lukuvuodessa (alv: ton)
Päivittäistavarakaupat (ruoka, juoma, muut ostokset)	4 373,95 €	40	174 958,00 €
Kahvila- ja ravintolaostokset	519,30 €	40	20 772, 00 €
Menoluokka	Opiskelijoiden kulutus kuukaudessa (alv: ton)	Lukuvuoden kesto (kk)	Opiskelijoiden kulutus lukuvuodessa (alv: ton)
Erikoisliikkeet (vaatteet ja jalkineet)	2 495,97 €	10	24 959,70 €
Erikoisliikkeet (urheiluvälineet ja -vaatteet)	3 032,26 €	10	30 322,60 €
Erikoisliikkeet (oppikirjat ja muu oppimateriaali)	2 931,45 €	10	29 314,50 €
Erikoisliikkeet (tietotekniikka ja muut laitteet)	856,45€	10	8 564,50 €
Muut erikoisliikkeet	677,42 €	10	6 774,20 €
Kauneuden- ja terveydenhoidon tuotteet	1 619,35 €	10	16 193,50 €
Kampaamo – ja parturipalvelut	683,06 €	10	6 830,60 €
Vapaa-ajan palvelut	701,71 €	10	7 017,10 €
Oman kulkuneuvon käyttökustannukset (poltto- ja voiteluaineet)	3 020,16 €	10	30 201,60 €
Julkinen liikenne	1 248,72 €	10	12 487,20 €
Menoluokka	Opiskelijoiden kulutus vuodessa (alv: ton)		Opiskelijoiden kulutus lukuvuodessa (alv: ton)
Terveyspalvelut	11 760,00 €		11 760,00 €
Auton / muun kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvelut	4 129,03 €		4 129,03 €
Suorituspaikkamaksut Vuokattiin (Vuokatin suorituspaikka kortti)	12 727,27 €		12 727,27 €
Muut palvelut	12 705,65€		12 705,65€
Harjoitusleirit Sotkamossa / Vuokatissa	31 653,23 €		31 653,23 €
YHTEENSÄ			441 370,68 €

Taulukko 27. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden (n=92) kokonaisrahankäyttö Sotkamossa yhden lukuvuoden aikana kyselyn menoluokittain.

Taulukon 27 summat opiskelijoiden kulutus sarakkeessa ovat kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vastausten summat yhteensä. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden (n=92) kokonaisrahankulutus Sotkamon alueen yrityksiin oli yhteensä noin 440 000 euroa lukuvuodessa. Kun kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden yhteiskulutus lasketaan koskemaan kokonaista lukuvuotta, nähdään

selkeitä eroja kulutuksen kohdentumisessa eri menoluokkiin. Selvästi suurin summa kohdistuu päivittäistavarakauppoihin, joka on yhdessä lukuvuodessa noin 175 000 euroa. Seuraavaksi suurimmat kulutukset menoluokkiin ovat Sotkamon ja Vuokatin alueen harjoitusleirit (noin 31 000 euroa lukuvuodessa), urheiluvälineet- ja vaatteet (noin 30 000 euroa lukuvuodessa), oman kulkuneuvon käyttökustannukset (noin 30 000 euroa lukuvuodessa), oppikirjat- ja materiaali (noin 29 000 euroa lukuvuodessa) ja vaatteet ja jalkineet (noin 25 000 euroa lukuvuodessa). Seuraavat menoluokat jäävät jonkin verran näistä summista. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokonaiskulutuksesta voidaan nähdä, että suurin osa Sotkamon yrityksiin suuntautuvasta kulutuksesta kohdistuu vähittäiskaupan toimialalle. Palveluiden osuus jää huomattavasti pienemmäksi.

Asumiseen liittyvien kustannusten osalta kyselyyn vastanneiden kokonaiskulutus esitetään taulukossa 28. Taulukosta nähdään kyselyyn vastanneiden yhteiskulutus asunnon vuokraukseen, taloyhtiön yhtiövastikkeisiin, sähkö-, vesi- ja lämpökuluihin. Summat ovat arvonlisäverottomia kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vastausten yhteenlasketut summat.

Menoluokka	Vastausten määrä	Vastaajien kulutus kuukaudessa (alv: ton)	Lukuvuoden kesto (kk)	Opiskelijoiden kulutus lukuvuodessa (alv: ton)
Asunnon vuokratulot	84	28 619,00 €	10	286 190,00 €
Taloyhtiön yhtiövastike	3	900,00 €	10	9 000,00 €
Sähkönkulutus	15	429,03 €	10	4 290,30 €
Vedenkulutus	13	319,35 €	10	3 193,50 €
Asunnon lämmityskulut	3	49,19 €	10	491,90 €
Yhteensä				303 165,70 €

Taulukko 28. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokonaisrahankäyttö Sotkamossa yhden lukuvuoden asumiseen liittyvissä kuluissa.

Taulukossa 28 lasketaan kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden yhteiskulutus lukuvuoden ajalta. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokonaisrahankulutus asumiseen on noin 303 000 euroa lukuvuoden ajalta. Kyselyyn vastanneista 84 opiskelijaa asui vuokra-asunnossa Sotkamossa. Heidän vuokratuloksensa lukuvuoden ajalta oli vastausten perusteella noin 286 000 euroa. Taloyhtiön yhtiövastiketta maksoi 3 opiskelijaa, jolloin lukuvuoden kustannukseksi muodostui noin 9000 euroa. Vastausten perusteella sähköä maksoi 15 opiskelijaa, heidän lukuvuotensa kokonaiskulutukset sähkön osalta olivat noin 4300 euroa. Vesilaskua vastausten perusteella maksoi 13 opiskelijaa, yhteiskulutus heidän osaltaan koko lukuvuodelta veden osalta oli noin 3200 euroa.

Vastausten perusteella asunnon lämmityskuluja koitui ainoastaan 3 opiskelijalle, yhteiskulutus lämpöön yhden lukuvuoden aikana heidän osaltansa oli noin 500 euroa. Yhteensä kyselyyn vastanneiden 92 opiskelijan arvonlisäverotonkulutus Sotkamon alueella rahankäyttökyselyn perusteella oli noin 743 000 euroa lukuvuodessa.

Tutkimustavoitteiden mukaisesti tutkimuksessa yleistetään kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kulutustieto koskemaan kaikkia Sotkamon ulkopuolelta tulevia urheilulukio-opiskelijoita. Yleistystässä tutkimuksessa tehdään opiskelijoiden keskimääräistä kulutusta hyödyntäen. Tuloksia tulkittaessa täytyy muistaa, että rahankäyttöä arvioidaan yhden lukuvuoden (noin 40 viikkoa, 10 kuukautta) ajalta. Jos tulokset haluttaisiin yleistää koskemaan kokonaista vuotta, tulisi selvittää opiskelijoiden kesälomien aikainen rahankulutus vielä erikseen. Tulokset ovat suuntaa antavia, sillä tuloksia laskettaessa oletetaan, että kyselyyn vastanneet edustavat kaikkia ulkopaikkakunnista tulleita opiskelijoita, joita syksyllä 2020 on Sotkamon urheilulukiossa 129 henkilöä. Taulukossa 29 esitetään yhden ulkopaikkakuntalaisen opiskelijan keskimääräinen kulutus lukuvuoden aikana rahankäyttökyselyn menoluokissa.

Menoluokka	Kulutus/opiskelija/ viikko (euroa/viikko, alv:ton)	Lukuvuoden kesto (vkoa)	Kulutus/opiskelija/ lukuvuosi, (euroa /lukuvuosi/alv: ton)
Päivittäistavarakaupat (ruoka, juoma, muut ostokset)	47,55 €	40	1 902,00 €
Kahvila- ja ravintolaostokset	5,64 €	40	225,60 €
Menoluokka	Kulutus/opiskelija/ kuukausi (euroa/kuukausi, alv:ton)	Lukuvuoden kesto (kk)	Kulutus/opiskelija/ lukuvuosi, (euroa /lukuvuosi/alv: ton)
Erikoisliikkeet (vaatteet ja jalkineet)	27,13 €	10	271,30 €
Erikoisliikkeet (urheiluvälineet ja -vaatteet)	32,96 €	10	329,60 €
Erikoisliikkeet (oppikirjat ja muu oppimateriaali)	31,86 €	10	318,60 €
Erikoisliikkeet (tietotekniikka ja muut laitteet)	9,31 €	10	93,10 €
Muut erikoisliikkeet	7,36 €	10	73,60 €
Kauneuden- ja terveydenhoidon tuotteet	17,60 €	10	176,00 €
Kampaamo – ja parturipalvelut	7,43 €	10	74,30 €
Vapaa-ajan palvelut	7,62 €	10	76,20 €
Oman kulkuneuvon käyttökustannukset (poltto- ja voiteluaineet)	32,83 €	10	328,30 €
Julkinen liikenne	13,57 €	10	135,70 €
Menoluokka	Kulutus/opiskelija/ vuosi (euroa/vuosi, alv:ton)		Kulutus/opiskelija/ lukuvuosi, (euroa /lukuvuosi/alv: ton)
Terveyspalvelut	127,83 €		127,83 €
Auton / muun kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvelut	44,88 €		44,88 €
Suorituspaikkamaksut Vuokattiin (Vuokatin suorituspaikka kortti)	138,34 €		138,34 €
Muut palvelut	138,10 €		138,10 €
Harjoitusleirit Sotkamossa / Vuokatissa	344,06 €		344,06 €
YHTEENSÄ			4797,51 €

Taulukko 29. Ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden keskimääräinen kulutus menoluokittain rahankäyttöselvityksen kysymysten mukaisesti, lukuvuoden kesto ja opiskelijan kulutus yhdessä lukuvuodessa (euroa/alv:ton) Sotkamoon lukuvuonna 2020–2021.

Keskimäärin ulkopaikkakunnalta Sotkamoon muuttanut urheilulukion opiskelija kuluttaa rahaa noin 4800 euroa (arvonlisäveroton summa) yhdessä lukuvuodessa Sotkamon alueen yritysten tuotteisiin ja palveluihin. Tässä summassa ei ole mukana asunnon vuokraukseen ja asumiseen

liittyviä kustannuksia. Tämä summa on siis keskimääräinen välitön tulovaikutus yhden ulkopaikkakunnalta muuttaneen opiskelijan osalta. Suurin kulutus kohdistuu vähittäiskaupan toimipisteisiin päivittäistavarakauppoihin ja erikoisliikkeisiin. Palvelujen osalta suurin keskimääräinen kulutus kohdistuu Sotkamon ja Vuokatin alueen harjoitusleireihin sekä harjoituspaikkamaksuihin (suorituspaikkamaksut). Kun selvillä on yhden ulkopaikkakuntalaisen opiskelijan keskimääräinen kulutus, voidaan arvioida koko perusjoukon, 129 ulkopaikkakunnalta Sotkamoon tulleen urheilulukiolaisen, kulutus menoluokittain. Tämä on esitetty taulukossa 30.

Menoluokka	Kulutus/opiskelija/lukuvuosi, (euroa /lukuvuosi/ alv: ton)	Ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden määrä	Välitön tulo (euroa, alv: ton)
Päivittäistavarakaupat (ruoka, juoma, muut ostokset)	1902,00 €	129	245 358,00 €
Kahvila- ja ravintolaostokset	225,60 €	129	29 102,40 €
Erikoisliikkeet (vaatteet ja jalkineet)	271,30 €	129	34 997,70 €
Erikoisliikkeet (urheiluvälineet ja -vaatteet)	329,60 €	129	42 518,40 €
Erikoisliikkeet (oppikirjat ja muu oppimateriaali)	318,60 €	129	41 099,40 €
Erikoisliikkeet (tietotekniikka ja muut laitteet)	93,10 €	129	12 009,90 €
Muut erikoisliikkeet	73,60 €	129	9 494,40 €
Kauneuden- ja terveydenhoidon tuotteet	176,00 €	129	22 704,00 €
Kampaamo – ja parturipalvelut	74,30 €	129	9 584,70 €
Vapaa-ajan palvelut	76,20 €	129	9 829,80 €
Oman kulkuneuvon käyttökustannukset (poltto- ja voiteluaineet)	328,30 €	129	42 350,70 €
Julkinen liikenne	135,70 €	129	17 505,30 €
Terveyspalvelut	127,83 €	129	16 490,07 €
Auton / muun kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvelut	44,88 €	129	5 789,52 €
Suorituspaikkamaksut Vuokattiin (Vuokatin suorituspaikka kortti)	138,34 €	129	17 845,86 €
Muut palvelut	138,10 €	129	17 814,90 €
Harjoitusleirit Sotkamossa / Vuokatissa	344,06 €	129	44 383,74 €
YHTEENSÄ	4797,51 €		618 878,79 €

Taulukko 30. Kulutus opiskelijaa kohti lukuvuodessa (euroa/lukuvuosi, alv:ton), ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden määrä (hlö määrä) ja opiskelijoiden tuoma välitön tulo (euroa, alv:ton) Sotkamoon lukuvuonna 2020–2021.

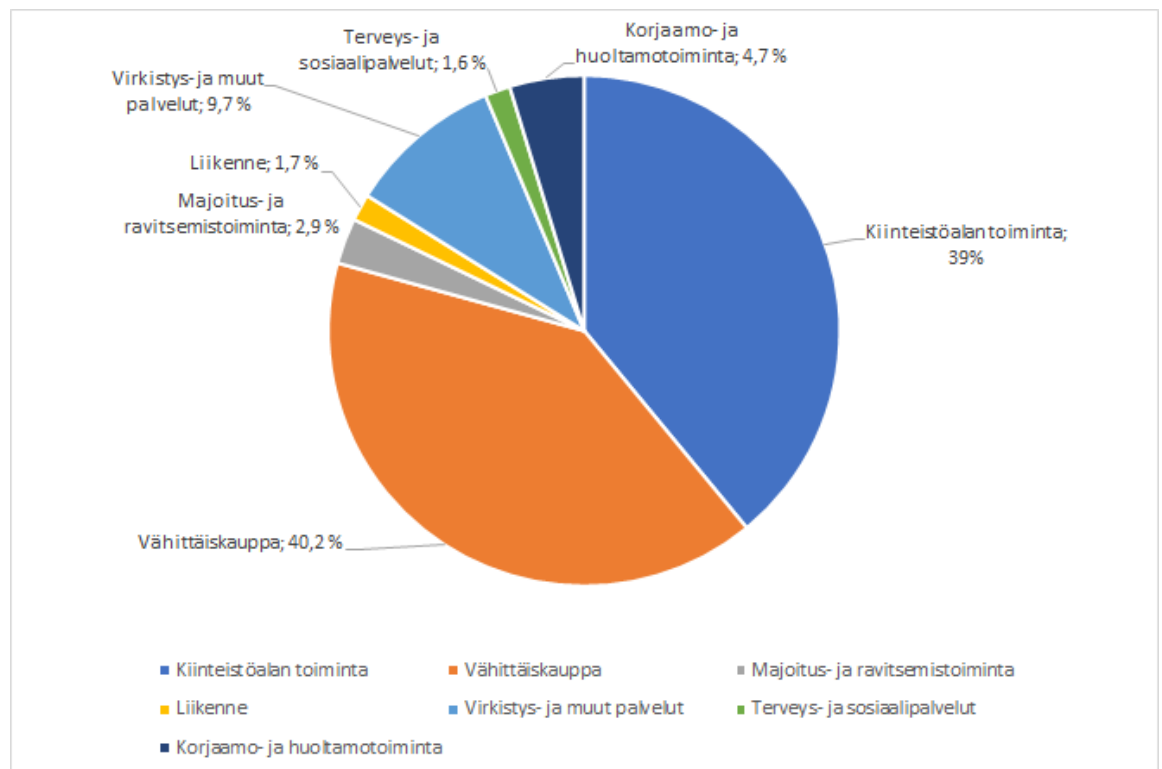
Rahankäyttökyselyn vastausten perusteella voidaan arvioida kaikkien lukuvuonna 2020–2021 ulkopaikkakunnista tulevien urheilulukiolaisten kulutukseksi Sotkamon alueen yritysten tuotteisiin ja palveluihin noin 619 000 euroa (arvonlisäveroton summa). Tämä on siis arvioitu välitön tulo Sotkamon alueen toimijoille Sotkamon ulkopuolelta tulevien urheilulukiolaisten kulutuksesta yhden lukuvuoden aikana. Tässä summassa ei ole mukana asunnon vuokraamisesta ja muista asumiseen liittyvästä kulutuksesta aiheutuvaa tuloa. Taulukossa 31 esitetään ulkopaikkakunnista tulevien opiskelijoiden keskimääräinen kulutus asunnon vuokratustannuksiin yhden lukuvuoden aikana.

Menoluokka	Kulutus/opiskelija/kuukausi (euroa/kuukausi, alv:ton)	Lukuvuoden kesto (kk)	Ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden määrä	Vuokralla asuvien %-osuus ulkopaikkakuntalaisista opiskelijoista	Välitön tulo (euroa, alv:ton)
Asunnon vuokratulot	340,70 €	10	129	90 %	395 552,70 €
YHTEENSÄ	340,70 €				395 552,70 €

Taulukko 31. Ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden keskimääräinen kulutus asunnon vuokraan yhdessä kuukaudessa, ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden määrä, vuokralla asuvien opiskelijoiden osuus ja opiskelijoiden tuoma välitön tulo (euroa, alv:ton) Sotkamoon lukuvuonna 2020–2021.

Rahankäyttöselvityksen vastausten perusteella 90 prosenttia Sotkamon ulkopuolelta tulevista opiskelijoista asui vuokra-asunnossa. Keskimääräinen yhden opiskelijan vuokra oli noin 340 euroa kuukaudessa. Tästä voidaan arvioida, että ulkopaikkakuntalaiset opiskelijat tuovat yhden lukuvuoden aikana asunnon vuokrana välitöntä tuloa Sotkamoon noin 395 000 euroa (arvonlisäveroton summa). Jakamalla tämä arvio ulkopaikkakunnista tulevien opiskelijoiden määrällä saadaan arvio, kuinka paljon yksi ulkopaikkakunnalta tuleva opiskelija tuo keskimäärin tulovaikutusta Sotkamoon asunnon vuokrauksen osalta. Tämän tutkimuksen osalta opiskelijakohtaiseksi keskimääräiseksi tulovaikutukseksi saadaan arviolta noin 3000 euroa lukuvuodessa (395 552,70 euroa / 129 opiskelijaa = 3066,30 euroa). Kun tämä vuokrasta aiheutuva välitön tulo yhdistetään opiskelijoiden muuhun kulutukseen, saadaan ulkopaikkakuntalaisten urheilulukio-opiskelijoiden rahankäytön välittömän tulovaikutuksen arvioksi noin 1 014 000 euroa (arvonlisäveroton summa) yhdessä lukuvuodessa Sotkamon alueelle.

Kuten aikaisemmin on mainittu opiskelijoiden rahankäyttötietojen kyselylomakkeen menoluokkien tulisi vastata TOL 2008-toimialaluokitusta. Tässä tutkimuksessa käytettyjen toimialojen ryhmittely ja kyselylomakkeen opiskelijoiden rahankäytön menoluokkia vastaavat Tilastokeskuksen toimialaluokat (TOL 2008) on esitetty liitteessä 1. Kun opiskelijoiden rahankäyttökyselyn menoluokat yhdistetään TOL 2008- toimialaluokituksen mukaisiin toimialoihin, jakaantuu arvioitu opiskelijoiden tuoma välitön tulovaikutus Sotkamoon seuraavasti: vähittäiskauppa noin 40 prosenttia (n. 408 000 euroa), kiinteistöalantoiminta noin 39 prosenttia (n. 395 000 euroa), virkistys- ja muut palvelut noin 10 prosenttia (n. 99 000 euroa), korjaamo- ja huoltamatoiminta noin 5 prosenttia (n. 48 000 euroa), majoitus- ja ravitsemustoiminta noin 3 prosenttia (n. 29 000 euroa) sekä terveys- ja sosiaalipalvelut (n. 16 000 euroa) ja liikenne (n. 17 000 euroa) molemmat vajaa 2 prosenttia. Opiskelijoiden kulutuksen suurimpia hyötyjiä ovat siis vähittäiskaupan yritykset sekä kiinteistöala, tarkemmin sanottuna vuokra-asuntojen omistajat. Prosenttiluvut on laskettu arvioidusta opiskelijoiden rahankäytön välittömästä tulovaikutuksesta 1 014 431,49 euroa (arvonlisäveroton) Sotkamon kunnan alueelle. Välittömän tulon jakautuminen Sotkamon toimialoille on esitetty kuvassa 20.

Kuva 20. Sotkamon ulkopuolelta tulleiden urheilulukiolaisten arvioitu rahankäytön välittömän tulon jakautuminen toimialoittain Sotkamoon lukuvuonna 2020–2021.

Yllä olevasta kuvasta 20 on hyvä tiedostaa, että toimialajakaumat on laskettu opiskelijoiden välittömän tulon arvioidusta määrästä. Tämä arvio laskettiin kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden keskimääräisestä kulutuksesta. Pidän tätä arviota kuitenkin tarkempana kuin vaihtoehtoa laskea välittömän tulon toimialakohtainen jakauma kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokonaissummasta. Tämä siksi, että tässä arvioissa on paremmin huomioitu kyselyyn vastaamatta jättäneiden (29 %) osuus. Vastaamatta jättäneiden kulutusta ei tiedetä. Jos arvio laskettaisiin pelkästään kyselyyn vastanneiden määrästä, saattaisi se korostaa jonkin toimialan osuutta liiaksi.

6 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda työn toimeksiantajalle (Vuokatti-Ruka urheiluakatemia) oman toimintansa aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittausmenetelmä, tarkoituksena saada tutkittua ja ajantasaista tietoa toiminnan vaikuttavuudesta Sotkamon alueella. Työssä selvitettiin Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan ja Sotkamon urheilulukioon Sotkamon ulkopuolelta opiskelemaan tulevien lukiolaisten, Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan organisaation varainkäytön sekä Sotkamon urheilulukion henkilökunnan palkkamenojen taloudellisia vaikutuksia Sotkamoon. Lukion henkilökunnan palkkamenojen vaikutukset selvitettiin urheilulukion osalta.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan varainkäytön osalta organisaation välittömät taloudelliset vaikutukset Sotkamoon olivat noin 720 000 euroa vuodessa, josta Sotkamossa kirjoilla olevan henkilöstön palkkaverotulovaikutuksia oli noin 89 000 euroa. Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan varainkäytön välilliset eli kerrannaisvaikutukset olivat noin 330 000 euroa vuodessa. Yhteensä Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan varainkäytön välittömät ja välilliset taloudelliset vaikutukset Sotkamon kuntaan vuonna 2019 olivat noin 1 050 000 euroa.

Tutkimuksen tuloksista voi päätellä, että Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan olemassaolo Sotkamossa tuo alueelle selvää aineellistakin hyötyä puhumattakaan aineettomista sosiaalisesta-, imagollisesta ja koulutuksellisista hyödyistä. Koulutus- ja urheiluvalmennustoimintaa ei yleensä katsota aineellisesta näkökulmasta, mutta tämä tutkimus osoittaa myös alueen hyötyvän taloudellisesta tämän kaltaisten organisaatioiden olemassaolosta alueella. Tämä asia havainnollistuu ehkä selvimminkin ajatuksesta, jos Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaa ei Sotkamon alueella olisi. Aineelliset taloudelliset hyödyt katoaisivat ja suuri määrä opiskelijoita katoisi niiden mukana Sotkamosta. Lukiokoulutuksen pysyminen Sotkamon kokoisessa kunnassa olisi varmasti vaakalaudalla ja nuorten virta lukiokoulutuksen perässä ulospäin kunnasta olisi suurempaa. Tällaisen pääoman katoamisella Sotkamosta olisi todennäköisesti suuret vaikutukset kunnan väestörakenteeseen ja koulutusmahdollisuuksiin.

Toimeksiantaja (Vuokatti-Ruka urheiluakatemia) voi tulevina vuosina tehdä samankaltaisen selvityksen oman varainkäytön aluevaikuttavuudesta. Tällöin tässä työssä luotuun varainkäytön arviointimalliin on muistettava päivittää ja tarkastaa seuraavat aluevaikuttavuuteen vaikuttavat tekijät: Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan Sotkamossa kirjoilla olevan henkilökunnan osuus henkilöstöstä, arviot tavara- ja palveluhankintojen kohdentumisesta Sotkamoon, arviot liiketoiminnan

muiden kulujen kohdentumisesta Sotkamoon sekä arviot henkilökunnan ostovoiman kohdentumisesta Sotkamoon. Nämä yllä mainitut asiat muuttuvat vuosittain ja vaikuttavat välittömiin ja kerrannaisiin vaikutuksiin varainkäytön osalta. Henkilökunnan ostovoiman osalta tässä tutkimuksessa käytettiin hyvin ylimalkaista arvioita, joka perustui samankaltaiseen tutkimukseen pohjois-Karjalan alueelta. Jos tätä osuutta halutaan tarkentaa, vaatisi se oman empiirisen tutkimuksen organisaation henkilökunnan kulutustottumuksista.

Jos aluetaloudellisia vaikutuksia halutaan kehittää, tarkoittaisi Vuokatti-Ruka urheiluakatemia organisaation toiminnassa paikallisuuden suosimista. Hankintojen ja palvelujen ostossa tulisi tällöin käyttää mahdollisimman paljon paikallisia yrityksiä. Tämä paikallisuuden korostaminen nostaisi tällöin kerrannaisvaikutuksia, eli sitä rahasummaa, joka jää paikallisen aluetalouden sisään. Paikallisuuden suosimisessa julkisen organisaation osalta on myös omat rajoituksensa. Hankintalaki rajoittaa organisaation mahdollisuuksia suunnata hankintoja kotikuntaan. Tähän asiaan ottaa kantaa muun muassa Kauranen (2016) artikkelissaan ammattikorkeakoulujen aluetaloudellisesta vaikuttavuudesta. Kauranen toteaa, että esimerkiksi ammattikorkeakoulujen piirissä usein yksittäisten hankintojen koot ovat sellaisia, että toimittajaksi valikoituu valtakunnallinen tavaran tai palvelun toimittaja. Koulutusorganisaatioiden hankinnan ovat tavallisesti suuria, jolloin hankintalaki velvoittaa tuotteiden ja palveluiden kilpailutuksen. Tilanne voi olla eri pienemmissä palveluhankinnoissa esimerkiksi kiinteistönhuollossa. Näillä palveluhankinnoilla voi olla merkittävä työllistävä vaikutus paikkakunnalle ja lähialueille, joka kasvattaa välillisiä taloudellisia vaikutuksia. (Kauranen 2016, 63.) Hankintalaki toki sitoo myös Vuokatti-Ruka urheiluakatemia toimintaa hankinnoissa, mutta ehkä pienemmässä roolissa kuin suurissa ammattikorkeakouluissa. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia palvelu- ja materiaaliostot vuonna 2019 olivat yhteensä noin 137 000 euroa, joka on merkittävä summa, jos se päätyisi kokonaisuudessaan Sotkamon aluetalouteen. Nostamalla paikallisilta yrittäjiltä ostettua osuutta näistä kustannuksista Vuokatti-Ruka urheiluakatemia voi kasvattaa aluetaloudellista vaikuttavuuttaan entuudestaan.

Tutkimuksessa arvioitiin Vuokatti-Ruka urheiluakatemia organisaation varainkäytön lisäksi Sotkamon lukion henkilökunnan palkkamenojen välittömiä ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia urheilulukion osalta Sotkamon alueelle. Urheilulukion osalta Sotkamon lukion henkilökunnan palkkakustannusten välittömät taloudelliset vaikutukset Sotkamoon olivat noin 500 000 euroa vuodessa, josta Sotkamossa kirjoilla olevan henkilöstön palkkaverotulovaikutuksia oli noin 78 500 euroa. Näiden välilliset eli kerrannaisvaikutukset olivat noin 204 000 euroa vuodessa. Yhteensä lu-

kion henkilöstön palkkamenojen välittömät ja välilliset taloudelliset vaikutukset Sotkamon kuntaan vuonna 2019 olivat noin 714 000 euroa urheilulinjalla opiskelevien lukiolaisten aiheuttaman henkilömäärän lisäyksen osalta.

Kuten jo edellä on todettu ja tutkimuksen tuloksista voi päätellä Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja urheilulukion olemassaolo Sotkamossa tuo aineellista hyötyä kunnan alueelle. Vuokatti-Ruka urheiluakatemialla ei olisi, jos Sotkamossa ei olisi toimivaa urheilulukiota. Urheilulukiossa urheilevat urheilijat siis määrittävät myös Vuokatti-Ruka urheiluakatemia toimintaa, onhan toiminnan tarkoitus olla tukena juuri näillä urheilijoille ja huolehtia heidän urheilupalmentautumisestaan. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että ilman urheilulukiota Sotkamon lukiossa opiskelisi ja työskentelisi noin puolet opiskelijamäärästä sekä henkilökunnan määrästä. Urheilulukio tuo siis työpaikkoja Sotkamoon ja sitä kautta palkkaverotuloja ja henkilökunnan kulutusta Sotkamon alueen yrityksiin. Vuokatti-Ruka urheiluakatemia kohdalla todettiin, että henkilökunnan ostovoiman kuluskysynnän lisäys Sotkamon alueelle on hyvin haastavaa todeta tarkasti. Sama asia pätee myös urheilulukion tuomien vaikutusten osalta. Tulokset ovat siis näiltä osilta suuntaa antavia arvioita ja vaativat kriittisen tarkastelun.

Opiskelijoiden rahankäyttökyselyn vastausten perusteella ulkopaikkakunnista tulevien urheilulukiolaisten kulutus Sotkamon alueen yrityksiin oli noin 619 000 euroa (arvonlisäveroton summa) lukuvuodessa. Asunnon vuokraukseen opiskelijat käyttivät rahankäyttökyselyn perusteella rahaa noin 395 000 euroa (arvonlisäveroton summa) lukuvuodessa. Kun tämä vuokrista aiheutuva välitön tulo yhdistettiin opiskelijoiden muuhun kulutukseen, saatiin ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden rahankäytön välittömän tulovaikutuksen arvioksi noin 1 014 000 euroa lukuvuoden 2020–2021 aikana Sotkamon alueelle. Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella opiskelijoiden rahankäytön taloudelliset vaikutukset syntyvät pitkälle yksityisen elinkeinoelämään kohdistuvan kuluskysynnän myötä. Suurimmat hyötyjät opiskelijoiden kuluskysynnästä ovat omistusasuntojen vuokraajat sekä vähittäiskauppa.

Opiskelijoiden kulutuksen osalta alueelliset taloudelliset vaikutukset suhteutuvat luonnollisesti ulkopaikkakunnista tulevien opiskelijoiden määrään Sotkamossa. Mitä enemmän Sotkamoon saapuu opiskelijoita ulkopaikkakunnista, sitä suuremmat ovat opiskelijoiden kulutuksen myötä koituvat taloudelliset vaikutukset. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että opiskelijoiden kulutus ja välitön tulovaikutus paikkakunnalla kohdistuu eniten kiinteistöalan toimintaan, eli asuntojen vuokraustoimintaan, sekä vähittäiskauppaan. Opiskelijoiden kulutuksen toimialajakaumasta ja kokonaissummista voi päätellä, että ulkopaikkakunnista tulevien urheilulukiolaisten kulutus ei tarjoa

kovinkaan hyviä mahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalla Sotkamossa. Opiskelijat käyttävät Sotkamossa olemassa olevia palveluja, mikä vahvistaa paikallista palvelurakennetta ja työllisyyttä. Opiskelijat tuovat siis rahavirtoja sotkamolaisiin yrityksiin, mikä tuo työpaikkoja ja verotuloja Sotkamoon. Täytyy muistaa, että Sotkamon ulkopuolelta tulevat opiskelijat tuovat alueelle niin sanottua ”uutta” rahaa, aluetalouden ulkopuolista rahaa, joka osaltaan täydentää sotkamolaisten yritysten elinvoimaisuutta. Yritysten elinvoimaisuus ja monipuolinen rakenne hyödyttävät myös paikallista väestöä muun muassa palveluiden tarjonnan monipuolisuudella.

Sotkamon ulkopuolelta tulevien urheilulukiolaisten opiskelijoiden virta Sotkamoon ei vaadi paikallisilta yrityksiltä erityisiä toimenpiteitä tai investointeja. Opiskelijoiden tulo Sotkamoon vaatii Sotkamon kunnalta rahallisia panostuksia urheilulukiotoimintaan muun muassa opetushenkilöstön, opetustilojen ja -välineistön, opiskelija-asuntojen ja muun infrastruktuurin osalta. Nämä asiat vaativat rahoitusta julkiselta sektorilta. Tutkimus osoittaa, että nämä panostukset voidaan myös mieltää investointeina. Ne tuovat kuntaan uusia opiskelijoita ja sitä kautta rahavirtoja sekä uusia asiakkaita alueen yrityksiin.

Kauppila (2020) toteaa matkailullista vapaa-ajan asumista tutkiessaan, että matkailullisella vapaa-ajan asumisella on yhteyksiä muuttoliikkeeseen. Matkailun parissa on huomattu viitteitä, että matkailukohteissa on vierailtu aluksi matkailijana, jonka jälkeen alueelta on hankittu vapaa-ajan asunto. (Kauppila 2020, 85.) Tämä sama ilmiö voi toteutua myös opiskelijoiden osalta, kun he miettivät tulevaisuuden asumispaikkaansa. On mahdollista, että tulevaisuutta rakennetaan tutuksi tulleelle opiskelupaikkakunnalle. Tämän ilmiön toteaminen tässä yhteydessä vaatisi kuitenkin oman erillisen tutkimuksensa. Tämä on kuitenkin ajatuksena erittäin mielenkiintoinen ja Vuokatti-Ruka urheiluakatemian alueellista vaikuttavuutta ajatellen merkittävä jatkotutkimusaihe.

Vertaillaessa tämän tutkimuksen opiskelijoiden rahankulutusta toisiin samankaltaisiin tutkimuksiin Suomessa huomataan tiettyjä yhtäläisyyksiä opiskelijoiden kulutuskysynnän jakautumisesta eri toimialoille. Jaakkola & Sadinmaa (2012) totesivat omassa Kemi-Tornio ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kulutukseen suuntautuneessa tutkimuksessaan, että suurimmat hyötyjät alueen ammattikorkeakouluopiskelijoiden rahankäytöstä olivat vähittäiskaupan ala, joka sai 46 prosenttia opiskelijoiden paikallisesta kulutuksesta. Seuraavaksi suurin hyötyjä heidän tutkimuksessaan oli asuminen ja siihen liittyvät kustannukset 36 prosentilla opiskelijoiden kulutuksesta. (Jaakkola & Sadinmaa 2012, 36.) Tämän tutkimuksen menoluokat poikkeavat hieman Jaakkolan ja Sadinmaan tutkimuksen menoluokista, mutta luvut ovat silti hyvin yhteneväisiä tämän tutkimuksen

lukujen kanssa opiskelijoiden kulutuksen jakautumisessa toimialoittain. Tässä tutkimuksessa todettiin, että urheilulukiolaisten rahankäyttö Sotkamossa jakautui kyseisille toimialoille seuraavasti: vähittäiskauppa noin 40 prosenttia ja asumiseen liittyvät kustannukset noin 39 prosenttia kokonaisjakaumasta.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, urheilulukion ja lukio-opiskelijoiden tämän tutkimuksen myötä havaitut vaikutukset ovat syntyneet pitkän aikavälin työn tuloksena. Tämä tutkimus on vain yksittäinen vuosi ja havainto taloudellisista vaikutuksista. Kaikkien näiden vaikutusten tutkiminen ja havaitseminen on monimutkainen prosessi. Tähän havaintoon viittaa myös tämän työn teoriavii-tekehyyksessä mukana oleva Matti Aistrichin (2014) panos-tuotos-vaikutus-vaikuttavuus malli. Haasteena on mitata ja ymmärtää vaikutusten ja vaikuttavuuden eroavaisuus johtuen näiden erilaisesta aikaulottuvuudesta. Aistrichin mukaan vaikuttavuus ilmenee monesti vasta vuosien päästä vaikutuksista. Tämän lisäksi vaikuttavuus on sidoksissa moniin eri tekijöihin ja tahoihin, eivätkä sen syyt ole itsestään selviä tai helposti muista eristettävissä.

Oppilaitosten ja kulttuuritoimintojen taloudelliset vaikutukset syntyvät ajallisesti pitkien prosessien kautta ja jokaisen tässäkin tutkimuksessa esitetyn luvun takana on omanlaisensa merkitysrakenne. Näiden rakenteiden ymmärtäminen organisaation strategiatyössä olisi tärkeää. Tämän lisäksi tämä kehittämistyö osoittaa, että suuri osa Sotkamon kunnan rahallisista panostuksista Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan tulee jossakin muodossa takaisin hyödyttämään Sotkamon aluetta. Tämän asian syvälinen ymmärtäminen on julkisessa hallinnossa olevalle organisaatiolle hyödyllinen taito. Tämän lisäksi olisi tärkeää myös muistaa, että koulutuspalvelujen tai muun kulttuuri-toiminnan merkityksiä paikkakunnalle ja omalle alueelle ei voida mitata pelkästään taloudellisilla mittareilla. Taloudelliset mittarit antavat palveluista liian yksipuolisen ja jopa harhaanjohtavan kuvan. Tämä ei kuitenkaan poissulje sitä näkökulmaa, että taloudellisia vaikuttavuusarviointeja ei kannattaisi jatkossa tehdä. Taloudellisilla arvioinneilla voi olla positiivisia vaikutuksia asioiden ja ilmiöiden syvien merkitysrakenteiden ymmärtämiseen. Taloudelliset vaikuttavuusarviointit voivat tuoda paremmin päätöksentekijöiden tietoon koulutuspalveluiden sekä muiden kulttuuristen instanssien merkitykset alueen kehitykselle.

7 Pohdinta

Toimeksiantajan puolelta tämän kehittämistyön tärkein tavoite oli mitata Vuokatti-Ruka urheiluakatemian ja urheilulukion organisaatioiden tuomat taloudelliset vaikutukset paikkakunnalle. Tämä tavoite täyttyi ja uskonkin, että työstä oli Vuokatti-Ruka urheiluakatemialle hyötyä perustellessa omaa vaikuttavuuttaan Sotkamon alueella. Näihin vaikutuksiin voidaan lukea myös Sotkamon ulkopuolelta tulleiden urheilulukio-opiskelijoiden rahankäyttö paikkakunnalla. Tätä opiskelijoiden tuomaa kulutusta tuskin olisi Sotkamossa ilman urheilulukiota ja urheiluakatemiatoimintaa. Työn kehittämisosiona oleva käytettyjen menetelmien käytettävyyden pohdinta ja kehitysehdotukset auttavat toimeksiantajaa jatkamaan taloudellisen aluevaikuttavuuden mittaamista. Kehittämistyön ehdotusten mukaisesti opinnäytteessä käyttämiäni menetelmiä voi tulevina vuosina käyttää taloudellisen vaikuttavuuden seuraamisessa kuntatasolla. Tämä vaatii luonnollisesti muutamien parametrien päivittämistä, mutta on kohtuullisella työllä hyvin saavutettavissa.

Tämän työn kaltaista opiskelijoiden opiskelupaikkakunnallaan tapahtuvan kulutuksen tuomien rahavirtojen alueellisen vaikuttavuuden arviointia ei ole Suomessa tässä mittakaavassa aikaisemmin tehty. Tutkimusmenetelmiin ei siis ollut valmista ohjenuoraa, kehitin menetelmää pääasiassa tutkimusongelman ja tutkimuskysymyksien avulla. Tutkimuskysymykset toimivat tiukkana ohjenuorana, jotta tutkimus pysyisi sille määrättyissä rajoissa. Vaarana alusta lähtien oli, että tutkimuksen perusjoukko ja kohde laajenisi hallitsemattomasti tutkimuksen edetessä. Mielestäni tutkimus onnistui rajaamaan selkeät rajat perusjoukolle ja tutkimuksen kululle eli tutkimus pysyi tällä tavalla tavoitteessaan.

Organisaatioiden, oppilaitosten, tapahtumien ja matkailijoiden taloudellisia vaikutuksia on Suomessa tutkittu laajasti eri menetelmien avulla kuten työn teoriaviitekehystä käy ilmi. Toivon, että työni tuo uudenlaista ajattelua taloudellisten vaikutusten tutkimuskenttään myös tällä saralla. Opiskelijat, olivat he lukiolaisia tai korkeamman asteen opiskelijoita, vaikuttavat paljon paikalliseen talouteen ja kysyntään, niin kuin tässä tutkimuksessa todettiin Sotkamon urheilulukio-
laisten osalta.

7.1 Asiantuntijana kehittyminen

Opinnäytetyön kirjoittaminen kehitti minua liikunta-alan asiantuntija tehtävään muutamalla eri tavalla. Opinnäytetyöprosessi opetti minulle paljon tieteellisen tutkimuksen perusteita. Ensiker-
talaisena varsinkin tutkimusongelmien ja tavoitteiden tarkka rajaaminen aiheutti paljon päänvai-
vaa. Ehkä tärkeimpänä oivalluksena oli tutkimuksellisen otteen löytäminen ja kehittäminen
omassa työskentelyssäni. Tieteellisen työn tekeminen ja varsinkin työn haasteet ja ongelmakoh-
dat opettivat palaamaan ajassa taaksepäin tutkimusongelmaan ja sieltä johdettuihin tutkimuskysymyksiin. Olen luonteeltani hyvin yksityiskohtainen, joka auttoi tämänkaltaisen työn tekemi-
ssä. Harhaudun kuitenkin herkästi laajentamaan näkökulmaani aina, kun löydän jonkin kiintoi-
san vihjeen tai näkökulman työhöni. Tarkasti ohjatussa määrällisessä tutkimustyössä tällainen
työskentelytapa ei onnistu, vaan asiat on perusteltava ja peilattava työn tavoitteeseen ja tutki-
musongelmaan. Uskon, että työn tekeminen opetti minua eniten juuri tässä, katseen pitämisessä
tiukasti kehittämistyön tavoitteessa.

Työn haastavin vaihe oli opiskelijoiden rahankäytön kyselylomakkeen luominen. Tämä vaihe ke-
hitti minua mielestäni eniten tieteellisen tutkimuksen perusteisiin. Tulosten analysointi vaiheessa
ymmärsin paremmin kyselylomakkeen suunnittelun merkityksen. Jos lomakkeeseen jää epä-
kohta, sitä ei voi enää korjata jälkikäteen. Näin kävi tässä tutkimuksessa opiskelijoiden kesäloman
aikaisen Sotkamossa asumisen selvittämisen kohdalla. Jälkikäteen tarkasteltuna kyselylomaketta
olisi voinut hioa vieläkin selkeämmäksi esimerkiksi toisen testikyselyn järjestämisen ja palautteen
avulla. Kyselyn luomisen jälkeen seuraava iso oppimisprosessi oli, miten raportoida tulokset niin,
että lukijat ymmärtäisivät ne. Tämän lisäksi kaikki oleellinen tutkimustuloksista pitäisi kertoa.
Mielestäni onnistuin tässä kohtaa ja taloudellisen aluevaikuttavuuden tulokset ovat hyvin esillä
tässä työssä.

Alueelliseen vaikuttavuuteen ja vaikuttavuuden mittausmenetelmiin perehtyminen ja syventymi-
nen kasvattivat ammattitaitoani liikunta-alan asiantuntija- ja esimiestehtäviin. Pystyn jatkossa
analysoimaan helpommin oman toiminnan ja johtamisen vaikutuksia alueellisessa mittakaavassa.
Toisin sanoen ymmärrän organisaatioiden toiminnan vaikuttavuuden laajemmin kuin ennen. Us-
kon, että pystyn hyödyntämään tätä tietoa entistä paremmin ainakin julkisen sektorin strategi-
sessa työskentelyssä ja toiminnan arvioinnissa.

7.2 Tulosten luotettavuus

Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaan organisaation varainkäytön sekä Sotkamon lukion henkilöstön palkkamenojen arvioinnin luotettavuudessa on kohtia, joita on syytä nostaa esiin. Käyttötalousraporttien luvut ovat tarkkoja summia organisaatioiden varainkäytöstä, mutta niiden kohdentuminen Sotkamon kunnan alueelle on arvioihin perustuvaa. Arvioista tarkimmat ovat organisaatioissa työskentelevän henkilöstön kotikunnan ja palkkaverotulojen kohdentuminen Sotkamoon. Näissäkin arvioissa on puutteensa. Esimerkiksi valtion tuloveromäärät perustuivat hyvin ylimalkaiseen arvioon henkilöstön keskipalkan avulla. Lisäksi tutkimuksessa käytetty kunnan tuloverojen arviointi efektiivisen veroasteen avulla perustuu arvioon, että jokaisella henkilökunnan jäsenellä olisi samansuuruinen kunnallisveroprosentti. Todellisuudessa vähennykset vaihtelevat paljon eri henkilöiden välillä, joten kunnallisveroakin maksetaan eri määriä.

Palvelujen ja materiaalien ostoissa arvioinnin luotettavuus laskee johtuen tarkan tilastotiedon puutteesta. On lisäksi todettava, että näiden kulujen osalta kohdentuminen yksittäisen kunnan alueelle vaihtelee vuosittain. Välillisiä tulovaikutuksia arvioidessa käytin samoja oletuksia kuin muissa samankaltaisissa tutkimuksissa on Suomessa käytetty. Eniten pohjaan pohjois-Karjalassa suoritettuun ammattikorkeakoulun vaikuttavuuden tutkimukseen. Tämä siksi, että alue on hyvin samankaltainen kuin Sotkamo ja sijaitsee maantieteellisestikin lähellä Sotkamoaa. On todettava, että tämä ei tarkoita kuitenkaan, että välilliset vaikutukset Sotkamossa olisivat samankaltaiset kuin pohjois-Karjalassa. Alueen elinkeinorakenteessa on eroja, jotka varmastikin vaikuttavat tulosten luotettavuuteen. Tarkempien organisaation varainkäytön kerrannaisvaikutusten arviointiin tarvittaisiin oma empiirinen tutkimuksensa.

Kyselytutkimuksen luotettavuudessa on aina haasteensa, tämä tutkimus ei tuo siihen poikkeusta. Kyselytutkimus perustui opiskelijoiden vapaaehtoiseen haluun osallistua ja vastata kyselyn kysymyksiin. Tutkimustulokset perustuvat heidän vastauksiinsa ja muistiinsa rahankäytöstään. Tämä tarkoittaa, että vastauksien totuudenmukaisuutta ei voida varmentaa tai tarkistaa mistään. Ainoa keino tarkistaa tuloksien tarkkuus on toistaa kysely jonkin ajan kuluttua samalle kohderyhmälle. Aikaresurssit eivät kuitenkaan antaneet siihen mahdollisuutta tässä tutkimuksessa. On myös muistettava, että opiskelijoiden kulutus saadaan selvillä vain kyselyn kautta, se on haasteistaan huolimatta tarkin keino mitata kyseistä asiaa.

Opiskelijoiden rahankäytön kyselytutkimuksen haasteena oli, miten vastaajat saatiin arvioimaan omaa kulutustaan mahdollisimman tarkasti menoluokittain. Jokaisen menoluokan kysyminen

erikseen ei olisi ollut tarkoituksenmukaista, sillä vastaajat tuskin osaavat erotella kulutustaan sillä tarkkuudella. Tämä lisäisi kyselylomakkeen kysymysten määrää huomattavan suureksi. Kysymysten tuli siis keskittyä yleisempään jaotteluun kuin TOL (2008) toimialaluokkien 4-numerotasolle. TOL (2008) 3-numerotason tarkkuus oli joissakin tapauksissa liian epätarkka, joten kysymysten yhteydessä annettiin esimerkkejä kyseisestä toimialasta, jotta vastaaja pystyisi arvioimaan kulutustaan oikeaan kohtaan.

Kysymyksiin liittyvänä haasteena on menoluokkien tarkkuuden lisäksi se, miten hyvin opiskelijat osaavat vastata omaan rahankäyttöön liittyviin kysymyksiin. Esimerkkinä tästä opiskelija, joka asuu omien huoltajiensa kanssa, eikä näin ollen välttämättä vastaa omasta päivittäisestä kulutuksesta esimerkiksi ruoan, asumisen ja muiden pakollisten kulujen osalta. Näissä tapauksissa luki-opiskelijan on varmastikin hankala arvioida esimerkiksi vuokran suuruutta sekä päivittäistavara- ja erikoistavarakauppoihin toteutunutta kulutusta. Tätä haastetta pyrin helpottamaan eri menoluokkien suurella määrällä kyselylomakkeella, joiden tarkoitus oli helpottaa vastaamista ja omien menojen arvioimista. Tietojen keräämisen haasteisiin kyselylomakkeella liittyy lisäksi se, että kyselyn menoluokat eivät välttämättä kata kaikkea opiskelijoiden kulutusta Sotkamon kunnan alueella. Tämän tutkimuksen menoluokista puuttuivat ainakin rakentamiseen liittyvät kulut, asunnon ja tonttien kauppaan liittyvät kulut ja maksut, kiinteistöjen jätehuoltoon liittyvät maksut ja mahdolliset kiinteistöverot. Näitäkin kuluja on opiskelijoille mahdollisesti aiheutunut muuttamisesta Sotkamoon ja siellä asumisesta. Esimerkiksi asunnon ostaminen alueelta ei ole jatkuva ja kiinteä kulu, mutta on mahdollisesti muodostanut kertaluonteisen ison tulovaikutuksen Sotkamoon.

Kyselytutkimuksen vastauksista on nähtävissä osittain, että vastaukset polarisoituivat hyvin vahvasti. Vastausten vaihteluväli oli joissakin menoluokissa suuri, joka voi tarkoittaa sitä, että kyselyyn vastanneet eivät osanneet tai halunneet vastata kysymyksiin totuudenmukaisesti. Yllä mainittujen haasteiden lisäksi rahankäytön arvioiminen tuli tehdä Sotkamon alueen yrityksiin. Tämä tarkoittaa, että vastaajan tulisi tietää, missä kunnassa yritys on kirjoilla. Yritys tai sen toimipiste voi fyysisesti olla Sotkamossa, mutta kirjoilla muualla Suomessa. Tämä tarkoittaa, että yrityksen tuloverot kohdistuvatkin muualle kuin Sotkamoon. Voidaan siis puhua vuodoista aluetaloudesta. Palkka- ja työllistämisaikutuksiin yrityksen kotikunta ei vaikuta. Käytännössä vastaaja ei voi tietää tarkasti, minkä kunnan yrityksessä asioi. Tämä voi aiheuttaa pientä harhaa tuloksissa.

Jälkikäteen kyselylomaketta tarkastellessa huomasin siinä muutamia pieniä virheitä ja parantamishetkoja. Yksi suurimmista kehityskohteista kyselylomakkeessa on opiskelijoiden kesälo-

man aikainen asuminen ja oleskelu paikkakunnalle. Tätä asiaa kysyttiin tässä tutkimuksessa avoimella kysymyksellä, jolloin opiskelijat pystyivät kirjoittamaan vastauksiinsa mitä halusivat. Vastaukset tähän kysymykseen toivottiin viikkoina, mutta monessa vastauksessa tätä ei noudatettu. Lisäksi moni vastaaja ilmoitti asuvansa kesäaikaan Sotkamosssa, mutta ei ilmoittanut asumisen kestoa. Vastausten epämääräisyyden vuoksi jouduin rajaamaan opiskelijoiden kesäloma-ajan pois tutkimuksen aikajänteestä. Eli tuloksia käsiteltiin lukuvuositasolla vuositason sijasta.

Vastaukset aiheuttaa aina pientä virhettä kvantitatiivisessa tutkimuksessa, sillä vastaamatta jättäneet ovat joltain ominaisuuksiltaan erilaisia kuin vastaajat. Kyselyn vastausprosentti oli mielestäni hyvällä tasolla (71 %) sekä jokaisella perusjoukon jäsenellä oli periaatteellinen mahdollisuus vastata kyselyyn. Tieto kyselyn suoritusajankohdasta oli kaikilla tiedossa. Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmänä käytettiin kokonaistutkimusta. Käytännössä kokonaistutkimus ei aivan toteutunut, sillä kyselyyn oli mahdollista vastata yhden viikon ajan opiskelijoiden valmennuksen tunteilla. Jos esimerkiksi opiskelija oli sairaana kyseisen viikon, ei hänelle tullut mahdollisuutta vastata kyselyyn. Tämän lisäksi vastauksia ei saatu kaikista Sotkamon lukiossa olevista lajiryhmistä, joka viittaa siihen, että joko lajiharjoituksia ei kyseisellä viikolla ollut tai valmentajat eivät antaneet opiskelijoille aikaa ja mahdollisuutta vastata kyselyyn. Kyselytutkimuksiin liittyvään vastaukseen pyrin vaikuttamaan niin, että opiskelijoilla on mahdollista vastata kyselyyn kouluajana, jolloin heidän ei tarvinnut kuluttaa omaa vapaa-aikaansa kyselyyn vastattaessa. Vastaukset voi johtua myös siitä, että kysely oli pelkästään sähköinen. Opiskelijoilla tuli siis olla jonkinlainen päätelaite käytettävissään, millä kyselyyn vastattiin. Kyselystä tiedotettiin opiskelijoille hyvissä ajoin, 2 viikkoa ennen kyselyä, jolla pyrittiin pienentämään tätä päätelaitteen puuttumisen mahdollisuutta. Koska vastaaminen kyselyyn oli luonnollisesti vapaaehtoista, osa tutkittavista on voinut jättää vastaamatta, koska eivät halunneet osallistua tutkimukseen.

Verrattaessa kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden määrää lajiryhmittäin kaikkien urheilulinjalla olevien opiskelijoiden lajiryhmiin ja lajiryhmien kokoon voidaan todeta, että kyselyyn vastanneet opiskelijat edustavat hyvin urheilulinjalla opiskelevien opiskelijoiden perusjoukkoa. Eniten kyselyyn vastanneita opiskelijoita oli maastohiihdosta, pesäpallosta ja ampumahiihdosta, jotka ovat myös kokonaisuudessaan urheilulinjalla opiskelevien opiskelijoiden suurimmat lajiryhmät, kun puhutaan opiskelijamäärästä. Suurin lajiryhmä, mistä ei tässä tutkimuksessa saatu ollenkaan vastauksia oli suunnistajat. Suunnistajia urheilulukiossa opiskelee yhdeksän opiskelijaa. Neljänneksi ja viidenneksi suurimmista lajiryhmistä (E-sport ja mäkihyppy/yhdistetty) saatiin muutamia vastauksia tähän tutkimukseen. Tässä kohtaa täytyy muistuttaa, että tutkimuksessa esitetyt urheilulinjalla opiskelevien opiskelijoiden määrät lajiryhmittäin koskevat kaikkia urheilulinjalla olevia

opiskelijoita. Mukana ovat siis myös sotkamolaiset opiskelijat. Sotkamon ulkopuolelta tulevista urheilulinjalla opiskelevista urheilijoista lajiryhmittäin ei ollut tarkkaa tietoa.

Yllä mainittuihin seikkoihin viitaten tämän opinnäytteen tulokset ovat enemmän suuntaa antavia, hyvin perusteltuja arvioita. Lopullista tarkkaa ja täsmällistä tietoa ei tämän kaltaisessa tutkimuksessa todennäköisesti voida määrittää, koska näitä empiriaan liittyviä haasteita on käytännössä mahdoton ratkaista. Syitä tähän on useita, mutta perimmäisenä syynä kyselytutkimuksen osalta on sen haavoittuvaisuus opiskelijoiden tarkkojen kulutustietojen saamiseksi. Palkkakustannusten ja palvelu- sekä materiaaliostojen osalta kunnan alueelle jäävät rahamäärät ovat aina arvioita.

7.3 Ehdotuksia jatkotutkimusaiheiksi

Edellisessä kappaleessa todettiin, että varsinkin opiskelijoiden tulovaikutuksen arviointi on hyvin haasteellinen tehtävä. Mahdollisista jatkotutkimuksista tästä aiheesta olisi varsin mielenkiintoista tehdä vuosittainen seurantatutkimus, jossa tutkittaisiin vuosittain organisaation varainkäytön ja opiskelijoiden tuomaa talousvaikutusta. Useana vuotena toistettu tutkimus alkaisi sitten näyttää vaikutusten suuntaa ja tuo tällekin tutkimukselle ja sen tuloksille parempia vertailukohtia. Tämä nostaisi mielestäni myös tämän tutkimuksen ulkoista reliabiliteettia. Systemaattisen seurannan lisäksi, kun tietoa on tarpeeksi kerättynä, voitaisiin tutkimusaihetta laajentaa myös opiskelijoiden aluevaikuttavuuden ennustamiseen ja arvioimiseen. Seuranta, arviointi ja ennustemallia käytetään paljon matkailun aluetaloudellisia vaikutuksia tutkittaessa (muun muassa Kauppila 2020). Olisikin mielenkiintoista selvittää, kuinka ennustemallit toimisivat kohdekunnan elinvoimaisuuden edistämässä ja kehittämässä, kun pyritään lisäämään organisaation ja opiskelijoiden tuomia talousvaikutuksia.

Opiskelijoiden rahankulutuksen osalta tutkimustulokset antoivat viitteitä siitä, että opiskelijan harrastama urheilulaji korreloisi paikkakunnalla tapahtuvat rahankulutuksen suuruuden kanssa. Tämä ei ollut tämän tutkimuksen tutkimusongelmana, joten en tutkinut asiaa sen pidemmälle. Se onko korrelaatiota olemassa tai minkä suuntaista riippuvuus on, olisi aihe jatkotutkimuksille ja selvityksillä. Tutkimus toisi lisää aineistoa opiskelijoiden kulutustottumuksiin ja tapoihin Sotkamossa.

Opiskelijoiden rahankäyttöön vaikuttaa varmastikin myös heidän perhesuhteensa, eli se asuvatko opiskelijat vanhempiensa kanssa vai yksin. On mahdollista, että opiskelijan mukana Sotkamoon on muuttanut kokonainen perhe, joka kulutuksellaan ja mahdollisilla palkkatuloillaan tuo alueelle

taloudellista tuloa. Tässä tutkimuksessa tämä asia sivuutettiin aiheen laajuuden vuoksi. Opiskelijoiden vastauksista käy kuitenkin ilmi, että hieman yli neljä prosenttia Sotkamon ulkopuolelta tulleista opiskelijoista asuu vanhempiensa luona. Tämä voi tarkoittaa, että nuoren opiskelu Sotkassa on vaikuttanut perheen asumispaikkakuntaan. Opiskelijoiden perheet myös todennäköisesti vierailevat nuoren opiskelupaikkakunnalla ja vaikuttavat myös näin alueen talouteen. Tämä perheiden rooli ja vierailujen vaikutus alueen talouteen vaatii oman tutkimuksensa.

Työn johtopäätöksissä pohdin vaikuttaako Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon urheilulukio Sotkamoon suuntautuneeseen muuttoliikkeeseen. Uskon itse, että vaikuttaa, mutta asiaa tulisi tutkia tieteellisin tutkimusmenetelmin. Tällainen tutkimustieto yhdistettynä jo tiedossa oleviin välittömiin vaikutuksiin olisi julkiselle organisaatiolle erinomaista nykytilan analyysiä, kun organisaation strategiatyötä tehdään.

Edellä mainittuihin jatkotutkimusaiheisiin olisi myös hyvin mielenkiintoista lisätä laadullista aineistoa. Yksi esimerkki voisi olla vertailututkimus vaihtoehtoisten julkisten panostusten välillä. Tutkimus voisi tuottaa erilaisia skenaarioita Sotkamon alueen kehittämiseksi julkisin varoin. Tällöin esiin voisi nousta erilaisia imago-, sosiaalisia tai alueen identiteetti vaikutuksia, joiden mallintaminen ja niiden tuoman taloudellisen hyödyn tutkiminen voisi tuoda aluekehitykseen uudenlaista ajattelutapaa. Laadullinen aineisto voisi parantaa organisaation toiminnan alueellisten vaikutusten syntyminen ja prosessien ymmärtämistä. Parempi aluetaloudellisten vaikutusten ymmärrys vaatii monimenetelmällisiä lähestymistapoja myös sen tutkimukselta. Laadullinen aineisto yhdistettynä tämän tutkimuksen kaltaiseen määrälliseen aineistoon lisäisi Vuokatti-Ruka urheiluakatemia merkitysten ymmärtämistä ja niiden näkyväksi tekemistä alueen sisällä.

Lähteet

Aistrich, M. (2014, 3.maaliskuuta). Kannattaako vaikuttavuutta yrittää mitata? Haettu 22.12.2019, sivustolta Sitran verkkoartikkelit internetosoite: <https://www.sitra.fi/artikkelit/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittaa-mitata/>

L 1501/1993. Arvonlisäverolaki. Saatavilla 27.9.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501#O1L4P27>

Cantell, T. (2001). Mittaamaton kulttuuri. Keskustelua kulttuurin vaikuttavuudesta. Teoksessa Riukulehto, S. (toim). Perinnettä vai bisnestä?: Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet. (52 – 61). Jyväskylä: Atena.

Chalip, L & Leyns, A. (2008). Local business leveraging of a sport event – Managing an event for economic benefit. Teoksessa Weed, M. (toim.) Sport & tourism: A reader. (543 – 567). Abingdon: Routledge.

Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. & Wanhill, S. (2005). Tourism: Principles and practice (3. painos). Harlow: Pearson Education.

Dwyer, L., & Forsyth, P. (2006). International handbook on the economics of tourism. Cheltenham, UK: Northampton, Massachusetts: Edward Elgar Publishing Limited.

Dwyer, L., Forsyth, P. & Spurr, R. (2006). Economic evaluation of special events. Teoksessa Dwyer, L. & Forsyth, P. (toim.) International handbook on the economics of tourism. (316 - 356). Cheltenham, UK: Northampton, Massachusetts: Edward Elgar Publishing Limited.

Fredline, E. (2008) Host and guest relations and sport tourism. Teoksessa Weed, M. (toim.) Sport & tourism: A reader. (393 – 409). Abingdon: Routledge.

Engblom-Pelkkala, K. (2018). Kunnat lukiokoulutuksen järjestäjinä kunta- ja paikallistalouden näkökulmasta. Helsinki: Suomen kuntaliitto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019073017692>

Hall, C. & Page, S. (1999). The geography of tourism and recreation: Environment, place and space. London: Routledge.

Heikkilä, T. (2008). Tilastollinen tutkimus (7. uud. p.). Helsinki: Edita Publishing Oy.

- Heikkilä, T. (2014). Tilastollinen tutkimus (9. uud. p.). Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Heikkilä, K. & Jokinen, L. (2015). Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Teoksessa Vastuullinen ja vaikuttava: Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. (31-46). Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja.
- Heiskanen, M. (1998). Surveypäiväkirja. Teoksessa Paananen, S., Juntto, A. & Sauli, H. (toim.) Faktajuttu: Tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. (185 – 206). Tampere: Vastapaino.
- Hemmi, J. & Vuoristo, K. (1993). Matkailu. Helsinki: WSOY.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). Tutki ja kirjoita (13., osin uud. p. ; 13.-14., osin uud. p. 2008.). Helsinki: Tammi.
- Hudson, I. (2008). The use and misuse of economic impact analysis. Teoksessa Weed, M. (toim.) Sport & tourism: A reader. (328 – 345). Abingdon: Routledge.
- Huhtala, M. (2006). Pallas-Ounastunturin kansallispuiston kävijöiden rahankäyttö ja sen paikallistaloudelliset vaikutukset. Helsinki: Metsäntutkimuslaitos.
- Härkönen, A. (2014). Urheiluakatemit. Teoksessa Mononen, K. Aaresola, O. Sarkkinen, P. Finni, J. Kalaja, S. Härkönen, A. Pirttimäki, M. (toim). Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. (90 – 92). Haettu 25.2.2020 sivustolta: https://www.urheilututkimukset.fi/media/urtu/julkaisut/Valintavaihe_www.pdf
- Jaakkola, M. & Sadinmaa, E-R. (2012). Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun aluevaikuttavuus. AMK-opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012120317920>
- Juntheikki, R., Kauppila, P. & Kesti, H. (2002). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kainuussa. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu.
- Juntheikki, R. (2003). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kainuussa 2001. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu.
- Jyväskylän yliopisto. (2015). Survey. Haettu 25.2.2021, sivustolta Koppa- Jyväskylän yliopisto internetosoite: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/survey>

Järviluoma, J. (2011). Kainuu - eikös se ole Suomessa?: Mielikuvat Kainuusta matkailualueena vuosina 2003 ja 2008. Kajaanin ammattikorkeakoulu.

Kainulainen, K. (2004). Elämyksistä elinkeinoja. Kulttuuritapahtumien paikallistaloudelliset merkitykset maaseutukunnille ja kaupungeille. Helsingin yliopisto: Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.

Kananen, J. (2008). Kvantti: Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. (2015). Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kasimati, E. (2008). Economic aspects and the summer olympics – A review of related research. Teoksessa Weed, M. (toim.) Sport & tourism: A reader. (314 – 327). Abingdon: Routledge.

Kauppila, P. (2004). Matkailukeskusten kehitysprosessi ja rooli aluekehityksessä paikallistasolla: Esimerkkeinä Levi, Ruka, Saariselkä ja Ylläs. Oulu: Oulun yliopisto.

Kauppila, P. (2011a). Kainuun matkailutalous: Kuntakohtaista tarkastelua. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu.

Kauppila, P. (2011b). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset: pohjoismaisen mallin matkailijatutkimukset. Kuusamo: Kuusamon kaupunki, Naturpolis Kuusamo koulutus- ja kehittämispalvelut.

Kauppila, P. (2016). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kuusamossa. Kajaanin ammattikorkeakoulu.

Kauppila, P. (2018). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset ja strateginen suunnitteluprosessi: Esimerkkejä paikallistasolta Pohjois-Pohjanmaalta ja Kainuusta. Kajaanin ammattikorkeakoulu.

Kauppila, P. (2019). Matkailun aluetaloudellisten vaikutusten seurantamalli: Sotkamo. Kajaanin ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-36-2>

Kauppila P. (2020). Matkailullisen vapaa-ajan asumisen aluetaloudelliset vaikutukset: Hyrynsalmi, Kuhmo, Sotkamo ja Suomussalmi. Kajaanin ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7319-53-9>

Kauppila, P. & Järviluoma, J. (2016). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Sotkamossa. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu.

Kauranen, T. (2016). Ammattikorkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus - lähestymistapoja arviointiin. Teoksessa Härkönen, M., Juvonen, P., Karjalainen, R-L., Kauranen, T., Kokko, P., Kurvinen, A., Kähkönen, J., Myyryläinen, H., Ruukki, P., Salomäki, I. Vanhanen, J. & Viinikainen, M. (toim.) Elinvoimaa alueelle – puheenvuoroja ammattikorkeakoulujen alueellisesta vaikuttavuudesta. Saimaan ammattikorkeakoulu.

Kivelä, O. (2018). Yliopistojen alueellinen vaikuttavuus 1980-luvulta 2010-luvulle: tapaustutkimuksena Oulun yliopiston rekrytointialueet. Pro gradu – tutkielma. Oulun yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201805312238>

Kovalainen, T. (2017). Matkailun taloustiede. Teoksessa Edelheim, J. & Ilola, H. (toim.) Matkailututkimuksen avainkäsitteet. (103–108). Rovaniemi: Lapland University Press.

Kujala, S., Hakala, O., Törmä, H. (2019). Suomen urheiluopistojen aluetaloudelliset vaikutukset. Helsinki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.

Kujala, S., Kinnunen, J., Hakala, O. & Törmä, H. (2017). Seinäjoen ammattikorkeakoulun aluetaloudelliset vaikutukset vuosina 1992–2017. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kuntaliitto. (2019, 18. marraskuuta). Kuntien veroprosentit ja efektiiviset veroasteet. Haettu 20.9.2020, sivustolta Kuntaliitto internetosoite: <https://www.kuntaliitto.fi/talous/verotus/kuntien-veroprosentit/kuntien-veroprosentit/kuntien-veroprosentit-ja-efektiiviset-veroasteet>

Kurkela, R. & Sauli, H. (1998) Tilastolliset luokitukset ja arki. Teoksessa Paananen, S., Juntto, A. & Sauli, H. (toim.) Faktajuttu: Tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. (27 – 42). Tampere: Vastapaino.

Laakso, S., Kilpeläinen, P., Kostiainen, E. & Susiluoto, I. (2006). Yleisurheilun mm2005-kisojen aluetaloudelliset vaikutukset. Haettu 21.9.2020, sivustolta Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus internetosoite: https://www.urheilututkimukset.fi/media/urtu/julkaisut/julkaisusarja_nro3.pdf

Lakso, T. & Kainulainen, K. (2001). Sivusta aluekehitystyön ytimeen. Kulttuuriala strategisen ohjelmityön osa-alueena. Teoksessa Riukulehto, S. & Cantell, T. (toim.) Perinnettä vai bisnestä?: Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet. (32–51). Jyväskylä: Atena.

Mathieson, A. & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, physical and social impacts*. London: Longman.

Matkailun edistämiskeskus. (1983). *Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset kunta/alueetasolla: Tutkimusmenetelmä*. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus.

McCann, P. (2001). *Urban and regional economics*. Oxford: Oxford University Press.

Mäkipää, V. (2019). Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, huippu-urheilukoordinaattori. Sähköposti 22.3.2019

Mäkipää, V. (2020). Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, huippu-urheilukoordinaattori. Sähköposti 20.10.2020

Mäkipää, V. (2021). Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, huippu-urheilukoordinaattori. Sähköposti 13.01.2021

Männikkö, A-L., Ojasalo, K., Norvanto, E., Rantanen, T., Saarinen, S., Vuorivirta, I., Väkeväinen, K. & Ylikoski T. (2017). *Laurean yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja vuorovaikutus*. Laurean ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Nieminen, M & Lämsä, J. (2019). *Urheilulukiot – seurantatietoa vuosilta 2006–2018*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.

Nurmi, O. (2018). *Alueellinen matkailutilinpito – Matkailun alueelliset talous- ja työllisyysvaikutukset 2015*. Työ- ja elinkeinoministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-308-5>

Opetushallitus. (2019). *Opetus- ja kulttuuritoimenrahoitus - yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2019*. Haettu 23.11.2019, sivustolta Opetushallitus internetosoite: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opetus_ja_kulttuuritoimen_rahointus_2019_0.pdf

Palkanlaskijan opas. (2019). *Palkkahallinnon tärkeät luvut 2019*. Haettu 26.9.2020, sivustolta Palkanlaskijan opas internetosoite: <https://palkanlaskijanopas.fi/taulukot/palkkahallinnon-tarkeat-luvut-2019/>

Pohjola, M. (2014). *Taloustieteen oppikirja (11. uud. p.)*. Helsinki: Sanoma Pro

Preuss, H. (2008). The economic impact of visitors at major multi-sport events. Teoksessa Weed, M. (toim.) Sport & tourism: A reader. (296 – 313). Abingdon: Routledge.

Raivola, R., Valtonen, P. & Vuorensyrjä, M. (2000). Käsitteet, mallit ja indikaattorit koulutuksen tehokkuutta ja vaikuttavuutta arvioitaessa. Teoksessa Raivola, R. (toim.) Vaikuttavuutta koulutukseen: Suomen akatemian koulutuksen vaikuttavuusohjelman tutkimuksia. (11–28). Suomen akatemian julkaisuja 2: 2000.

Reinikka, M. (2021). Sotkamon lukio, rehtori. Sähköposti 1.2.2021.

Riikkinen, S. (2002). Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun alueellinen vaikuttavuus. Pro gradu-tutkielma. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20021180>

Ritsilä, J. (2013). Katsaus korkeakoulujen yhteiskunnallisen ja alueellisen vaikuttavuuden kansallisiin ja kansainvälisiin arviointeihin. Teoksessa Ilmarinta, V., Salminen, H., Ikävalko, M., Kaisto, H., Myllykangas, P., Pekkarinen, E., Seppälä, H. & Apajalahti, T. (toim.) Korkeakoulut yhteiskunnan kehittäjinä. Korkeakoulujen yhteiskunnallisen ja alueellisen vaikuttavuuden arviointiryhmän loppuraportti. (95–109). Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 5:2013.

Riukulehto, S. (2001). Perinnettä vai bisnestä? Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet. Jyväskylä: Atena.

Ruokolainen, O., Suutari, T., Kolehmainen, J., Kujala, S., & Törmä, H. (2016). Pitävä ote kulttuuri-toimintojen aluetaloudellisista vaikutuksista ja merkityksistä? Tapauksena Seinäjoen rytmimusiikkiklusteri. *Alue Ja Ympäristö*, 45(1), 95–110.

Ruralia-instituutti. (2020, 3. syyskuuta). Yleisen tasapainon aluemallinnus. Haettu 1.1.2021, sivustolta Ruralia instituutti Helsinki: Helsingin yliopisto internetosoite: <https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/aluetaloudelliset-arvioinnit#section-42058>

Satokangas, P. (2017). Matkailun aluetalousvaikutukset. Teoksessa Edelheim, J. & Ilola, H. (toim.) Matkailututkimuksen avainkäsitteet. (109–114). Rovaniemi: Lapland University Press.

Savolainen, J. & Härkönen, A. (2014). Toisen asteen urheiluoppilaitokset. Teoksessa Mononen, K., Aaresola, O., Sarkkinen, P., Finni, J., Kalaja, S., Härkönen, A., Pirttimäki, M. (toim.). Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. (87–89).

Siika-aho, P. (2015). Yliopistojen yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen (YVV) seuranta ja palkitseminen. Teoksessa Vastuullinen ja vaikuttava: Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. (261–275). Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu.

Sotkamon lukio. (2019). Urheilulukio. Haettu 18.8.2019, sivustolta Sotkamon lukio internetosoite: <https://www.sotkamonlukio.fi/urheilulukio/>

Sotkamon kunta. (2020). Perusopetuksen työ- ja loma-ajat. Haettu 11.12.2020, sivustolta Sotkamon kunta internetosoite: <https://www.sotkamo.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/perusopetus/perusopetuksen-tyo-loma-ajat/>

Spurr, R. (2006). Tourism Satellite Accounts. Teoksessa Dwyer, L. & Forsyth, P. (toim.) International handbook on the economics of tourism. (283 - 300). Cheltenham, UK: Northampton, Massachusetts: Edward Elgar Publishing Limited.

Studentum. (2019.) Erikoislukiot. Haettu 18.8.2019, sivustolta Erikoislukiot internetosoite: <https://www.erikoislukiot.fi/urheilulukio-7969>

Suomen Olympiakomitea. (2013). Urheiluakatemiatoiminnan ohjeisto 2013. Helsinki. Haettu 26.10.2019, sivustolta Suomen Olympiakomitea internetosoite: <https://docplayer.fi/1779721-Urheiluakatemiatoiminnan-ohjeisto.html>

Suomen Olympiakomitea. (2020). Urheiluoppilaitokset. Haettu 25.2.2020, sivustolta Suomen Olympiakomitea internetosoite: <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/toinen-aste/urheiluoppilaitokset/>

Tahvanainen, N. (2011). Matkailun taloudelliset vaikutukset Savonlinnan seutukunnassa vuonna 2010. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, oikeustieteiden laitos.

Tarnanen, T. & Wrange, K. (2017). Karelia-ammattikorkeakoulun yhteiskunnallinen ja alueellinen vaikuttavuus. Haettu 22.11.2019, sivustolta Karelia-ammattikorkeakoulu internetosoite: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135352/C45.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tilastokeskus. (2008). Haettu 12.11.2019, sivustolta Tilastokeskus internetosoite: https://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2008/art_2008-11-11_001.html?s=0

Tilastokeskus. (2019). Haettu 12.2.2021, sivustolla Tilastokeskus internetosoite: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__pal__ksp/statfin_ksp_pxt_11ai_fi.px/

Tilastokeskus. (2020a). Verot sektoreittain ja verolajeittain, 2018–2019. Haettu 19.09.2020, sivustolta Tilastokeskus internetosoite: http://www.stat.fi/til/vermak/2019/vermak_2019_2020-03-16_tau_001_fi.html

Tilastokeskus. (2020b). Asuntokuntien lukumäärät, tulot ja tulojen rakenne kunnittain, 1995–2018. Haettu 19.09.2020, sivustolta Tilastokeskus internetosoite: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tul__tjt__asuntokuntien/statfin_tjt_pxt_118w.px/

Tilastokeskus. (2020c). Kotitalouksien kulutusmenot, vuosittain, 1975–2019. Haettu 20.09.2020, sivustolta Tilastokeskus internetosoite: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kan__vtp/statfin_vtp_pxt_127s.px/

Tilastokeskus. (2020d). Toimialaluokitus 2008. Haettu 30.11.2020, sivustolta Tilastokeskus internetosoite: <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/>

Tilastokeskus. (2020e). Laatuseloste: Asuntojen vuokrat. Haettu 12.12.2020, sivustolta Tilastokeskus internetosoite: https://www.stat.fi/til/asvu/2019/04/asvu_2019_04_2020-02-06_laa_001_fi.html

Toivo, J. (2020a). Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, olosuhde- ja hallintokoordinaattori. Sähköposti 1.3.2020.

Toivo, J. (2020b). Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, olosuhde- ja hallintokoordinaattori. Henkilökohtainen tapaaminen 26.8.2020.

Toivo, J. (2020c). Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, olosuhde- ja hallintokoordinaattori. Sähköposti 2.9.2020.

Toivo, J. (2021). Vuokatti-Ruka urheiluakatemia, olosuhde- ja hallintokoordinaattori. Sähköposti 5.2.2021.

Tribe, J. (2005). The economics of recreation, leisure and tourism (3rd ed.). Oxford: Elsevier.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2013, 20. toukokuuta). Matkailun alueelliset tulo- ja työllisyyselviytykset suositus käytettävistä määritelmistä ja luokituksista. Haettu 28.10.2019, sivustolta Työ- ja

elinkeinoministeriö internetosoite: <https://docplayer.fi/12661576-Matkailun-alueelliset-tulo-ja-tyollisyys selvitykset-suositus-kayttavista-maaritelmista-ja-luokituksista.html>

Vaherva, T. & Juva, S. (1985). Koulutuksen talous. Helsinki: Tammi.

Verohallinto. (2018, 28. marraskuuta). Valtion tuloveroasteikko 2019. Haettu 25.10.2020, sivustolta Verohallinto internetosoite: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-haku-sivu/48846/valtion-tuloveroasteikko-2019/>

Verohallinto. (2020, 24. huhtikuuta). Arvonlisäveroprosentit. Haettu 8.1.2020, sivustolta Verohallinto internetosoite: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/arvonlis%C3%A4veroprosentit/>

Veronmaksajien keskusliitto. (2018, 21. joulukuuta). Palkkakuitti 2019. Haettu 26.9.2020, sivustolta Veronmaksajien keskusliitto internetosoite: <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Laskelmat/palkkakuitti/palkkakuitti/#0c85a745>

Vilka, H. (2007). Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. (2015). Tutki ja kehitä (4. uud. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia. (2019). Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia - Huippujen kasvattaja. Haettu 22.3.2019, sivustolta Vuokatti-Ruka urheiluakatemia internetosoite: <https://vuokatti.vrua.fi>

Vähäsantanen, S. (2006). Porin yliopistokeskuksen toiminnan kehitys ja aluetaloudelliset vaikutukset. Pori: Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö.

Wilenius, M. 2004. Luovaan talouteen. Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana. Edita: Helsinki.

Zimmerbauer, K. (2006). Tutkimuksen integroiminen alueellisen imagon kehittämiproessiin: tapaus Etelä-Pohjanmaa. Helsinki: Ruralia-instituutti.

Zimmerbauer, K. (2008). Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä. Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.

Zimmerbauer, K. & Suutari, T. (2004). Imago, identiteetti ja alue – seudullisen kehittämistyön haasteet. Teoksessa Zimmerbauer, K. (toim). Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä. (78 – 88). Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.

Zimmerbauer, K. & Korpimäki, U. (2006). Houkuttimet ja imago maaseutumaisten kuntien muutoliikkeen hallinnassa. Kuntajohdon näkemyksiä kolmessa etäläpohjalais-kunnassa. Maaseudun uusi aika, 1:2006, 5 - 18.

Liitteet

LIITE 1: Tutkimuksessa käytetty toimialojen ryhmittely, kyselylomakkeen opiskelijoiden rahankäytön menoluokkia vastaavat Tilastokeskuksen toimialaluokat TOL 2008 sekä toimialojen keskimääräinen arvonlisäveroprosentti (Tilastokeskus 2020d; Verohallinto 2020).

Tutkimuksessa käytetty toimiala ryhmittely	Opiskelijoiden rahankäytön menoluokka (kyselylomake)	Tilastokeskuksen toimialaluokitus (TOL 2008)	Toimialan keskimääräinen arvonlisäveroprosentti
Kiinteistöalan toiminta	Sähkönkulutus	351 Sähkövoiman tuotanto, siirto ja jakelu	24 %
	Asunnon lämmityskulut	353 Lämmön ja kylmän tuotanto ja jakelu	24 %
	Vedenkulutus	360 Veden otto, puhdistus ja jakelu	24 %
	Asunnon vuokratulot, taloyhtiön yhtiövastike	68201 Asuntojen vuokraus	0 %
Vähittäiskauppa	Päivittäistavara-kaupat (ruoka, juoma, muut market ostokset, kioski ostokset)	472 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskauppa erikoismyymälöissä	14 %
	Erikoisliikkeet (tietotekniikka ja muut laitteet)	474 Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä	24 %
	Muut erikoisliikkeet	475 Muiden kotitaloustarvikkeiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä	24 %
	Erikoisliikkeet (urheiluvälineet ja urheiluvaatteet, oppikirjat ja muu oppimateriaali)	476 Kulttuuri- ja vapaa-ajan tuotteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä	24 %
	Erikoisliikkeet (vaatteet ja jalkineet, apteekkituotteet ja hygieniatuotteet, perus- ja lääkevoiteet yms.)	477 Muiden tavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä	24 %
Majoitus- ja ravitsemus toiminta	Kahvila- ja ravintolaostokset	561 Ravintolat ja vastaava ravitsemistoiminta	14 %
		5621 Pitopalvelu	14 %
		563 Baarit ja kahvilat	14 %
Virkistys- ja muut palvelut	Muut palvelut	96 Muut henkilökohtaiset palvelut	24 %
		Vapaa-ajan palvelut	90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta 91 Kirjastojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta
	Kampaamo- ja parturipalvelut	96 Muut henkilökohtaiset palvelut (24 %)	24 %
	Vuokatin suorituspaikkakortti ja Sotkamon / Vuokatin harjoitusleirit	93 Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut	10 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut	Terveyspalvelut	86 Terveyspalvelut	0 %
Korjaamo- ja huoltamotoiminta	Auton / muun kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvelut	452 Moottori ajoneuvojen huolto- ja korjaus (pl. moottoripyörät)	24 %
	Oman kulkuneuvon käyttökustannukset (poltto- ja voiteluaineet)	473 Ajoneuvojen polttoaineiden vähittäiskauppa	24 %
Liikenne	Julkinen liikenne	4932 Taksiliikenne	10 %
		4939 Muualla luokittelematon maaliikenteen henkilöliikenne	10 %

LIITE 2: Opiskelijoille suunnattu rahankäyttökyselylomake

Urheilulukiolaisten aluetaloudelliset vaikutukset 2020

Tervehdys hyvät opiskelijat ja huoltajat,

Olen Kajaanin ammattikorkeakoulun (YAMK) opiskelija.

Teen opintoihin liittyvänä opinnäytetyönä tutkimusta Sotkamon urheilulukion aluetaloudellisista vaikutuksista.

Tutkimuksessa tutkitaan Sotkamoon urheilulukioon muuttaneiden opiskelijoiden tuomaa taloudellista vaikutusta. Tutkimuskohteena ovat ne opiskelijat, jotka ovat muuttaneet Sotkamoon muualta Suomesta urheilulukiossa opiskelun vuoksi. Jos olet asunut Sotkamossa jo ennen urheilulukion aloittamista, jätä vastaamatta tähän kyselyyn! Tutkimustuloksia hyödynnetään Vuokatti-Ruka urheiluakatemia kehittämissä, vastaamalla kyselyyn vaikutat urheiluakatemiatoimintaan.

Kyselyn kohderyhmään kuuluvana saat kyselyn ennakkoon kotiisi tutustuttavaksi n. viikkoa ennen kyselyä. Kyselyyn vastataan lajiharjoitusten aikana valmentajan ohjeistamana. Vastaamalla ja osallistumalla kyselyyn, annatte samalla henkilökohtaisen suostumuksen tutkimuksen tekemiseen.

Tämän kyselylomakkeen tarkoituksena on saada tietoa opiskelijoiden rahan käytöstä opiskelupaikkakunnalla Sotkamossa. Kyselyn vastauksia tulen hyödyntämään opinnäytetyössäni. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 5 – 10 minuuttia. Kaikki kyselylomakkeet käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä.

Arvioinnin helpottamiseksi kyselyn rahankäyttötiedot on jaettu viikko-, kuukausi- ja vuositasolle. Vastatessa arvioikaa omaa rahankäyttöä Sotkamon ja Vuokatin alueella. Jos kysymyksiin on vaikea vastata, voit arvioida summaa yhdessä vanhempiesi kanssa. Jos teillä ei ole kulutusta jollekin toimialalle, ilmoittakaa vastaukseksi 0 €.

Pyydän teitä täyttämään lomakkeen mahdollisimman huolellisesti. **Muista vielä lopuksi lähettää vastauksesi. Paina LÄHETÄ** painiketta niin, että näet kiitos vastauksistasi sivun!

Kiitos ajastanne ja vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin,
Jouni Kasurinen YAMK opiskelija
Kajaanin Ammattikorkeakoulu

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli? *

- Mies
- Nainen
- Muu

2. Ikä? *

3. Vuosikurssi lukiossa? *

1. vuosi
2. vuosi
3. vuosi
4. vuosi

4. Opiskelulinja lukiossa? *

- Urheilulinja
- Yleislinja

5. Akatemialajini ?

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot. *

- Ampumahiihto
- Maastohiihto

- Lumilautailu
- E-sport
- Pesäpallo
- Yhdistetty
- Suunnistus
- Uinti
- Muu, mikä?

6. Kotikunta? Eli missä kunnassa olet kirjoilla. *

ASUMINEN

7. Asumismuoto Sotkamossa? *

- Vanhempien luona
- Yksityisessä vuokra-asunnossa
- Akatemian tarjoamassa vuokra-asunnossa
- Muu, mikä?

8. Muutitko Sotkamoon / Vuokattiin urheilulukiossa opiskelemisen vuoksi? *

- Kyllä
- Ei

9. Asutko Sotkamossa / Vuokatissa myös kesäisin loma-aikana? *

Kyllä, kuinka kauan? (ilmoita viikkoina, esim. 2 viikkoa)

Ei

RAHANKÄYTTÖ VIIKKOTASOLLA

Mieti / arvio omaa rahankäyttöäsi Sotkamon ja Vuokatin alueella. Jos kysymyksiin on vaikea vastata, voit arvioida summaa yhdessä vanhempiesi kanssa. Jos teillä ei ole kulutusta jollekin toimialalle, ilmoittakaa vastaukseksi 0 €.

Jos asut yhdessä vanhempiesi kanssa, koeta arvioida vain oma osuutesi kyseisestä toimialasta.

Tämän sivun kysymyksissä arvioikaa, kuinka paljon käytätte rahaa seuraaviin kohteisiin viikkotasolla? Eli kuinka paljon sinulla kuluu rahaa näihin toimialoihin / yrityksiin yhdessä viikossa?

10. Päivittäistavarakaupat? (ruoka, juoma, muut market ostokset, kioski ostokset) *

euroa viikossa

11. Kahvila- ja ravintolaostokset? (sisältäen esim. tilatut päivälliset, ruokailut urheiluopistolla ja vast.) *

euroa viikossa

RAHANKÄYTTÖ KUUKAUSITASOLLA

Mieti / arvio omaa rahankäyttöäsi Sotkamon ja Vuokatin alueella. Jos kysymyksiin on vaikea vastata, voit arvioida summaa yhdessä vanhempiesi kanssa. Jos teillä ei ole kulutusta jollekin toimialalle, ilmoittakaa vastaukseksi 0 €.

Tämän sivun kysymyksissä arvioikaa, kuinka paljon käytätte rahaa seuraaviin kohteisiin kuukausitasolla? Eli kuinka paljon sinulla kuluu rahaa näihin toimialoihin / yrityksiin yhdessä kuukaudessa?

Arvioinnin helpottamiseksi voitte miettiä viimeisimmän kuukauden kulutusta.

12. Asunnon vuokratulot? *

euroa kuukau-
dessa

13. Taloyhtiön yhtiövastike (kerros- ja rivitalot)? Jos asut vuokra-asunnossa, tätä ei yleensä makseta *

euroa kuukau-
dessa

14. Sähkönkulutus? (mikäli ei kuulu kuukausivuokraan) *

euroa kuukau-
dessa

15. Vedenkulutus? (mikäli ei kuulu kuukausivuokraan) *

euroa kuukau-
dessa

16. Asunnon lämmityskulut? (mikäli ei kuulu kuukausivuokraan) *

euroa kuukau-
dessa

17. Erikoisliikkeet?
(vaatteet ja jalkineet) *

euroa kuukau-
dessa

18. Erikoisliikkeet?
(urheiluvälineet ja urheiluvaatteet) *

euroa kuukau-
dessa

19. Erikoisliikkeet?
(oppikirjat ja muu oppimateriaali) *

euroa kuukau-
dessa

RAHANKÄYTTÖ KUUKAUSITASOLLA

Mieti / arvio omaa rahankäyttöäsi Sotkamon ja Vuokatin alueella. Jos kysymyksiin on vaikea vastata, voit arvioida summaa yhdessä vanhempiesi kanssa. Jos teillä ei ole kulutusta jollekin toimialalle, ilmoittakaa vastaukseksi 0 €.

Tämän sivun kysymyksissä arvioikaa, kuinka paljon käytätte rahaa seuraaviin kohteisiin kuukausitasolla? Eli kuinka paljon sinulla kuluu rahaa näihin toimialoihin / yrityksiin yhdessä kuukaudessa?

Arvioinnin helpottamiseksi voitte miettiä viimeisimmän kuukauden kulutusta.

20. Erikoisliikkeet?
(tietotekniikka ja muut laitteet) *

euroa kuukau-
dessa

21. Muut erikoisliikkeet? *

euroa kuukau-
dessa

22. Kauneuden- ja terveydenhoitotuotteet?
(apteekkituotteet, hygieniatuotteet, perus- ja lääkevoiteet yms.) *

euroa kuukau-
dessa

23. Kampaamo- ja parturipalvelut? *

euroa kuukau-
dessa

24. Vapaa-ajan palvelut?

liikuntapaikkamaksut (Vuokatin suorituspaikkakortti kulut kysytään erikseen, älä sisällytä sitä tähän), elokuvat, museot, laskettelu yms. *

euroa kuukau-
dessa

25. Oman kulkuneuvon käyttökustannukset?
(polttoaine, voiteluaineet yms.) *

euroa kuukau-
dessa

26. Julkinen liikenne?

(linja-auto, taksit, harjoitusleirien ja kilpailuihin matkustuskustannukset, jos kohdistuvat Sotkamon yrityksiin) *

euroa kuukau-
dessa

RAHANKÄYTTÖ VUOSITASOLLA

Mieti / arvio omaa rahankäyttöäsi Sotkamon ja Vuokatin alueella. Jos kysymyksiin on vaikea vastata, voit arvioida summaa yhdessä vanhempiesi kanssa. Jos teillä ei ole kulutusta jollekin toimialalle, ilmoittakaa vastaukseksi 0 €.

Tämän sivun kysymyksissä arvioikaa, kuinka paljon käytätte rahaa seuraaviin kohteisiin vuositasolla? Eli kuinka paljon sinulla kuluu rahaa näihin toimialoihin / yrityksiin yhdessä vuodessa?

Arvioinnin helpottamiseksi voitte miettiä viimeisimmän vuoden kulutusta.

27. Terveyspalvelut?

(fysioterapeutti- / terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelut, hierontapalvelut, psyykinen- ja ravintovalmennus) *

euroa vuodes-
sa

28. Auton / muun kulkuneuvon korjaamo- ja huoltopalvelut?

(määräaikaishuollot, yms huollot) *

euroa vuodes-
sa

29. Vuokatin suorituspaikkakortti? *

euroa vuodes-
sa

30. Muut palvelut?

(suksien hionta, välinehuollot, kuntotestit, autokoulu, atk laitteiden huolto) *

euroa vuodes-
sa

31. Sotkamon / Vuokatin harjoitusleirit? (kustannukset ja omavastuut harjoitusleireillä pl. matkustuskustannukset) *

euroa vuodes-
sa

LIITE 3: Kyselyn tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus
tutkimukseen osallistuvalla

26.9.2020

Tietoa tutkimukseen Urheilulukolaisten aluetaloudelliset vaikutukset 2020 osallistuvalla

Sinut on kutsuttu osallistumaan tutkimukseen. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Voit keskeyttää osallistumisesi, milloin tahansa tutkimuksen aikana. Jos vetäydyt tutkimuksesta, sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seurausta, mutta sinulta siihen asti kerättyä aineistoa voidaan käyttää tutkimukseen.

1. Tutkimuksen aihe

Tutkimuksessa tutkitaan Sotkamoon urheilulukioon muuttaneiden opiskelijoiden tuomaa taloudellista vaikutusta. Tutkimuskohteena ovat ne opiskelijat, jotka ovat muuttaneet Sotkamoon muualta Suomesta urheilulukiossa opiskelun vuoksi.

2. Aineistonkeruun konkreettinen toteutustapa, kuinka kauan osallistujan aikaa tarvitaan, missä tutkimus suoritetaan

Tutkimusaineisto kerätään sähköisellä kyselyllä. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 5 – 10 minuuttia. Kyselyyn vastataan omalla henkilökohtaisella älylaitteella. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu oman lajiryhmän harjoituksissa.

3. Muu mahdollinen

Tutkimuksessa kunnioitetaan tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkija toteuttaa tutkimuksensa siten, että tutkimuksesta ei aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. Tutkimuksessa ei kerätä vastaajien nimi-, osoite- tai muita yhteystietoja. Tutkimuksessa henkilötietojen kerääminen perustuu tutkittavan omaan suostumukseen. Tässä tutkimuksessa noudatetaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisten periaatteiden ohjeistusta alaikäisiin liittyen:

ALAIKÄINEN JA VAJAAKYKYINEN TUTKITTAVANA

- Alaikäiselle annetaan hänen ymmärtämiskykyään vastaavasti tietoa tutkimuksesta.
- Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta, riittää osallistumiseen hänen oma suostumuksensa.
- Alle 15-vuotiaan tutkimukseen osallistumisesta päättää huoltaja. Opetussuunnitelman mukaisen koulutyöskentelyn yhteydessä tehtävään tutkimukseen osallistumisesta voi päättää myös koulun johto.
- Tutkijoiden on aina noudatettava alaikäisen itsemääräämisoikeutta ja vapaaehtoisuuden periaatetta siitä riippumatta, onko tutkimukseen saatu huoltajan tai koulun johdon lupa.

Tietosuojailmoitus tutkimukseen osallistuvalla

26.9.2020

e. Vajaakykyisen tutkimukseen osallistumisesta päättää hänen lähiomaisensa tai hänen muu laillinen edustajansa.
f. Jos tutkimukseen osallistuminen ei ole alaikäisen tai vajaakykyisen edun ja tahdon mukaista, tutkija keskeyttää hänen osallistumisensa tutkimukseen.

4. Miksi ja millä perusteella tutkimuksessa käsitellään henkilötietojasi

Tutkimuksen tarkoituksena on:

Kyselylomakkeen tarkoituksena on saada tietoa opiskelijoiden rahan käytöstä opiskelupaikkakunnalla Sotkamossa. Kyselyn vastauksia hyödynnetään Vuokatti-Ruka urheiluakatemia toiminnan kehittämiseksi. Kaikki kyselylomakkeet käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Kyselyn kohderyhmään kuuluvana saat kyselyn ennakkoon kotiisi tutustuttavaksi n. viikkoa ennen kyselyä.

Kyselyn vastaukset jäävät Vuokatti-Ruka urheiluakatemia käyttöön tulevaisuudessa jatko- tai seuranta tutkimuksia varten.

Henkilötietojesi käsittely on tarpeen yleisen edun vuoksi, tieteellistä tutkimusta ja akateemista ilmaisu varten.

5. Ketkä kaikki käsittelevät henkilötietojasi

I) Osapuolet, jotka käsittelevät henkilötietojasi Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy:n toimiksiannosta

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon kunta (webropol ohjelman lisenssihaltijana)

II) Osapuolet, jotka määrittävät henkilötietojesi käsittelyn tarkoitukset itsenäisesti

Tutkija: Jouni Kasurinen, Kajaanin ammattikorkeakoulun YAMK opiskelija

Vuokatti-Ruka urheiluakatemia: valmennuksen johtaja Vesa Mäkipää ja olosuhde -sekä hallintokoordinaattori Juha Toivo.

6. Tietojesi siirto EU:n ulkopuolelle

Tutkimuksessa ei siirretä tietojasi EU:n ulkopuolelle.

7. Millä toimilla tietojasi suojataan?

Tutkimuksessa täyttyvät seuraavat edellytykset, joilla turvataan oikeuksiasi:

Tietosuojailmoitus tutkimukseen osallistuvalla

26.9.2020

- Tutkimuksella on tutkimussuunnitelma
 Tutkimuksella on vastuhenkilö: Jouni Kasurinen
 Henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain yllä kohdassa 4 mainittua tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.
 Tutkimuksen osalta on tehty tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi.

8. Henkilötietojen säilytys ja anonymisointi

Tieteellisessä tutkimuksessa on tarpeellista säilyttää tutkimusaineistot, jotta tutkimustulokset voidaan verifioida (osoittaa todeksi), ja jo kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan käyttää jatkotutkimukseen ja uusiin tieteellisiin tutkimuksiin.

Tutkimusaineistot anonymisoidaan tai pseudonymisoidaan aina kun se on mahdollista, ja tutkimustulokset julkaistaan siinä muodossa, ettei yksittäinen henkilö ole yleisesti tunnistettavissa. Eri-tyistapauksissa, esimerkiksi kun haastatellaan kuvataiteilijoita heidän teoksistaan, voi olla perusteltua ilmaista tekijät.

9. Tutkimukseen osallistuvan oikeudet tieteellisessä tutkimuksessa

Koska kyse on tieteellisestä tutkimuksesta, henkilötietojen käsittelyä ei käytetä osallistujaa koskevaan päätöksentekoon.

Tutkimukseen osallistuvan oikeuksista poikkeaminen on tarpeen ja perusteltua, jos tutkimuksella on yleisen edun mukaiset tarkoitukset ja tutkimukseen osallistuvan oikeudet todennäköisesti estävät tarkoitusten saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Seuraavista tietosuojaa-asetuksen mukaisista oikeuksista tullaan todennäköisesti poikkeamaan:

- ei tarvetta poikkeavuuksille

Jos kuitenkin tutkimuksen tavoitteet on mahdollista saavuttaa eikä tarkoituksen saavuttaminen vaikeudu suuresti, KAMK toteuttaa tietosuojaa-asetuksen mukaisia oikeuksiasi. Oikeuksiasi laajuus on sidottu henkilötietojesi käsittelyperusteeseen ja voimassa olevaan lainsäädäntöön.

10. Lisätietoa tutkimuksesta ja oikeuksien käyttämisestä

Tässä tutkimuksessa rekisterinpitäjänä on Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy.

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa on

Nimi	Jouni Kasurinen
Postiosoite	
Sähköposti	jounikasurinen@kamk.fi
Puhelin	0503419961

**Tietosuojailmoitus
tutkimukseen osallistuvalla**

26.9.2020

11. Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle

Jos koet, että henkilötietojasi on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti, on sinulla oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle (lue lisää: <https://tietosuoja.fi/ilmoitus-tietosuojavaltuutelle>).

Tietosuojavaltuutetun toimisto, PL 800, 00521 Helsinki. Puhelin: 029 566 6700. Sähköposti (kirjasto): tietosuoja(at)om.fi

LIITE 4: Vuokatti-Ruka urheiluakatemia käyttötalousraportti vuodelta 2019 (Lukio/Urheiluakatemia 1762226100)

Kyselyn kuvaus Käyttötalousraportti
Määräpäivä 25.08.2020
Yritys
Tulosyksikkö 1762226100 Lukio/urheiluakatemi
Tilinumero

Tilinumero		Tilinpäätös 2019 EUR	
	* 306000	Muut liiketoiminnan	383.769,00
	▲ TILI250	Muut liiketoiminnan	383.769,00
	▲ TILI25	Muut liiketoiminnan	383.769,00
	▲ TILI18	Liiketoiminnan myynt	383.769,00
	▲ TILI14	MYYNNTITUOTOT	383.769,00
	* 333200	Tuet muilta	120.000,00
	▲ TILI160	Tuet ja avustukset,	120.000,00
	▲ TILI16	TUET JA AVUSTUKSET	120.000,00
	* 353000	Muut tuotot	68.034,56
	▲ TILI370	Muut toimintatuotot,	68.034,56
	▲ TILI37	Muut toimintatuotot	68.034,56
	▲ TILI17	MUUT TOIMINTATUOTOT	68.034,56
	▲ TILI11	TOIMINTATUOTOT	571.803,56
	* 400100	Vakinaisten kk-palka	-25.407,09
	* 400200	Tuntipalkat	-7.051,39
	* 400400	Määräaikaisten palka	-519.250,20
	* 400403	Projektityöntekijät	-3.493,12
	* 406000	Jaksotetut palkat ja	-6.471,82
	▲ TILI431	Palkat ja palkkiot	-561.673,62
	* 426510	Sairausvakuutuskorv.	1.281,02
	* 426520	Tapaturmakorvaukset	1.008,20
	▲ TILI433	Henkilöstökorvaukset	2.289,22
	▲ TILI43	Palkat ja palkkiot	-559.384,40
	* 411010	KuEL-maksut -palkkap	-90.553,29
	* 411050	Työkyvytt.eläkemaksu	-4.830,02
	* 413000	Jaksotetut eläkekulu	-1.027,05
	▲ TILI45	Eläkekulut	-96.410,36
	* 415000	Kansanel. ja sv-maks	-4.257,54
	* 416000	Työttömyysvak.maksut	-10.381,01
	* 417000	Tapaturmavak.maksut	-6.329,31
	* 418000	Muut sos.vak.maksut	-172,51
	* 419000	Jaksotetut sos.vak.m	-736,31
	▲ TILI46	Muut henkilösivukulu	-21.876,68
	▲ TILI44	Henkilöstösivukulut	-118.287,04
	▲ TILI39	HENKILÖSTÖKULUT	-677.671,44
	* 434201	Matka- ja lankapuh.	-2.557,68
	* 434207	Tietoliikennepalvelu	-3.370,35
	* 434213	Ohjelmistot ja lisen	-429,40
	* 434400	Rahoitus- ja pankkip.	-30,00
	* 435001	Painatukset	-287,00
	* 435002	Ilmoitukset	-350,00

		Tilinpäätös 2019
Tilinumero		EUR
• 436001	Postipalvelumaksut	-17,02
• 440000	Koneet,kalust.,laitt	-459,04
• 441002	Majrav.palv.kot.Henk	-65,00
• 441003	Majpalv.kotim.Henk.	-4.521,02
• 441006	Muut kot maj.-rav.p	-1.281,99
• 441023	Majrav.palv.ulk.Virk	-127,00
• 442001	Matk.kot.Henk.koul	-269,10
• 442002	Matk.kot. Henk.vir.t	-778,28
• 442003	Matk.kot. Henk.virka	-12.387,88
• 442011	Muut kulj.palvelut	-17,27
• 442012	Opp.kulj. linja-auto	-4.950,02
• 442013	Oppilaskuljetukset t	-2.511,25
• 442022	Matk.ulkom.Hlöstön v	-603,15
• 442023	Matk.ulk. Henk.virka	-4.048,05
• 443000	Sos.- ja terv.palv.	-9.889,50
• 443200	Terveyspalvelut	-8.398,75
• 444000	Koulut.-ja kultt.pal	-31.100,13
• 446000	Muut yht.toimintaos.	-540,00
• 447000	Muut palvelut	-112,77
▲ TILI490	Muiden palvelujen os	-89.101,65
▲ TILI49	Muiden palvelujen os	-89.101,65
▲ TILI40	PALVELUJEN OSTOT	-89.101,65
• 450002	Koulutarvikkeet	-184,11
• 450004	It-tarvikkeet	-112,94
• 450006	Urheilutarvikkeet	-1.837,67
• 451000	Kirjallisuus	-3.320,00
• 451008	Kirjat	-32,80
• 452000	Elintarvikkeet	-29,15
• 453000	Vaatteisto	-10.326,65
• 456000	Poltto-ja voiteluain	-3.218,54
• 458001	Kalusto	-28.331,68
• 460000	Muu materiaali	-0,16
▲ TILI501	Ostot tilikauden aik	-47.393,70
▲ TILI50	Ostot tilikauden aik	-47.393,70
▲ TILI41	AINEET, TARVIKKEET J	-47.393,70
• 484000	Kon., laitt. vuokrat	-5.288,87
• 485000	Leasingvuokrat	-2.818,00
• 486000	Muut vuokrat	-112,91
• 486002	Liikuntatilavuokrat	-10.311,32
▲ TILI550	Vuokrat, ulkoinen	-18.531,10
• 482081	Sis. rakenn. vuokrat	-23.019,52
▲ TILI551	Vuokrat, sisäinen	-23.019,52
▲ TILI55	Vuokrat	-41.550,62
• 494000	Muut kulut	-27,10
▲ TILI560	Muut toimintakulut,	-27,10

		Tilinpäätös 2019
Tilinumero		EUR
• 494081	Sisäiset muut kulut	-169,92
▲ TILI561	Muut toimintakulut,	-169,92
▲ TILI56	Muut toimintakulut	-197,02
▲ TILI42	MUUT TOIMINTAKULUT	-41.747,64
▲ TILI13	TOIMINTAKULUT	-855.914,43
▲ TILI7	TOIMINTAKATE	-284.110,87
▲ TILI8	VUOSIKATE	-284.110,87
▲ TILI9	TILIKAUDEN TULOS	-284.110,87
▲ TILI10	TULOSLASKELMA	-284.110,87
▲ TILIII	KUNNAN TULOSLASKELMA	-284.110,87

LIITE 5: Vuokatti-Ruka urheiluakatemia käyttötalousraportti vuodelta 2019 (Toiminta ympäristön parantaminen 1762228218)

Tulosyksikkö 1762228218 Toim.ymp.parant.kaks

Tilinumero

		Tot. 1 -12.2019
Tilinumero		EUR
▪ 333000	Muut tuet ja avustuk	200.000,00
▲ TILI160	Tuet ja avustukset,	200.000,00
▲ TILI16	TUET JA AVUSTUKSET	200.000,00
▲ TILI11	TOIMINTATUOTOT	200.000,00
▪ 400100	Vakinaisten kk-palka	-23.372,78
▪ 400200	Tuntipalkat	-2.124,82
▪ 400400	Määräaikaisten palka	-124.498,95
▪ 406000	Jaksotetut palkat ja	-22.779,23
▲ TILI431	Palkat ja palkkiot	-172.775,78
▲ TILI43	Palkat ja palkkiot	-172.775,78
▪ 411010	KuEL-maksut -palkkap	-24.464,34
▪ 411050	Työkyvytt.eläkemaksu	-1.304,95
▪ 413000	Jaksotetut eläkekulu	-3.684,24
▲ TILI45	Eläkekulut	-29.453,53
▪ 415000	Kansanel. ja sv-maks	-1.154,97
▪ 416000	Työttömyysvak.maksut	-2.804,72
▪ 417000	Tapaturmavak.maksut	-1.709,95
▪ 418000	Muut sos.vak.maksut	-46,61
▪ 419000	Jaksotetut sos.vak.m	-1.289,85
▲ TILI46	Muut henkilösivukulu	-7.006,10
▲ TILI44	Henkilöstösivukulut	-36.459,63
▲ TILI39	HENKILÖSTÖKULUT	-209.235,41
▪ 442002	Matk.kot. Henk.vir.t	-484,98
▪ 442003	Matk.kot. Henk.virka	-2.285,86
▪ 446000	Muut yht.toimintaos.	-10.000,00
▲ TILI490	Muiden palvelujen os	-12.770,84
▲ TILI49	Muiden palvelujen os	-12.770,84
▲ TILI40	PALVELUJEN OSTOT	-12.770,84
▪ 474001	Avustukset yhteisöil	-50.000,00
▲ TILI530	Avustukset yhteisöil	-50.000,00
▲ TILI53	Avustukset yhteisöil	-50.000,00
▲ TILI62	AVUSTUKSET	-50.000,00

		Tot. 1 -12.2019
Tilinumero		EUR
▲ TIL13	TOIMINTAKULUT	-272.006,25
▲ TIL7	TOIMINTAKATE	-72.006,25
▲ TIL8	VUOSIKATE	-72.006,25
▲ TIL9	TILIKAUDEN TULOS	-72.006,25
▲ TIL10	TULOSLASKELMA	-72.006,25
▲ TILIII	KUNNAN TULOSLASKELMA	-72.006,25

LIITE 6: Sotkamon lukion käyttötalousraportti vuodelta 2019

Kyselyn kuvaus Käyttötalousraportti
 Määräpäivä 01.02.2021
 Yhties
 Tulosyksikkö 1762210000 Sotkamon lukio: 1762220000 Sotkamon lukio: 1762221000
 Valt.os.pohj.kuulum.: 1762222000 Lukio/opeus: 1762222001 IB-lukio/opeus:
 1762223000 Lukio/maj. ja kull.: 1762224000 Lukio/ruokailu: 1762225000
 Lukio/sis.hallinto: 1762226000 Lukio/kiinteistö yhti: 1762227000 Lukion yhteiset

Tilinumero		Tilinpäätös 2018	TA Muutosten jälkeen 2019	Tot. 1 - 12.2018	Tot. 1 - 12.2018 /TP 2018, %	TA muut.jälk. 1 - 12.2019	Tot. 1 - 12.2019	1-12.2019 /TA2019 muut.jälk %	Muutos 1-12.kul.vuosi /1-12 ed.vuosi %	TA - Tot. 2019
		EUR	EUR	EUR		EUR	EUR			EUR
	* 313381	Sisäiset ravintopalv					20.000,00	X	X	-20.000,00
	▲ TIL1281	Muut suoritteiden my					20.000,00	X	X	-20.000,00
	▲ TIL128	Muut suoritteiden my					20.000,00	X	X	-20.000,00
	* 314000	Muut myyntituotot	270,00							270,00
	▲ TIL1290	Muut myyntituotot, u	270,00							270,00
	▲ TIL129	Muut myyntituotot	270,00							270,00
	▲ TIL121	Muut suoritteiden my	270,00				20.000,00	7.407,4	X	-19.730,00
	▲ TIL114	MYNNITTUOTOT	270,00				20.000,00	7.407,4	X	-19.730,00
	* 332500	Koulumatkatuotot	30.254,16	51.000,00	100,0		8.342,43	16,4	-72,4	42.657,57
	* 333000	Muut tuet ja avustuk		0,00			0,00	X	X	0,00
	* 333200	Tuet muilta		3.770,00						3.770,00
	▲ TIL1160	Tuet ja avustukset,	30.254,16	54.770,00	100,0		8.342,43	15,2	-72,4	46.427,57
	▲ TIL116	TUET JA AVUSTUKSET	30.254,16	54.770,00	100,0		8.342,43	15,2	-72,4	46.427,57
	* 342000	Muiden rakenn.vuokra		1.500,00						1.500,00
	▲ TIL1360	Vuokratuotot, ulkoin		1.500,00						1.500,00
	▲ TIL136	Vuokratuotot		1.500,00						1.500,00
	* 353000	Muut tuotot	48.875,96	33.570,00	100,0		43.165,32	128,6	-11,7	-9.595,32
	▲ TIL1370	Muut toimintatuotot,	48.875,96	33.570,00	100,0		43.165,32	128,6	-11,7	-9.595,32
	▲ TIL137	Muut toimintatuotot	48.875,96	33.570,00	100,0		43.165,32	128,6	-11,7	-9.595,32

Tilinumero	Tilinpäätös 2018	TA Muutosten jälkeen 2019	Tot. 1 - 12.2018	Tot. 1 - 12.2018 /TP 2018, %	TA muut.jälk. 1 - 12.2019	Tot. 1 - 12.2019	1-12.2019 /TA2019 muut.jälk %	Muutos 1-12.kul.vuosi /1-12.ed.vuosi %	TA - Tot. 2019
▲TIL17	MUUT TOIMINTATUOTOT	48 875,96	35 070,00	48 875,96	100,0	43 165,32	123,1	-11,7	-8 095,32
▲TIL11	TOIMINTATUOTOT	79 130,12	90 110,00	79 130,12	100,0	71 507,75	79,4	-9,6	18 602,25
* 400100	Vakinaisten kk-palkka	-817 079,76	-826 143,05	-817 079,76	100,0	-843 365,80	102,1	3,2	17 222,75
* 400200	Tunti-palkat	-383 787,67	-388 093,49	-383 787,67	100,0	-382 016,08	93,3	-5,7	-26 077,41
* 400400	Määräaikaisten palkka	-101 742,11	-64 214,21	-101 742,11	100,0	-126 072,60	196,3	23,9	61 858,39
* 400405	Sairaslomansijaiset	-2 582,44		-2 582,44	100,0	-677,00	X	-73,8	677,00
* 400650	Verolliset matkakorv.		-2 430,00						-2 430,00
* 406000	Jaksotetut palkat ja	-4 674,46		-4 674,46	100,0	-14 458,33	X	209,3	14 458,33
▲TIL431	Palkat ja palkkiot	-1 309 866,44	-1 280 880,75	-1 309 866,44	100,0	-1 346 589,81	105,1	2,8	65 709,06
* 426510	Sairausvakuutuskorv.	5 959,64		5 959,64	100,0	12 955,70	X	117,4	-12 955,70
* 426550	Perhevapaakorvaukset					2 500,00	X	X	-2 500,00
▲TIL433	Henkilöstökorvaukset	5 959,64		5 959,64	100,0	15 455,70	X	159,3	-15 455,70
▲TIL43	Palkat ja palkkiot	-1 303 906,80	-1 280 880,75	-1 303 906,80	100,0	-1 331 134,11	103,9	2,1	50 253,36
* 411010	KUEL-maksut -palkkap	-121 314,11	-128 996,28	-121 314,11	100,0	-121 838,83	94,5	0,4	-7 157,45
* 411020	KUEL-maksut-eläkem	-159,62	-172,00	-159,62	100,0	-175,34	101,9	9,8	3,34
* 411030	Varhe-maksut	-23 341,06	-15 740,00	-23 341,06	100,0	144,30	-0,9	-100,6	-15 884,30
* 411040	Muut työeläkemaksut	-98 950,59	-86 770,87	-98 950,59	100,0	-97 773,35	112,7	-1,2	11 002,48
* 411050	Työkyvytt-eläkemaksu	-42,20		-42,20	100,0	-6 498,68	X	15 299,7	6 498,68
* 413000	Jaksotetut eläkekulu	-597,12		-597,12	100,0	3 279,74	X	-649,3	-3 279,74
▲TIL45	Eläkekulut	-244 404,70	-231 679,15	-244 404,70	100,0	-222 862,16	96,2	-8,8	-8 816,99
* 415000	Kansanel. ja sv-maks	-11 156,17	-9 588,40	-11 156,17	100,0	-10 158,74	105,9	-8,9	570,34
* 416000	Työttömyysvak-maksut	-30 795,06	-32 600,47	-30 795,06	100,0	-24 549,85	75,3	-20,3	-8 050,62
* 417000	Tapaaturvak-maksut	-14 850,03	-14 574,32	-14 850,03	100,0	-15 185,72	104,2	2,3	61 140
* 418000	Muut sos.vak.maksut	-598,02	-8 949,12	-598,02	100,0	-412,89	4,6	-31,0	-8 536,23
* 419000	Jaksotetut sos.vak.m	217,04		217,04	100,0	-7 572,75	X	-3 589,1	7 572,75

Tilinumero		Tilinpäätös	TA Muutosten jälkeen	Tot.	Tot.	TA muut.jätk.	Tot.	1-12 2019	Muutos	TA - Tot.
		2018	2019	1 - 12 2018	1 - 12 2018 / TP 2018, %	1 - 12 2019	1 - 12 2019 / 1-12 ed.vuosi %	2019		
		EUR	EUR	EUR		EUR	EUR		EUR	EUR
▲ TIL46	Muut henkilösivukulu	-57.182,24	-65.712,31	-57.182,24	100,0	-57.879,95	88,1	1,2	-7.832,36	
▲ TIL44	Henkilösivukulut	-301.586,94	-297.391,46	-301.586,94	100,0	-280.742,11	94,4	-6,9	-16.649,35	
▲ TIL39	HENKILÖSTÖKULUT	-1.605.493,74	-1.578.272,21	-1.605.493,74	100,0	-1.611.876,22	102,1	0,4	33.604,01	
■ 430300	Aspa osot kunnilla	-111,95	0,00	-111,95	100,0			-100,0	0,00	
▲ TIL480	Asiakaspalvelujen os	-111,95	0,00	-111,95	100,0			-100,0	0,00	
▲ TIL48	Asiakaspalvelujen os	-111,95	0,00	-111,95	100,0			-100,0	0,00	
■ 434001	Tomistopalvelut	-15,00	0,00	-15,00	100,0			-100,0	0,00	
■ 434002	Asiantuntijapalvelut	-764,18	-4.000,00	-764,18	100,0	-619,51	15,5	-18,9	-3.380,49	
■ 434200	ICT-palvelut	-60,03	0,00	-60,03	100,0	-260,13	X	333,3	260,13	
■ 434201	Matka- ja lankapuh.	-1.254,96	-711,90	-1.254,96	100,0	-2.010,57	282,4	60,2	1.298,67	
■ 434202	Matkapuhelinkulut	-135,14	-94,53	-135,14	100,0	-106,87	113,1	-20,9	12,34	
■ 434204	Tietohallintopalvelu		0,00			-2.922,45	X	X	2.922,45	
■ 434207	Tietoliikennepalvelu	-2.132,50	-1.479,86	-2.132,50	100,0	-1.928,45	130,3	-9,6	448,59	
■ 434213	Ohjelmat ja lisen	-4.429,09	-5.000,00	-4.429,09	100,0	-1.805,91	36,1	-59,2	-3.194,09	
■ 434214	Verkkosivustopalv.	-235,86		-235,86	100,0	-4.900,00	X	1.977,5	4.900,00	
■ 434400	Rahoitus- ja pankkip.	-10,00		-10,00	100,0	-30,00	X	200,0	30,00	
■ 435001	Painatukset	-120,00	-435,17	-120,00	100,0	-122,00	28,0	1,7	-313,17	
■ 435002	Ilmoitukset	-361,50	-480,00	-361,50	100,0	-315,00	65,6	-12,9	-165,00	
■ 435011	Markkinointi	-828,00		-828,00	100,0	-439,00	X	-47,0	439,00	
■ 436001	Postipalvelumaksut	-2.140,52	-2.000,00	-2.140,52	100,0	-1.211,41	60,6	-43,4	-788,59	
■ 437000	Vakuutukset		-500,00			-1,11	0,2	X	-498,89	
■ 438001	Puhtaanapitopalvelut	-440,64	0,00	-440,64	100,0	-413,07	X	-6,3	413,07	
■ 438002	Pesulapalvelut	-50,68	0,00	-50,68	100,0			-100,0	0,00	
■ 439002	Alueid. kunnossapito		0,00			-144,19	X	X	144,19	
■ 440000	Koneet, kalust., lait	-1.160,59	-1.770,00	-1.160,59	100,0	-1.693,27	95,7	45,9	-76,73	

Tilinumero	Tilinpäätös 2018	TA Muutosten jälkeen 2019	Tot.		TA muut.jälk. 1 - 12 2019	Tot.		1-12-2019 /TA2019 muut.jälk %	Muutos 1-12.kul.vuosi /1-12 ed.vuosi %	TA - Tot. 2019
			1 - 12 2018	EUR		1 - 12 2018 /TP 2018, %	EUR			
* 441001	Majrav.palv.kot.Henk	0,00	-55,26	100,0					-100,0	0,00
* 441002	Majrav.palv.kot.Henk	-480,00								-480,00
* 441003	Majpalv.kolm.Henk.	-620,00	-779,76	100,0				150,7	19,9	314,55
* 441004	Majrav.palv.kot.As.t	-180,00								-180,00
* 441006	Muut kot.maj.-rav.p	-2.730,00	-1.392,82	100,0				39,4	-22,8	-1.655,43
* 441023	Majrav.palv.ulko.Virk	-1.580,00								-1.580,00
* 442001	Matk.kot.Henk.koulu	-1.680,00	-303,36	100,0				8,6	-52,2	-1.535,00
* 442002	Matk.kot. Henk.virt	-314,97	-416,32	100,0				43,6	-67,0	-177,57
* 442003	Matk.kot. Henk.virka	-2.041,51	-1.751,16	100,0				68,7	-19,9	-639,70
* 442004	Matk.palv.kolm.As.t	-1.280,00								-1.280,00
* 442006	Muut kot.mat.palv.	-225,00						342,0	X	544,45
* 442011	Muut kulj.palvelut	-1.500,00	-70,91	100,0				3,8	-18,9	-1.442,50
* 442012	Opp.kulj. linja-auto	-82.468,36	-37.924,71	100,0				18,1	-60,6	-67.544,96
* 442013	Oppilaskuljetukset	-4.000,00	-5.096,07	100,0				262,2	105,8	6.489,80
* 442015	Välpöjätteenkuljet	0,00	-55,00	100,0					-100,0	0,00
* 442023	Matk.ulko. Henk.virka	-1.210,00						129,6	X	358,72
* 443000	Sos - ja ter.v.palv.	-798,56								-798,56
* 443200	Terveyspalvelut	0,00	-124,00	100,0					-100,0	0,00
* 444000	Koulut- ja kult.pal	-80.743,08	-62.673,16	100,0				79,3	2,2	-16.697,98
* 444001	Koulu.palv. Hlöstön k	-950,00	-280,43	100,0				52,6	78,2	-450,27
* 444003	Opkult.kot.Henk. vir	-200,00								-200,00
* 447000	Muut palvelut	-9.760,00	-934,21	100,0				1,7	-82,3	-9.595,00
▲ TILIA90	Muiden palvelujen os	-209.232,94	-125.995,86	100,0				55,0	-8,6	-94.097,97
* 434081	Sis. tsto-ja asiant.	-158,28		100,0				X	-99,7	0,45
* 438081	Sisäiset puhtaanpiti	-87.500,00	-76.274,00	100,0				80,4	-7,8	-17.168,00

Tilinumero		Tilinpäätös	TA Muutosten jälkeen	Tot.	Tot.	TA muutt.jälk.	Tot.	1-12-2019	Muutos	TA - Tot.
		2018	2019	1 - 12-2018	1 - 12-2018 / TP 2018, %	1 - 12-2019	1 - 12-2019	/TA2019 muutt.jälk %	1-12.kul.vuosi /1-12 ed.vuosi %	2019
		EUR	EUR	EUR		EUR	EUR			EUR
* 439081	Sisäiset kiinteistön	-254.670,62	-184.554,93	-254.670,62	100,0	-204.011,83	110,5	-19,9	19.456,90	
* 441081	Sisäiset ravintopaiv	-195.553,30	-184.410,00	-195.553,30	100,0	-179.337,50	97,2	-8,3	-5.072,50	
* 444081	Sis.koulutus-ja kult	-1.300,00		-1.300,00	100,0	-137,00	X	-89,5	137,00	
▲ TIL1491	Muiden palvelujen os	-527.956,20	-456.464,93	-527.956,20	100,0	-453.818,78	99,4	-14,0	-2.646,15	
▲ TIL149	Muiden palvelujen os	-653.952,06	-665.697,87	-653.952,06	100,0	-568.953,75	85,5	-13,0	-96.744,12	
* 447282	Vyöryserät hallint	-43.532,20		-43.532,20	100,0	-46.395,56	X	6,6	46.395,56	
▲ TIL189	Kustannuslaskenn.erä	-43.532,20		-43.532,20	100,0	-46.395,56	X	6,6	46.395,56	
▲ TIL140	PALVELUJEN OSTOT	-697.596,21	-665.697,87	-697.596,21	100,0	-615.349,31	92,4	-11,8	-50.348,56	
* 450001	Tornistotarvikkeet	-572,27	-410,00	-572,27	100,0	-143,89	35,1	-74,9	-266,11	
* 450002	Koulutarvikkeet	-3.808,95	-8.000,00	-3.808,95	100,0	-6.888,65	86,1	80,9	-1.111,95	
* 450003	Monistustarvikkeet	-896,14	-2.000,00	-896,14	100,0	-792,00	39,6	-11,6	-1.208,00	
* 450004	Il-tarvikkeet	-1.450,81	-1.800,00	-1.450,81	100,0	-2.569,59	142,8	77,1	769,59	
* 450006	Urheilutarvikkeet	-176,69	-490,00	-176,69	100,0	-71,21	14,5	-59,7	-418,79	
* 450017	Tseo-ja koulut.Kiele		-157,50						-157,50	
* 450024	Tseo-ja koulut.Muut	-75,68	-200,00	-75,68	100,0	-76,69	38,3	1,3	-123,31	
* 451000	Kirjallisuus	-1.827,05	-650,00	-1.827,05	100,0	-2.400,85	369,4	31,4	1.750,85	
* 451003	Lehdet	-403,08	-500,00	-403,08	100,0	-420,53	84,1	4,3	-79,47	
* 451004	Av-aineisio		-157,50						-157,50	
* 451008	Kirjat	-27,01	-1.000,00	-27,01	100,0				-1.000,00	
* 452000	Elintarvikkeet	-312,44	-531,45	-312,44	100,0	-126,72	24,2	-58,8	-402,73	
* 453000	Vaatteisio		-50,00						-50,00	
* 454000	Laakkeet		-70,00						105,6	
* 455002	Puhd.aineet ja tarv.	-11,69	0,00	-11,69	100,0	-14,02	X	19,9	14,02	
* 455003	Sanittarv./paperit	-981,05	-2.000,00	-981,05	100,0	-1.403,10	70,2	43,0	-596,90	
* 458001	Kalusto	-7.726,78	-1.231,42	-7.726,78	100,0	-2.619,73	212,7	-66,1	1.388,31	

Tilinumero		Tilinpäätös 2018	EUR	TA Muutosten jälkeen 2019	EUR	Tot. 1 - 12 2018	EUR	Tot. 1 - 12 2018 /TP 2018, %	TA muut.jätk. 1 - 12 2019	Tot. 1 - 12 2019	EUR	1-12 2019 /TA2019 muut.jätk %	Muutos 1-12.kul.vuosi /-1-12 ed.vuosi %	TA - Tot. 2019	EUR
• 458002	ICT -kalusto			-225,00						-793,00		352,4	X	568,00	
• 458008	ICT Kalusto Puhelime		-128,22	0,00		-128,22	100,0						-100,0	0,00	
• 460000	Muu materiaali		-175,00	0,00		-175,00	100,0			-165,48		X	-5,4	165,48	
• 461000	Käteisalennukset		1,21	0,00		1,21	100,0			7,75		X	540,5	-7,75	
◀ TIL501	Ostot tilikauden aik		-18.571,65	-19.472,87		-18.571,65	100,0			-18.553,66		95,3	-0,1	-919,21	
• 462081	Sis. Aineet ja tarv.		-7,26			-7,26	100,0						-100,0		
◀ TIL502	Ostot tilikauden aik		-7,26	0,00		-7,26	100,0						-100,0	0,00	
◀ TIL50	Ostot tilikauden aik		-18.578,91	-19.472,87		-18.578,91	100,0			-18.553,66		95,3	-0,1	-919,21	
◀ TIL41	AINEET_TARVIKKEET J		-18.578,91	-19.472,87		-18.578,91	100,0			-18.553,66		95,3	-0,1	-919,21	
• 472700	Koulumatkatuki			-250,00						-269,18		107,7	X	19,18	
◀ TIL52	Avustukset kotitalou			-250,00						-269,18		107,7	X	19,18	
• 474003	Avustukset yhteisöil		-8.100,00	-12.000,00		-8.100,00	100,0			-7.012,95		58,4	-13,4	-4.987,05	
◀ TIL530	Avustukset yhteisöil		-8.100,00	-12.000,00		-8.100,00	100,0			-7.012,95		58,4	-13,4	-4.987,05	
◀ TIL53	Avustukset yhteisöil		-8.100,00	-12.000,00		-8.100,00	100,0			-7.012,95		58,4	-13,4	-4.987,05	
◀ TIL62	AVUSTUKSET		-8.100,00	-12.250,00		-8.100,00	100,0			-7.282,13		59,4	-10,1	-4.967,87	
• 482000	Rakenn.,huon.vuokrat			-150,00						-1.448,00		965,3	X	1.298,00	
• 484000	Kon., laitt. vuokrat		-454,55	-1.260,00		-454,55	100,0						-100,0	-1.260,00	
• 485000	Leasingvuokrat		-13.722,10	-14.273,25		-13.722,10	100,0			-19.662,80		137,8	43,3	5.389,55	
• 486000	Muut vuokrat		-832,10	-1.910,00		-832,10	100,0			-291,79		15,3	-64,9	-1.618,21	
• 486002	Likuntalilavuokrat		-368,18	0,00		-368,18	100,0			-327,27		X	-11,1	327,27	
◀ TIL550	Vuokrat, ulkoinen		-15.376,93	-17.593,25		-15.376,93	100,0			-21.729,86		123,5	41,3	4.136,61	
◀ TIL55	Vuokrat		-15.376,93	-17.593,25		-15.376,93	100,0			-21.729,86		123,5	41,3	4.136,61	
• 494000	Muut kulut		-2.143,02	-2.020,00		-2.143,02	100,0			-2.471,17		122,3	15,3	451,17	
• 494005	Markkinointi			-2.700,00										-2.700,00	
• 494006	Edustus			-450,00										-450,00	

Tilinumero		Tilinpäätös 2018	TA Muutosten jälkeeseen 2019	Tot. 1 - 12.2018	Tot. 1 - 12.2018 / TP 2018, %	TA muut.jälk. 1 - 12.2019	Tot. 1 - 12.2019	1-12.2019 /TA2019 muut.jälk %	Muutos 1-12.kul.vuosi /1-12 ed.vuosi %	TA - Tot. 2019
	EUR	EUR	EUR	EUR		EUR	EUR			EUR
	• 494011	Muut kulut Hlök lahj					-72,50	X	X	72,50
	◄ TIL1560	Muut toimintakulut,	-2.143,02	-5.170,00	-2.143,02	100,0	-2.543,67	49,2	18,7	-2.626,33
	◄ TIL156	Muut toimintakulut	-2.143,02	-5.170,00	-2.143,02	100,0	-2.543,67	49,2	18,7	-2.626,33
	◄ TIL42	MUUT TOIMINTAKULUT	-17.519,95	-22.763,25	-17.519,95	100,0	-24.273,53	106,6	38,5	1.510,28
	◄ TIL13	TOIMINTAKULUT	-2.347.288,81	-2.298.456,20	-2.347.288,81	100,0	-2.277.334,85	99,1	-3,0	-21.121,35
	◄ TIL7	TOIMINTAKATE	-2.268.158,69	-2.208.346,20	-2.268.158,69	100,0	-2.205.827,10	99,9	-2,7	-2.519,10
	◄ TIL8	VUOSIKATE	-2.268.158,69	-2.208.346,20	-2.268.158,69	100,0	-2.205.827,10	99,9	-2,7	-2.519,10
	◄ TIL9	TILIKAUDEN TULOS	-2.268.158,69	-2.208.346,20	-2.268.158,69	100,0	-2.205.827,10	99,9	-2,7	-2.519,10
	◄ TIL10	TULOSLASKELMA	-2.268.158,69	-2.208.346,20	-2.268.158,69	100,0	-2.205.827,10	99,9	-2,7	-2.519,10
	◄ TIL11	KUNNAN TULOSLASKELMA	-2.268.158,69	-2.208.346,20	-2.268.158,69	100,0	-2.205.827,10	99,9	-2,7	-2.519,10

LIITE 7: Kehittämisehdotukset organisaation varainkäytön ja opiskelijoiden rahankäytön mittareiden hyödyntämiseksi Vuokatti-Ruka urheiluakatemia toiminnassa

Työn kehittämistehtävänä oli pohtia tutkimuksessa käytettyjen menetelmien soveltuvuutta toimiksiantajan eli Vuokatti-Ruka urheiluakatemia aluetaloudellisen vaikuttavuuden mittareiksi. Tavoitteena tehdä ehdotus, miten Vuokatti-Ruka urheiluakatemia voi hyödyntää kehitettyä mittaria toiminnassaan. Tutkimuksen hyötyjä Vuokatti-Ruka urheiluakatemia käytännön toimintaan on mielestäni useita. Kehittämistehtävän tavoitteiden mukaisesti esittelen seuraavaksi taloudellisen vaikuttavuuden mittareiden soveltuvuutta, hyötyjä ja ehdotuksia mittareiden hyödyntämiseen Vuokatti-Ruka urheiluakatemia toiminnassa.

Organisaation varainkäytön vaikuttavuuden mittarin kehittämistä on syytä jatkaa ja mittaria tulisi mielestäni kehittää jatkossa pikemmin organisaatiolähtöisesti kuin opiskelijatyönä. Organisaatiolähtöinen kehittäminen juurruttaa mittarin parhaiten päivittäiseen käytännön työhön ja organisaatio voi kehittää mittaria esimerkiksi laatutyöskentelynsä työkaluksi. Urheilulukion henkilöstön osalta arviota urheilulukioisten vaikutuksesta henkilöstön määrään olisi syytä pohtia tarkemmin. Opettajien osalta arvion on mahdollista tehdä hyvinkin tarkasti, mutta muun henkilöstön osalta arviointi on haasteellisempaa. On kuitenkin selvää, niin kuin tässä tutkimuksessa todettiin, että urheilulukion olemassaolo tuo opiskelijoita Sotkamoon. Opiskelijoiden määrän lisäys taas vaikuttaa lukion henkilöstömäärään. Taloudelliset luvut saadaan vaivatta vuosittain tilinpäätöksestä tai käyttötalousraportista. Näiden taloudellisten lukujen vaikuttavuutta voidaan arvioida tässä tutkimuksessa käytetyllä tavalla. Näillä mittareilla voidaan osoittaa Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja urheilulukion välittömät ja välilliset taloudelliset vaikutukset kuntaan. Mittareita voidaan käyttää organisaatioiden laatutyössä, kun arvioidaan organisaation käyttämiä resursseja eli panostuksia ja saatuja tuloksia eli tuotoksia. Taloudellisen vaikuttavuuden mittaria alueelle voidaan näin hyödyntää yhtenä organisaation laatutyön osatekijänä.

Organisaatioiden varainkäytön aluevaikuttavuuden ymmärtäminen auttaa organisaatioiden johtoa esimerkiksi tavarankäytön- ja palvelujen hankintatyössä sekä hankintojen suunnittelussa. Paikallisuuden painottaminen hankintatoiminnassa toisi välittömiä ja kerrannaisia vaikutuksia Sotkamoon. Paikallisuuden hyödyntäminen esimerkiksi hankintatyössä ja muussa toiminnassa vaikuttaa mielestäni alueella myös sosiaalisten ja alueellisen identiteetin vaikutusten kautta. Positiivinen yhteys paikallisiin yrityksiin ja niissä työskenteleviin henkilöihin voi tuoda positiivisia aineettomia hyötyjä kunnan alueelle. Näitä positiivisia vaikutuksia olisi paikallisen yhteistyön kehittymisen, yhteishengen lujittuminen, imagohyödyt ja alueen identiteetin lujittuminen paikallisesti.

Tässä työssä käytetyn organisaation varainkäytön taloudellisten vaikutusten mittaaminen soveltuu mielestäni hyvin organisaation oman taloudellisen toiminnan aluevaikuttavuuden arviointiin. Mittaria on helppo ja suhteellisen kevyt käyttää, se ei vaadi paljoa ylimääräistä työtä käyttötalousraportin lukuja tulkittaessa. Kevyellä tutkimustyöllä saadaan mielestäni riittävän hyvät arviot organisaatioiden vaikuttavuudesta alueen talouteen. Mallia on myös helppo muokata organisaatioiden tarpeisiin sopivaksi. Esimerkiksi, jos halutaan arvioida vaikuttavuutta maakunnan tasolla, onnistuu se helposti muutamia arvioita vaihtamalla. On kuitenkin hyvä muistaa, että malli käy parhaiten aluetalousvaikutusten suuruusluokan ja suunnan arviointiin, absoluuttisia tarkkoja euronmääriä kyseinen malli ei anna. Organisaatioiden varainkäytön suurimmat aluetaloudelliset vaikutukset syntyvät henkilöstön palkkakustannuksista. Jos organisaatioiden varainkäytön mitta-
reita halutaan kehittää tarkemmaksi, täytyisi selvittää henkilöstön kulutustottumukset yksityiskohtaisesti. Tämä vaatisi samankaltaisen kyselyn teettämistä kuin opiskelijoille tehtiin tässä tutkimuksessa.

Opiskelijoiden rahankäytön vaikuttavuuden mittaria kannattaa mielestäni kehittää niin, että se kattaisi myös muut opiskelijat kuin urheilulukiolaiset. Tällöin Vuokatti-Ruka urheiluakatemia saisi kattavamman käsityksen toimintansa aluevaikuttavuudesta. Vuokatti-Ruka urheiluakatemialla on toimintaa toisen asteen opiskelijoiden lisäksi muun muassa yläkouluikäisten leirityksessä, varusmiespalvelusta käyvien urheilijoiden toiminnassa sekä alueen korkeakoulujen opiskelijoiden urheilutoiminnassa. Tämän tutkimuksen tuloksia ja menetelmiä voi hyödyntää tutkimusjoukkoa laajentaessa. Työn tulokset toimivat myös hyvänä vertailutietona tulevien samankaltaisten tutkimusten yhteydessä.

Opiskelijoiden rahankäytön mittarin avulla Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ja Sotkamon kunta voivat myös ennakoida tulevien vuosien taloudellista aluevaikuttavuutta. Yhden Sotkamon ulkopuolelta tulevan opiskelijat keskimääräisen kulutuksen avulla voidaan alustavasti laskea tulevien lukuvuosien taloudellinen aluevaikutus, jos opiskelijamäärät ovat tiedossa. Ennustemallin luominen vaatisi näiden tietojen lisäksi vuosittaisen inflaation huomioon ottamista tai kyselytutkimuksen avulla keskimääräisen kulutuksen päivittämisen. Ennustemallia voitaisiin hyödyntää myös toisin päin ja laskea tavoiteltavaan aluevaikuttavuuteen tarvittava opiskelijamäärä.

Tässä kehittämistyössä opiskelijoiden rahankäyttöä on mietitty ainoastaan niiden taloudellisten vaikutusten kautta. Tutkimustulokset voivat hyödyttää Vuokatti-Ruka urheiluakatemiaa myös organisaation perustehtävän kautta, joka on olla urheilijoiden tukena heidän kasvaessaan urheilijoiksi sekä auttaa urheilijaa menestymään. Tämä tehtävä vaatii perusteellista nuoren urheilijan elämän ymmärtämistä sen eri osa-alueilla. Opiskelijoiden rahankäytön ja kulutuksen ymmärtäminen ja tiedostaminen voi tuoda tähän tehtävään uutta syvyyttä. Ovathan nuoret urheilijat vasta kasvamassa aikuisiksi kansalaisiksi ja kuluttajiksi. Nykyisessä maailmassa oman rahan käyttö on varmasti yksi tasapainoisen elämänhallinnan tärkeä tekijä.

Tämän kehittämistyön myötä Vuokatti-Ruka urheiluakatemia sekä Sotkamon lukio saavat toimivat vuosittaiset mittarit, jolla voivat seurata toimintansa taloudellista aluevaikuttavuutta tutkimuksessa esitetyillä rajauksilla. Organisaation toiminnan muuttuessa tai painopisteiden vaihtuessa organisaatiot voivat tässä kehittämistyössä esitettyjen mittareiden avulla seurata mihin suuntaan organisaation taloudellinen aluevaikutus kehittyy. Mittareiden avulla saadut tulokset voisivat olla esimerkiksi vuosittaisen nykytila-analyysin yhtenä osa-alueena. Mittareiden antamien tietojen avulla toimintaa voidaan kehittää aluevaikuttavuuden näkökulmasta. Nykyisessä muodossaan nämä mittarit toimivat hyvin seurantatutkimusten jatkumossa, jos halutaan tutkia samaa perusjoukkoa ja samoja organisaatioita.